

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ANABİLİM DALI

ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU'NUN KIZIL TUĞ
ADLI ESERİNDE SÖZ DİZİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Çimen ÖZÇAM

HAZIRLAYAN
Ercan TOLU

ELAZIG - 2011

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU'NUN KIZIL TUĞ ADLI ESERİNDE
SÖZ DİZİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. ÇİMEN ÖZÇAM

HAZIRLAYAN
ERCAN TOLU

Jürimiz, .../...../..... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri üyeleri:

1. Prof. Dr. Ahmet BURAN .....
2. Doç. Dr. Ercan ALKAYA (F.Ü. Eğitim Fak.) .....
3. Yrd. Doç. Dr. Çimen ÖZÇAM (Danışman) .....
4. Yrd. Doç. Dr. Ahmet Turan SİNAN (Yedek Üye) .....
5. Doç. Dr. Ahat ÜSTÜNER (Yedek Üye) .....

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve .....
ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Erdal AÇIKSES
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU'NUN KIZIL TUĞ ADLI ESERİNDE
SÖZ DİZİMİ****ERCAN TOLU****FIRAT ÜNİVERSİTESİ****SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ****TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI****2011; Sayfa: XIV + 502**

Milletler gibi insanların da varlıklarını sürdürebilmeleri, düşünebilmeleri, düşündüklerini, hissettiklerini başkalarına aktarabilmeleri için ana dillerini iyi bilmeleri gerekir.

İşlenmiş her dilde olduğu gibi Türk dilinin de kendine mahsus özellikleri, dil bilgisi kuralları vardır. Önemli olan bu kuralları iyi bilmek ve aktarabilmektir. Bir dilin gelişmişliğini gösteren en önemli unsurlardan biri de meydana getirilen edebî eserlerdir. Dilleri işleyen ve onların gelişimine katkıda bulunan yazarlar bir nevi dil işçileridir. İşte Türkçe de bu bakımdan dünyanın en şanslı dillerinden biridir. Bizler, Türkçenin dünyanın en eski, en zengin ve en gelişmiş dillerinden biri olduğunu, meydana getirilen edebî eserlere baktığımızda bir kez daha anlıyoruz. Günümüze kadar Türk dili üzerine birçok çalışma yapılmış, meydana getirilen eserler muhtelif bakımlardan incelenmiştir; ancak bu eserlerin söz dizimsel olarak cümle açısından pek fazla ele alınıp incelenmediği gözlenmektedir. Bu çalışma, Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kızıl Tuğ adlı eserinde yer alan cümlelerin yapı, özelliklerini ve kelime gruplarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Türkçede cümlenin tanımı, çeşitleri ve sınıflandırma farklılıklarıyla başlayan çalışma, cümlelerin tahlil edilmesiyle devam etmiştir. Sonuç olarak ise, sayısal veriler üzerinden eser hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, söz dizimi, cümle, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Kızıl Tuğ

ABSTRACT

Master Thesis

Syntax / Sentence Analysing of Abdullah Ziya Kozanoğlu's Literary Work of Kızıl Tuğ

Ercan TOLU

Firat University

Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Elazığ-2011; Page : XIV + 502

Human beings like nations ought to know their native language well in order to be able to survive, think and convey their thoughts and feelings to others.

As every processed language, Turkish language owns its unique characteristic and linguistic features. The substantial matter is being aware of these rules and being able to convey them. One of the most fundamental item which points out the development of language is the produced literary works. Authors who study on languages and make a contribution to the development of language is language workers. In these regard Turkish is one of the world's luckiest language. When we look at the literary works, once again it is found out that Turkish is world's one of the oldest, richest, and most developed language. A great many of studies on Turkish language have been carried out up to present, produced literary works have been analysed into various ways; but it is observed that these works were not analysed enough in the syntactic feature of sentences. This study is prepared in an effort to determine the structure of sentences and word cluster which exist in Abdullah Ziya Kozanoğlu's literary work of Kızıl Tuğ. This study begins with definition, sort and categorization dinstiction of sentences in Turkish and continues with analysing sentences. As a result necessary evaluation about this literary work is made on numerical input.

Key Words: Turkish, syntax, sentence, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Kızıl Tuğ

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖN SÖZ.....	VI
KISALTMALAR.....	VIII
ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU.....	IX
GİRİŞ.....	1
DİL BİLİMİ VE DİL BİLGİSİ.....	3
SÖZ DİZİMİ İLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR.....	4
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1.1.CÜMLE.....	6
1.2.CÜMLE KAVRAMI.....	7
1.3.CÜMLENİN ÖZELLİKLERİ.....	14
1.4.CÜMLEDE YAPI.....	17
İKİNCİ BÖLÜM.....	24
2.1.ABDULAH ZİYA KOZANOĞLU’NUN KIZILTUĞ ADLI ESERİNDE YER ALAN CÜMLELERİN KULLANIM ÖZELLİKLERİ.....	24
2.2.CÜMLE ÇEŞİTLERİ.....	24
2.2.1.YAPISINA GÖRE CÜMLELER.....	24
2.2.1.1.Basit Cümle.....	24
2.2.1.2.Birleşik Cümle.....	25
2.2.1.2.1.Şartlı Birleşik Cümle.....	26
2.2.1.2.2.İç İçe Birleşik Cümle.....	27
2.2.1.3.Bağlı Cümle.....	29
2.2.1.3.1.Ki Edatı İle Kurulan Bağlı Cümleler.....	29
2.2.1.3.2.Diğer Bağlama Edatlarıyla Kurulan Bağlı Cümleler.....	31
2.2.1.4.Sıralı Cümleler.....	32
2.2.2.YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER.....	33
2.2.2.1.Fiil Cümlesi.....	33
2.2.2.2.İsim Cümlesi.....	33
2.2.3.YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER.....	34

2.2.3.1.Kurallı Cümle (Düz Cümle)	34
2.2.3.2.Devrik Cümle.....	34
2.2.4.ANLAMINA GÖRE CÜMLELER.....	35
2.2.4.1.Olumlu Cümle.....	36
2.2.4.2.Olumsuz Cümle.....	36
2.4.4.3.Soru Cümlesi.....	36
2.2.5.KESİK CÜMLE.....	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	39
3.1.CÜMLE UNSURLARI.....	39
3.1.1.Yüklem	39
3.1.2.Özne	40
3.1.3.Nesne	42
3.1.4.Yer Tamlayıcısı	44
3.1.5.Zarf	46
3.1.6.Cümle Dışı Unsurlar	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	50
4.1. ABDULAH ZİYA KOZANOĞLU'NUN KIZILTUĞ ADLI ESERİNDE SÖZ DİZİMİ	50
SONUÇ.....	492
SÖZLÜK.....	496
KAYNAKÇA.....	499
ÖZ GEÇMİŞ.....	502

ÖN SÖZ

İnsan, sosyal bir varlıktır. İnsanlar arasındaki en büyük ve en güçlü iletişim aracı dildir. Dil; duygu, düşünce ve hayalin yansıtıldığı güzel bir aynadır. Maddi ve manevi değerlerin kuşaktan kuşağa taşıyıcısıdır. Milletler gibi insanların da varlıklarını sürdürebilmeleri, düşünebilmeleri, düşündüklerini, hissettiklerini başkalarına aktarabilmeleri için ana dillerini iyi bilmeleri gerekir.

Dil, duygu ve düşüncelerin âdeta kabıdır. Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi, dil kabına veya kalıbına dökülür ve bu dil kabı ile yerden yere, nesilden nesle aktarılır. Yazı, dilin sesini kaydeden bir vasıta olarak dilin bir parçasıdır. Fakat kültür sözlü gelenek vasıtasıyla kuşaktan kuşağa aktarılır.

Her millet, dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Her medeni milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin adeta özetidir. Dilde her kelimenin yazılış, ses, şekil ve manasını tayin eden, tarih ve kültürdür.

Türk dili, binlerce yıllık bir geçmişe sahip olan, dünyanın en eski ve en zengin dillerinden biridir. Bu zenginliğin gelişimi atasözleri, deyimler ve sözlü gelenekte yaşatılan kullanımlar gibi dili besleyen unsurlarla sağlanmaktadır. Bizim görevimiz bu zenginliği korumak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır.

Bir dildeki kelimelerin bir grup veya cümle oluşturacak biçimde bir araya gelmelerinin kurallarını, bu grupların cümle ve söz içindeki görevlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, sıralanışlarını ve cümle yapılarını inceleyen dil bilgisi bölümüne söz dizimi (cümle bilgisi, sentaks) adı verilir. Yani söz diziminin konusu, kelime birleşmeleri ve cümle bilgisidir.

Bu tez hazırlanırken Türk dilinin özellikle söz dizimi alanında ihmal edildiği düşünüldüğü için böyle bir konu üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Böylece çalışmalarımızın bu alana kaydırılarak dikkatin bu yöne çekilmesi düşünülmüştür. Böylece bu çalışmanın Türkçenin cümle bilgisi ile ilgili olarak yapılacak çalışmalarda faydalı olacağı düşünülmüştür.

Bu tez çalışmasında Türkiye Türkçesinin söz dizimi kuralları üzerinde durulmuştur. Önce dil bilimi ve dil bilgisi kavramı üzerinde durulmuş akabinde söz dizimi ile ilgili bazı yaklaşımlar dile getirilmiştir. Daha sonra cümle kavramı üzerinde durularak cümle, cümlenin özellikleri, cümlenin sınıflandırılması hakkında yapılan bazı çalışmalar aktarılmıştır. Tezin dördüncü (inceleme) bölümünde ise Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kızıl Tuğ adlı eserinden

eşit aralıklarla belirlenen toplam otuz sayfalık bölümde bulunan cümleler alınarak söz dizimi özellikleri bakımından incelenmiştir.

Bilindiği gibi söz diziminde cümle tahlilleri metodu konusunda bir birliktelik bulunmamaktadır. Kimi dil bilimciler Muharrem Ergin'in yöntemiyle, kimi dil bilimciler de Leylâ Karahan'ın yöntemiyle cümle tahlilleri yapmaktadır. Bu tez çalışması yapılırken bütün dil bilimcilerin söz dizimi konusundaki fikirleri ve düşünceleri araştırılmış olup neticesinde Leylâ Karahan'ın cümle tahlilleri yöntemi benimsenmiş ve buradaki cümleler bu yöntemle ele alınıp tahlil edilmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında benden yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Çimen ÖZÇAM'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca gerek ders aşamasında gerekse de tez aşamasında katkısı bulunan bütün hocalarıma teşekkür ediyorum.

Ercan TOLU

2011

KISALTMALAR

age.	: adı geçen eser
agm.	: adı geçen makale
bk.	: bakınız
bsn.	: belirtisiz nesne
bln.	: belirtili nesne
C	: cilt
c	: cümle
ö	: özne
S	: sayı
s.	: sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri
Yay.	: Yayınları
y.	: yüklem

ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU (1906-1966)

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun hayatı ve edebî kişiliği hakkında ayrıntılı bilgi içeren bir kitap ya da yazı bulunmamaktadır. Edebiyat tarihi kitaplarında ve süreli yayınlarda, yazarla ilgili kısa biyografik bilgilerden başka veri yoktur. Edebiyat tarihi alanında, Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı'nın en çok okunan tarihî roman yazarlarından birisi olan Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun hayatı ve edebî kişiliği hakkında çalışma bulunmayışı önemli bir eksikliklerdir. Yazar hakkında burada yer verdiğimiz bilgileri aldığımız kaynak, mevcuttaki en ayrıntılı bilgi veren kaynak hükmünde olup, kitaplarının başına veya sonuna konulan biyografisidir. Bu nedenle bu biyografik bilgiler de büyük oranda benzerlik göstermektedir.

16 Ocak 1906 yılında İstanbul Beşiktaş'ta doğan Abdullah Ziya Kozanoğlu, tarihî roman ve piyes yazarımızdır. İlköğrenimini Nişantaşı İttihad ve Terakki Mektebi'nde (1919), ortaöğrenimini Gazi Osmanpaşa Ortaokulu ve Kabataş Lisesi'nde tamamlamıştır. Henüz çok gençken kaleminin güçlü olduğunu göstermiş ve dönemin dergilerinden Resimli Mecmua'da çalışmaya başlamış bir yazardır.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, daha ilkokulda iken, ileride nasıl bir aksiyon adamı olacağını gösterir. Gazi Osmanpaşa Ortaokulu'nda bir öğrenci ayaklanmasına önyak olduğu için haftalarca izinsiz kalır ve derslerinden hiçbir kırık notu bulunmadığı halde, bu gibi serkeşlikleri yüzünden, ahlâk notu sıfıra kadar indirilir.

Mühendis Mekteb-i Âlisi'nde iken, yüksek okullar talebe birliğini kurmak ister. Bu arada, altı yüz kişilik bir öğrenci grubu, kendi emirlerine vapur verilmediği için Büyükağa'ya gitmek üzere olan bir vapuru işgal edip henüz kuruluş hâlindeki birliğin bayrağını çeker ve vapuru kaldırır. Mühendis Mektebi temsilcisi Abdullah Ziya Kozanoğlu, bu olaydan sorumlu sayılarak sorguya çekilir. Uzun didişmeler sonunda, yatılı okuduğu okulun kapısından, omzunda yatağı ve kitapları, çıkmak zorunda kalır; çıkarken de yaşlı gözleriyle arkasına baktığı zaman, kendileri adına uğraştığı arkadaşlarından hiçbirini bulamaz ve onu, iki yıl boyunca bu okuldan hiçbir arkadaşı aramaz.

Mühendis Mekteb-i Âlisi'den, beşinci sınıfa kadar gelmişken böylece ayrıldıktan sonra Güzel Sanatlar Akademisi'nin Mimarlık bölümüne girer. Burada öğrenci iken, baba, akraba, eş dost, arkadaş yardımından uzak, hayatını gazetelere roman yazıp resim yaparak kazanır. O, bu ağır şartlar altında, Akademi'yi – rekor denilecek kısa bir zamanda – iki yılda ve birincilikle bitirir.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, bağlı olduğu Kozanoğulları aşiretinin on dokuzuncu yüzyıl sonlarında yaşadığı Adana bölgesinde yarattığı karışıklıklardan sonra İstanbul'a göçen bölümünden biri olarak doğduğu Osmanlı başkentinde, 18 yaşında gazete ressamlığı, 19

yaşında yazarlık yapmaya başlamış, 24 yaşında baba ocağı Adana'da belediyeye bağlı Fen İşleri Müdürlüğü ve 1932'de de Milli Eğitim Bakanlığı'nda mimarlık yaptıktan sonra yeniden İstanbul'a dönmüştür. Bu kadar genç yaşta, böylesine hızla ilerlediği memuriyet hayatında kalacağını umarken, onun kıymet ve kabiliyetini iyi tanıyan bir dostunun öğütleri neticesinde bir gün önünde açılan parlak memuriyet yolunu bırakıp serbest meslek hayatına atılır. Kısa bir zamanda memleketin en büyük inşaatçılarından biri olur.

Kendisine “Yazar ve mimar olmasaydınız, ne olmak isterdiniz?” diye sorulunca Abdullah Ziya Kozanoğlu, “Her şey olmak isterdim. Asker olmama babam, ressam olmama Tahsin Demiray, politikacı olmama Millî Talebe Birliği olaylarından sonra Mühendis Mektebi'ndeki hocam Mustafa Salim engel oldular. Hocam, bir daha politika ve cemiyet işleriyle uğraşmayacağıma yemin ettirdi. Bunca engeli aşarak nasıl yazar ve inşaat müteahhidi oldum, hâlâ şaşarım. Akademide arkadaşlar ‘Ressam olamadın, mimar olamadın, kör olası Ziya, adam olamadın!’ diye benimle alay ederlerdi. Belki de bu olayların etkisi altında kalmış olacağım.” der.

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun ilgi duyduğu alanlardan biri de spordur. O, spora merakının ne zaman başladığı sorusuna şöyle cevap verir: “On altı yaşına kadar dağlarda başıboş gezdim. Hiçbir spor yapmadım. On yedi yaşında futbola Gazi Osmanpaşa Mektebi'nde başladım. Bizim takım olduğu gibi Beşiktaş kulübüne geçtiği zaman, ben Mühendis Mektebi'nde okuyor ve yazarlıkla ressamlığı da boş vakitlerimde yapıyordum. Mühendis Mektebi'nde voleybol, boks ve tenisle uğraştım. Bir zamanlar kaptanlığını da yaptığım takım, her sene Türkiye Şampiyonluğu'nu elinde tuttu. Şimdi yalnız deniz ve otomobil sporları ile yetiniyorum.”¹ diye cevap verir.

1940-1950 yıllarında Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün başkanlığını da yapan Abdullah Ziya Kozanoğlu, bu görevinden sonraki sporla ilgili diğer uğraşları hakkındaki soruyu da şu şekilde cevaplar: “Onlar spor kulüplerini, daha doğrusu toplumu içinde yuvarlandığı uçurumdan çıkarabiliriz düşüncesiyle girişilen çabalardı. Gerçek olarak spor kulüpleri de büyük politik toplumlara ayak uyduruyor. Kurtuluş umudu olmadığını görerek izzet ü ikbâl ile çekildik.”

Abdullah Ziya Kozanoğlu, tiyatro ve sinemaya da ilgi duyar. Bir ara, bir arkadaşının tavsiyesine uyarak Arena Tiyatrosu'nu yapar. Tiyatronun iyi işlemediğini görünce de başına geçerek, İstanbul'un en değerli sanat mabedi hâline girmesini sağlar.

---

¹ Abdullah Ziya Kozanoğlu, **Fatih Feneri**, Atlas Kitapevi, İstanbul, 1979, s. 5-8

İlk yazısı (Şairle Ekmekçi adlı manzume), 14 yaşındayken, Bizim Mecmua’da yayımlanan Abdullah Ziya Kozanoğlu, ilk romanı Kızıl Tuğ’u, Resimli Mecmua’nın kapağına yaptığı bir resmi değerlendirmek için kendisiyle alay eden yazarlara kızarak yazar.² Bu romandan sonra, arka arkaya yayımladığı eserleriyle edebiyatımızın tarihî roman sahasında çok önemli yer edinir.

Hiçbir zaman “yüksek edebiyat” içinde değerlendirilmeyen, eleştirmenlerin, tarihçilerin ilgisini çekmeyen Kozanoğlu külliyesi, Türkiye’de en çok baskı yapan ve okunan romanlardan oluşur. Üstelik yazarın, açtığı yoldan ilerleyenlere, sinemaya ve çizgi romana yaptığı etkileri de göz önüne alınırsa, ne kadar önemli olduğu hemen anlaşılacaktır.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, ‘Malkoçoğlu’, ‘Seyit Ali Reis’ gibi kahramanların yer aldığı tarihî romanlarının daha sonraki dönemlerde sinema ve çizgi romana uyarlanması için gerekli altyapıyı hazırlamıştır. Hatta bu uyarlamaların çoğunun senaryosunu da yine kendisi kaleme almıştır. Bu bağlamda Türkiye’nin ilk ciddi çizgi roman yazarı konumundadır. İlk çizgi roman senaryosunu 1946’da yayımlanan “Çocuk Haftası” dergisinde Şahap Ayhan ve Ayhan Erer ikilisi için “Gültekin” adlı romanından yaptığı adaptasyonla yazmıştır. Ertesi sene bu kez yine “Çocuk Sesi”nde Münif Fehim için Altınbaş Kahramanı adlı çizgi romanında kullanılmak üzere yeni bir senaryo yazmış ve bunun ardından da 1959’da Akşam Gazetesinde Suat Yalaz için “Kızıl Tuğ” romanının devamı niteliğinde olan ve Kaan (sonradan Karaoğlan) karakterini yarattığı “Cengiz Han’ın Hazineleleri” başlıklı çizgi romanın senaryosunu ve ardından gelen üç macerayı daha hazırlamıştır. Aynı yıl Ratip Tahir Burak için “Kırk Şehitler Kalesi” adlı çizgi romanı yazmış ve önce gazetede tefrika edilen Atlas Kitabevi’nin çıkardığı dokuz adet Kaan albümündeki maceralara senaryo katkısı sağlamıştır. Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun oluşturduğu en önemli efsanevî karakterleri ise Cüneyt Arkın’ı sinemada bir külte dönüştüren Malkoçoğlu ve Battal Gazi’dir.³ Ayrıca Suat Yalaz’ın “Karaoğlan”ı, Kızıl Tuğ’daki “Otsukarcı” tiplemesinin bir uyarlamasıdır.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, Arena Kraliçesi romanıyla ilgili kendisine yapılan eleştirilere verdiği cevapta yazarlık anlayışını şöyle ortaya koyar:

“Kırk yıllık yazarlık hayatımda tuttuğum yol şudur:

1. Kitaplarımı öncelikle aranır, sıkılmadan okunur, herkesin anlayabileceği biçimde yazmak,

² Abdullah Ziya Kozanoğlu, **Patronahlar**, Atlas Kitapevi, İstanbul, 1972, s. 4-6

³ Abdullah Ziya Kozanoğlu, www.pandora.com.tr/sahaf/eski.asp?pid

2. Kuru bir övünme yerine-diğer milletlerin de onuruyla oynamadan- tarihteki başarı ve başarısızlıklarımızın iç yüzünü açıklamak.”⁴

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun madde dışı olan iç âlemini, mânevî değerleriyle anlamak için, eserlerindeki kahramanlara bakmak en doğru yoldur. Otsukarcı gibi dik kafalı, Savcı Bey gibi arkadaşlarının hayatlarını kurtarma yolunda kendi gözlerini verecek kadar fedâkâr, Turgut Reis gibi alâyiş ve gösterişten kaçarak minnet etmeyen bir karakter... Fakat Sarı Benizli Adam gibi de bulunduğu yere ve yükseldiği mevkie, hatta ne de doğduğu kasabaya bağlanabilecek kadar vefâlıdır.

O, her güzel şeyi sever ve karşılık olarak kendi sevgisinin sıcaklığını ve kuvvetini bekler. Öylesine bekler ve sevmeye o kadar önem verir ki, bu sevgiyi bir an için de olsa eksilmiş görünce bir çocuk gibi kırılır, küser ve kaçar.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, 29 Mart 1966 yılında İstanbul'da ölmüştür.⁵

Türk edebiyatında tarihî romancılığın en başarılı temsilcilerindendir. Romanlarını tarihten seçtiği kişiler ve onların çevresinde meydana gelen olaylar üzerine kurmuştur. Çok rahat ve oldukça akıcı anlatımı sayesinde okuma alışkanlığını geliştirici eserleriyle Kozanoğlu, genç nesillere tarih şuurunu da aşılamıştır. Bunu “Amacım, Türk insanının kendisine güvenmesini, atalarıyla övünmesini, kendisini başarıcı görmesini sağlamaktır.”⁶ sözleriyle açıklamaktadır. Daniel Pennac'ın okuyucuya tanıdığı haklardan Bovarizm (kitapla bütünleşme) hakkını kullanan Türk okuru Kozanoğlu'nun romanlarında zaman zaman uçsuz bucaksız ovalarda at sürececek, kıl çadırlarda yatacaktır. Eserlerinde, anlatılan olayların geçtiği çağda çok kullanılan kelimeler fazla kullanılmış, böylece hem eserin dili açıklığından bir şey kaybetmemiş hem de tarihî atmosfer başarıyla günümüze taşınmıştır. “Bir roman yazmak için en azından yüz kitap okurum. Bilgisiz, yalnız hayal gücü ile roman yazılmaz”⁷ diyen Kozanoğlu, özellikle tarihî roman yazarlarına da çok önemli mesajlar veriyor.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, tarihî serüven romancılığımızın en önemli isimlerinden birisidir. Yazar tarihî romanlarıyla resmî tarihin söyleminin ötesinde, olayların gizli sebeplerini açıklamak, okuyucuyu bu gerçeklerden haberdâr etmek, mâzideki başarılarımızın yanında başarısızlıklarımızı da nesnel bir tavırla ortaya koymak amacını taşır. Okuyucu, yazarın bu amaçla kaleme aldığı romanlarında, Türk tarihinin farklı dönemlerine yolculuk yapar; Moğol istilâsından Haçlı seferlerine, İnebahtı Deniz Savaşı'ndan Patrona Halil

⁴ Abdullah Ziya Kozanoğlu, **Arena Kraliçsi**, Atlas Kitapevi, İstanbul, 1969, s. 4

⁵ Abdullah Ziya Kozanoğlu, **Patronahlar**, s. 4-6

⁶ Abdullah Ziya Kozanoğlu, **Malkoçoğlu**, s. 5-7

⁷ <http://nedir.antoloji.com/abdullah-ziya-kozanoğlu/>

İsyanı'na kadar, tarihimizin önemli birçok olayını, farklı bir bakış açısıyla değerlendirme imkânı bulur.

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun tarihî romanları, Türk milletinin ortak tarih şuuru kazanmasında çok önemli role sahip eserlerdir. Bu romanlar her ne kadar edebî bakımdan üstün nitelikli eserler değilse de yayımlandıkları dönemde geniş okuyucu kitlesine ulaşmış ve bu kitlenin hem edebî zevk kazanmasını hem de romanlarda ele alınan tarihî dönem hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamıştır.

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Atlas Kitabevi tarafından basılan romanları şunlardır:

PATRONALILAR : Lale devrinin ve Patronalılar ihtilâlinin hikâyesidir.

KIZIL KADIRGA : Türk korsanlarının başına musallat olan, bayrağı belirsiz, Kızıl Kadirga adlı geminin, büyük Türk denizcisi Sencivanoğlu'nun yeğeni Sancak'tır. Cafer tarafından yakılışının ve Kıbrıs'ın alınışının hikâyesidir.

TÜRK KORSANLARI : Barbaros Kardeşler ve Turgut Reis'in Akdeniz'deki savaşlarını anlatır. Serinin en büyük ve en beğenilen kitabıdır.

GÜLTEKİN : Abdullah Ziya Kozanoğlu Gültekin'i 1928'de yazmıştır. Orhun barkı kahramanının Türk ulusunu esaretten kurtarışını anlatır. Çinliler ile Türkler arasındaki mücadeleleri anlatan tarihî bir romandır. Abdullah Ziya Kozanoğlu, bu romanında tarih şuuru oluşturmayı hedeflemektedir. Yani romana baştan sona şiddet, savaş ve kahramanlık temaları hakimdir.

Ancak bu roman genel kabullerin aksine ne bir çocuk romanıdır ne de bir gençlik romanıdır. Tamamen bir yetişkin romanıdır.

ARENA KRALİÇESİ : Bizans ve Osmanlı tarihinde Atmeydanı İhtilâlleri diye anılan kanlı olaylardan birincisi olan Nika İhtilâlini ve İpodromdaki Arena'da bir ayı oynaticısının kızı olan Kraliçe Teodora'nın hayatını anlatır.

KOLSUZ KAHRAMAN : Büyük Türk romanlarının en popüler ve en heyecanlı kitabıdır.

SENCİVANOĞLU : Türk korsanlarının Afrika'da kaybolan arkadaşlarını arayışlarının hikâyesidir.

KIZIL TUĞ : Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun ilk eseridir. 1927'de yazmıştır. Eser Moğol imparatorluğunun serüvenlerini, Timuçin, Pars Parçalayan Cemle, Çakır, Sabiha, Hasan Sabbah ve başkahraman Otsukarcı arasında geçen hâkimiyet kavgasını konu edinir. Eserde şiddetin ileri boyutlarını gösteren savaş sahneleri yer alır. Kızıl Tuğ'da baştan sona gücün, hâkimiyetin en önemli argümanı olduğu tezi bireysel yeteneklerle ön plana çıkarılır.

Ayrıca bu roman, baba ihmalinin ve çocuğun beklentilerinin karşılanmaması yönüyle de bir çocuk romanı olarak görülebilir. Çocukların kişilik oluşumlarına dair ilginç verilere bu romanda rastlanılır.

Roman ilâhi bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Kahraman kadrosu zengindir ve tezli bir romandır.

SARI BENİZLİ ADAM : Düzme Mustafa diye iftiraya uğrayan Yıldırım Bayezid'in oğlunun hikâyesidir.

FATİH FENERİ: İstanbul'un alınışının hikâyesidir.

SEYİT ALİ REİS : Türk korsanlarının Hint Deniz'inde Portekizlilerle savaşlarının hikâyesidir.

BATTAL GAZİ DESTANI : Halk kahramanlarının kendi milletlerine nasıl takdim edileceklerini belirten bu eser, Kozanoğlu'nun en beğenilen kitabıdır.

ATLI HAN : Büyük Türk hakanı Atillâ'nın hayat hikâyesidir.

KUBİLAY HAN'IN GELİNİ : Kubilay Han'dan, yeğeni Argon Han'a gelin getirmek için Horasan'dan Pekin şehrine gidip geri dönen Timur Barak Han ile yoldaşları Ermeni prensi Hayık ve ünlü Venedik gezgini Marko Polo'nun hikâyesidir.

SAVCI BEY : Türk şehzadelerinin Bizans'taki uğraşlarının hikâyesidir.

MALKOÇOĞLU : Türklerin Avrupa'ya yaptıkları akınların ve akıncıların hikâyesidir. Birinci Viyana kuşatmasını anlatır.

DAĞLAR DELİSİ : Saray adamlarının Anadolu halkını Celâlî adı altında, eşkıya sayarak, nasıl yok etmeye uğraştıklarını ve Yeniçeri isyanlarını anlatır.

HİLÂL VE HAÇ : Haçlı seferlerinin en önemlisi olan Aslan Yürekli Rişar ile Frederik Barbaros'un Selâhaddin Eyyubî ile uğraşlarını anlatır.

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun diğer eserleri şunlardır:

Boğaç Han (1929), Kanioglu Kanturalı (1929), Boz Aygırlı (1929), Kara Çoban (1929), Küçük Korsan (1930), Kurtlar (1935), Küçük Kahraman (1935), Orhun Barkı Kahramanı (1936), Küçük Uçman (1936), Kuduzlar Kraliçesi (1938), Kuş Adamın Maceraları (1938), Algaya'nın Ölümü (1962), Altın Saçlı Kız (1962), Cengiz Han'ın Hazineleri (1962), Hülâgû'nün Gözdesi (1962), Kız Kulesi Kahramanı (1962), Tibet Canavarı (1962), Ağahan'ın Yüzüğü (1963), Altın Hançer (1963), Bozkurtun İntikamı (1963),

OYUNLARI:

Kozanoğlu (1928), Tavşan Başı (1944), Tokat (1944), Sezar ve Kleopatra (1948), Keloğlan'nın Hatıratı

GİRİŞ

Çalışmanın Önemi ve Amacı

Cümle, dilin çok önemli ve ayrıcalıklı bir parçasıdır. Sesler ve dildeki bütün şekiller cümle dediğimiz potada bir araya gelir ve dil zevkini alır. Cümleler birtakım dil kuralları üzerine kurulur. Eğer bu kurallara uyulmazsa ait olduğu dilin güzelliğini ve zevkini yansıtamaz.

Türk dili üzerine yapılan çalışmalar, bilhassa dil bilgisi çalışmaları, “cümle bilgisi” ağırlıklı yapılmamaktadır. “Ses ve yapı bilgisi” üzerine yoğunlaşan bu çalışmaların son bölümünde cümle bilgisi konusuna kısaca değinilmektedir. “Cümle bilgisi”ni ön plana çıkaran fakat sayıca az olan bu araştırmalara yenilerinin eklenmesi gereklidir.

Bu çalışma, Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun Kızıl Tuğ adlı romanındaki cümlelerin söz dizimi bakımından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Çalışmanın Metodu

Bu çalışmada cümle, yapılarına göre cümle çeşitleri ve özellikleri hakkında birçok dil bilimcinin araştırma ve görüşlerinden yararlanılmıştır. Metinlerdeki cümle ve cümle çeşitleri, cümle unsurları, kelime grupları incelenirken Leylâ Karahan’ın tahlil metodu uygulanmıştır. Leylâ Karahan’ın tasnifine göre cümle çeşitleri “yapısına göre cümleler, yüklem türüne göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler, anlamına göre cümleler” ana başlıkları altında tarama yöntemi uygulanarak her bir cümle ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmanın aşamalarını maddeler halinde özetleyecek olursak:

- 1) Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun Kızıl Tuğ romanından eşit aralıklarla alınan toplam otuz sayfalık bölümde yer alan cümlelerin yazımı yapılarak numaralandırılmıştır.
- 2) Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun Kızıl Tuğ romanında yer alan cümle çeşitleri üç ana başlıkta incelenmiştir. Birinci grupta cümleler yapısına, yüklem türüne, yüklem yerine ve anlamına göre incelenmiş; ikinci grupta cümle unsurları bulunmuş; üçüncü grupta ise kelime grupları gösterilmiştir.

- 3) Cümleler ayrı ayrı numaralandırılmış ve incelenmiş olup konuyla ilgili örnek cümleler Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun incelenen eserinden alınmıştır.
- 4) Giriş bölümünde örnek olarak verilen cümleler Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kızıl Tuğ adlı eserinden alınmış olup, örnek cümlelerin alındığı sayfa numaraları ayrıca belirtilmiştir.
- 5) Eserde anlamı bilinmeyen sözcükler için de ayrıca bir sözlük bölümü oluşturulmuştur.

DİL

İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan iletişim aracı olan dil bugüne kadar pek çok dilci tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde dili: “İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir.”⁸ şeklinde tanımlar. Türkçe Sözlük’te dil: “İnsanların duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.”⁹ diye tanımlanmıştır. Süer Eker “Çağdaş Türk Dili” adlı eserinde dili: “Toplumsal yaşamın bir parçası olarak, sonsuz anlam boyutları taşıyan ve bunları ileten, fiziksel, ruh bilimsel, fizyolojik, zihinsel, toplumsal vb. pek çok olgularla kesişimler bulunan bir işaretler dizgesi”¹⁰ olarak ifade eder. “Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri” adlı eserde dil kavramını geniş bir şekilde ele alan Zeynep Korkmaz dili: “Bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem” olarak tanımlar.

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserinde dili: “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.”¹¹ şeklinde tanımlamıştır.

Dil ile ilgili yapılan bu tanımların birleştikleri bir nokta vardır ki o da dilin, o dili konuşanların, aralarındaki anlaşmayı sağlamak üzere seslerden örülmüş sistemli bir işaretler birliği olduğudur.

⁸ Tahsin Banguoğlu, **Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara, 2004, s. 9.

⁹ **Türkçe Sözlük**, TDK Yay., Ankara, 2005, s. 526.

¹⁰ Süer Eker, **Çağdaş Türk Dili**, Grafiker Yay., 3. Baskı , Ankara, 2005, s. 4.

¹¹ Muharrem Ergin, **Üniversiteler İçin Türk Dili**, Bayrak Yay., İstanbul, 1992, s. 7.

DİL BİLİMİ VE DİL BİLGİSİ

Dil bilimi Türkçe Sözlük'te "Dillerin yapısını, gelişmesini, dünyada yayılmasını ve aralarındaki ilişkileri ses, biçim, anlam ve cümle bilgisi bakımından genel veya karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim, lisaniyat, lengüistik."¹² diye tanımlanmıştır.

Doğan Aksan dil bilimi "dili inceleyen bilim, dilin bilimi"¹³ şeklinde tanımlamıştır. Doğan Aksan, "Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)" adlı eserinde dil bilimi geniş bir şekilde ele almıştır. Yüzyılımızda, özellikle yüzyılımızın ikinci yarısına doğru dil bilim dallanmış, budaklanmış, yeni akımlar, yeni buluşlar, yeni inceleme alanlarıyla büyük bir aşama geçirerek bilimler arasında seçkin bir yer kazanmıştır.¹⁴

Dil bilgisi(gramer) ve filoloji araştırmalarıyla geçirilen yüzyıllar sonunda, insanın iç ve dış dünyasıyla ilgili, çok çeşitli sorunları içine alan, dil denen kurum büyük bir önem kazanmış, bazı görüşlere göre, insanın edindiği bütün bilgileri, her alanda ortaya koyduğu yapıtları, anıları kapsayan ve birçok bilimleri çerçeveleyen bir varlık olarak ortaya çıkmıştır.¹⁵

Dillerin incelenmesi, Eski Yunan ve Hintlilerden itibaren başlamıştır. Dillerin bağlı olduğu kurallar tespit edilmeye çalışılmış ve bu kuralların ortaya çıkardığı bilgiyle birlikte yeni bir kavram oluşmuştur. Dil bilgisi (grammar) denilen bu kavram, "dilin seslerini, sözcüklerin yapılarını, sözcüklerin anlamlarını, sözcüklerin kökenlerini, tümce kuruluşlarını ve bütün bunlarla ilgili kuralları inceleyen bilim dalı" olarak tanımlanır.¹⁶

Dil bilgisi kendi içinde bölümlere ayrılır: Ses bilgisi (fonetik), şekil bilgisi (morfoloji), anlam bilgisi (semantik) ve söz dizimi (sentaks).

Muharrem Ergin, "Üniversiteler İçin Türk Dili" adlı eserinde dil bilgisinin bölümleri hakkında şunları söylemektedir: "Dil bilgisi veya gramer bir dili bütün cepheleri ile inceleyen ilim dalıdır. Dilin içinde seslerden cümlelere kadar küçüklü büyüklü birtakım birlikler vardır. Sesler vardır, heceler vardır, kökler vardır, ekler vardır, kelimeler vardır, kelime grupları vardır, cümleler vardır. Dil birlikleri dediğimiz bu unsurların bir şekilleri, yapıları, bünyeleri; bir de fonksiyonları, manaları ve vazifeleri vardır.

¹² **Türkçe Sözlük**, TDK Yay., Ankara, 2005, s. 529

¹³ Doğan Aksan, **Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)**, TDK Yay., 1. C, Ankara, 2000, s. 14.

¹⁴ Dilbilimin günümüzdeki önemi konusunda bk. D. Aksan, Bugünkü Dünyada Dilbilimi ve Bize Düşen Görevler, **Türk Dili**, XXVIII(1973), Nr. 259, s. 1-5.

¹⁵ Doğan Aksan, **age.**, s. 16-17

¹⁶ Süer Eker, **Çağdaş Türk Dili**, Grafiker Yay., 3. Baskı, Ankara, 2005, s. 4.

İşte gramer bu dil birliklerini çeşitli bakımlardan inceler ve onların kaidelerini, kanunlarını tespit eder.

Dil bilgisinin dilin seslerini inceleyen bölümüne fonetik (ses bilgisi); kelime ve şekillerin, kelimelerin, köklerin ve eklerin yapısını ve fonksiyonunu inceleyen bölümüne morfoloji (şekil bilgisi); kelime ve şekillerin menşeyini inceleyen bölümüne etimoloji (menşe bilgisi veya türeme bilgisi); kelime ve şekillerin mânâları üzerinde duran bölümüne semantik (mânâ bilgisi); kelimelerin birbirleriyle olan münasebetlerini ve cümleleri inceleyen bölümüne sentaks (cümle bilgisi) adı verilir.”¹⁷

SÖZ DİZİMİ İLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR

Söz dizimi terimi, Türkçe dil bilgisi ile ilgili eserlerin bazılarında hiç kullanılmazken bir kısmında da değişik anlamlarda yer almıştır. Söz dizimi kavramı, belli başlı dilcilerce şu terimlerle karşılanmıştır: Leylâ Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde söz dizimi¹⁸; Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde sözdizimi¹⁹; Doğan Aksan “Her Yönüyle Dil” adlı eserinde dizimbilim (sözdizimi)²⁰; Vecihe Hatiboğlu “Türkçenin Sözdizimi” adlı eserinde sözdizimi²¹; Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserinde cümle bilgisi²²; Hikmet Dizdaroğlu “Tümcebilgisi” adlı eserinde tümcebilgisi²³; Rasim Şimşek “Örneklerle Türkçe Sözdizimi” adlı eserinde sözdizimi²⁴; Zeynep Korkmaz “Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri” adlı eserinde cümle bilgisi²⁵; Günay Karaağaç “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde söz dizimi²⁶; Neşe Atabay-Sevgi Özel-Ayfer Çam “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” adlı eserlerinde sözdizimi²⁷ şeklinde adlandırmışlardır.

Yan yana dizilen kelimeler, ya yargı bildirerek cümleyi ya da varlık, kavram ve hareketleri karşılayarak kelime gruplarını meydana getirir. Bu diziliş, belirli kurallara dayalı

¹⁷ Muharrem Ergin, *age.*, s. 69-70

¹⁸ Leylâ Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yay., Ankara, 1993, s. 11

¹⁹ Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 495

²⁰ Doğan Aksan, *age.*, s. 29

²¹ Vecihe Hatiboğlu, *Türkçenin Sözdizimi*, Ankara Ü. DTCF Yay., Ankara, 1982, s. 85.

²² Muharrem Ergin, *age.*, s. 373-445

²³ Hikmet Dizdaroğlu, *Tümcebilgisi*, TDK Yay., Ankara, 1976, s. 10.

²⁴ Rasim Şimşek, *Örneklerle Türkçe Sözdizimi*, Birinci Basım, Trabzon, 1987, s. 11.

²⁵ Zeynep Korkmaz, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001, s. 85

²⁶ Günay Karaağaç, *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi*, Kesit Yay., Birinci Baskı, İstanbul, 2009, s. 129.

²⁷ Neşe Atabay-Sevgi Özel-Ayfer Çam, *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi*, Papatya Yayıncılık, 2. Basım, 2003, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, s. 13.

bir diziliştir. Kurallar dillerine göre farklılık gösterse de diller arasında söz dizimi yapıları bakımından bazı ortaklıklar ve benzerlikler bulunabilir. Bunların oranı, o diller arasındaki köken ilişkilerinin derecesine göre değişmektedir. Hatta aralarında hiç ilişki olmadığı kabul edilen diller arasında bile birtakım evrensel ortaklıklar (universal grammar) görülebilir. Bütün bunlara rağmen her dil az veya çok farklı bir söz dizimi yapısına sahiptir.²⁸

“Söz dizimi terimi, hem cümle hem de onun her türlü oluşum ve unsurlarını kapsayan bir terimdir. O halde “cümle bilgisi” teriminin söz dizimi anlamıyla kullanılması doğru değildir. Bu düşünceden hareketle söz dizimi terimini şu şekilde tanımlayabiliriz: Her biri dilde kullanılan birtakım kelimelerin çeşitli yollarla bir araya getirilerek kelime grupları oluşturulması; yine kelime veya kelime gruplarının belirli kurallarla yan yana dizilmesiyle bilgi, duygu, düşünce, hayal, hareket ve olayların ifade edilmesi düzenidir. Demek ki kelime veya kelime gruplarının kendi aralarında ekli yahut eksiz bağlanmaları sonucunda, belirli bir düzende sıralanarak yargılı veyahut yargısız birlikler meydana getirmeleri söz diziminin konusunu teşkil etmektedir.

Dilde asıl maksadın anlamlı birlikler oluşturmak suretiyle insanlar arasında iletişimi sağlamak olduğu düşünülürse, bu maksadın ancak cümle seviyesinde gerçekleştiği görülecektir. Hatta, bazı dil bilimciler, dilin, cümlenin de üzerinde yani, metin seviyesinde ele alınması gerektiği düşüncesindedirler. Ne yazık ki dilimiz, henüz bu tür geniş kapsamlı incelemelere konu olmamıştır.”²⁹

“Türkçede söz diziminin en belirgin özelliği, kelime gruplarında ve cümlede ana unsurun genellikle sonda bulunmasıdır. Bu özellik, Türkçeyi diğer birçok dilden, mesela Hint-Avrupa dillerinden ve Arapçadan ayırır; Moğolca, Mançu-Tunguzca gibi köken birliği tartışılan bazı dillere yaklaştırır.

Söz diziminin konusu, yargısız bir anlatım birimi olan kelime grupları ile yargılı bir anlatım birimi olan cümlenin yapısı, işleyişi, görevleri ve anlam özellikleridir. Cümlelerin bağlanma şekilleri ile bağlanan cümleler arasındaki şekil ve anlam ilişkileri de söz diziminin konusudur.”³⁰

²⁸ Leylâ Karahan, *age.*, 2005, s. 9.

²⁹ Ertuğrul Yaman, *Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinin Karşılaştırılması*, TDK Yay., Ankara, 2000, s. 27-28

³⁰ Leylâ Karahan, *age.*, 2005, s. 9.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. CÜMLE

Cümle, herhangi bir duygu, düşünce veya olayın bir yargı biçiminde ifade edilmesi demektir. Bu ifade ediş, dilden dile az çok farklılık arz etmekte; kendisine has özellikler göstermektedir; ancak, dünya dillerini birbirinden ayıran cümle kavramından çok, cümlenin işleyiş düzenidir.

Dünyada kullanılmış veya kullanılmakta olan 5000 civarında ölü ve canlı dil olduğu tahmin edilmektedir. Bu diller, cümlenin dizilişi bakımından bazı dil bilimcilere göre, genellikle şu üç büyük gruba ayrılmaktadır:

1. Özne + Tümleçler + Yüklem (Türkçe)
2. Özne + Yüklem + Tümleçler (İngilizce)
3. Yüklem + Özne + Tümleçler (Arapça)³¹

Cümlenin kuruluşu, türleri, işleyiş düzeni ve diğer anlatım yolları ise, büyük oranda, o dili kullanan milletin hayat tarzı ve mantığıyla ilgilidir. Bu düşünceyi M. Metin Karaörs, özlü bir şekilde şöyle ifade etmektedir: “İnsan zekâsının meydana getirdiği en büyük hakikatlerden biri olan dil, en gelişmiş şekilde cümleler halinde ortaya çıkmaktadır. Dilin cümle yapısının incelenmesi, o dili konuşan milletin düşünce örgüsünün, hayat felsefesinin araştırılması demektir.

Türk dünyasının mantık ve düzeni, Türk dilinin mantık ve düzeninde görülür. Türk cümle yapısı üzerinde yapılacak araştırmalar, Türk milletinin hayat felsefesini ve dünya görüşünü daha çok ortaya çıkaracaktır.”³²

---

³¹ Ertuğrul Yaman, *age.*, s. 177.

³² M. Metin Karaörs, *Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri*, Erciyes Ü. Yay., No: 58, Kayseri, 1993, (Ön Söz).

1.2. CÜMLE KAVRAMI

Türkiye Türkçesi ile ilgili araştırmalarda ses bilgisi, yapı bilgisi ve ağız araştırmaları belli oranda yer almasına rağmen, cümle kısmı nispeten ihmal edilmiş görünmektedir. Halbuki cümle konusu açıklığa kavuşturulmadan dille ilgili sağlam yargılara varmak kolay olmamaktadır. Hatta modern dil biliminde, cümlelerin de üzerinde paragraf ve neredeyse metin seviyesinde incelemeler yapılmaktadır.

Ortada henüz herkesçe kabul edilmiş bir Türkiye Türkçesi söz dizimi bulunmadığı için cümle için bu konudaki çalışmalardan birisi olan Leylâ Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eser esas alınacaktır.

Doğrudan doğruya Türkiye Türkçesinde cümleyle ilgili mevcut bilgi ve tanımlamaları şöyle sıralayabiliriz:

Zeynep Korkmaz, "cümle" kavramını şu şekilde tanımlıyor: "Cümle (Alm. Satz; Fr. phrase; İng. sentence) bir fikri, bir duygu ve düşüncüyü, bir oluş ve kılışı tam olarak bir hüküm halinde anlatan kelime grubu. Cümlelerin varlığı için asgari şart bir çekimli fiildir."³³

Muharrem Ergin, cümleyle ilgili şöyle bir tanım veriyor: "Cümle bir fikri, bir düşüncüyü, bir hareketi, bir duyguyu, bir hadiseyi tam olarak bir hüküm halinde ifade eden kelime grubudur. Kelime grupları belirtme gruplarıdır. Cümle ise bir hüküm grubudur. Cümlelerin temel fonksiyonu hüküm ifade etmektir. Onun için cümle en tam, en geniş kelime grubudur.

Cümlelerin varlığı için asgari şart çekimli bir fiilin bulunmasıdır.. Çekimli fiil cümlelerin varlığı için lazım ve kâfidir. Demek ki çekimli fiil olmak şartıyla tek kelime de bir cümle olabilmektedir..."³⁴

Doğan Aksan, cümleyle ilgili olarak "Hangi dilde olursa olsun, birden çok düşünce, duygu ve yargıyı içeren, birden çok hareketi içeren karmaşık tümcelere rastlandığı gibi, tek sözcükten oluşan ve yine bir düşünce, duygu ve yargıyı anlatan tümcelere rastlanır." dedikten sonra, diğer eserlerde rastlanmayan "bağımsız tümce" den söz ediyor.³⁵

Tahsin Banguoğlu, cümle konusunu "yargı öbekleri" başlığı altında inceliyor ve şu bilgileri veriyor: "Bir başına yargı bir cümledir. Buna göre bir tek üyeli yargı da bir cümle sayılır. Ancak, cümle adını biz daha çok tamlayıcı(complement) üyelerle genişletilmiş bir

³³ Zeynep Korkmaz, **Gramer Terimleri Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1992, s. 32

³⁴ Muharrem Ergin, **age.**, s. 405

³⁵ Doğan Aksan, **Anlambilimi ve Türk Anlambilimi**, 3.Basım, DTCF Yay., Ankara, 1987, s.124-125.

yargı öbeği için kullanıyoruz. Başkaca bir cümle birden fazla, iki, üç, beş yargıyı kapsayan büyük bir yargı öbeği de olabilir.”³⁶

Banguoğlu, “Türkçenin Grameri” adlı bir başka eserinde de cümleyle ilgili aşağıdaki tanımlamayı yaparken kullandığı Türkçe ve değişik terimlerle dikkat çekiyor: “Kendi kendine yeten bir yargı bir cümle sayılır. Demek ki cümlenin temeli bir bağıntısız yargıdır. Aynı zamanda yükalanı içinde saklayan ve yüklem olan çekimli bir fiil 1. ve 2. kişiler için tek başına bir başına yargı, dolayısıyla bir cümle sayılabilir...”³⁷

Ahmet Topaloğlu, “Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü” adlı eserinde cümlenin tanımı yanında, türlerini ve 1934’ten günümüze kadar yayımlanan dille ilgili eserlerde cümleye dair terimleri de vermektedir. “Cümle (Osm. Cümle; Fr. Phrase): Bir hüküm, bir düşünce, bir duygu vb. ifade etmek üzere çekimli bir fiille veya sonuna cevher fiili getirilen bir isimle kullanılan kelimeler dizisi. Çekimli bir fiil tek başına da cümle olabilir. Ör. Niçin böyle davrandığımı anlayamadım. Yarın yola çıkacağı için bazı işleri bugünden halletmek zorunda kalacak. Üç günden beri okuldayım. Gel.”³⁸

M. Kaya Bilgegil, hemen hemen bütün dilci ve dil bilimcilerin aksine, Türkçe Dilbilgisi adlı eserinin ilk bölümünü söz dizimine ayırmış ve cümleleri yapılarına göre çok daha ayrıntılı olarak ele alarak şu tanımları vermiştir: “İki unsur arasındaki olumlu (=sübuti) veya olumsuz (=selbi) ilgiyi-sözü dinleyende (=muhatapta) soruya yer bırakmayacak şekilde tam olarak haber veya dilek (=inşa) yoluyla ifade eden kelimeler dizisine cümle denir. İşte, tam fikir veren birleşik sözler, cümlelerdir. Bu tanımdaki ilgi sözü, eski kitaplarda rastlanacak nispet sözünün karşılığı olarak kullanılıyor.”³⁹

Vecihe Hatiboğlu, “cümle” konusunu, Türkçenin Sözdizimi adlı eserinde şöyle ele alıyor: “Hatiboğlu, söz dizimini “yargısız anlatımlar” ve “yargılı anlatımlar” olarak ikiye ayırır ve cümle konusunu “yargılı anlatımlar” bölümünde inceliyor: “Yargılı anlatımların en önemli bölümü tümcelerdir. Bir yargı bildirmek üzere tek başına kullanılan çekimli bir eyleme veya çekimli bir eylemle birlikte kullanılan sözcükler dizisine tümce (Osm. Cümle; Fr. Phrase; İng. Sentence; Alm. Satz) denir.”⁴⁰

³⁶ Tahsin Banguoğlu, **Ana Hatlarıyla Türk Grameri**, Kılavuz Kitap, dergah Yay., 2. Baskı, İstanbul, 1979, s. 251

³⁷ Tahsin Banguoğlu, **age.**, s. 522.

³⁸ Ahmet Topaloğlu, **Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü**, Birinci Basım, Ötüken Yay., İstanbul, 1989, s. 48.

³⁹ M. Kaya Bilgegil, **Türkçe Dilbilgisi**, Dergah Yay., 3. Baskı, İstanbul, 1984, s. 12.

⁴⁰ Vecihe Hatiboğlu, **age.**, s. 99.

Hatiboğlu, cümle kavramını bir başka eserinde aynı şekilde tanımlamaktadır.⁴¹

Hamza Zülfikar ise, cümle konusunu iki ayrı eserinde farklı şekillerde ele almıştır. Zülfikar, “Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım” adlı eserinde cümle için “Kelimelerin bir yargıyı bildirmek için uygun ve uyumlu biçimde sıralanışı cümleyi (tümce) oluşturur. Cümle bütün özellikleriyle dilbilgisinin sözdizimi (syntax) bölümünde incelenir.”⁴² demektedir.

Hamza Zülfikar, “Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri” adlı eserinin cümle bölümünde ise, cümleyi şöyle anlatır: “Cümle, çeşitli duyguların, düşüncelerin dönüştürüldüğü anlamlı söz birimlerinin bir yargı bildirecek biçimde birtakım kurallara bağlı olarak bir araya getirildiği dizidir...”

“Anlamlı dil birlikleri olan kelimelerin, kelime gruplarının, çeşitli yardımcı öğelerin ve çekim eklerinin bir düzen içinde belli kurallara göre bir araya gelerek meydana getirdikleri karmaşık dizi cümleyi oluşturur. Böyle uyumlu bir dizinin kurulmasındaki amaç ise, karşılıklı haberleşmeyi sağlayacak anlaşılır bir ifade elde etmek, karşısındakine bir bilgiyi, bir düşünceyi aktarmaktır.”⁴³

Cümle konusunda, oldukça geniş bir taramaya bağlı olarak bir eser ortaya koyan ve ayrıntılı cümle tahlilleri yapan Leylâ Karahan’ın eserini kendi çalışmamıza esas kabul ettiğimiz için, Karahan’ın yalnızca cümleyle ilgili tanımını vermekle yetineceğiz: “Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir durumu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisine cümle denir.”⁴⁴

Rasim Şimşek, “Türkçe Anlatım” adlı eserinde de cümleyle ilgili olmak üzere daha derin ve biraz da felsefi şu bilgileri veriyor: “Düşünce, oldukça karmaşık bir süreç sonucunda, yargı biçiminde oluşur. Yargı ise, ancak tümcede gerçekleşir. Tümcesiz yargı bildirilemez. Öyleyse, düşünmek, bir yargıda bulunmak; bu da tümce kurmak demektir. Düşünme, yargı ve tümce, böylesine iç içe kavramlardır.

...Dil ortamında yapılan bu açıklamaya göre, bir yargının oluşmasını sağlayan; ana kavramlar yanında, ona bütünsellik kazandıran yardımcı kavramlar da vardır. Özü bakımından “düşünce” demek olan “yargı”, ancak bu yardımcı kavramlarla bütünleşerek

⁴¹ Vecihe Hatiboğlu, **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Geliştirilmiş Üçüncü Baskı, Ankara Ü. DTCF Yay., No:276, Ankara, 1978, s. 119.

⁴² Hamza Zülfikar, **Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım**, 4. Baskı, Ankara, 1985, s. 92-94.

⁴³ Hamza Zülfikar, **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**, YÖK Yay., Ankara, 1990, s. 114, 141-144.

⁴⁴ Leylâ Karahan, **age.**, s. 44.

kendine yetecek duruma gelebilir. İşte bir düşüncenin yargısal bütünlüğe kavuşarak dil ortamına yansımaya tümce denir.”⁴⁵

Türkçenin söz dizimi ile ilgili olarak Muharrem Ergin’in sınıflamalarına hemen hemen sadık kalınan ancak bol örnekleri ve geniş tahlilleri bulunan diğer bir çalışma da M. Metin Karaörs’ün “Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri” adlı eseridir. Cümlenin kendisiyle ilgili bilgilerden çok, örneklerin verildiği eserde cümleler, yapılarına göre klasik bir şekilde ele alınmıştır.⁴⁶

Türkiye Türkçesinin söz dizimiyle ilgili incelemeler yapan Rasim Şimşek, “Örneklerle Türkçe Sözdizimi” adlı eserinde şu bilgileri veriyor: “Sözdiziminin konusu dizimsel yapılardır. Dizimsel yapı iki ya da daha çok sözcüğün belli kurallara göre dizilip öbeklenmesiyle oluşan dilsel yapıdır. Genelde birer sözcük öbeği olan bu dilsel yapılar, işleyiş yönünden anlatım diye adlandırılırlar.”

...Yargılı anlatım, bir yüklem çevresinde oluşur ve genellikle özneyi de kapsar. Yüklem ve özne, “tümce” kavramına bağlı öğelerdir. Bundan ötürü bu yapıtta, her tür yargılı anlatımın “tümceler” başlığı altında ele alınıp incelenmesi uygun görülmüştür.”⁴⁷

Tahir Nejat Gencan, “Dilbilgisi” adlı eserinde cümleyi şu şekilde tanımlamaktadır: “Tümce, bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir yargıyı, bir olayı anlatmak için kurulan söz dizisine denir.”⁴⁸

Eserin tamamını “cümle” konusuna ayıran, bol örnekli ve ayrıntılı bilgiler veren Hikmet Dizdaroğlu da cümleyle ilgili olarak şöyle demektedir: “Bir dili oluşturan çeşitli birlikler vardır: Ses(fonem), hece, sözcük, tamlama, sözcük öbeği. Dilin kuruluşunda yer alan bu öğeler, bir bildirişim (communication) aracı olarak kesin bir anlam taşımazlar. Dilin bildirme, belirtme, yaptırma görevlerinin gerçekleşmesi için, bunların üstünde bir başka birime gereksinim vardır. Bu birim tümcedir.”

...Tümce, bildirişim aracı olması bakımından, dilin en üst basamağıdır. Bu özellik, tümcenin aynı zamanda yargı bildiren anlamlı en küçük birim olmasından gelmektedir. Sözcükler de anlamlıdır ama bu anlam, bir düşüncüyü iletme ve aktarma gücünde değildir. Tümce kalıbında bütünleşmeyen dil öğeleri, bildirişim gücünden yoksundur.⁴⁹

⁴⁵ Rasim Şimşek, **Türkçe Anlatım**, T.C. Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yay., Nr. 4, Trabzon, 1981, s. 39.

⁴⁶ M. Metin Karaörs, **age.**, s. 15-20.

⁴⁷ Rasim Şimşek, **Örneklerle Türkçe Sözdizimi**, Birinci Basım, Trabzon, 1987, s. 13.

⁴⁸ Tahir Nejat Gencan, **Dilbilgisi**, TDK Yay., Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, 1979, s. 76-121.

⁴⁹ Hikmet Dizdaroğlu, **Tümcebilgisi**, TDK Yay., Ankara, 1976, s. 7.

Neşe Atabay ve arkadaşlarının hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli çalışmada da şöyle denilmektedir: “Bir ya da birçok sözcükten oluşan yargılı anlatım birimi tümcedir...”

Bir yargı bildirmek üzere bir araya gelmiş sözcükler arasında birden çok ilgi söz konusudur. Sözcükler arasındaki görevsel sesbilim(İng.phonological) ilgi yanında, biçimbilimsel (İng. morfological) ilgi de önemlidir. Gerçekte, söz diziminin temel sorunu da bu ilgileri açıklığa kavuşturmadır. Bu nedenle, sözdizimi dili incelemeye, genel olarak tümceden başlar.”⁵⁰

Haydar Ediskun, “Türk Dilbilgisi” adlı eserinin “Sözdizimi: Cümle bilgisi” bölümünde cümle ve söz dizimiyle ilgili olarak aşağıdaki bilgileri aktardıktan sonra, yapılarına göre cümleleri genel eğilime yakın bir şekilde tasnif ederek ince ayrıntılara kadar inmektedir: “Bir dilin cümlelerini inceleyen dilbilgisi bölümüne sözdizimi(=cümle bilgisi – syntaxe) adı verilir. Sözdizimi, dilbilgisinin ana bölümlerinden biridir; konusu cümledir. Cümle ya bir tek bağımsız yargı ya da yeteri kadar yan yargıyla bir tek temel yargı bulunan kelime dizisidir.”

Necip Üçok da hemen hemen aynı tanımı vermiştir: “Bir ya da birden çok sözcükten oluşan yargılı anlatım birimi tümcedir.”⁵¹

Agop Dilaçar’a göre tümce, görev ve anlam ilgisiyle bir araya getirilmiş sözcükler dizisi ya da yargı taşıyan tek bir sözcüktür. İçinde özne ya da yüklem bulunmayan bir anlatım sözcük takımıdır.⁵²

Türkiye gramerciliğinde, cümleyle ilgili en önemli problemlerden birisi, yaşanan terim kargaşasıdır. Doğrudan doğruya cümle kavramı için “cümle” ve “tümce” terimleri kullanılırken cümleyi konu alan saha için “cümle bilgisi”, “söz dizimi”, “sentaks”, “tümcebilim”, “dizimbilim” gibi değişik terimler kullanılmaktadır.

Türkiye gramerciliğinde cümleyle ilgili en temel yaklaşım, cümle adı verilen birliğin bir yargı bildirmesidir. Herhangi bir kelimenin belirli bir zamana ve şahsa bağlanarak yargılı hale gelmesi cümlenin kuruluşu için yeterlidir. Bir başka söyleyişle cümle, dildeki tam yargılı en küçük birimdir.

Bu konuda farklı bir yaklaşımı ortaya koyan M. Kaya Bilgegil, cümle için “hüküm” nitelmesini yetersiz buluyor: “Cümleyi bir hükmü ifade eden sözdür diye tanımlamak

⁵⁰ Neşe Atabay-Sevgi, Özel-Ayfer, Çam, **Türkiye Türkçesinin Sözdizimi**, TDK Yay., Ankara, 1981, s. 17.

⁵¹ Necip Üçok, **Genel Dilbilim**, Ankara, 1947, s. 104 ve ötesi.

⁵² Agop Dilaçar, **Dil, Diller ve Dilcilik**, TDK Yay., Ankara, 1968, s. 99.

yetersizdir. Hüküm, ancak “bu böyledir”, yahut “değildir” kavramını taşır ki, haber yüklemesinde(= isnâd-ı haberi) kendini gösterebilir. Bunun dışında; bir de istek, dilek, niyaz, dua, emir... gibi çeşitli duyguları ifade eden sözler vardır” dedikten sonra “Bu yüzden “hüküm grupları” terimini kullanmadık.”⁵³ şeklinde bir açıklama da getiriyor. Bilgegil, cümlenin tanımında “olumlu” ve “olumsuzluk” kavramını da göz önünde bulundurmaktadır.

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde şöyle demektedir: “İnsanın algı ve bilgilerinin tümü, varlık ve onun değişiminden oluşur. Varlıktaki değişim, başlıca iki yolla gerçekleşir: Olmak ve yapmak. Varlıkta görülen değişimlerin, varlığın gerçekleştirdiği bu olma ve yapmaların diğer adı ise zamandır; yani varlıktaki değişim süreçleri, zaman kavramının kaynağıdır. “Bir yapma veya olmanın nitelendirildiği dil yapılarına cümle denir” biçiminde tanımlanabilecek cümle, varlığın adı olan söz ve söz öbekleri yanında, varlıkta gerçekleşen değişimin adıdır.

Bütün dillerde söz dizimi, varlıkların nitelendirildiği yapılar olan söz öbekleri ile yapma ve olmaların nitelendiği yapılar olan cümlelerden oluşur. Cümle, eylemin, bir yapma veya olmanın nitelendiği yapıdır. Başka bir deyişle, olayın adı cümledir.

Sözlükteki yapılar, varlık ve eylemlerin adları iken; söz dizimindeki söz öbekleri varlığın nitelendirildiği; cümleler ise, varlıktaki değişimin, olma ve yapmaların nitelendirildiği yapılardır.”⁵⁴

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde ikinci bölümde yargı grupları / cümle hakkında şunları söylemektedirler: “Kelimeler teker teker yalnız birtakım nesnelere, hareketlerin ve kavramların karşılığı olurlar; tam bir dilek , duygu ve düşünce bildirmezler. Meramımızı anlatmak istediğimiz zaman, kelimeleri bir düzen içerisinde birleştiririz. Kelimeler ancak söz içinde ilişkileri belirlenmiş olarak kullanıldıkları zaman anlatım değeri kazanırlar.

Bazı kelime grupları yalnızca kavramları, nesnelere veya hareketleri daha yakından belirtmeye yararlar: hasta olmak, alabalık, demir yolu, az demli, odanın duvarı gibi. Belirtme grupları adı verilen bu gruplar bir yargı taşımadıklarından tek başlarına anlatım sayılmazlar. Bazı gruplar ise tam bir düşünce, bir hüküm ifade ederler: Betül evden çıktı. Bugün derste cümle çözümlenmeleri yapacağız. Yemyeşil ormanlardan geçtik vb... Bunlara yargı grupları denir; yargı grubu tam bir cümledir.

⁵³ M. Kaya Bilgegil, *age.*, s. 12-13.

⁵⁴ Günay Karaağaç, *age.*, s. 183.

Bir dildeki kelimelerin bir grup veya cümle oluşturacak biçimde bir araya gelmelerinin kurallarını, bu grupların cümle içindeki görevlerini, kelimelerin birbirleriyle olan ilişkilerini, sıralanışlarını ve cümle yapılarını inceleyen dilbilgisi bölümüne söz dizimi veya cümle bilgisi (syntax) adı verilir. Yani söz dizimi, dili cümle bilgisi açısından ele alıp inceler.

Dünya dilleri, yapı bakımından farklı gruplarda (çekimli, tek heceli, eklemeli diller) yer alsalar da birçoğu, kelimelerin ve kelime gruplarının dizilişi bakımından benzerlik gösterebilirler. Ancak bazı dillerin söz diziminde, unsurların yeri bakımından kısmen benzerlikler (yüklem in son da bulunması, ö znen in baş ta bulunması vb.) görölse de dillerin söz dizimleri ve cümle yapıları birbirlerinden farklıdır.

Cümle, en dar anlamıyla bir yargı grubudur. İçinde yargının bulunmadığı kelime toplulukları cümle oluşturmaz. Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir hareketi, bir olayı, bir isteği tam bir hüküm halinde ifade eden kelime veya kelime dizisine cümle denir. Başka bir ifadeyle cümle, sözü dinleyende soruya yer bırakmayacak biçimde tam olarak -haber ya da dilek yoluyla–bildiren kelimeler dizisidir.

Kelime grupları tam bir hüküm ifade etmez, cümle ise tam bir hüküm ifadesi taşır. Bunun için çekimli bir fiil yeterlidir. Çekimli fiil yargıyı şekle, zamana ve kişiye bağlı olarak karşılayan fiildir. Çekimli fiil tek başına cümle değeri taşır ve çekimli fiilin sonundaki şahıs eki “kişi”yi de belirttiğinden çekimli fiil aynı zamanda özneyi de belirtmiş olur.”⁵⁵

Yukarıda da görüldüğü gibi çeşitli gramer kitaplarında yer alan cümle tanımları, araştırmacıların cümlenin tanımı konusunda pek de farklı görüşlere sahip olmadığını göstermektedir. Bu tanımların özünden hareketle cümle; bir düşünceyi, bir duyguyu, bir olayı, bir haberi tam bir yargı halinde bildiren, çekimli bir fiil veya ek fiille bu fiile bağlı kelimeler dizisine denir.

Cümlenin varlığı için kip ve şahıs bildiren bir fiil yeterlidir. Yani çekimli fiil olmak şartıyla tek kelime de bir cümle olabilir. Böyle cümlelerde çekimli fiiller kip ve şahıs bildirdiklerinde gizli bir özne unsuru meydana gelir.

---

⁵⁵ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, **Türkiye Türkçesi Söz Dizimi**, 3F Yayınevi, No:51, İstanbul, 2008, s. 91-92.

1.3. CÜMLENİN ÖZELLİKLERİ

a. Cümle, yargı bildiren kelime ve kelime grupları ile kurulur. Cümlenin kurulabilmesi için yargı bildiren çekimli bir fiil veya isim yeterlidir. En küçük cümle, bu özelliğe sahip tek kelimelik cümledir. Bu cümlelerin anlamları, metin içinde önceki ve sonraki cümlelerin yardımıyla tamamlanmaktadır.⁵⁶

- Çalıştı.
- Yaşlıydı.
- Geldi.

b. Karşılıklı konuşmalarda sorulara verilen “evet, hayır, peki vb.” yanıtları da birer cümle değerindedir.⁵⁷

- Eve geliyor musun?
- Evet. (Cümlenin tamamı, “Evet eve geliyorum” dur.)
- Dersini çalıştın mı?
- Hayır.(Cümlenin tamamı, “Hayır dersimi çalışmadım” dır.)

c. Ünlemler ve seslenmeler de cümle değerindedir.

- Eyvah!
- Ne güzel!
- Hey!.. Çocuk!

d. Cümlede yargı bildiren öge, yüklemdir. Cümle yüklem üzerine kurulur. Bu öge başka öğelerle desteklenir.⁵⁸

- Geldim. (y)
- Eve geldim. (yt + y)
- Eve bugün geldim. (yt + zt + y)
- Eve bugün arabayla geldim. (yt + zt + zt + y)

e. Bir metin içinde geçen bazı cümlelerle karşılıklı konuşmalarda kullanılan soru ve cevap cümleleri, bazen sadece yüklemden meydana gelebilir. Böyle bir cümlenin anlamı, yanındaki veya yakınındaki bir cümle ile tamamlanır.⁵⁹

⁵⁶ Leylâ Karahan, **age.**, 2005, s. 10.

⁵⁷ Hikmet Dizdaroğlu, **age.**, s. 8-9.

⁵⁸ Leylâ Karahan, **age.**, 1999, s. 44.

⁵⁹ Leylâ Karahan, **age.**, 2005, s. 11.

- Sen çok güzel Türkçe biliyorsun.
- Biliyorum. (Ben çok güzel Türkçe biliyorum.)
- Bugün o doktorun annesi gelmedi mi?
- Geldi. (Bugün o doktorun annesi geldi.)

f. Cümlenin ikinci derecede önemli ögesi öznedir. Öznenin varlığı, tek kelimelik bir cümlede dahi yüklem taşıdığı şahıs ifadesinden anlaşılabilir. Örneğin“Yaptık.” cümlesinde “-k” şahıs eki “biz” öznesini; “Yap.” cümlesinde teklik 2. şahıs emir kipindeki yüklem de “sen” öznesini işaret eder. Ancak cümleler öznesiz de kurulabilmektedir.

- Antika tablo açık arttırmayla satıldı.
- Evin dış cephesi boyanıyor.
- Çocuklar taş atınca camlar kırıldı.

g. Yüklem anlamı, “özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf” adı verilen öğelerle tamamlanır. Geçişli fiil cümleleri, bütün öğeleri alabilir.⁶⁰

-Timuçin (ö) , / istemeyerek ağızından kaçıracağı sözlerle (z) / oğlunu (n) / ölüme sürmüştü (y).

ğ. Nesne, geçişli fiil cümlelerinde bulunur ve bu cümlelerin zorunlu ögesi veya öğelerinden biridir. İsim cümlelerinde ve geçişsiz fiil cümlelerinde nesne bulunmaz.

-Doğduğum gün(zt) / avuçlarım(ö) / kapalı imiş(y), // içinde de(yt) kan(ö) / varmış(y).
(s. 5)

- İhtiyar (ö), / gökyüzüne (yt) / dikkatle (zt) / baktı (y) .

h. Yer tamlayıcısı ve zarf cümlede yüklem niteliğine göre, zorunlu veya yardımcı öğe olarak yer alır.

- Birden (z) / yanında (yt) / Türkçe bir lakırdı (n) / işitti (y) .

---

⁶⁰ Leylâ Karahan, **age.**, 2005, s. 11.

ı. Yüklem, bazı özel durumlar dışında cümlenin sonunda yer alır. Diğer unsurların yeri sabit değildir. Bu unsurların dizilişindeki değişkenlik, Türkçenin anlatım imkanlarını genişleten önemli bir özelliktir. Genellikle vurgulanmak istenen unsur, yüklemün önünde bulunur.⁶¹

- Atalarımızın öcünü / **köpek şehirlilerden, dinsiz Çinlilerden(yt)** / alacağım. (s. 5)
- Celme / önündeki çamçaktan / **ayran (n)** / içiyordu. (s. 5)
- **Başını kaldırarak (zt)** / sordu: (s. 5)
- **Göktürk Hakanlığını (n)** / dirilteceğim. (s. 5)
- Celme, / **Moğol diye ayrı bir ulus (ö)** / yoktur. (s. 6)

i. Belirtisiz nesne, yüklemün önünde yer alır. Bu unsurla yüklem arasına bazı edatlar dışında başka bir unsur giremez.

- Celme / önündeki çamçaktan / ayran / içiyordu. (s. 5)

j. Cümle vurgusu, yüklem üzerinde bulunur. Vurgu, gerektiğinde belirtilmek istenen unsur üzerine çekilebilir.

- Bugün kardeşim **buraya** geliyor. (Başka yere değil, buraya geliyor.) (s. 6)
- Bugün buraya **kardeşim** geliyor. (Başkası değil, kardeşim geliyor.)
- Buraya kardeşim **bugün** geliyor. (Başka zaman değil, bugün geliyor.)

Türkiye gramerciliğinde cümlenin yapı bakımından sınıflandırılması da başlı başına bir sorundur. Cümlenin yapı bakımından öncelikle “basit” ve “birleşik” olmak üzere ikiye ayrılması konusunda birliğe varıldığını söylemek zordur. Bu konudaki yaklaşımlar, ilgili bölümlerde verilecektir.

---

⁶¹ Leylâ Karahan, **age.**, 2005, s. 11.

1.4. CÜMLEDE YAPI

Cümlelerin yapısı üzerinde yapılan çalışmalardaki yaygın görüş, cümlelerin basit, birleşik, sıralı, bağlı cümle şeklinde dört ana başlıkta olduğu yönündedir. Bazı kitaplarda birleşik cümle bahsinde; girişik cümle, iç içe girişik cümle, karmaşık cümle, ki'li birleşik cümle alt başlıkları da bulunmaktadır.

Mecdut Mansuroğlu'na göre, "ki", ana cümlelerin; özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf gibi unsurları durumunda olan yardımcı cümleleri ana cümleye bağlamaktadır.⁶²

Türkçede en eski kaynaklarımızdan bu yana kullanılan "ki(kim)" sözcüğü, Farsçadan gelen "ki" bağlacı ile kullanım açısından karışmıştır. Bu nedenle Türkçede çeviri niteliği taşıyan, Türk söz dizimine aykırı tümceler kullanılır olmuştur.

Bu bağlaç, dilimizde, başka dillerde ilgi zamiri(Fr. pronom relatif) olarak nitelenen sözcük türünün yerini almakta, ancak Türkçede doğrudan doğruya tümceleri bağlama görevi ile kullanılmaktadır.⁶³

Son dönemlerde özellikle birleşik cümlelerin Türkçe cümle yapısı çerçevesinde, yeniden gözden geçirilmesi ve Türkçede birleşik cümlelerin varlığı üzerinde yeni görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden bazıları "ki" li birleşik cümlelerin aslında bağlı cümle olduğunu, Türkçede "ki" ile birleşik cümle olmadığını belirtmek yönündedir.

Bu görüş, bağlı cümle olarak ifade edilen cümlelerin aslında tek bir cümle olarak telakki edilmemesi "ve, ki vb." edatlarla birbirine bağlı yapıların "cümle" değil "cümle topluluğu" olarak bilinmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Leyla Karahan, "Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları Üzerine" adlı makalesinde 2. grup olarak nitelediği cümleleri vererek görüşlerini ifade etmektedir:

1. Ayşe çok çalıştı ve sınıfını geçti.
2. Ayşe öyle çalıştı ki sınıfını geçti.

Bu iki söz dizisinin ortak özelliği 've' ve 'ki' bağlama edatlarıyla birbirine bağlanmış iki cümleden oluşmalarıdır.

⁶² Mecdut Mansuroğlu, **Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri**, İstanbul, 1958.

⁶³ Neşe Atabay-Sevgi Özel-Ayfer Çam, **age.**, s. 101.

Ve, fakat, ama vb. bağlama edatlarıyla bağlanmış cümleler gramer kitaplarında “bağlı cümleler, bağlı tümce, bağlam cümlesi” gibi isimlerle anılır. ‘Ki’ ile bağlanan cümleler ise bazı gramer kitaplarında bağlı cümleler içinde yer alarak ‘ki’li bağlı cümle; bazılarında ise birleşik cümle içinde değerlendirilerek “ki’li birleşik cümle, ilgi tümcesi, ilinti zamiri cümlesi” şeklinde isimlendirilir.

Sözlü veya yazılı ifadelerde birbirini takip eden cümleler arasında tabii olarak anlam bağlantısı vardır. Cümlelerin arka arkaya gelmesi bazen bu bağlantıyı göstermek için yeterli olmayabilir. Bağlantıyı pekiştirmek ve yönlendirmek için çeşitli edatlara başvurulabilir. Böylece karşımıza “Ayşe çok çalıştı ve sınıfını geçti.” ve “Ayşe öyle çalıştı ki sınıfını geçti.” gibi “ve, ki” vb. edatlarla birbirine bağlı yapılar çıkar ki bunlar “cümle” değil “cümleler topluluğudur.” Aralarında gramatikal hiçbir bağlantı olmasaydı birbirini takip eden cümleler söz diziminin değil, sadece metin dil biliminin sınırları içine girebilirdi. Ancak bağlantıya gramatikal unsurlar müdahale ettiği için, bu yapılar söz diziminin de konusu olmalıdır.⁶⁴

Bir cümle içinde ikinci bir cümlenin, cümlenin bir ögesi olarak görev yaptığını söylemelerine rağmen iç içe girişik cümle, karmaşık cümle başlıklarını veren düşünceye tepki olarak da yeni görüşler ortaya atılmıştır. Bu yeni görüş “Ali ‘Okula gideceğim.’ dedi.” cümlesinin kaynaşık cümle, girişik cümle şeklindeki isimlendirmeyi kabul etmeyip ‘Okula gideceğim’ kısmının başka bir cümle içine girmiş bir cümle olarak kabul edilemeyeceğini, bu kısmı basit bir cümlenin “nesne”si olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtiyor.

Bünyesinde zarf-fiil, sıfat-fiil, isim-fiil veya bu tür kelimelerden yapılmış bir kelime grubu bulunduran cümleler de “basit cümle”dir. Çünkü bu tür kelime ve kelime grupları tam bir yargı bildirmezler.

Genel olarak tek yargılı cümleler basit cümle olarak kabul edilmektedir; ancak bu tek yargı anlayışı araştırmacılarca farklı değerlendirilmektedir. Birer basit cümle olan zarf-fiil, sıfat-fiil, isim-fiillerle kurulan cümleler; Kaya Bilgegil, Vecihe Hatiboğlu, Hikmet Dizdaroğlu, Haydar Ediskun ve Tahir Nejat Gencan gibi dilcilerce birleşik cümlenin bir alt türü kabul edilerek “girişik cümle” diye adlandırılmıştır. Tahsin Banguoğlu ise, aynı cümleler için “karmaşık birleşik cümle” terimini kullanmıştır.⁶⁵ Muharrem Ergin ve onu takip eden araştırmacılar, bu tür cümleleri basit cümle sayarlar. Günay Karaağaç da bu tür cümleleri basit cümle sayar. Günay Karaağaç, “içlerinde eylemsi bulunan cümleler, şekil ve zaman olarak

⁶⁴ Leylâ Karahan, “Yapı bakımından Cümle Sınıflandırmaları Üzerine”, Türk Dili, S. 583, s. 21.

⁶⁵ Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 562.

çekimlenmiş tek eyleme, yani tek yükleme sahip olduklarından, birçok dil bilgisi öğretiminde gösterildiğinin aksine, basit cümledir,” der.⁶⁶

Mustafa Özkan - Veysi Sevinçli, “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserinde birleşik cümleyi şartlı birleşik cümle, iç içe birleşik cümle, ki’li birleşik cümle ve girişik cümle olmak üzere dörde ayırmış ve girişik cümle bahsinde şunları söylemiştir: “Bu cümleler, fiilimsilerle (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) kurulan cümleler olarak adlandırılır. Bu cümlelerde yardımcı cümle, temel cümleye, cümle öğelerinden birini tamamlayan bir unsur olarak katılır. Yani bu cümleler, tek bir kelime çeşidi (isim, sıfat, zarf) gibi işlem görürler. Esasen fiilimsilerle kurulan cümlelerde tam bir yargı yoktur. Yargı, kendisinden sonra gelen çekimli fiillerle tamamlanır. Yargı bildirmediği için bu tür yapılar yardımcı cümle değil kelime grubu yapısındadırlar. Bu bakımdan fiilimsilerle tamamlanan cümleleri, birleşik cümle olarak değil, basit cümle olarak değerlendirmek gerekir.”⁶⁷

Türkiye Türkçesinde yan cümlelerin varlığını kabul eden dilcilere göre yan cümle, herhangi bir yüklem veya fiilimsiye bağlı olarak ana cümleden ayrı bir yargı bildiren cümleciktir.

Leylâ Karahan, aynı makalede birleşik cümle olarak addedilen cümleler “Ayşe koşarak okula gitti.”, “Ayşe iyileşirse okula gidecek.”, “Ayşe ‘okula gideceğim’ dedi.” ile “Ayşe okula gitti.” örneklerini vererek ifade ettiği düşünceleri şöyle toparlamaktadır: “Söz dizilerinin hepsi birer cümledir ve tek yargı bildiren bir unsur ile onu tamamlayan unsurlardan oluşmaktadır. Tamlayıcıların sayısı ve niteliği cümlelerin yapısını etkilememektedir. Bu cümleler arasında yapı bakımından kategorik bir fark yoktur.”⁶⁸

Sıfat-fiil, isim-fiil, zarf-fiil eklerinin bulunduğu kelimelerin yan cümle kabul edilip birleşik cümle içinde anılmasının Türkçenin yapısıyla bağdaştırılamayan bir durum olduğu görüşü Hamza Zülfikar tarafından savunulmaktadır. Leylâ Karahan da zarf-fiil bulunan bir cümle ile zarf-fiil bulunmayan bir cümle arasında fark olmadığını belirterek benzer bir görüş ileri sürmüştür.

Leylâ Karahan, “Ayşe okula gitti.”, “Ayşe koşarak okula gitti.” cümlelerini değerlendirirken ikisi arasında hiçbir fark olmadığını belirtmiştir. Karahan’a göre “Ayşe koşarak okula gitti.” cümlesi ile “Ayşe telaşla okula gitti.” cümlesi arasındaki fark zarf-fiil eklerinden ve yapılarından kaynaklanır. Hem “koşarak” hem de “telaşla” zarf görevindedir ve

⁶⁶ Günay Karaağaç, **age.**, s. 197.

⁶⁷ Mustafa Özkan - Veysi Sevinçli, **age.**, s. 168.

⁶⁸ Leylâ Karahan, **agm.**, s. 21.

tarz bildirmektedir. Aynı görev ve tarzda olan iki aynı cümleden birisinin cümle yapısını değiştirecek özellik taşımadığı Karahan tarafından ileri sürülmektedir.

Karahan'ın bu görüşüne Ahmet Bican Ercilasun, Hamza Zülfikar, Metin Karaörs, Zeynep Korkmaz, Günay Karaağaç da katılmaktadırlar.⁶⁹

Hamza Zülfikar, yüklem olmayan, çekimli fiil tanımına uymayan, yargı bildirmeyen bu biçimlerin yan cümle olup olmadığı konusunda şunları söylemektedir: “Bu durum karşısında yüklem olmayan, çekimli fiil tanımına uymayan, yargı bildirmeyen bu biçimlerin bir birleşik cümle yan cümlesi olması mümkün değildir. Tamamen isim soyundan kelimeler haline gelen, zarf olan, isim veya sıfat olan bu yapılar artık fiillikten çıkmış, bunlarla kurulan gruplar yalın cümlelerin tamamlayıcıları, niteleyicileri olmuşlardır.”⁷⁰

“Cümlede fiilden yapılmış isim, zarf ve sıfat görevindeki şekillerin bir yargı taşımadığı ve bir zamana bağlı bulunmadığı göz önüne alınırsa, bunlarla kurulan gruplara yan cümle denemez, dolayısıyla bu yapılar birleşik bir cümle diye gösterilemez.”⁷¹

Cümlelerin tanımı verilirken yapılan açıklamaların tümü yargıyı barındırmaktadır. Bu durumda öncelikle yargının tanımının yapılması gerekmektedir. “Yargı vurgu veya ekle sağlanan bir ‘bitmişlik’ ifadesidir.”⁷² Yukarıda belirtildiği gibi “yan cümle, yan yargı kavramları” ile “bitmişlik” çelişmektedir. Leylâ Karahan bu konuda kesin bir hüküm vererek şöyle demektedir:

“Halbuki yargı ve yargısızlığın, yani bitmişlik ve bitmemişliğin ‘yan’ı, ‘yarım’ı olamaz. Bir söz veya söz dizisi ya yargı bildirir ya da bildirmez. Bildirirse cümledir; bildirmezse cümle değildir. Ancak birbirini takip eden cümleler ve o cümlelerin yargıları hakkında anlam ilişkilerine göre ‘temel’lik, ‘yan’lık, ‘yardımcı’lık ayırımı yapmak mümkündür. Böyle bir ayırım, tek bir yargıya dayanan ‘cümle’ için geçerli değildir.”⁷³

Mecdud Mansuroğlu, “Türkçe Cümle Çeşitleri ve Bağlayıcıları” adlı makalesinde, cümle çeşitleri ile ilgili olarak şunları söylüyor: “Bilindiği gibi Türkçede, aslında, şart cümlesi dışında yardımcı cümle yoktur. (Bkz:A.Von Gabain, Die Natur des Predikats in den Türkischen, KCsA, III., 1940, s. 90) Başka dillerin yardımcı cümle ile bildirdiklerini, Türkçe, zengin isim-fiilleri (participium) ve zarf-fiilleri (gerundium) ile yani çekimli fiil

⁶⁹ **Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı**, (22-23 Ekim), TDK Yay., Ankara, 1995, s. 36-42.

⁷⁰ Hamza Zülfikar, “**Girişik Cümle Sorunu**”, Türk Dili, S. 522, s. 646.

⁷¹ Hamza Zülfikar, **agm.**, s. 648.

⁷² Leylâ Karahan, **agm.**, s. 17.

⁷³ Leylâ Karahan, **agm.**, s. 17.

(verbum finitum) veya bildirici (praedicatum) sayılmayacak unsurlarla karşılar. Ancak, yabancı dillerle kültür alış verişine girdiği zamanlardan yani Uygur devresinden itibaren, birinci derecede, dini metinlerde aslına uygunluk isteği ile sözü sözüne tercüme sonunda, Türkçeye sıra (paralel) söz ve cümle bağlama edatları (conjunctio) ile çeşitli yardımcı cümleler ve bunları baş cümleye bağlayan edatların girdiği görülür. Bundan da Türkçenin aslında bağlama edatı tanımayan bir dil olduğunu anlamak gerekir.”⁷⁴

Leylâ Karahan, yapısında -sA ekli bir kelime bulunan bir cümlenin gramer kitaplarımızda şartlı birleşik cümle, şart bileşik cümleleri, koşullu tümce gibi isimlerle anılmasının yanlış olduğu değerlendirmesini, -sA ekli bir kelime veya kelime gurubunun, şart, zaman gibi ifadelerle yüklem anlamını tamamladığını yoksa yeni bir cümle oluşturmak için orada bulunmadığını, yargı bildirmeye kadir olmadığını belirterek yapmaktadır. Çünkü -sA bir bitmişliği ifade etmez aksine bitmemişliği ifade eder.

Gürer Gülsevin’in “Türkçede -sA Şart Gerundiumu Hakkında” adlı makalesinde; “-sA şart ekinin istek ifade etmediği sürece bir kip eki değil de bir zarf-fiil eki işlevinde kullanıldığını” belirtmesine değinen Leylâ Karahan,⁷⁵ -sA ekinin zarf-fiil ekleri kategorisinde yer alması gerektiğini, bundan dolayı da “şartlı birleşik cümle” anlayışının yeniden gözden geçirilmeye muhtaç olduğunu ifade etmektedir.

Bilim adamlarının bir bölümü yazdıkları eserlerde sıralı cümle konusu üzerinde hiç durmamışlar ve bu kavramı tanımamışlardır. Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi kitabında cümleyi basit ve birleşik olmak üzere iki ana bölüme ayırır.⁷⁶ Yaptığı cümle çözümlemelerinde de aynı görüşe uyduğu görülür.

Anlam bilimi alanındaki çalışmaları ile tanıdığımız Doğan Aksan da, Her Yönüyle Dil adlı üç ciltlik çalışmasında konuya genel dil bilimi çerçevesinde yaklaşmış, detaylara fazlaca inmemiştir.⁷⁷

Bununla birlikte sıralı cümleyi ele alıp işleyen bilim adamlarının sayısı az değildir. Bunlardan bazıları, sıralı cümleyi birleşik cümlenin bir türü olarak değerlendirmişlerdir. Tuncer Gülensoy, Türkçe Ders Notları adlı iki ciltlik eserde, sıralı cümleyi “Mânâ yakınlığı

⁷⁴ Mecduğ Mansuroğlu, “Türkçede Cümle Çeşitleri ve Bağlayıcıları” TDAY-Belleten, Ankara, 1955, s. 59-71.

⁷⁵ Leylâ Karahan, “-sa/se Eki Hakkında” Türk Dili, S. 516, TDK Yay., Ankara, 1994, s. 471-474.

⁷⁶ Muharrem Ergin, *age.*, s. 376-384.

⁷⁷ Doğan Aksan, *age.*, 2. C, s. 123-132.

ile bağlanan cümlelere denir.” şeklinde tanımlayarak ve yapı bakımından ayrı bir cümle türü sayarak değerlendirmiştir.⁷⁸

Leylâ Karahan da “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde cümle çeşitleri konusunu ele alırken yapısına göre cümleleri; basit cümle, birleşik cümle, bağlı cümle ve sıralı cümle olmak üzere dört gruba ayırmıştır. Leylâ Karahan, sıralı cümleyi şöyle tanımlamıştır: “Tek başına yargı bildiren cümlelerin bir anlam bütünlüğü içinde sıralanmasıyla meydana gelen cümleler topluluğudur.” Sıralı cümleler, iki veya daha fazla cümle ile kurulur. Cümleler, birbirinden virgül veya noktalı virgül ile ayrılır. Cümlelerin her biri yapı ve anlam bakımından farklı niteliklere sahip olabilir. Aralarındaki anlam ilişkisi, ortak cümle unsurları, ortak kip ve şahıs ekleri ile pekiştirilir.⁷⁹

Leylâ Karahan; “Bir cümle, yapı bakımından “birleşik”, “bağlı” ve “sıralı” cümle olma özelliklerinden ancak birine sahip olabilir. Böyle bir yapı içinde yer alan cümleler de “basit, birleşik, bağlı, sıralı” cümleler olabilir. Bu yapı, cümlelerin anlamı esas alınarak dikkatle tahlil edilmelidir.”⁸⁰ der.

Cahit Kavcar ile Enise Kantemir ön lisans programı için birlikte hazırladıkları çalışmada cümleleri yapısı bakımından basit, birleşik, bağlı ve sıralı olmak üzere dört gruba ayırmıştır.⁸¹

Günay Karaağaç, “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde yapılarına göre cümleleri basit cümle, birleşik cümle, bağlı cümle, eksilteli veya söz cümle olmak üzere dörde ayırmış ve sıralı cümleye bağlı cümle başlığı altında yer vermiştir. Günay Karaağaç, sıralı cümleyi yapı bakımından ayrı bir cümle türü olarak değerlendirmemiştir. Bağlı cümleyi sıralı bağlı cümleler ve açıklamalı bağlı cümleler diye ikiye ayırarak; sıralı cümleyi, bağlı cümle başlığı altında ele alıp işlemiş ve bağlı cümlelerin bir türü olarak değerlendirmiştir.⁸²

Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserinde yapılarına göre cümleleri basit cümle, birleşik cümle, sıralı cümle, bağlı cümle, ara sözlü cümle ve eksilteli cümle olmak üzere altı gruba ayırarak sıralı cümleyi yapı bakımından ayrı bir cümle türü olarak değerlendirmiştir. Arka arkaya sıralanmış cümlelerin birbirlerine

⁷⁸ Tuncer Gülensoy, **Türkçe Ders Notları II**, Şifabağ-Kemaliye, 1986, s. 60.

⁷⁹ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 66.

⁸⁰ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 66.

⁸¹ Cahit Kavcar - Enise Kantemir, **Eğitim Önlisans Programı Türk Dili IV**, Anadolu Ü. Yay., Ankara, 1986, s. 31.

⁸² Günay Karaağaç, **age.**, s. 199.

sıralama bağlacıyla veya virgöl (,) ya da noktalı virgülle (;) bağlandığını belirterek sıralı cümleleri bağımlı sıralı cümle ve bağımsız sıralı cümle olmak üzere ikiye ayırmıştır.⁸³

Cümle konusundaki çalışmalar elbette adından söz ettiğimiz bu kaynaklarla sınırlı değildir. Kısaca, cümle ve sıralı cümle konusunda bir birlik yoktur.

Kaya Türkay “Bağlı Cümle” konusunda dilcilerin nasıl farklı görüşler içinde olduklarını, dolayısıyla meselenin biraz daha karmaşık hale getirildiğini belli başlı gramer kitaplarından ve dil bilgisiyle ilgili sözcüklerden örnekler vererek açıklamaya çalışmıştır.⁸⁴

K. Mehmet Gece “Türkiye Türkçesinde Bağlı Cümle” adlı makalesinde şu bilgileri verir: Bağlı cümleyi meydana getiren cümleler arasında iki ilişki vardır:

1. Anlam İlişkisi,
2. Şekil İlişkisi.

Bunlardan anlam ilişkisi, cümlelerin bağlanma sebebini ve mecburiyetini ifade eder, şekil ilişkisi ise bu mecburiyetin yerine getirilmesini sağlayan ve bağlanmayı şekle yansıtan gramatikal yapıdır.

---

⁸³ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s.169-175.

⁸⁴ Kaya Türkay, “**Türkiye Türkçesinde Sıralı Cümleler Sorunu Üzerine**”, Türk Bilimi Araştırmaları, S.1, Sivas, 1995, s. 71.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.KIZIL TUĞ ADLI ESERDE YER ALAN CÜMLELERİN KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Bu çalışmada, Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kızıl Tuğ adlı romanından eşit aralıklarla alınan toplam otuz sayfalık bölümde bulunan cümleler söz dizimi açısından incelenmiştir. Cümlelerin tespitinde ve incelenmesinde Leylâ Karahan'ın “Türkçede Söz Dizimi” adlı eseri esas alınmıştır. Leylâ Karahan cümleyi; “yapısına göre cümle, yüklem türüne göre cümle, yüklem yerine göre cümle, anlamına göre cümle” başlıkları altında ele almıştır. Tespit edilen cümleler cümle unsurları, cümle çeşitleri ve kelime grupları bakımından incelenmiştir. Leylâ Karahan'a göre cümle unsurları yüklem, özne, nesne, yer tamlayıcısı, zarf ve cümle dışı unsurlardır. Leylâ Karahan'a göre kelime grupları isim tamlaması, sıfat tamlaması, sıfat-fiil grubu, zarf-fiil grubu, isim-fiil grubu, tekrar grubu, edat grubu, bağlama grubu, unvan grubu, birleşik isim grubu, ünlem grubu, sayı grubu, birleşik fiil grubu, kısaltma gruplarıdır.

2.2. CÜMLE ÇEŞİTLERİ

2.2.1. YAPISINA GÖRE CÜMLELER

2.2.1.1 Basit Cümle

Yapısında isim veya fiil cinsinden bir yüklem, dolayısıyla tek bir yargı bulunan cümlelere “basit cümle” denir. Herhangi bir cümlenin basit cümle kabul edilmesindeki ölçü cümlenin tek bir yargı bildirmesidir.

Yapısında zarf-fiil, sıfat-fiil, isim-fiil bulunmayan cümleler için “basit cümle” terimi yanında Vecihe Hatiboğlu ve Hikmet Dizdaroğlu: “yalın tümce” ; Tahir Nejat Gencan “yalınç tümce” gibi farklı terimler de kullanmışlardır.

Basit cümleler ne bir başka yan cümleyi tamamlarlar ne de başka yan cümlelerce tamamlanırlar. İçlerinde tek bir yargı, dolayısıyla tek bir yüklem bulunan tam bağımsız cümlelerdir.

- Okuyor.

-Cayan ırmağının kenarındaki hanın önünde / iki arkadaş / gürül gürül akan gümüş suyun köpüklerine bakarak / konuşuyorlar. (s. 5)

-Kardeşimle / aram / açıldı. (s. 5)

Yapısında zarf fiil, sıfat fiil, isim fiil veya bu tür kelimelerden yapılmış bir kelime grubu bulunan cümleler de "basit cümle"dir. Çünkü bu kelime ve kelime grupları yargı bildirmezler.

-Anam / beni avula başbuğ yapmak / istiyor. (s. 5)

-Başını kaldırarak / sordu: (s. 5)

-Elimizde kılıcımız oldukça / kimseden / korkmayız. (s. 6)

Basit cümleyi belirleyen, yüklem dışındaki unsurların varlığı ve sayısı değildir. İçinde birçok kelimenin yer aldığı cümleler, tek yüklem taşıdıkları için basit cümlelerdir..

-Timuçin sulara bakarak daldığı sırada / Celme de / hem ayrıncı içiyor, / hem / hanın avlusundaki ağacın gölgesinde uzanmış, büyük bir hakan gibi kurula kurula kurumuş et yiyen yaşı yirmiye bulmamış bir delikanlıyı / süzüyordu. (s. 6)

-Türk ulusunun on yedi kişiyle dağa çıkan bir kümeden büyük bir hakanlık yarattığını / atalar / anlata anlata / bitiremiyorlardı. (s. 6)

-Arkasında yamalı bir kaftan, başında tüyleri dökülmüş, rengi atmış bir börk bulunan bu delikanlı / uzun, enli kılıcını / bir kayışla / beline / bağlamıştı. (s. 7)

2.2.1.2. Birleşik cümle

Bir ana cümle ve bu cümlenin anlamını tamamlayan bir veya daha fazla yardımcı cümleden oluşan cümlelere "birleşik cümle" denilmektedir. Türk dilinin genel yapısına uygun olarak, esasen ana cümle sonda, yardımcı cümleler ise başta bulunur.

Birleşik cümleler içinde, bir ana cümle etrafında öbikleşen birden çok yardımcı cümle (iç cümle, ara cümle veya yan cümle) bulunabilir. Demek ki birleşik cümle esas itibarıyla, ana cümle ve ona bağlı yan cümleler olmak üzere iki kısımdan ibarettir.

Türkiye gramerciliğinde birleşik cümlelerle ilgili en temel yaklaşım, cümle bünyesinde bir ana cümle, dolayısıyla bir ana yargı ve bu ana cümleyi tamamlayan, açıklayan veya niteleyen yan cümlelerin yani, yan yargıların bulunmasıdır

Türkiye gramerciliğinde “birleşik cümle” (Ergin, Banguoğlu, Topaloğlu, Özkan, Sevinçli, Karaağaç, Karahan) terimi yanında “bileşik tümce” (Gencan, Hatipoğlu, Dizdaroğlu) terimleri de kullanılmaktadır. Birleşik cümleyi oluşturan unsurlardan “ana cümle” (Ergin, Topaloğlu, Karahan) kavramı için “baş cümle” (Banguoğlu), “temel önerme” (Gencan), “temel tümce” (Dizdaroğlu, Hatiboğlu, Gencan) terimleri de kullanılmaktadır. Yine, “yardımcı cümle” (Ergin, Topaloğlu, Dizdaroğlu), “yan cümlecik (bağımlı cümlecik)” (Ediskun), “yan önerme “ (Gencan), “ikinci cümle” (Banguoğlu) gibi terimler de kullanılır.

Muharrem Ergin'e göre, Türkiye Türkçesinde, üç tip birleşik cümle bulunmaktadır: “Şartlı birleşik cümle, İç içe birleşik cümle ve ki'li birleşik cümle”dir.⁸⁵ Günay Karaağaç'a göre de üç tip birleşik cümle bulunmaktadır: “Şartlı birleşik cümle, İç içe birleşik cümle ve Ki'li birleşik cümle”.⁸⁶ Leylâ Karahan'a göre ise, iki tip birleşik cümle mevcuttur: “Şartlı birleşik cümle ve iç içe birleşik cümle.”⁸⁷ Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli ise birleşik cümleyi şartlı birleşik cümle, iç içe birleşik cümle, ki'li birleşik cümle ve girişik cümle olmak üzere dörde ayırmıştır.⁸⁸

2.2.1.2.1 Şartlı Birleşik Cümle

Herhangi bir cümlenin, şart ifadesi taşıyan bir yan cümleyle tamamlanması sonucu oluşan cümlelere “şartlı birleşik cümle” denilmektedir. Yüklem bildirdiği hükmü şarta bağlayan yan cümleye şart cümlesi denir. Şart cümlesi tek başına yargı bildirmez; bir başka cümleyi zaman, şart, sebep ve benzetme anlamlarıyla tamamlar.

Şart cümlesi ana cümlenin başında veya içinde bulunur. Genellikle şart cümlesi ana cümlenin yüklemine zarf görevi ile bağlanır.

⁸⁵Muharrem Ergin, *age.*, s.376-384.

⁸⁶Günay Karaağaç, *age.*, s. 197.

⁸⁷Leylâ Karahan, *age.*, 1993, s. 61.

⁸⁸Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s.160-169.

Leylâ Karahan ve Günay Karaağaç; şart cümlesinin tek başına yargı bildirmediğini belirtir. Karaağaç, “şart cümlesi, bütün dillerde yardımcı cümledir. Bir yüklem, bir şart cümlesi ile tamamlandığı cümledir, tek başına yargı bildirmez”, şeklinde ifade eder.⁸⁹

-Sözümü dinleseydin, başına bu felaket gelmeyecekti.

-Türklerin hakını Ötüken dağlarında oturur ise ülkede sıkıntı olmaz.

Mustafa Özkan; Veysi Sevinçli, “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde şartlı birleşik cümle başlığı altında şunları söylemektedirler: “Şart ifadesine dayalı bir yan cümle ile bir ana cümleden meydana gelen birleşik cümledir. Yani oluş ve kılışın bir şarta bağlandığı cümledir. Bu oluş ve kılışlar şart (-sa) ekiyle yapılır. Şart kipi istek ve temenni ifadelerinin dışında tam bir yargı bildirmez. Bu bakımdan temel cümleye yardımcı cümle hazırlar. Bu yardımcı cümleler temel cümleyi şart, zaman, sebep, tahmin, benzetme vb. anlamlarıyla tamamlar. Şart cümlesi temel cümleden önce gelir ve özne, nesne, yer tamlayıcısı, çok defa da zarf işleviyle temel cümleye bağlanır. Şartlı birleşik cümlelerde, temel cümlenin gerçekleşmesi genellikle şartın gerçekleşmesine bağlıdır.”⁹⁰

-Eğer ölümüne susamadınsa / yoluna git! (Abdullah Ziya Kozanoğlu-Kızıl Tuğ)

-Han yetişmezse / bozgun / olsa gerek. (Abdullah Ziya Kozanoğlu-Kızıl Tuğ) (s. 219)

2.2.1.2.2. İç İçe Birleşik Cümle

Bir cümlenin herhangi bir görevde başka bir cümle içinde yer almasıyla oluşan cümlelerdir. Ana cümlenin içindeki yardımcı cümle, o cümlenin bir unsuru veya o unsurun bir parçasıdır. Bu yapıda ana cümlenin yüklemi genellikle “de-, zannet-, san-, bil- gör-, görün-, farzet-, düşün-” fiillerinin çekimli şeklidir. Ana cümlenin yüklemi sonda bulunduğu için, bu sıralanış Türk cümle yapısına uygundur.

İç içe birleşik cümle tipi, Türk dilinin en önemli cümle yapılarından birisi olmasına rağmen, Türkiye gramerciliğinde pek fazla ele alınamamıştır. Söz konusu cümle tipi Hikmet Dizdaroğlu tarafından “kaynaşık tümce” terimiyle adlandırılmıştır.

⁸⁹ Günay Karaağaç, *age.*, s. 198.

⁹⁰ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s.160.

Leylâ Karahan⁹¹ ve Günay Karaağaç,⁹² iç içe birleşik cümleyi aynı şekilde tanımlamaktadır: “Bir cümlenin herhangi bir görevle başka bir cümlenin içinde yer aldığı cümledir. Yardımcı cümle, ana cümlenin bir unsuru veya o unsurun bir parçasıdır. Bu yapıda ana cümlenin yüklemi genellikle “de-, zannet-, san-, bil-, gör-, görün-, farzet-, düşün-” fiillerinin çekimli şeklidir. Ana cümle sonda bulunur. Bu sıralanış, Türk cümle yapısına uygundur.”

“Seni göremedim diye bu bahar içimde bin türlü duygunun isyanı var.”

“O kül rengi sabahlar başımı yastıktan kaldırıncaya alnım bulutlara çarpacak ve beynim dağılacak diye korkardım.”

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde iç içe birleşik cümle hakkında şunları söylemektedirler: “Bir cümlenin, bir görevle başka bir cümlenin içinde yer almasıyla oluşan birleşik cümleye iç içe birleşik cümle adı verilir. İç içe birleşik cümlede iç cümle temel cümlenin nesnesi olur. Temel cümlenin yüklemi çoklukla demek, saymak, zannetmek, farz etmek, bilmek, görmek gibi fiillerden oluşur. İç içe birleşik cümle daha çok alıntılarda ve aktarmalarda kullanılmaktadır.”⁹³

Çakır’ın burada onlara “Susun” demesi; / birbirimizi tanımayalım daha iyi olur; / anlamına geliyordu. (Abdullah Ziya Kozanoğlu – Kızıl Tuğ) (s. 189)

Onlar çıksalar gerektir, / dedi. (Abdullah Ziya Kozanoğlu – Kızıl Tuğ) (s. 249)

Timuçin: / “-Yazık!..” diye / bağırdı. (Abdullah Ziya Kozanoğlu – Kızıl Tuğ) (s. 9)

Celme ! / dedi. (Abdullah Ziya Kozanoğlu – Kızıl Tuğ) (s. 5)

Timuçin, / atalarımız / “dayağı olan kaymaz” / demişlerdir. (Abdullah Ziya Kozanoğlu – Kızıl Tuğ) (s. 6)

⁹¹ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 62.

⁹² Günay Karaağaç, **age.**, s. 198.

⁹³ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, **age.**, s.163.

2.2.1.3. Bağlı Cümle

İki bağımsız cümlenin birisi ana cümle, diğeri yardımcı cümle olmak üzere Farsça “ki” bağlama edatıyla veya diğerk bağlama edatlarıyla birbirlerine bağlanan cümlelere “bağlı cümleler” adı verilir. Bağlı cümleler bazı dilcilerce farklı sınıflandırılmış ve şöyle adlandırılmıştır: Banguoğlu, “bağlam cümlesi”; Bilgegil, “bağlı cümle” (Bilgegil, bu tür cümlelerin gerçekte birer sıralı cümle olduğunu belirtiyor.); Ediskun, “bağlı cümleler” ; Gencan, “bağlı önermeler”...

Günay Karaağaç, “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde yapılarına göre cümleleri basit, birleşik, bağlı, eksilteli cümle veya söz cümle olmak üzere dört gruba ayırmış ve bağlı cümleleri de sıralı bağlı cümleler ve açıklamalı bağlı cümleler diye ikiye ayırarak ele almıştır.

Günay Karaağaç, bağlı cümleyi şöyle açıklamıştır: “Bu cümleler, ve, veya, da, fakat, ama, lâkin, meğer vb. bağlama edatlarıyla birbirine bağlanmış cümleler topluluğudur. Bağlı cümleler, öğelerini paylaşabilirler. Eksikli kullanım(zeugma), hem bağlama öbeklerinde hem de bağlı cümlelerde görülen bir özelliktir: “Getirince el getirir, sel getirir, yel getirir.”⁹⁴

Leylâ Karahan, “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde bağlı cümleler hakkında şunları söylemektedir: “Bağlama edatlarıyla birbirine bağlanmış cümleler topluluğudur. Bu cümleler “ki” veya diğerk bağlama edatlarıyla kurulur.” Leylâ Karahan, bağlı cümleyi iki ana başlıkta inceler: Ki’li Bağlı Cümleler, Diğerk Bağlama Edatlarıyla Kurulan Bağlı Cümleler.⁹⁵

2.2.1.3.1. Ki Edatı ile Kurulan Bağlı Cümleler

İki bağımsız cümlenin “ki” bağlama edatıyla birbirine bağlanması sonucu oluşan cümlelere “ki’li bağlı cümleler” adı verilir.

Bu tür cümleler bazı dilcilerce farklı adlandırılmıştır: Dizdaroğlu, “ilgi tümcesi” ; Gencan, “ki ile bağlanan önermeler” ; Banguoğlu, “ilinti zamiri tümcesi” gibi.

Leylâ Karahan, “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde bu cümle türünü “bağlı cümleler” başlığı altında ele almış ve bu cümle türüne “Kİ’li Bağlı Cümleler” adını vermiştir. Karahan eserinde bu cümle türü hakkında şunları söylemektedir: “Farsça “ki” bağlama edatı ile bağlanmış cümlelerdir. “ki” edatı ile bağlanan bu cümlelerin her biri, tek başına yargı bildiren müstakil bir cümledir.”⁹⁶

⁹⁴ Günay Karaağaç, **age.**, s. 199.

⁹⁵ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 64.

⁹⁶ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 64.

Bu yapı içinde yer alan yardımcı cümle, genellikle yardımcı cümleyi nesne ve zarf göreviyle tamamlar. Ana cümle başta, yardımcı cümle sonda bulunur. Bu sıralanış Türk cümle yapısına aykırıdır.”

Gönlüm isterdi / ki / mazini diriltten san'at

ac

yc

Sana tarihini her lâhza hâyal ettirsin.⁹⁷

yc

(Gönlüm /, mazini diriltten sanatın sana tarihini her lâhza hâyal ettirmesini / isterdi.)

“Bazı “ki” li bağlı cümlelerde yardımcı cümle başta, ana cümle sonda yer alır. Türkçenin yapısına uygun olan bu sıralanışta, yardımcı cümle ile ana cümle genellikle sebep sonuç ilişkisi ile birbirine bağlanmaktadır. Bu yapıda, yardımcı cümle zarf görevi yapar.”

Mayıs, çiçekleri etrafa öyle bir yaydı /

yc

Ki / varlığım büyülenmişti en derin hazla.⁹⁸

ac

(Mayıs, çiçekleri etrafa yaydığı için varlığım en derin hazla büyülenmişti.)

Günay Karaağaç, “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde “ki” edatı ile kurulan bağlı cümleleri birleşik cümle başlığı altında ele almış ve bu cümle türüne “ki’li birleşik cümle” adını vermiştir. Karaağaç, birleşik cümleyi; şatlı birleşik cümle, iç içe birleşik cümle ve ki’li birleşik cümle olmak üzere üçe ayırmıştır.

Günay Karaağaç, “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde ki’li birleşik cümle hakkında şunları söylemektedir: “Kİ’li birleşik cümle, Türkçenin söz dizimi yapısına ters olarak, yardımcı cümlelerin ana cümleden sonra geldiği bir cümle türüdür.”⁹⁹

Günay Karaağaç; “Türkçenin yapısına aykırı olan bu kullanım, Türkçeye komşu dillerden alınmıştır. Eski Uygur Türkçesinden başlayarak, Türkçenin “kim” soru zamirinin bu ki bağlama zamiri yerine de kullanıldığı görülür. Türkçede bağlama zamiri ihtiyacı

⁹⁷ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 64.

⁹⁸ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 64.

⁹⁹Günay Karaağaç, **age.**, s. 199.

olmamasına rağmen, ki bağlama edatının “kim” soru zamiriyle ve “kim” zamirine işlev değiştirilerek gerçekleştirilen bu kullanım, zamanla yerini “ki” ’ye bırakmıştır,” der.

“Ki” bir cümleyi bir cümleye/cümle topluluğuna, bir cümle topluluğunu da bir başka cümleye / cümle topluluğuna bağlayarak bunlar arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişkiler kurar.

-İşin bu kadar uzun sürmesi onu korkutmuş olmalı / ki / kafasını kasti. (s. 9)

-Görüyorum / ki / şimdi size kahpeçesine yirmi kişi birden saldırmışlar. (s. 11)

-Sen de çok iyi bilirsin / ki / Celme, Moğol diye ayrı bir ulus yoktur. (s. 6)

Genellikle, ana cümle başta; yardımcı cümle sonda bulunur. Ana cümleyi nesne veya zarf göreviyle niteleyen yardımcı cümlelerin sonda bulunması Türk dilinin cümle yapısına aykırıdır.

Seneler var / ki / kuşlar gelmiyor.

Ana cümle / cümlelerin başta, yardımcı cümle / cümlelerin sonda bulunduğu yapılar, Türkçenin söz dizimi kurallarına uygun değildir. Bu sıralanışta Farsçanın etkisi görülmektedir. Bilindiği gibi Türkçede ana unsur sonda bulunur.

2.2.1.3.2. Diğer Bağlama Edatlarıyla Kurulan Bağlı Cümleler

Bu tür cümleler, “ve, veya, da, fakat, ama, lâkin, halbuki, meğer vb.” edatlarla birbirine bağlanmış cümleler topluluğudur.

Her biri anlam ve yapıca bağımsız birer cümle olan tek tek cümleler arasındaki anlam ilişkisi, çeşitli bağlama edatlarıyla sağlanır, pekiştirilir.

Bağlı cümlelerin bir kısmında yüklem kip ve şahsı aynı, bir kısmında ise farklıdır. Unsurların bir veya birkaçı ortak olan bağlı cümleler de bulunmaktadır.

Bu tip cümleler dilcilerce şu şekilde adlandırılmıştır: Ediskun, “bağlı cümle” ; Dizdaroğlu, “bağımlı sıralı cümle” ; Bilgegil, “bağlı cümle” ; Banguoğlu, “bağlam cümlesi” ; Karaağaç, “bağlı cümle” , M. Özkan-V.Sevinçli “bağlı cümle” der.

-Hakan oldu, / ama / karı olmadı ya...(s. 247)

-Sen ondan daha usta dövüşçü ve buğatırsın, / fakat / onunla başa çıkmak güç işi değil, / sayı işidir. (s. 248)

-Ya / kötü sözler çıkan ağızla tükürdüğünü yalarsın, / ya / ben dört renkli bağaltağımı kızıla boyarım. (s. 8)

-...seninle tek olarak vuruşmadı / ve / gene de vuruşmayacaktır. (s. 248)

2.2.1.4 Sıralı Cümle

Tek başına yargı bildiren cümlelerin bir anlam bütünlüğü içinde sıralanmasıyla meydana gelen cümleler topluluğuna "sıralı cümleler" adı verilir. Sıralı cümleler, iki veya daha çok cümleden oluşur. Cümleler, birbirinden virgül veya noktalı virgülle ayrılır. Sıralı cümleyi oluşturan her bir cümle yapıca ve anlamca farklı niteliklere sahip olabilir. Aralarındaki anlam ilişkisi, ortak cümle unsurları, ortak kip ve şahıs ekleriyle pekiştirilir.

Sıralı cümle için dilciler şu terimleri kullanmışlardır: Karahan ve Bilgegil, sıralı cümleler; Dizdaroğlu, sıralı tümce; Ediskun, sıra cümleler; Gencan, sıra önermeler; Banguoğlu, bağlam cümlesi; Karaağaç, sıralı bağlı cümleler, Özkan-Sevinçli sıralı cümle...

-Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olanı sağ kolunu sadağına dayamış, sol eliyle akar suya kara gölgeler atan uzun söğüt dallarıyla oynuyordu. (s. 5)

-Atama and içtim, arpakçıları yalancı çıkarmayacağım. (s. 5)

-Büyük bir birliğin doğabilmesi için önce benim kardeşlerimle, sonra komşu avullarla, sonra da Çinlilerle anlaşmam, birbirimize yaranmamız gerek. (s. 6)

Leylâ Karahan, "Türkçede Söz Dizimi" adlı eserinde bu cümle türü hakkında şunları söylemektedir: "Bir cümle yapı bakımından "birleşik" "bağlı" ve "sıralı" cümle olma özelliklerinden ancak birine sahip olabilir. Böyle bir yapı içinde yer alan cümleler de "basit, birleşik, bağlı, sıralı" cümleler olabilir. Bu yapı, cümlelerin anlamı esas alınarak dikkatle tahlil edilmelidir."¹⁰⁰

¹⁰⁰ Leylâ Karahan, *age.*, 1993, s. 66.

2.2.2. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

Cümleler, yüklem in fiil veya isim olmasına göre ikiye ayrılır: Fiil cümlesi ve isim cümlesi. Yüklem in isim veya fiil oluşu, sadece anlamı değil cümle öğelerinin türünü ve cümle içindeki yerini de etkiler.

2.2.2.1. Fiil Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiil veya fiil grubu olan cümlelerdir. Her türlü iş, oluş ve hareket fiillerle karşılandığı için fiil cümleleri isim cümlelerinden daha çok kullanılır.

Herhangi bir cümle nin fiil cümlesi sayılab ilmesi için yeter şart, yalnızca yüklem inin çekimli bir fiil olmasıdır. Bu fiil, bildirme veya tasarlama kiplerinde olabildiği gibi, olumlu-olumsuz veya sorulu olabilir. Bu yaklaşım herkesçe benimsenmiştir. "Fiil cümlesi" terimi yerine "eylem tümcesi" (Dizdaroğlu) diyenler de vardır.

- Anam beni avula başbuğ yapmak istiyor. (s. 5)
- Bunu ben de istiyorum. (s. 5)
- Arpakçılar bunu ileride büyük bir hakan olacağıma vermişler. (s. 5)
- Atalarımızın öcünü / köpek şehirlilerden, dinsiz Çinlilerden / alacağım. (s. 5)

2.2.2.2. İsim Cümlesi

Yüklemi isim veya isim soylu olan cümlelere isim cümlesi adı verilir. İsim çekim eklerini alan her tür kelimenin yüklem görevini üstlendiği bütün cümleler isim cümlesi kabul edilir. İsim ve isim grupları, "i-" ek-fiili ile görülen geçmiş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman kipinde çekime girerek yüklem görevi yaparlar. İsim cümlelerinde, kip eki taşımayan yüklem ler, geniş zaman kipindedir. Bu ve diğer bazı kiplerde anlamı pekiştirmek veya yükleme ihtimal anlamı katmak üzere -dır eki de kullanılır.

İsim cümleleri, genellikle iki unsurdan, özne ve yüklem den meydana gelir.

- Göktürk Hakanlığı Türklerindir. (s. 6)
- Celme, Moğol diye ayrı bir ulus yoktur. (s. 6)
- Ben Türk, Tatar, Moğol derdinde değilim. (s. 6)
- Bu zor iş tir.(s. 6)
- Ben senin kan kardeşinim. (s. 6)

İsim cümlelerinde ikinci derecede zarf ve bulunma ekli yer tamlayıcıları kullanılır.

- Bundan başka ben de eski Göktürkler soyundanım. (s. 6)
- Doğduğum gün avuçlarım kapalı imiş, içinde de kan varmış. (s. 5)
- Yalnız benim isteğim ile anamın dileği arasında bir ayrılık var. (s. 5)
- Kılıcı pek yaman(dır.) (s. 7)
- Bağaltağı dokuz yerinden ayrı renk yamalarla işlemeli(dir.) (s. 7)

2.2.3. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

Türkiye gramerciliğinde yüklem en önemli unsurdur ve çoklukla da cümlenin sonunda yer alır. Bütün yargı, sondaki bu unsur üzerindedir. O sebeple yüklem yeri, düşüncenin akışı bakımından son derece önemlidir.

2.2.3.1. Kurallı cümle (Düz cümle)

Yüklemi sonda bulunan cümle, kurallı cümledir. Türk cümle yapısının genel eğilimine göre yüklem daha doğrusu yargının en sonda bulunması gerekir. Cümledeki diğer unsurlar, önem sırasına göre yükleme yaklaştırılarak sıralanır.

- Göğsündeki cilası dökülmüş pusatı Çin kağanının dede sarayından çıkmış olmalı.(s. 7)
- Genç adam onların sözlerini hiç işitmiyormuş gibiydi. (s. 7)
- Gözleri insanın yüreğini titretecek kadar sert bakışlı idi. (s. 7)
- Elini belindeki kılıcına götürerek sert bir sesle gürlledi. (s. 7)
- Bu kımına hiç benzemeyen parlak, saf, çifte su verilmiş bir kılıçtı. (s. 7)

2.2.3.2. Devrik cümle

Yüklemi sonda bulunmayan cümlelere “devrik cümle” adı verilir. Bu tür cümleler daha çok şiir ve konuşma dilinde, bazen de tiyatro eserlerinde görülür. Son zamanlarda üslup özelliği olarak bu tür cümlelerin, bazı yazarlarca, daha sık kullanıldığı görülmektedir. Türkçenin söz dizimi dikkate alındığında, cümlelerin kurallı bir yapıda olduğu görülecektir. Yani, Türkçe söz diziminde yüklem hep sonda bulunur. Yalnızca, konuşmaları yazıya aktarma durumunda devrik cümleler kullanılagelmiştir. Bazen de kalıplaşmış ifadeler devrik olarak kullanılır.

- Tez karşıma çık Celme Noyan! (s. 8)
- Fakat ben sana acımayacağım it soyu. (s. 10)
- Sana acımadım Celme Noyan. (s. 10)
- Canını itler alsın pis köpek!.. (s. 11)
- Hoşça kalın / çelebiler. (s. 12)

“Bir dil diğer dillerden gramer şekilleri ve cümle yapısıyla ayrılır. Türk cümle yapısının ‘yardımcı unsurdan ana unsura doğru diziliş’ özelliği korunmalı, devrik cümle yaygınlaştırılmamalı.”¹⁰¹

2.2.4. ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

Her cümle yapısında bulunan kelime eklerin yönlendirdiği soru, bildirme, emir, istek, ünlem vb. anlam özelliklerinden birine sahiptir. Bir cümle hangi anlam özelliğine sahip olursa olsun mutlaka ya olumlu ya da olumsuz bir anlam taşır. O halde cümlelerin temel anlam özelliği olumluluk veya olumsuzluktur. Olumlu ve olumsuz cümleler, ayrıca soru, bildirme, emir, istek, ünlem vb. anlamlar taşıyabilir. Burada, temel anlam özelliklerinden olmaları ve kullanım sıklığı dikkate alınarak sadece olumlu ve olumsuz cümlelerle soru cümleleri üzerinde durulmuştur.¹⁰²

Bazı dilciler bu sınıflamadan farklı görüşler öne sürmüşlerdir: Gencan, sorulu olumsuz tümce, soru ve yanıt, ünlem tümcesi; Dizdaroğlu, olumlu, olumsuz, soru, buyruk ve ünlem tümcesi; Bilgegil, olumlu, olumsuz, haber, inşa, dilek, soru, emir, umma ve korku cümleleri; Karaağaç¹⁰³, olumlu cümle, olumsuz cümle, soru cümlesi (seçmeli soru, ünlemlilik soru, karşı çıkma sorusu, cümleyi değil cümle öğelerinden birini sorma sorusu, ikili soru, düşünme sorusu, dolaylı soru, zamir sorusu, dolaysız soru, ret-kabul sorusu, ayırıcı soru, retorik soru, uzlaşma sorusu, onay sorusu); Özkan ve Sevinçli, olumlu cümle (olumlu isim cümlesi, olumlu fiil cümlesi), olumsuz cümle (olumsuz isim cümlesi, olumsuz fiil cümlesi), soru cümlesi (soru ekiyle yapılan cümleler, soru sıfatıyla kurulan cümleler, soru zamiri ile kurulan cümleler, soru zarfıyla kurulan cümleler, soru edatıyla kurulan cümleler), emir cümlesi, ünlem cümlesi...¹⁰⁴

¹⁰¹ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 70.

¹⁰² Leylâ Karahan, **age.**, 2005, s. 103.

¹⁰³ Günay Karaağaç, **age.**, s. 207.

¹⁰⁴ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, **age.**, s.140.

2.2.4.1. Olumlu Cümle

Yargının gerçekleştiğini anlatan cümleler, olumlu cümlelerdir. Bu tür cümlelerin yüklemi yapma, yapılma veya olma bildirir.

- Cayan ırmağının kenarındaki hanın önünde iki arkadaşı gürül gürül akan gümüş suyun köpüklerine bakarak konuşuyorlar. (s. 5)

- Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olanı sağ kolunu sadağına dayamış, sol eliyle akar suya kara gölgeler atan uzun söğüt dallarıyla oynuyordu. (s. 5)

- Yalnız benim isteğim ile anamın dileği arasında bir ayrılık var. (s. 5)

- Doğduğum gün avuçlarım kapalı imiş, içinde de kan varmış. (s. 5)

Yapıca olumsuz görünen bazı cümleler anlamca olumlu olabilmektedir. İki olumsuz unsur, cümleyi olumlu hale getirir. Aynı şekilde soru ekleri ve “değil” edatı veya “yok” ismi olumsuz yapıyı olumluya dönüştürebilir.

- Türk illerinde Göktürk oku ötmeyen, Göktürk kolu yetmeyen bir yer yoktu.

2.2.4.2. Olumsuz Cümle

Yargının gerçekleşmediğini anlatan cümleler, olumsuz cümlelerdir. Bu tür cümlelerin yüklemeleri yapmama, yapılamama, olmama bildirirler.

“-ma / -me” olumsuzluk ekleri, “değil” edatı, “yok” ismi, cümleleri olumsuz yapar.

- Böyle düşmüş düşmana vurmak yiğitlik şanımdan değildir. (s. 8)

- Bana gelince, ben özüm o kadar yavuz bir bahadır değilim. (s. 8)

- Beni çingene hancılarla, çöl hırsızlarından başka kimseler tanımaz. (s. 8)

- Delikanlı görürüm ki yağız bahadırsın; fakat o kadar tez alev sarma!... (s. 8)

- Türk ulusunun on yedi kişiyle dağa çıkan bir kümeden büyük bir hakanlık yarattığını atalar anlata anlata bitiremiyorlardı. (s. 6)

- Kafasındaki büyük düşünceler kabına sığmıyor. (s. 6)

- Elimizde kılıcımız oldukça kimseden korkmayız. (s. 6)

2.2.4.3. Soru Cümlesi

Soru sormak maksadıyla kurulan cümlelerdir. Bu tür cümleler kendi içinde olumlu veya olumsuz olabilir. Türkiye Türkçesinde soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları, soru edatları ve soru ekleri soru cümlelerin kuruluşunda soru anlamını veren unsurlardır.

- Konakçım (hancım), Otsukarcı'yı Celme yener mi dersin? (s. 9)
- Bu genç yaşta hiç solumadan, yılmadan bu kadar uzun bir dövüş yapan bu delikanlıya nereden çatmıştı? (s. 9)
- Bitti mi? (s. 10)
- Celme'nin işi bitti mi? (s. 10)
- Sonra benim dövüşmem nice olur? (s. 12)
- Hey delikanlı , hazır mısın? (s. 13)
- Enayi mi herifler, bir dayak daha yesinler? (s. 132)

- mı / - mi eki ile yapılan soru cümlelerinde cevap, genellikle “evet” veya “hayır” dır. İkiiden fazla seçenekli cümlelerde “evet” veya “hayır” cevabı kullanılmaz; çünkü bu cümleler onay veya ret cümleleri değildir.

Soru kelimeleriyle kurulan soru cümleleri:

- Yoldaşım Timuçin'den ayrılabilceğimi sana kim söyledi? (s. 11)
- Sonra benim dövüşmem nice olur? (s. 12)
- Ulan! Öküz gibi ne bağıryorsun? (s. 133)
- O şişman olmasın da kim olsun...(s. 133)
- Dana olmadıktan sonra Çin Hakanı olmuşsun ne işe yarar? (s. 133)
- Tek mi, çift mi? (s. 133)

2.2.5. KESİK CÜMLE

Bazı cümlelerde yüklem bulunmaz. Böyle cümlelerde anlam yükleme gerek duyulmayacak kadar açıktır. Cümle okuyanın, dinleyeninin muhayyilesinde tamamlanır. Böyle cümleler kesik cümlelerdir.

- Aklıma bir şey geldi, dedi.
- Ne gibi?
- İyi anlayamadık, / nasıl?
- 1199 yılının baharı...(s. 5)
- Hangi avulları. (s. 5)
- Moğolları mı? (s. 5)

Türkçenin grameri üzerine yapılan araştırmalar göz önüne alındığında araştırmacıların cümlelerin tanımında birleşmekle beraber cümle yapısı konusunda görüş ayrılığına düştükleri görülmektedir. Cümlelerin yapısındaki farklılıklar daha çok birleşik cümlelerin tanım ve tasnifinden kaynaklanmaktadır.

İsim-fiil grubu ve zarf-fiil grubu içeren cümleleri bazı araştırmacılar basit cümle, bazıları da birleşik cümle olarak ele almıştır. Vecihe Hatiboğlu, M. Kaya Bilgegil, Haydar Ediskun, Tahir Nejat Gencan, Tuncer Gülensoy bunları “birleşik veya girişik birleşik cümle” olarak değerlendirmektedir. Muharrem Ergin, M. Metin Karaörs, Mecdud Mansuroğlu... vb. yazarlar ise bu kelime gruplarını cümlelerin bir öğesi olarak kabul etmişlerdir. Bu çalışmayı daha çok Leylâ Karahan'ı örnek olarak yaptığımızdan ve mantiken de bize uygun düştüğünden biz de bu kelime gruplarını basit cümlelerin bir unsuru olarak değerlendirdik. Zira gerek isim-fiiller, gerek sıfat-fiiller ve gerekse de zarf-fiiller cümlede ikinci bir iş, oluş, hareket ve yargı bildirmez.

Bu kelime gruplarını birleşik cümle kabul eden araştırmacılara göre; fiilimsiler yarım yargı veya yan yargı bildiren kelimelerdir. Bundan dolayı bu kelimeler temel cümleye bağlanan birer yan cümle veya cümleciktir. Yüklem bu yargıları sonuca bağlamaktadır. Birden fazla yargı taşıdıklarını ve bundan dolayı birleşik cümle olduklarını belirtmektedirler.

Bize göre fiilimsiler yargı bildirmeyen, cümle içerisinde isim, sıfat, zarf görevi yapan kelimelerdir. Esas yargıya bir cümle unsuru olarak yardım eden kelime grubudur. Birleşik cümleler, en az iki tane çekimli fiilden meydana gelmektedir. Fiilimsiler de bu itibarla çekimli fiil olmadıkları için yani zaman ve şahıs (kişi) eki almadıkları için bir cümle oluşturamazlar. Kısacası fiilimsiler çekimlenmediği için cümle kuramazlar.

Basit sıralı cümle ve bağlı cümle konusunda da birtakım ihtilaflar söz konusudur. Bu cümle türlerini pek çok araştırmacı yapı bakımından cümlelere ya da biçimine göre cümlelere dahil ederken, bazı araştırmacılar da birleşik cümle türlerinden biri olarak kabul etmektedir. Bu cümleleri birleşik cümle türü içine almak “şartlı, ki'li ve iç içe birleşik” cümlelerin yapı ve manasında karışıklık meydana getirmektedir. Leylâ Karahan, Günay Karaağaç, Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli, Muharrem Ergin, M. Metin Karaörs, Ayfer Çam, Sevgi Özel, Neşe Atabay..... gibi ilim adamları ise müstakil cümleler olarak değerlendirmişlerdir.

İç içe birleşik cümleyi değerlendiren araştırmacıların bu cümlelerin tanımı, kuruluğu hakkındaki görüşleri aynı doğrudur. Leylâ Karahan, Günay Karaağaç, Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli, Muharrem Ergin, M. Metin Karaörs... gibi araştırmacıların çoğu bu cümle çeşidini birleşik cümle başlığı altında ele almış ve birleşik cümlelerin bir türü olarak vermişlerdir. Biz de bu çalışmamızda iç içe birleşik cümleyi birleşik cümlelerin bir türü olarak ele aldık.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. CÜMLE UNSURLARI

Cümle, herhangi bir duygu, düşünce veya olayı bir yargı biçiminde anlatan kelime veya kelime dizisine denir. Cümlelerin kurulabilmesi için çekimli bir fiil veya ek fiille çekimlenmiş bir isim yeterlidir. En küçük cümle bu özelliğe sahip tek kelimelik cümledir.

3.1.1. YÜKLEM

Yüklem, cümlelerin oluşumunu sağlayan ana unsurdur. Yüklemsiz bir cümle düşünülemez. Leyla Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde yüklemi şöyle tanımlamaktadır: “Cümlede yargı bildiren çekimli unsur, yüklemidir. İş, hareket, oluş, durum yüklem tarafından karşılanır. Yüklem, cümlelerin ana unsurudur. Diğer unsurlar, yüklem anlamını desteklemek üzere cümlede bulunur.”¹⁰⁵

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde yüklemle ilgili olarak şunları demektedir: “Nitelendirilmiş eylem adına yüklem denir. Cümlede yargı bildiren çekimli öge, yüklemidir. Yüklem, cümlelerin temel ögesidir; çünkü cümle yüklem için kurulur. Cümlelerin ikinci bir temel ögesi öznedir; çünkü bir eylem, ancak bir varlıkla gerçekleşebilir. İşte eylemi gerçekleştiren varlık, öznedir. Diğer ögeler yüklem anlamını desteklemek, onu daha açık hale getirmek üzere cümlede bulunur.”¹⁰⁶

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde ikinci bölümde yüklem hakkında şunları söylemektedirler: “Yüklem, fiil cümlelerinde yapılan, kılınan; isim cümlelerinde olan unsurdur. Cümlelerin temel ögesidir. Öteki bütün ögeler yüklem sayesinde değer kazanır. Bu bakımdan yüklem cümlelerin düğümlendiği kelimedir. Cümlelerin cinsini de yüklem yapıları belirler. Yüklem bildirme ya da tasarlama kipinde çekimli bir fiil olabileceği gibi, ek fiilin bağlandığı bir isim veya isim çeşidi bir kelime de olabilir. Yani yüklemine göre cümle ya fiil cümlesidir ya ad isim cümlesidir.”¹⁰⁷

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserlerinde yüklem fiil adını verdikten sonra şunları söylemektedir: “Cümlelerin en esaslı unsuru, ana unsuru, temel unsuru, cümlelerin direğidir. Cümlelerin bütün yapısı onun üzerine kurulur. Diğer bütün unsurlar fiilin

¹⁰⁵ Leyla Karahan, *age.*, 1993, s. 46.

¹⁰⁶ Günay Karaağaç, *age.*, s. 186.

¹⁰⁷ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s.95.

etrafında toplanan, onu destekleyen, onu tamamlayan unsurlardır. Türkçede asıl unsurun tâli unsurdan sonra gelmesi prensibine uygun olarak, cümlenin esas unsuru olan fiil daima sonda bulunur. Kendisinden önce gelen diğer unsurların kesin bir sırası yoktur. Belirtilmek istenme derecelerine göre fiile yaklaştırılarak kullanılırlar. Umumiyetle fiile en yakın unsur, fiilden önceki unsur en üzerinde durulan unsurdur. Cümlenin normal vurgusu da fiilin önünde, bu unsur üzerinde bulunur. Fiil cümlede hareketi, oluşu, yapısı, hadiseyi, hükmü karşılayan unsurdur. Daima çekimli fiil halinde bulunur. Diğer bütün fiillerle yapılan cümlelerde bu unsur ya tek bir fiilin veya bir birleşik fiilin çekimli şeklidir. İ- fiili ile yapılan cümlelerde ise bu fiilin ekli ve çekimli şekilleri ile onlardan önce gelen isim unsurundan teşekkül eder. Bu isim unsuru da ya tek bir isim veya isim yerine geçen kelime grubu olur. Demek ki cümlede fiil unsuru ya tek veya birleşik bir fiilin çekimli şekli, ya i- fiilinin çekimli şekilleri ile bir isim unsurunun birleşmesinden doğan kelime veya kelime grubudur. Bu unsur için fiil yerine daha geniş bir tabir olan yüklem kelimesini de kullanıyoruz. Demek ki fiil veya yüklem cümlede hareketi, hükmü ifade eden unsurdur. Bir yerde kaç fiil, kaç yüklem varsa o kadar da cümle vardır.”¹⁰⁸

Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde yüklem hakkında şunları söylemektedir: “Yüklem yargının , dolayısıyla cümlenin düğümlendiği kelimedir. Cümlenin cinsini de onun yapılışı belli eder. Fiilden yüklem (predicat verbal) olduğuna göre fiil cümlesini (Hava açtı.), isimden yüklem (predicat nominal) olduğuna göre de isim cümlesini (Hava güzel.) kurmaya yarar.Çekimli fiillerin hepsi basit cümlede yüklem olurlar.(Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.)

Türlü çekimli fiil öbekleri de basit cümlede yüklem olurlar.(Suçlu sonradan mahkemede sözünü inkar etti.) Çekimli fiillerin yalnız şart kipleri basit cümlede yer almazlar.

İsimden yüklem çoğu zaman bir sıfattır, fakat bütün isim türlerinden de olur: (Hasan dün duruşmada heyecanlıydı.) Bunun gibi isim hükmünde her belirtme öbeği de yüklem olarak kullanılabilir. (Osman Bey Cemil’in dayısıdır.)”¹⁰⁹

3.1.2. ÖZNE

Cümlenin ana unsurlarından ikincisidir. Fiil cümlelerinde yüklem bildirdiği işi, oluşu, hareketi yapan unsurdur. Leyla Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde özne hakkında şöyle demektedir: “Cümlede yapanı veya olanı karşılayan unsur, öznedir. Özne, yüklem gösterdiği işi, hareketi, oluşu, durumu üzerine alır.Özne; yüklemi isim olan

¹⁰⁸Muharrem Ergin, *age.*, s. 406.

¹⁰⁹Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 524-525.

cümlelerde, pasif(edilgen), fiilli cümlelerde ve yüklemi oluş bildiren fiil cümlelerinde , olan; diğer cümlelerde yapan unsurdur. Özne, fiile çokluk ve iyelik ekleri dışında çekim eki almadan bağlanır.”¹¹⁰

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde özne ile ilgili olarak şunları demektedir: “Cümlede bir var oluşu veya bir yapma ve olmayı gerçekleştiren öge, öznedir. Özne, yüklemün gösterdiği bildirmeyi olma-yapmayı gerçekleştiren; yani bir değişimi yaşayan varlıktır.”¹¹¹

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde yüklem(fail) hakkında şunları söylemektedirler: “Cümlede yüklemden sonra gelen en önemli ögesidir. Fiile öteki öğelerden daha yakın olan özne, aynı zamanda cümlede fiilden ayrılmayan bir unsurdur. Bu bakımdan bazen ayrı bir kelime halinde olmayıp, fiilin içinde şahıs halinde ifade olunur. Özne yüklemün bildirdiği anlamı tamamlayan , başka bir deyişle cümlede bildirilen hükmün meydana gelmesini sağlayan ögedir. Özne bir kişi veya nesne olabileceği gibi soyut bir kavram da olabilir. Cümlede yapanı ve olanı temsil eden özne, doğrudan doğruya bir kelime olabileceği gibi, bir kelime grubu da olabilir.”¹¹²

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserlerinde özneye fail adını verdikten sonra şunları söylemektedir: “Cümlede fiilden sonra ikinci unsurdur. Fâil fiili yapan veya olan unsurdur. Fiile en yakın, fiilden ayrılmaz bir cümle unsurdur. Ayrıca zikredilmese bile fiilin içinde umumî olarak şahıs halinde ifade edilmek suretiyle varlığı cümlede daima hissedilir. Fâil isim cinsinden bir kelime veya kelime grubu olur. Daima yalın halde bulunur; cümlede çekimsiz bir unsurdur; fiile yalın halde, eksiz bağlanır. Fâil yalnız meçhul fiilli cümlelerde bulunmaz. Yalnız teklik üçüncü şahısları kullanılan meçhul fiiller fâil istemezler. Gereklilik kipinin teklik üçüncü şahsının şahıssız, umumî kullanımında da fâil bulunmaz: gitmeli, yazmalı misallerinde olduğu gibi.”¹¹³

Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde özneyi “kimse” diye adlandırdıktan sonra hakkında şunları söylemektedir: “Kimse bir kişi, veya şey olabileceği gibi yalın bir kavram da olur. Kimse cümlede kılanı ve olanı temsil eder.

Kimse ister ayrı bir kelimeyle ifade edilsin, ister yüklemün içindeki kişi eki (fiil zamiri) ile belirtilsin cümlede ikinci üyesi sayılır. (Ömer biliyor. Biliyorum, yahut Ben

¹¹⁰ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 49.

¹¹¹ Günay Karaağaç, **age.**, s. 189.

¹¹² Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, **age.**, s.95.

¹¹³ Muharrem Ergin, **age.**, s. 407.

biliyorum.) 1. ve 2. kişilerde kişi zamirinin de kimse yerinde görülmesi berkitme sayılır ki yerine göre gerekli olur:

Yarın siz konuşacaksınız.(başkası değil)

Bunu ben söylemişim. (ilk defa)

Sen haklıydın.(o değil)

Basit cümlede kimse çoğu zaman kim halinde bir addır. Çoklu ve iyelik ekleri alabilir:

Durmuş yazın köydeki evini onaracakmış.

Ancak isim türlerinden ad gibi kullanılan kelimeler de kimse olurlar:

Esmer bugün ağlamış.

Bunu gibi isim hükmünde belirtme öbekleri de kimse olarak kullanılırlar:

Komşunun oğlu yakında askere gidiyor.

Cümlede kimse işleyişinde bulunan kelimeye kimse denir.Ancak birçok hallerde bu kelime kökfiil anlamına göre doğrudan doğruya kılanı ve olanı temsil etmez. Arada-bilinsin, bilinmesin- asıl olan ve kılan bir kimse vardır. İşte buna mantıkça kimse adını veriyoruz:

Murat pulluğu (demirciye) yaptırdı.

Pulluk demirci tarafından yapıldı. gibi.”¹¹⁴

3.1.3. NESNE

Cümlede yüklem bildirdiği, öznenin yaptığı işten etkilenen öge nesnedir.Yükleme hali eki taşımayan nesnelere, belirtisiz nesnedir; genel bir varlığı , bir türü karşılar.Yükleme hali eki taşıyan nesnelere belirtili nesnedir; bilinen bir varlığı karşılar.

Leyla Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde nesne hakkında şöyle demektedir: “Cümlede yüklem bildirdiği, öznenin yaptığı işten etkilenen unsur, nesnedir.geçişli fiiller, nesneye yönelerek onu etkiler. Geçişsiz fiillerde ise hareket öznenin üstündedir. Böyle fiiller nesne almaz. Nesne, sadece yüklemi geçişli fiil olan cümlelerde bulunur.

Nesne, fiile yükleme hâli ile bağlanır. Yükleme eki taşıyan nesnelere “belirli nesne”dir, bilinen bir varlığı karşılar. Yükleme eki almayan nesnelere “belirsiz nesne”dir, genel bir varlığı karşılar.”¹¹⁵

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde nesne ile ilgili olarak şunları demektedir: “Öznenin gerçekleştirdiği yapmadan etkilenen varlık,

¹¹⁴ Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 525-527.

¹¹⁵ Leylâ Karahan, *age.*, 1993, s. 52.- 53.

yapma hali çekimindedir ve cümlelerin nesnesidir. Yapma hali, bir ismin, geçişli eyleme bağlanarak, hareketten etkilenen varlık konumunu kazanması halidir. Bu haldeki bir isim, cümle içerisinde nesne durumundadır. İsmi bu hali bazen eksiz, bezen ekli olarak bulunur. Bu hal, söz dizimlik bir hal olduğu için, geçişli fiillerin önündeki söz veya sözler, ek almamış olsalar da yapma halindedirler ve öznenin eylemini yönelttiği varlığı gösterirler.

Her geçişli eylemin bir nesnesi vardır; bu yüzden, geçişli eylemler, nesnesiz gerçekleşemeyen eylemlerdir. Yapma ifade eden geçişli eylemler, nesneye yönelerek onu etkiler. Olma ifade eden geçişsiz eylemlerde ise, hareket öznenin üzerindedir. Bu yüzden geçişsiz eylemlerle kurulan cümlelerin nesnesi olmaz.

Nesne, sadece yüklemi geçişli eylem olan cümlelerde bulunabilir. Yapma bildiren bütün eylemler söz konusu olduğunda, öznenin gerçekleştirdiği bu eylemin yöneldiği varlık, cümlelerin nesnesidir. Kısacası, eylemin bildirdiği harekete uğrayan kişi veya varlığı belirten bir söz veya söz öbeği, fiilimsi, cümlelerin nesnesidir.”¹¹⁶

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde nesne hakkında şunları söylemektedirler: “Cümlede yüklem doğrudan etki ettiği ögeye nesne denir. Yani öznenin yaptığı işten doğrudan etkilenen kelime veya kelime grubudur. Daima geçişli fiillerin bir ögesi olarak kullanılır.

Yüklemi geçişsiz fiil olan cümlelerde “etkilenme” özne unsurunun üzerine kaydığı için nesne bulunmaz. Geçişsiz fiiller bazı çatı eklerini alarak geçişli hale getirilebilirler. İsim cümlelerinde de yalnızca nitelik, oluş ve durum bildirildiği, herhangi bir etki söz konusu olmadığı için çoklukla nesne yer almaz.

Nesne daima yükleme(belirtme) hâlinde bulunur. Eğer nesne ekli yükleme hâlindeyse buna “belirtili nesne” , eksiz yükleme hâlindeyse buna da “belirtisiz nesne” denir.”¹¹⁷

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserlerinde nesne hakkında şunları söylemektedir: “Fiilin tesir ettiği nesneyi, şahsı, şeyi karşılayan cümle unsurudur. Fiillerin bir kısmı geçişli, bir kısmı geçişsizdir. Yani bir kısmı yapma, bir kısmı olma ifade eder. Yapma ifade edenlerin hareketi fiilden başka bir nesneye yönelir, ona tesir eder. Olma ifade edenlerin hareketi ise faile yönelir., onun üzerinde kalır. Demek ki geçişli fiiller tesir edecek bir nesne isterler. İşte bu nesneyi karşılayan cümle unsuru nesnedir. Şu halde nesne yalnız fiili geçişli cümlelerde bulunur. Nesne unsuru daima akuzatif hâlinde bulunur, fiile akuzatifle bağlanır. Bu akuzatif ya ekli, ya eksiz olur. Ekli akuzatif nesnenin belirli olduğunu,

¹¹⁶Günay Karaağaç, *age.*, s. 192.

¹¹⁷Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s. 110.

beli de bilindiğini; eksiz akuzatif ise nesnenin belirsiz, umumî olduğunu ifade eder. Ekli nesneye belirli nesne, eksiz nesneye belirsiz nesne denir. Nesne isim cinsinden bir kelime veya bir kelime grubu olabilir.”¹¹⁸

Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde nesne hakkında şunları söylemektedir: “Cümlede kimsenin, dolayısıyla yüklem etkilediği kişiyi veya şeyi temsil eden kelimeye nesne adını veriyoruz. (Turgut araba almış. Ahmet evi satmış.) nesne cümlenin üçüncü üyesi sayılır.

Ancak nesne iki öncekiler gibi her cümlenin tabî üyesi değildir. İsim cümleleri yalnız vasıf, oluş ve durum bildiren yargı öbekleri olduklarından nesne almazlar. Bir varlık üzerinde etkisi olan fiiller olduğu gibi olmayan fiiller de bulunduğu için, (geçişli ve geçişsiz filer), sonrakiler yüklem olduklarında fiil cümlesi nesne almaz. (Bekir sütü getirdi. Fakat Bekir geldi.)

Adlar cümlede kimi ve kim halleriyle nesne olurlar. (Mehmet tavuğu kesti. Mehmet tavuk kesti.) Bunlardan birincisi yüklem belli bir kişiyi veya şeyi etkilediğini gösterir ve belirli nesne adını alır. İkincisi ise yüklem belirtilmemiş bir kişi veya şeyi etkilediğini anlatır ve belirsiz nesne adıyla anılır.

Genellikle adlar ve onları temsil eden kişi zamirleri nesne olurlar. Ancak özlük adlar ve kişi zamirlerinin 1. ve 2. kişileri anlamca belirli sayıldıklarından belirsiz nesne olmazlar. Başkaca belirtilmiş adlar da böyledir.

İt iti suvatta bulur.

Yüzbaşın seni çok seviyor.”¹¹⁹

3.1.4. YER TAMLAYICISI

Leyla Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde yer tamlayıcısı hakkında şöyle demektedir: “Cümlede yönelme, bulunma ve uzaklaşma bildirerek yüklemi tamamlayan öge yer tamlayıcısıdır. Bu öge yükleme, yönelme (-a/e), bulunma(-da), uzaklaşma(-dan) hali ekleriyle bağlanan bir kelime veya kelime grubudur. Yer tamlayıcısı mutlaka bu eklerden birini taşımalıdır.”¹²⁰

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde yer tamlayıcısı ile ilgili olarak şunları demektedir: “Cümlede yaklaşma, bulunma ve uzaklaşma bildirerek yüklemi tamamlayan öge, yer tamlayıcısıdır. Bir yüklem özne ile şekil ve zaman

¹¹⁸Muharrem Ergin, *age.*, s. 407.

¹¹⁹Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 527.

¹²⁰Leylâ Karahan, *age.*, 1993, s. 55.

özelliğinden sonra, en önemli özelliği yerdir. Yer tamlayıcısı, yaklaşma, bulunma ve uzaklaşma bildirerek eylemi niteleyen ögedir; bu yüzden, cümlelerde, yer ve zaman zarflarıyla aynı görevi üstlenirler.

Türkçenin yaklaşma, bulunma ve uzaklaşma bilgileri, genel bir yaklaşma, genel bir bulunma ve genel bir uzaklaşmadır. Bu yüzden, bu yer ile ilgili çekimler, yer kadar, zaman, sebep, sınırlama vb. pek çok bilginin ifadesinde kullanılabilirler. Dediğimiz gibi, Türkçede yer bildiren yaklaşma, bulunma ve uzaklaşma hallerinin niteliği geneldir; yani alta / altta / alttan hareket(subessive, lative), içe / içte / içten hareket (introessive) ve üste / üstte / üstten hareket hali(superessive, sublative case), vb. belirtilmez; bu tür ayrıntılı bilgilerin ifadesi için alt, üst ve iç vb. sözlerinin hal ekleriyle zarflaştırılmış biçimlerinden yararlanılır: Evin içine girdiler.; Okul içinde iyi davrandım.; Arabanın içinden çıktılar.”¹²¹

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde yer tamlayıcısı hakkında şunları söylemektedirler: “Yer tamlayıcısı, cümlede yüklem bildirdiği hareket, iş veya oluşun yerini ve yönünü bildiren ögedir. Başka bir deyişle hareketin, oluş ve kılışın yöneldiği, geçtiği veya ayrıldığı yeri gösteren cümle unsurudur. Yer tamlayıcısı bir isim veya isim gibi kullanılan kelime grubu olur. İsmi yaklaşma(-a, -e), bulunma(-da, -de) ve ayrılma / uzaklaşma(-dan, -den) hali eklerinden birini alarak yükleme bağlanır. Bir cümlede birden fazla yer tamlayıcısı bulunabilir.”¹²²

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserlerinde yer tamlayıcısı hakkında şunları söylemektedir: “Fiilin mekânını istikametini gösteren cümle unsurudur. Her hareketin zaman ve mekân içinde bir yeri ve istikameti vardır. İşte yer tamlayıcısı hareketin cereyan ettiği bu yeri ve istikameti ifade eder. Bu unsur da isim cinsinden bir kelime veya kelime grubu olur. Fiile yer ve istikamet ekleri olan datif, lokatif ve ablatif ekleri ile bağlanır. Datifli yer tamlayıcısı hareketin kendisine yöneldiğini, kendisine doğru yaklaştığını; lokatifli yer tamlayıcısı hareketin kendi içinde cereyan ettiğini, kendi içinde bulunduğunu; ablatifli yer tamlayıcısı hareketin kendisinden uzaklaştığını gösterir.

Yer tamlayıcısının ana fonksiyonu zaman ve mekan içinde geniş mânâsıyla yer ve istikamet ifade etmektir. Fakat bu ana fonksiyon birlikte kullanıldığı fiilin mânâsına bağlı olarak yer, ayrılma, uzaklaşma, yaklaşma, bulunma, yön, zaman, müddet, sürat, tarz, miktar, derece, durum, hâl, hedef, sebep, bedel, leh, aleyh, karşılaştırma, verme, bildirme, kuvvetlendirme, gaye, tercih, vasıf, şekil, devamlılık, iş, vasıta, âitlik, çıkma, terkip, ölçü,

¹²¹Günay Karaağaç, *age.*, s. 193. -194.

¹²²Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s. 120.

değer, görüş, nokta-i nazar vs. gibi datif, lokatif ve ablatifin taşıdığı çeşitli ifadeler halinde görülür.”¹²³

Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde yer tamlayıcısına “isimleme” dedikten sonra hakkında şunları söylemektedir: “Cümlede yüklemle gerçekleşmesiyle ilgili kişileri ve şeyleri gösteren adlara ve zamirlere isimleme denir. Bu adlar ve zamirler ençok ye yön hallerinde (kime, kimde, kimden), bir hayli de dışçekim hallerinde bulunurlar.

Sen mektubu postaya verdin mi?

Zaimoğlu Çamlıca’ da oturuyor.

Bunda yanlışlık var.

Takı öbekleri de isimleme olarak çok kullanılır:

Onarım için ustayı göndereceğim.

Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.

Bütün fiil ve isim cümleleri isimleme alabilirler. İsim cümleleriyle geçişsiz fiil cümleleri nesne almadıklarından bunlarda isimleme cümlelerin üçüncü üyesi durumundadır.

Bence teklif uygundur.

Zaimoğlu Çamlıca’ da oturuyor.

Ancak bu da her cümlelerin tabii bir ögesi değildir. Geçişli fiil cümlelerinde ise isimleme, bulunur veya bulunmaz, nesneden ayrı bir cümle üyesidir:

Odacı mektubu postaya vermiş. yahut

Odacı mektubu vermiş.”¹²⁴

3.1.5. ZARF

Zaman, tarz, sebep, miktar, yön, vasıta ve şart bildirerek yüklemi tamamlayan cümle ögesidir. Zarf görevi yapan kelime ve kelime grupları yüklemi zaman, tarz, sebep, miktar, yön, vasıta ve şart bildirerek tamamlar.

Leyla Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinin cümle unsurları bölümünde zarf hakkında şöyle demektedir: “Yön, zaman, tarz, sebep, miktar, vasıta ve şart bildirerek yüklemi tamamlayan cümle unsuru, zarftır. İsimler eksiz veya yön, vasıta, eşitlik ve bazı hâl ekleriyle, fiiller de zarf fiil ekleriyle zarf görevi yaparlar. Yön, zaman, tarz, sebep, vasıta, miktar ve şart bildiren bütün kelime grupları cümlede zarf görevi yapar. Bir cümlede aynı veya ayrı türden birden fazla zarf bulunabilir. Aynı cinsten zarfların bir arada bulunduğu bir

¹²³Muharrem Ergin, *age.*, s. 407. - 408.

¹²⁴Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 529.

cümlede, genellikle zaman zarfı diğer zarfların önünde yer alır. Miktar bildiren zarflar ise yüklemim hemen önündedir.”¹²⁵

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde zarf ile ilgili olarak şunları demektedir: “Varlık ve varlığın gerçekleştirdiği eylemler, farklı özellikler taşırlar; bir varlığın sahip olduğu özellikler ile bir olayın sahip olduğu özellikler, birbirlerinden bütünüyle ayrı olgulardır. Varlıkta hacim, renk, koku, biçim ve görünüş, temel özellikler olarak ortaya çıkarken; eylemlerde, yer, zaman, yön, hal, azlık, çokluk vb. özellikler görülür. Dolayısıyla bir cümlede , yön, zaman, tarz, sebep, miktar, vatsa, şart vb. bildirerek yüklemi tamamlayan cümle ögesi zarftır. Yapma ve olmaları niteleyen her türlü söz ve yapı, zarftır; zarf, eylemin sıfatıdır.”¹²⁶

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde zarf hakkında şunları söylemektedirler: “Cümlede yüklemim anlamını zaman, yer, yön, durum, miktar, tarz, araç vb. yönlerden tamamlayan ögedir. Zarf bir isim veya zarf işleviyle kullanılan bir kelime grubu olabilir. Özellikle ikilemeler, edat grupları, isnat grubu, yönelme, yaklaşma, uzaklaşma grupları, bağlama grubu, sayı grupları zarf işleviyle kullanılan kelime gruplarıdır. Zarf-fiil grupları cümlede zarf olarak kullanılır.

Zarflar, cümlede genellikle çekimsiz unsurdur. Fiillere doğrudan bağlanırlar. İsimler, yön (-ra, -re / -arı, -eri), vasıta(-la, -le, -n) ve eşitlik(-ca, -ce / -ça, -çe) eklerini alarak zarf unsurunu oluştururlar.”¹²⁷

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserlerinde zarf hakkında şunları söylemektedir: “Fiilin muhtelif şartlarını ve zamanını gösteren cümle unsurudur. Hareketin nasıl, niçin, ne şekilde, hangi vasıtalarla, hangi sebeple, hülâsâ, hangi şartlarla yapıldığını veya olduğunu ve hangi zamanda cereyan ettiğini göstermek için zarf unsuru kullanılır. Bu unsur zarf olarak kullanılan isim cinsinden bir kelime veya kelime grubu, bir gerundium veya gerundium grubu veya bir edat grubu olur. Zarf da çekimsiz bir cümle unsurudur, fiile olduğu gibi, doğrudan doğruya bağlanır. Zarf unsurunun sonunda instrumental, eşitlik ve yön ekleri bulunabilir. Fakat bu hal ekleri bir münasebet için değil, doğrudan doğruya zarf ekleri olarak kullanılan eklerdir. Hatta bazen zarfın sonunda ablatif eki de görülebilir. Fakat bu da bir kısalma ile ortaya çıkmış ve klişeleşmiş şekildir. Klişe ablatif bazen böyle zarf olabilmektedir. Edatlaşmış bazı kelimelerde bu şekilde klişe datif ve lokatif

¹²⁵ Leylâ Karahan, **age.**, 1993, s. 57. – 58.

¹²⁶ Günay Karaağaç, **age.**, s. 195.

¹²⁷ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, **age.**, s. 115.

de görülebilir. Bütün bunların çekim demek olmadığı ve zarfın çekimsiz olduğu unutulmamalıdır.

Zarfın ana fonksiyonu fiilin şartlarını ve zamanını göstermektir. Fakat bu ana fonksiyon birlikte kullanıldığı fiilin mânâsına göre şekil, tarz, vasıta, yön, eşitlik, benzerlik, sebep, miktar, derece, hal, durum, bağlılık, hedef, bedel, âlet, karşılaştırma, zaman, müddet, sürat vb. gibi zarfların; instrumental, eşitlik ve yön eklerinin; gerundiumların, son çekim edatlarının, hâsılı zarf olarak kullanılan her türlü kelimelerin ve kelime gruplarının taşıdığı çeşitli ifadeler hâlinde görülür.”¹²⁸

Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı eserinde zarf tümlecine “zarflama” dedikten sonra hakkında şunları söylemektedir: “Cümlede yüklem içinde geçtiği hal ve şartları belirten zarflara ve zarf niteliğindeki belirtme öbeklerine zarflama denir. Aslında zarf fiillere ve sıfatlara gelen ve onların anlamlarını sınırlayan bir kelimedir.

Cümlenin üyesi olarak zarf ve benzerleri ise işleyişi ve yeri ayrı bir söz birliğidir. Bütünüyle olağanın zaman, yer, yön, tarz, miktar, gerçekleme gibi özelliklerini belirtmeye yarar. (Burada Sinan’ı bekliyorum. Hava yarın güzel olacak.) İşte buna cümlede zarflama denir.”¹²⁹

3.1.6. CÜMLE DIŞI UNSURLAR

Cümlenin herhangi bir yerinde bulunan ancak kuruluşuna katılmayan ve dolaylı olarak cümlenin anlamına yardımcı olan öğelerdir. Bu öğeler açıklama, pekiştirme vb. işlevlerle cümleye yardım eder ve cümleleri çeşitli anlam ilişkileri çerçevesinde birbirine bağlar.

Leyla Karahan “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde cümle dışı unsurlar hakkında şunları söylemektedir: “Cümlenin kuruluşuna katılmayan ve dolaylı olarak cümlenin anlamına yardımcı olan unsurlardır.

Bağlama edatları, ünlem edatları, ünlem grupları, hitaplar, ara sözler cümle dışı unsurlardır.

Açıklama cümleleri de cümle dışı unsurdur. Bu cümlelere, bazen iki çizgi arasında, bazen parantez içinde, bazen de “ki” edatından sonra rastlıyoruz. Cümle dışı unsurlar, cümlenin her yerinde, başında, ortasında, sonunda bulunabilir.”¹³⁰

Günay Karaağaç hazırladığı “Türkiye Türkçesinin Sözdizimi” isimli eserinde cümle dışı unsurlar hakkında şunları söylemektedir: “Cümlenin kuruluşuna katılmayan; fakat cümle

¹²⁸ Muharrem Ergin, *age.*, s. 408.

¹²⁹ Tahsin Banguoğlu, *age.*, s. 530.

¹³⁰ Leylâ Karahan, *age.*, 1993, s. 57. – 59. – 60.

ögeleri ve cümleler arasında bağlantı kurarak metnin oluşmasını sağlayan ögeler, cümle dışı ögelerdir. Cümle dışı ögeler, cümleler arası metin ögeleridir; bu yüzden, metindeki herhangi bir yükleme ilişkilendirilemezler: Ünlemler ve ünlem öbekleri ile her türden bağlama edatları böyle ögelerdir.

Bütün bağlayıcılar cümle dışı ögelerdir. Cümleler, aralarındaki sıralama, denkleştirme, karşılaştırma, açıklama, sebep, sonuçlandırma, onama, ret vb. ilişkilerle birbirlerine bağlıdır. Bu bağlantıyı sağlayarak metni oluşturan edatlar, cümleler arası ögeler, yani metin ögeleri oldukları için cümle dışı ögelerdir.

Bütün ünlemler ve ünlem öbekleri, cümle dışı ögelerdir. Ünlem öbeği, cümle içinde, sonunda, önünde bulunabilir; fakat içinde, önünde veya sonunda bulunduğu cümle ile bir ilgisi yoktur. Kendi başına bir cümle oluşturamayan ünlem öbeği, cümle değil, dil kullanıcısının cümlede söz konusu olan olay hakkındaki görüşünü ya da duygusunu bildiren cümleler arası bir ögedir; bu yüzden, metindeki hiçbir yükleme bağlanamayan cümle dışı ögedir.”¹³¹

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli hazırladıkları “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserlerinde cümle dışı unsurlar hakkında şunları söylemektedirler: “Cümlenin kuruluşuna doğrudan katılmayan ve şekil olarak yükleme bağlanmayan, ancak cümlenin anlamına dolaylı olarak katkıda bulunan unsura cümle dışı unsur denir. Bazı bağlaçlar, ünlemler, ünlem grupları, hitap sözleri, ara sözler, açıklayıcı cümleler cümle dışı unsur olarak değerlendirilir.”¹³²

Muharrem Ergin “Üniversiteler İçin Türk Dili” adlı eserlerinde cümle dışı unsurlar hakkında şunları söylemektedir: “Cümlede bu unsurlardan başka bir de bağlama ve ünlem edatları veya ünlem grupları bulunabilir. Fakat bunlar esas hareketle, fiille ilgili olmayan ve cümleye sadece ilave edilmiş bir durumda bulunan unsurlardır. Umumiyetle cümlelerin başlarında , sonlarında ve cümleler arasında bulunurlar. Parantez şeklinde cümle içine girdikleri de görülebilir. Bunlara cümle dışı unsurlar adını veriyoruz.”¹³³

¹³¹Günay Karaağaç, *age.*, s. 196.

¹³²Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, *age.*, s. 124.

¹³³Muharrem Ergin, *age.*, s. 409.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**ABDULLAH ZİYA KOZANOĞLU'NUN KIZIL TUĞ ADLI ESERİNDE
SÖZ DİZİMİ**

1. 1199 yılının baharı...

- Kesik cümledir.

Kelime Grupları:

1199 yılının / baharı	:Belirtili İsim Tamlaması
1199 yılı	:Belirtisiz İsim Tamlaması
1199	:Sayı Grubu

2.Cayan ırmağının kenarındaki hanın önünde / iki arkadaşı / gürül gürül akan gümüş suyun köpüklerine bakarak / konuşuyorlar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

- 1.konuşuyorlar. :Yüklem
 2.iki arkadaş :Özne
 3.Cayan ırmağının kenarındaki hanın önünde :Yer Tamlayıcısı
 4.gürül gürül akan gümüş suyun köpüklerine bakarak: Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Cayan ırmağının kenarındaki hanın / önü :Belirtili İsim Tamlaması
 2.Cayan ırmağının/ kenarı :Belirtili İsim Tamlaması
 3. Cayan / ırmağı :Belirtisiz İsim Tamlaması
 4. gürül gürül akan / gümüş su :Sıfat Tamlaması
 5. gümüş / su :Sıfat Tamlaması
 6. gürül gürül / akan :Sıfat Tamlaması
 6. iki / arkadaş :Sıfat Tamlaması
 7. gürül gürül akan gümüş suyun köpüklerine bakarak:Zarf-Fiil Grubu
 8. gürül gürül akan gümüş suyun / köpükleri :Belirtili İsim Tamlaması
 9. gürül gürül :Tekrar Grubu

3.Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olanı sağ kolunu sadağına dayamış, / sol eliyle akar suya kara gölgeler atan uzun söğüt dallarıyla oynuyordu.

-İki basit cümleden oluşan "sıralı cümle"dir.

A) Birinci cümle:

“Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olanı / sağ kolunu / sadağına / dayamış.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

- 1. dayamış :Yüklem
- 2. Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olanı :Özne
- 3. sağ kolunu :Belirtili Nesne
- 4. sadağına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

- 1. Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olanı: Belirtili İsim Tamlaması
- 2. Yanık ve kuru yüzlü, kartal gibi keskin bakışlı olan:Sıfat-Fiil Grubu
- 3. yanık ve kuru / yüzlü :Sıfat Tamlaması
- 4. yanık / ve / kuru :Bağlama Grubu
- 5. keskin / bakış :Sıfat Tamlaması
- 6. kartal / gibi :Edat Grubu
- 7. keskin bakışlı :Kısaltma Grubu

B) İkinci cümle:

“...sol eliyle / akar suya kara gölgeler atan uzun söğüt dallarıyla / oynuyordu.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

- 1. oynuyordu. :Yüklem
- 2. O (iki arkadaş) :Özne
- 3. sol eliyle :Zarf Tümleci
- 4. akar suya kara gölgeler atan uzun söğüt dallarıyla :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sol eliyle akar suya kara gölgeler atan uzun söğüt dallarıyla :Edat Grubu
2. sol eliyle akar suya kara gölgeler atan / uzun söğüt dalları : Sıfat Tamlaması
3. sol eliyle akar suya kara gölgeler atan :Sıfat-Fiil Grubu
4. uzun / söğüt dalları :Sıfat Tamlaması
5. söğüt / dalları :Belirtisiz İsim Tamlaması
- 6.sol eliyle :Edat Grubu
7. sol / el :Sıfat Tamlaması
8. akar / su :Sıfat Tamlaması
9. kara gölgeler :Sıfat Tamlaması

4.Celme ! / dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümle
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Celme :Belirtisiz Nesne

5.Kardeşimle / aram / açıldı.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. açıldı. :Yüklem
2. aram :Özne
3. Kardeşimle :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Kardeşimle :Edat Grubu

6. Anam / beni avula başbuğ yapmak / istiyor.

- a. Yapısına göre :Basit cümle
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. istiyor. :Yüklem
 2. Anam :Özne
 3. beni avula başbuğ yapmak :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. beni avula başbuğ yapmak :İsim-Fiil Grubu
 2. başbuğ yap- :Birleşik Fiil Grubu

7. Bunu / ben de / istiyorum.

- a. Yapısına göre :Basit cümle
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. istiyorum. :Yüklem
 2. ben de :Özne
 3. Bunu :Belirtili Nesne

8. Yalnız / benim isteğim ile anamın dileği arasında / bir ayrılık / var.

- a. Yapısına göre :Basit cümle
 b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. var. :Yüklem
 2. bir ayrılık :Özne

3. benim isteğim ile anamın dileği arasında :Yer Tamlayıcısı
 4. Yalnız :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. benim isteğim / ile / anamın dileği :Bağlama Grubu
 2. benim / isteğim :Belirtili İsim Tamlaması
 3. anamın / dileği :Belirtili İsim Tamlaması
 4. bir / ayrılık :Sıfat Tamlaması

9.Doğduğum gün avuçlarım kapalı imiş, / içinde de kan varmış.

- İki basit cümleden oluşan sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Doğduğum gün / avuçlarım / kapalı imiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. kapalı imiş. :Yüklem
 2. avuçlarım :Özne
 3. Doğduğum gün :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Doğduğum / gün :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“İçinde / de / kan / varmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. varmış. :Yüklem

2. kan :Özne
3. İçinde de :Yer Tamlayıcısı

10. Arpakçılar / bunu / ileride / büyük bir hakan olacağıma / vermişler.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. vermişler. :Yüklem
2. Arpakçılar :Özne
3. bunu :Belirtili Nesne
4. büyük bir hakan olacağıma :Yer Tamlayıcısı
5. ileride :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. büyük bir hakan olacak :Sıfat-Fiil Grubu
2. büyük / bir hakan :Sıfat Tamlaması
3. bir / hakan :Sıfat Tamlaması

11. Atama and içtim, / arpakçıları yalancı çıkarmayacağım.

- İki basit cümleden oluşan sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Atama / and içtim.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. and içtim. :Yüklem
2. (Ben) :Gizli Özne
3. Atama :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. and iç- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“Arpakçıları / yalancı çıkarmayacağım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

1. yalancı çıkarmayacağım. :Yüklem
 2. (Ben) : Gizli Özne
 3. Arpakçıları :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. yalancı çıkarma- : Birleşik Fiil Grubu

12. Atalarımızın öcünü / köpek şehirlilerden, dinsiz Çinlilerden / alacağım.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. alacağım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Atalarımızın öcünü :Belirtili Nesne
 4. köpek şehirlilerden, dinsiz Çinlilerden :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Ataların / öcü :Belirtili İsim Tamlaması
 2. köpek / şehirliler :Sıfat Tamlaması
 3. dinsiz / Çinliler :Sıfat Tamlaması

13.Bütün avulları / bir araya / getireceğim.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. getireceğim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Bütün avulları :Belirtili Nesne
 4. bir araya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bütün / avullar : Sıfat Tamlaması
 2. bir / ara : Sıfat Tamlaması

14. Celme / önündeki çamçaktan / ayran / içiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. içiyordu. :Yüklem
 2. Celme :Özne
 3. ayran :Belirtisiz Nesne
 4. önündeki çamçaktan :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. önündeki / çamçak :Sıfat Tamlaması

15. Başını kaldırarak / sordu:

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. sordu: :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Başını kaldırarak :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Başını kaldırarak :Zarf-Fiil Grubu

16. Hangi avulları.

-Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. Hangi / avullar :Sıfat Tamlaması

17. Moğolları mı?

-Kesik cümledir.

18.Göktürk Hakanlığını / dirilteceğim.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. dirilteceğim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3.Göktürk Hakanlığını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Göktürk Hakanlığı :Belirtisiz İsim Tamlaması

19. Göktürk Hakanlığı / Türklerindir.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Türklerindir. :Yüklem

2. Göktürk Hakanlığı :Özne

Kelime grupları:

1. Göktürk Hakanlığı :Belirtisiz İsim Tamlaması

20. Sen de çok iyi bilirsin / ki / Celme, Moğol diye ayrı bir ulus yoktur.

- KI'li bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Sen de / çok iyi / bilirsin.”

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. bilirsin. :Yüklem

2. Sen de :Özne

3. çok iyi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. çok / iyi :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Celme, / Moğol diye ayrı bir ulus / yoktur.”

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklemine türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

1. yoktur.	:Yüklem
2. Moğol diye ayrı bir ulus	:Özne
3. Celme	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Moğol diye / ayrı bir ulus	:Sıfat Tamlaması
2. ayrı / bir ulus	:Sıfat Tamlaması
3. bir / ulus	:Sıfat Tamlaması

21.Bundan başka / ben de / eski Göktürkler soyundanım.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. eski Göktürkler soyundanım.	:Yüklem
2. ben de	:Özne
3. Bundan başka	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. eski / Göktürkler soyu	:Sıfat Tamlaması
2. Göktürkler / soyu	:Belirtisiz İsim Tamlaması

22.Ben / bu göçebe avulları, senin Moğol, Türk, Tatar, Özbek, Kırgız dediğin cılasınları / bir araya, bir bayrak altına / alacağım.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. alacağım.	:Yüklem
2. Ben	:Özne

3. bu göçebe avulları, senin Moğol, Türk, Tatar, Özbek, Kırgız dediğin cılasınları:Belirtili Nesne

4. bir araya, bir bayrak altına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. senin Moğol, Türk, Tatar, Özbek, Kırgız dediğin / cılasınları: Belirtili İsim Tamlaması

2. senin Moğol, Türk, Tatar, Özbek, Kırgız dediğin / cılasınlar:Sıfat Tamlaması

3. senin Moğol, Türk, Tatar, Özbek, Kırgız dediğin :Sıfat-Fiil Grubu

4. bu / göçebe avullar :Sıfat Tamlaması

5. göçebe / avullar :Sıfat Tamlaması

6. bir ara :Sıfat Tamlaması

7. bir / bayrak altı :Sıfat Tamlaması

8. bayrak / altı :Belirtisiz İsim Tamlaması

23. Ben / Türk, Tatar, Moğol derdinde değilim.

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

1. Türk,Tatar, Moğol derdinde değilim. :Yüklem

2. Ben :Özne

Kelime grupları:

1. Türk, Tatar, Moğol / derdi :Belirtisiz İsim Tamlaması

24. Ben / avul başbuğu değil ulus hakanı / olacağım.

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. olacağım. :Yüklem

2. Ben :Özne
 3. avul başbuğu değil ulus hakanı :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. avul başbuğu değil ulus hakanı :Bağlama Grubu
 2. avul / başbuğu :Belirtisiz İsim Tamlaması
 3. ulus / hakanı :Belirtisiz İsim Tamlaması

25. Bilirim, / bu zor iştir.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bilirim.”

- a. Yapısına göre :Basit cümle
 b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Bilirim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

B) İkinci cümle:

“Bu / zor iştir.”

- a. Yapısına göre :Basit cümle
 b. Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. zor iştir. :Yüklem
 2. Bu :Özne

Kelime grupları:

1. zor / iş :Sıfat Tamlaması

26.Çok kan / dökülecek.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. dökülecek. :Yüklem
 2. Çok kan :Özne

Kelime grupları:

1. Çok / kan :Sıfat Tamlaması

27. Fakat / sonunda kurulacak Göktürk Hakanlığı / kardeşlerin kardeşlerle, komşuların birbiriyle ikide bir cenk etmelerinin, kan dökmelerinin önüne geçecek.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. kardeşlerin kardeşlerle, komşuların birbiriyle ikide bir cenk etmelerinin, kan dökmelerinin önüne geçecek. :Yüklem Grubu
 2. sonunda kurulacak Göktürk Hakanlığı :Özne Grubu
 3. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. sonunda kurulacak :Sıfat-Fiil Grubu
 2. Göktürk Hakanlığı :Belirtisiz İsim Tamlaması
 3. sonunda kurulacak / Göktürk Hakanlığı :Sıfat Tamlaması
 4. kardeşlerin kardeşlerle, komşuların birbiriyle :Edat Grubu
 5. ikide bir cenk etme, kan dökme :İsim-Fiil Grubu
 6. ikide bir :Tekrar Grubu
 7. cenk et- :Birleşik Fiil Grubu
 8. kan dök- :Birleşik Fiil Grubu

28. Büyük bir birliğin doğabilmesi için / önce benim kardeşlerimle, sonra komşu avullarla, sonra da Çinlilerle anlaşmam, / birbirimize yaranmamız / gerek.

- Sıralı cümledir, yüklemi ortaktır.

A) Birinci cümle:

“Büyük bir birliğin doğabilmesi için / önce benim kardeşlerimle, sonra komşu avullarla, sonra da Çinlilerle anlaşmam / (gerek.)”

- a. Yapısına göre :Basit cümle
- b. Yüklemi türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemi yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

- 1. (gerek.) :Yüklem
- 2. önce benim kardeşlerimle, sonra komşu avullarla, sonra da Çinlilerle anlaşmam :Özne
- 3. Büyük bir birliğin doğabilmesi için :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

- 1. Büyük bir birliğin doğabilmesi için :Edat Grubu
- 2. Büyük bir birliğin / doğabilmesi :Belirtili İsim Tamlaması
- 3. Büyük / bir birlik :Sıfat Tamlaması
- 4. bir / birlik :Sıfat Tamlaması
- 5. komşu / avullar :Sıfat Tamlaması
- 6. önce benim kardeşlerimle :Edat Grubu
- 7. sonra komşu avullarla :Edat Grubu
- 8. sonra da Çinlilerle :Edat Grubu

B) İkinci cümle:

“Birbirimize yaranmamız / gerek.”

- a. Yapısına göre :Basit cümle
- b. Yüklemi türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemi yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. gerek.	:Yüklem
2. Birbirimize yaranmamız	:Özne

Kelime grupları:

1. Birbirimize yaranma	:İsim-Fiil Grubu

29.O gün / her kişi, her ülke / bir bayrak, “Timuçin’in bayrağı” altında / toplanacak.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. toplanacak.	:Yüklem
2. her kişi, her ülke	:Özne
3. O gün	:Zarf Tümlenci
4. bir bayrak, “Timuçin’in bayrağı” altında	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. O / gün	:Sıfat Tamlaması
2. her / kişi	:Sıfat Tamlaması
3. her / ülke	:Sıfat Tamlaması
4. bir / bayrak	:Sıfat Tamlaması
5.“Timuçin’in bayrağı” / altı	:Belirtisiz İsim Tamlaması
6. Timuçin’in / bayrağı	:Belirtili İsim Tamlaması

30. Bugün kardeşim buraya geliyor, / bir söz keseceğiz, / ya o ya ben.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bugün / kardeşim / buraya / geliyor.”

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. geliyor.	:Yüklem
2. kardeşim	:Özne
3. Bugün	:Zarf Tümlenci
4. buraya	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bugün	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Bir söz keseceğiz.”

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Bir söz keseceğiz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

Kelime grupları:

1.Bir / söz	:Sıfat Tamlaması
2. söz kes-	:Birleşik Fiil Grubu

C)Üçüncü cümle:

“ ...ya o ya ben.”

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. ya o ya ben.	:Bağlama Grubu

31. Celme / çamçaktaki ayanı kafasına diktikten sonra / ağzını / sildi.

a.Yapısına göre	:Basit cümle

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. sildi. :Yüklem
 2. Celme :Özne
 3. ağzını :Belirtili Nesne
 4. çamçaktaki ayranı kafasına diktikten sonra :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. çamçaktaki ayranı kafasına diktikten sonra :Edat Grubu
 2. çamçaktaki / ayran :Sıfat Tamlaması
 3. çamçaktaki ayranı kafasına diktik :Sıfat-Fiil Grubu
 4. kafaya dik- :Birleşik Fiil Grubu

32. Timuçin! / Atalarımız / “dayağı olan kaymaz” / demişlerdir.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümle
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. demişlerdir. :Yüklem
 2. atalarımız :Özne
 3. dayağı olan kaymaz :Belirtisiz Nesne
 4. Timuçin :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. dayağı olan :Sıfat-Fiil Grubu

33. Elimizde kılıcımız oldukça / kimseden / korkmayız.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

1. korkmayız.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. kimseden	:Yer Tamlayıcısı
4. Elimizde kılıcımız oldukça	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Elimizde kılıcımız oldukça	:Zarf-Fiil Grubu
2. (Bizim) / kılıcımız	:Belirtili İsim Tamlaması

34. Ben senin kan kardeşim, / ben senin can yoldaşım, / ölünceye kadar beraber çalışacağız.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Ben / senin kan kardeşim.”

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. senin kan kardeşim.	:Yüklem
2. Ben	:Özne

Kelime grupları:

1. Senin / kan kardeşin	:Belirtili İsim Tamlaması
2. kan / kardeşi	:Belirtisiz İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Ben / senin can yoldaşım.”

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. senin can yoldaşımın. :Yüklem

2. Ben :Özne

Kelime grupları:

1. can / yoldaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“Ölünceye kadar / beraber / çalışacağız.”

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. çalışacağız. :Yüklem

2. (Biz) :Gizli Özne

3. Ölünceye kadar :Zarf Tümleci

4. beraber :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1.Ölünceye kadar :Edat Grubu

35. Kardeşine, / şimdi hoş geçinelim, / deriz, / uluğlarız.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Kardeşine, / şimdi hoş geçinelim, / deriz.”

a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümle

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. deriz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Kardeşine	:Yer Tamlayıcısı
4. şimdi hoş geçinelim	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. hoş geçin-	:Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“Uluğlarız.”

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Uluğlarız.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

36. Dinlemezse / canını / tamuya / göndeririz.

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. göndeririz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Dinlemezse	:Zarf Tümlenci
4. canını	:Belirtili Nesne
5.tamuya	:Yer Tamlayıcısı

37. Yolumuza dikilen her ağaç / kesilecektir.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. kesilecektir. :Yüklem

2.Yolumuza dikilen her ağaç :Özne

Kelime grupları:

1.Yolumuza dikilen / her ağaç :Sıfat Tamlaması

2. her / ağaç :Sıfat Tamlaması

3.Yolumuza dikilen :Sıfat-Fiil Grubu

38.Baltan ve dayanağın / ben / olacağım / Timuçin!

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Devrik cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1.olacağım. :Yüklem

2.ben :Özne

3.Baltan ve dayanağın :Belirtisiz Nesne

4.Timuçin! :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Baltan ve dayanağın :Bağlama Grubu

2. (senin) / baltan :Belirtili İsim Tamlaması

3. (senin) / dayanağın :Belirtili İsim Tamlaması

39.Yürekten coşan bu sıcak sözler Timuçin'in hoşuna gittiğinden / gözlerini / tekrar / "Cayan" ırmağına / çevirdi.

a.Yapısına göre :Basit cümle

b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. çevirdi.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Yürekten coşan bu sıcak sözler Timuçin'in hoşuna gittiğinden	:Zarf Tümleci
4. gözlerini	:Belirtili Nesne
5. tekrar	:Zarf Tümleci
6. "Cayan" ırmağına	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Yürekten coşan bu sıcak sözler Timuçin'in hoşuna gittiğinden	:Zarf-Fiil Grubu
2. Yürekten coşan bu sıcak sözler Timuçin'in hoşuna gittiği:	Sıfat-Fiil Grubu
3. Yürekten coşan / bu sıcak sözler	:Sıfat Tamlaması
4. bu / sıcak sözler	:Sıfat Tamlaması
5. sıcak / sözler	:Sıfat Tamlaması
6. Yürekten coşan	:Sıfat-Fiil Grubu
7. hoşuna git-	:Birleşik Fiil Grubu
8. Timuçin'in / hoşu	:Belirtili İsim Tamlaması

40. Kafasındaki büyük düşünceler kabına sığmıyor, / onu ikide bir böyle dalgınlıştırıyordu.
- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

"Kafasındaki büyük düşünceler / kabına sığmıyor."

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

1. kabına sığmıyor.	:Yüklem
2. Kafasındaki büyük düşünceler	:Özne

Kelime grupları:

1. kabına sığma-	:Birleşik Fiil Grubu
2. Kafasındaki / büyük düşünceler	:Sıfat Tamlaması
3. büyük / düşünceler	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Onu / ikide bir / böyle / dalgınlaştırıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. dalgınlaştırıyordu. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Onu :Belirtili nesne
 4. ikide bir :Zarf Tümleci
 5. böyle :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. ikide bir :Kısaltma Grubu

41.Türk ulusunun on yedi kişiyle dağa çıkan bir kümeden büyük bir hakanlık yarattığını / atalar / anlata anlata / bitiremiyorlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

- 1.bitiremiyorlardı. :Yüklem
 2.atalar :Özne
 3.Türk ulusunun on yedi kişiyle dağa çıkan bir kümeden büyük bir hakanlık yarattığını
 :Belirtili Nesne
 4.anlata anlata :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Türk ulusunun / on yedi kişiyle dağa çıkan bir kümeden büyük bir hakanlık yarattığı:
 Belirtili İsim Tamlaması

2. Türk ulusunun on yedi kişiyle dağa çıkan bir kümeden büyük bir hakanlık yarattığı: Sıfat-Fiil Grubu

3. on yedi kişiyle dağa çıkan	: Sıfat-Fiil Grubu
4. on yedi kişiyle	: Edat Grubu
5. büyük / bir hakanlık	: Sıfat Tamlaması
6. bir / hakanlık	: Sıfat Tamlaması
7. Türk / ulusu	: Belirtisiz İsim Tamlaması
8. on yedi kişiyle dağa çıkan / bir küme	: Sıfat Tamlaması
9. on / yedi	: Sayı Grubu
10. on yedi / kişi	: Sıfat Tamlaması
11. bir / küme	: Sıfat Tamlaması
12. anlata anlata	: Tekrar Grubu

42. Bu ulusta bir boy beyi olan kendisi / bir kağanlık kurmak, acuna söz geçiren bir yabgu, bir hakan olmak / istiyordu.

a. Yapısına göre	: Basit cümle
b. Yüklem türüne göre	: Fiil cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre	: Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre	: Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. istiyordu.	: Yüklem
2. Bu ulusta bir boy beyi olan kendisi	: Özne
3. bir kağanlık kurmak, acuna söz geçiren bir yabgu, bir hakan olmak	: Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Bu ulusta bir boy beyi olan	: Sıfat-Fiil Grubu
2. bir / boy beyi	: Sıfat Tamlaması
3. boy / beyi	: Belirtisiz İsim Tamlaması
4. Bu / ulus	: Sıfat Tamlaması
5. bir kağanlık kurmak	: İsim-Fiil Grubu
6. bir / kağanlık	: Sıfat Tamlaması
7. acuna söz geçiren bir yabgu, bir hakan olmak	: İsim-Fiil Grubu
8. acuna söz geçiren / bir yabgu	: Sıfat Tamlaması

9. bir / yabgu :Sıfat Tamlaması
 10. acuna söz geçiren :Sıfat-Fiil Grubu
 11. söz geçir :Birleşik Fiil Grubu
 12. bir / hakan :Sıfat Tamlaması

43. Timuçin sulara bakarak daldığı sırada / Celme de / hem ayrıntı içiyor, / hem / hanın avlusundaki ağacın gölgesinde uzanmış, büyük bir hakan gibi kurula kurula kurumuş et yiyen yaşı yirmiye bulmamış bir delikanlıyı / süzüyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. süzüyordu. :Yüklem
 2. Celme de :Özne
 3. Timuçin sulara bakarak daldığı sırada :Zarf Tümlenci
 4. hem ayrıntı içiyor :Zarf Tümlenci
 5. hanın avlusundaki ağacın gölgesinde uzanmış, büyük bir hakan gibi kurula kurula kurumuş et yiyen yaşı yirmiye bulmamış bir delikanlıyı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Timuçin sulara bakarak / daldığı sıra :Sıfat Tamlaması
 2. Timuçin sulara bakarak :Zarf-Fiil Grubu
 3. daldığı / sıra :Sıfat Tamlaması
 4. hem / ayrıntı içiyor, / hem / hanın avlusundaki ağacın gölgesinde uzanmış:Bağlama Grubu
 5. büyük bir hakan gibi :Edat Grubu
 6. hanın avlusundaki ağacın gölgesinde uzanmış, büyük bir hakan gibi kurula kurula kurumuş et yiyen yaşı yirmiye bulmamış / bir delikanlı :Sıfat Tamlaması
 7. bir / delikanlı :Sıfat Tamlaması
 8. hanın / avlusu :Belirtili İsim Tamlaması
 9. ağacın / gölgesi :Belirtili İsim Tamlaması
 10. hanın avlusundaki / ağacın gölgesi :Belirtili İsim tamlaması
 11. büyük bir hakan gibi :Edat Grubu

12. büyük / bir hakan :Sıfat Tamlaması
 13. bir / hakan :Sıfat Tamlaması
 14. kurula kurula kurumuş et yiyen yaşı yirmiyi bulmamış / bir delikanlı:Sıfat Tamlaması
 15. yaşı yirmiyi bulmamış / bir delikanlı :Sıfat Tamlaması
 16. yaşı yirmiyi bulmamış :Sıfat-Fiil Grubu
 17. bir / delikanlı :Sıfat Tamlaması
 18. kurula kurula kurumuş et yiyen :Sıfat-Fiil Grubu
 19. kurula kurula :Tekrar Grubu
 20. kurumuş / et :Sıfat Tamlaması

44. Arkasında yamalı bir kaftan, başında tüyleri dökülmüş, rengi atmış bir börk bulunan bu delikanlı / uzun, enli kılıcını / bir kayışla / beline / bağlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. bağlamıştı. :Yüklem
 2. Arkasında yamalı bir kaftan, başında tüyleri dökülmüş, rengi atmış bir börk bulunan bu delikanlı :Özne
 3. uzun, enli kılıcını :Belirtili Nesne
 4. bir kayışla :Zarf Tümleci
 5. beline :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Arkasında yamalı bir kaftan, başında tüyleri dökülmüş, rengi atmış bir börk bulunan / bu delikanlı :Sıfat Tamlaması
 2. bu / delikanlı :Sıfat Tamlaması
 3. Arkasında yamalı bir kaftan, başında tüyleri dökülmüş, rengi atmış bir börk bulunan:Sıfat-Fiil Grubu
 4. başında tüyleri dökülmüş, rengi atmış / bir börk :Sıfat Tamlaması
 5. bir / börk :Sıfat Tamlaması
 6. rengi atmış :İsim-Fiil Grubu
 7. renk at- :Birleşik Fiil Grubu

8. yamalı / bir kaftan :Sıfat Tamlaması
9. bir / kaftan :Sıfat Tamlaması

45.Çok şakacı ve şaklaban olan Celme / kahkahalarla gülerek / bu çul düşkünün delikanlıyı / Timuçin'e / gösterdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. gösterdi. :Yüklem
2. Çok şakacı ve şaklaban olan Celme :Özne
3. kahkahalarla gülerek :Zarf Tümlenci
4. bu çul düşkünün delikanlıyı :Belirtili Nesne
5. Timuçin'e :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Çok şakacı ve şaklaban olan / Celme :Sıfat Tamlaması
2. Çok şakacı ve şaklaban olan :Sıfat-Fiil Grubu
3. Çok şakacı ve şaklaban :Bağlama Grubu
4. kahkahalarla gülerek :Zarf-Fiil Grubu
5. bu / çul düşkünün delikanlı :Sıfat Tamlaması
6. çul düşkünün / delikanlı :Sıfat Tamlaması
7. çul / düşkünün :Belirtisiz İsim Tamlaması

46. Bak, / alp kişiye bak!

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bak.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Bak	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“Alp kişiye / bak!”

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. bak.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Alp kişiye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Alp / kişi	:Sıfat Tamlaması

47.Ne cihangir kılıklı / duruyor.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. duruyor.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Ne cihangir kılıklı	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. cihangir / kılıklı	:Sıfat Tamlaması

48.Yerde yatışına bakarsan / kılığımı değiştirmiş Kirayitler başbuğu sanırsın, / dedi.

a.Yapısına göre	:İç içe birleşik cümle

- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. kılığını değiştirmiş Kirayitler başbuğu sanırsın :Belirtisiz Nesne
 4. Yerde yatışına bakarsan :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kılığını değiştirmiş / Kirayitler başbuğu :Sıfat Tamlaması
 2. Kirayitler / başbuğu :Belirtisiz İsim Tamlaması
 3. kılığını değiştirmiş :Sıfat-Fiil Grubu

49.Timuçin de / acı acı / güldü.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. güldü. :Yüklem
 2. Timuçin de :Özne
 3. acı acı :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. acı acı :Tekrar Grubu

50.Kılıcı / pek / yaman(dır.)

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. yaman(dır.)	:Yüklem
2. Kılıcı	:Özne
3. pek	:Zarf Tümleci

51.Bağaltağı / dokuz yerinden ayrı renk yamalarla / işlemeli(dir.)

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. işlemeli(dir.)	:Yüklem
2. Bağaltağı	:Özne
3. dokuz yerinden ayrı renk yamalarla	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. dokuz yerinden ayrı renk / yamalar	:Sıfat Tamlaması
2. dokuz / yer	:Sıfat Tamlaması
3. ayrı / renk	:Sıfat Tamlaması
4. dokuz yerinden ayrı renk yamalarla	:Edat Grubu

52.Göğsündeki cilasası dökülmüş pusatı / Çin kağanının dede sarayından / çıkmış olmalı.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. çıkmış olmalı.	:Yüklem
2. Göğsündeki cilasası dökülmüş pusatı	:Özne
3. Çin kağanının dede sarayından	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Göğsündeki cilasası dökülmüş / pusat	:Sıfat Tamlaması
2. Göğsündeki cilasası dökülmüş	:Sıfat-Fiil Grubu

3. Göğsündeki / pusat :Sıfat Tamlaması
 4. Çin / kağıdı :Belirtisiz İsim Tamlaması
 5. dede / sarayı :Belirtisiz İsim Tamlaması

53. Genç adam / onların sözlerini / hiç / işitmiyormuş gibiydi.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. işitmiyormuş gibiydi. :Yüklem
 2. Genç adam :Özne
 3. onların sözlerini :Belirtili Nesne
 4. hiç :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Genç / adam :Sıfat Tamlaması
 2. onların / sözleri :Belirtili İsim Tamlaması

54. Etinin son lokmasını yedikten sonra / birdenbire yerinden fırlayarak / gelip önlerinde / durdu.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. durdu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Etinin son lokmasını yedikten sonra :Zarf Tümleci
 4. birdenbire yerinden fırlayarak :Zarf Tümleci
 5. gelip önlerinde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Etinin / son lokması :Belirtili İsim Tamlaması

2. son / lokma :Sıfat Tamlaması
 3. Etinin son lokmasını yedikten sonra :Edat Grubu
 4. birdenbire yerinden fırlayarak :Zarf-Fiil Grubu

55.Gözleri / insanın yüreğini titretecek kadar / sert bakışlı idi.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. sert bakışlı idi. :Yüklem
 2. Gözleri :Özne
 3. insanın yüreğini titretecek kadar :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. sert / bakışlı :Sıfat Tamlaması
 2. insanın yüreğini titretecek kadar :Edat Grubu
 3. insanın / yüreği :Belirtili İsim Tamlaması

56. Geniş omuzları, yolda yürürken yeri sarsan bacakları, / çok kuvvetli ve çevik olduğunu / gösteriyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. gösteriyordu. :Yüklem
 2. Geniş omuzları, yolda yürürken yeri sarsan bacakları :Özne
 3. çok kuvvetli ve çevik olduğunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Geniş / omuz :Sıfat Tamlaması
 2. yolda yürürken yeri sarsan / bacaklar :Sıfat Tamlaması

3. yolda yürürken	:Zarf-Fiil Grubu
4. çok kuvvetli ve çevik olduğunu	:Bağlama Grubu
5. çok / kuvvetli	:Sıfat Tamlaması
6. çok kuvvetli ve çevik olduğu	:Sıfat-Fiil Grubu

57. Elini belindeki kılıcına götürerek / sert bir sesle / gürledi.

a.Yapısına göre	:Basit cümle
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. gürledi.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Elini belindeki kılıcına götürerek	:Zarf Tümlenci
4. sert bir sesle	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Elini belindeki kılıcına götürerek	:Zarf-Fiil Grubu
2. belindeki / kılıç	: Sıfat Tamlaması
3. sert bir sesle	:Edat Grubu
4. sert / bir ses	:Sıfat Tamlaması
5. bir / ses	:Sıfat Tamlaması

58. Doğduğu gün eli kanlı olan / Timuçin Noyan!

- Ünlem cümlesidir.

Kelime grupları:

1. Doğduğu gün eli kanlı olan / Timuçin Noyan!	:Sıfat Tamlaması
2. Timuçin Noyan!	:Birleşik İsim Grubu
3. Doğduğu gün eli kanlı olan	:Sıfat-Fiil Grubu
4. eli kanlı	:Kısaltma Grubu
5. Doğduğu / gün	:Sıfat Tamlaması

59. Ben / anamı, obamı bıraktığımdan / doğduğum gün / avucumda kan olup olmadığını / soramadım.

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümle

Cümle unsurları:

1. soramadım. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. avucumda kan olup olmadığını :Belirtili Nesne
 4. anamı, obamı bıraktığımdan :Zarf Tümlenci
 5. doğduğum gün :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. avucumda kan olup olmadığını :Sıfat-Fiil Grubu
 2. anamı, obamı bıraktığı :Sıfat-Fiil Grubu
 3. doğduğum / gün :Sıfat Tamlaması

60. Fakat yamalı bağaltağım, / cilası uçmuş pusatımdan başka paslı gördüğün kılıcım da kurumuş çok kan var, / eğer onu da görmek istersen işte bak.

- Sıralı cümledir, üç basit cümleden oluşmaktadır.

A) Birinci cümle:

“Fakat / yamalı bağaltağım / (var.)”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. var. :Yüklem
 2. yamalı bağaltağım :Özne
 3. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. yamalı / bağaltak :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...cilası uçmuş pusatımdan başka paslı gördüğün kılıcımda da / kurumuş çok kan / var.”

- a.Yapısına göre :Basit cümle
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. var. :Yüklem
 2. kurumuş çok kan :Özne
 3. cilası uçmuş pusatımdan başka paslı gördüğün kılıcımda da:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. kurumuş / çok kan :Sıfat Tamlaması
 2. çok / kan :Sıfat Tamlaması
 3. paslı gördüğün / kılıç :Sıfat Tamlaması
 4. paslı gördüğün :Sıfat-Fiil Grubu
 5. cilası uçmuş / pusat :Sıfat Tamlaması
 6. cilası uçmuş :Sıfat-Fiil Grubu
 7. cilası uçmuş pusatımdan başka :Edat grubu

C)Üçüncü cümle:

“Eğer / onu da görmek istersen / işte / bak.”

- a.Yapısına göre :Ünlem cümlesi
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. bak. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne

3. onu da görmek istersen :Zarf Tümlenci
 4. Eğer :Cümle dışı unsur
 5. işte :Cümle dışı unsur

61.Kılıcı kınından bir çekişte sıyırdı, / ikisinin ortasına fırlattı.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Kılıcı / kınından / bir çekişte / sıyırdı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. sıyırdı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Kılıcı :Belirtili Nesne
 4. kınından :Yer Tamlayıcısı
 5. bir çekişte :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bir / çekiş :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“İkisinin ortasına / fırlattı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. fırlattı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. İkisinin ortasına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. İkisinin / ortası :Belirtili İsim Tamlaması

62. Bu / kınına hiç benzemeyen parlak, saf, çifte su verilmiş bir kılıçtı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kınına hiç benzemeyen parlak, saf, çifte su verilmiş bir kılıçtı. :Yüklem
 2. Bu :Özne

Kelime grupları:

1. kınına hiç benzemeyen parlak, saf, çifte su verilmiş / bir kılıç :Sıfat Tamlaması
 2. bir / kılıç :Sıfat Tamlaması
 3. kınına hiç benzemeyen :Sıfat-Fiil Grubu
 4. parlak, saf, çifte su verilmiş :Sıfat-Fiil Grubu

63. Timuçin / yerinden / fırladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. fırladı. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. yerinden :Yer Tamlayıcısı

64. Bu ağır sözler onu hem şaşırtmış, / hem de öfkelenmişti.

- Diğer bağlama edatlarıyla (hem...hem) kurulmuş bağlı cümledir, öznesi ortaktır.

A) Birinci cümle:

“Bu ağır sözler / onu / hem / şaşırtmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. şaşırtmış. :Yüklem
 2. Bu ağır sözler :Özne
 3. onu :Belirtili Nesne
 4.hem...hem :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Bu / ağır sözler :Sıfat Tamlaması
 2. ağır / sözler :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...hem de / öfkelenmişti.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. öfkelenmişti. :Yüklem
 2. Bu ağır sözler :Özne
 3. hem de :Cümle dışı unsur

65. Celme / işin sarpa sardığını görünce / ikisinin arasına girip / homurdandı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. homurdandı. :Yüklem
 2. Celme :Özne

3. işin sarpa sardığını görünce :Zarf Tümleci
 4. ikisinin arasına girip :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. işin sarpa sardığını görünce :Zarf-Fiil Grubu
 2. ikisinin arasına girip :Zarf-Fiil Grubu
 3. ikisinin / arası :Belirtili İsim Tamlaması
 4. sarpa sar- :Birleşik Fiil Grubu

66. Delikanlı görürüm ki yağız bahadırsın; / fakat / o kadar tez alev sarma!...

- Bağlı cümledir, diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulmuş bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Delikanlı / görürüm / ki / yağız bahadırsın.”

- a.Yapısına göre : Kİ' li bağlı cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

a) “Delikanlı / görürüm.”

- a.Yapısına göre : Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görürüm. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Delikanlı :Cümle dışı unsur

b) “Yağız bahadırsın.”

- a.Yapısına göre : Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Yağız bahadırsın. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. Yağız / bahadır :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“ / fakat / o kadar tez / alev sarma!...”

- a.Yapısına göre : Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. alev sarma!... :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. o kadar tez :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. alev sar- :Birleşik Fiil Grubu
 2. o / kadar :Sıfat Tamlaması

67. Karşında gördüğün şu adama / Deligün Buldak tepeli Timuçin, / derler.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. derler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Karşında gördüğün şu adama :Yer Tamlayıcısı
 4. Deligün Buldak tepeli Timuçin :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Karşında gördüğün / şu adam	:Sıfat Tamlaması
2. şu / adam	:Sıfat Tamlaması
3. Deligün Buldak tepeli Timuçin	:Birleşik İsim Grubu
4. Karşında gördüğün	:Sıfat-Fiil Grubu

68.Bana gelince, belki beni de duymuşsundur, / adım Pars Parçalayan Celme'dir.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bana gelince, / belki / beni de / duymuşsundur.”

a.Yapısına göre	: Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. duymuşsundur.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. beni de	:Belirtili Nesne
4. Bana gelince	:Zarf Tümlenci
5. belki	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bana gelince	:Zarf-Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“Adım / Pars Parçalayan Celme'dir.”

a.Yapısına göre	: Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Pars Parçalayan Celme'dir.	:Yüklem
2. Adım	:Özne

Kelime grupları:

1. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması
 2. Pars Parçalayan :Sıfat-Fiil Grubu

69.Eğer ölümüne susamadınsa / yoluna git!

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoluna git! :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Eğer ölümüne susamadınsa :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. yoluna git- :Birleşik Fiil Grubu

70. Genç adam / omuz silkti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. omuz silkti. :Yüklem
 2. Genç adam :Özne

Kelime grupları:

1. omuz silk- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Genç / adam :Sıfat Tamlaması

71. Ben / sizin kendi kendinizi öven konuşmanızdan / kim olduğunuzu / anladım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anladım. :Yüklem
2. Ben :Özne
3. kim olduğunuzu :Belirtili Nesne
4. sizin kendi kendinizi öven konuşmanızdan :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sizin / kendi kendinizi öven konuşmanız :Belirtili İsim Tamlaması
2. kendi kendinizi öven / konuşmanız :Sıfat Tamlaması
3. kendi kendinizi öven :Sıfat-Fiil Grubu

72. Timuçin Noyan'ı, Pars Parçalayan Celme adlı alp kişileri / biliriz.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. biliriz. :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne
3. Timuçin Noyan'ı, Pars Parçalayan Celme adlı alp kişileri:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Timuçin Noyan :Birleşik İsim Grubu
2. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması
3. Pars Parçalayan :Sıfat-Fiil Grubu
4. alp / kişiler :Sıfat Tamlaması

73.Çok bahadırları / hatta / bazen / ikiniz / bir avulu / talan edersiniz.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. talan edersiniz.	:Yüklem
2. ikiniz	:Özne
3. Çok bahadırları	:Belirtili Nesne
4. bir avulu	:Belirtili Nesne
5. bazen	:Zarf Tümleci
6. hatta	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. talan et-	:Birleşik Fiil Grubu
2. Çok / bahadır	:Sıfat Tamlaması
3. bir / avul	:Sıfat Tamlaması

74. Bana gelince, / ben özüm o kadar yavuz bir bahadır değilim; / beni çingene hancılarla, çöl hırsızlarından başka kimseler tanımaz; / fakat / kılıcım her kötü sözü temizleyecek kadar zorludur.

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulmuş bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bana gelince, / ben özüm / o kadar / yavuz bir bahadır değilim.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yavuz bir bahadır değilim.	:Yüklem
2. ben özüm	:Özne
3. o kadar	:Zarf Tümleci
4. Bana gelince	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. yavuz / bir bahadır	:Sıfat Tamlaması
2. bir / bahadır	:Sıfat Tamlaması

3. o / kadar :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Beni / çingene hancılarla, çöl hırsızlarından başka kimseler / tanımaz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. tanımaz. :Yüklem
 2. çingene hancılarla, çöl hırsızlarından başka kimseler:Özne
 3. Beni :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. çingene / hancılar :Sıfat Tamlaması
 2. çöl / hırsızları :Sıfat Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“ / fakat / kılıcım / her kötü sözü temizleyecek kadar / zorludur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. zorludur. :Yüklem
 2. kılıcım :Özne
 3. her kötü sözü temizleyecek kadar :Zarf Tümlenci
 4. fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. her / kötü söz :Sıfat Tamlaması
 2. kötü / söz :Sıfat Tamlaması
 3. her kötü sözü temizleyecek kadar :Zarf-Fiil Grubu

75. Ateş gibi yakar, / gün gibi kurutur.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Ateş gibi / yakar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yakar. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Ateş gibi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Ateş gibi :Edat Grubu

B)İkinci cümle:

“Gün gibi / kurutur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kurutur. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Gün gibi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Gün gibi :Edat Grubu

76. Adım yoktur, / adsızım.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Adım / yoktur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktur. :Yüklem
 2. Adım :Özne

B)İkinci cümle:

“Adsızım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. Adsızım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

77.Namıma gelince, / bu civarda / “Otsukarcı” / derler.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. derler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Otsukarcı :Belirtisiz Nesne
 4. bu civarda :Yer Tamlayıcısı
 5. Namıma gelince :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bu / civar :Sıfat Tamlaması

78. Her kabadayı / bilir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bilir. :Yüklem
 2. Her kabadayı :Özne

Kelime grupları:

1. Her / kabadayı :Sıfat Tamlaması

79. Her Çingize / bir Otsukarcı / bulunur.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bulunur. :Yüklem
 2. bir Otsukarcı :Özne
 3. Her Çingize :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bir / Otsukarcı :Sıfat Tamlaması
 2. Her / Çingiz :Sıfat Tamlaması

80. Sonra / yerden kılıcını kaldırıp / haykırdı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. haykırdı:	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Sonra	:Zarf Tümlenci
4. yerden kılıcını kaldırıp	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. yerden kılıcını kaldırıp	:Zarf-Fiil Grubu

81.Tez / karşıma / çık / Celme Noyan!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çık.	:Yüklem
2. Celme Noyan!	:Özne
3. karşıma	:Yer Tamlayıcısı
4. Tez	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Celme Noyan	:Birleşik İsim Grubu

82.Ya / kötü sözler çıkan ağızla tükürdüğünü yalarsın, / ya / ben dört renkli bağaltağımı kızıla boyarım.

- Diğer bağlama edatlarıyla (ya...ya) kurulmuş bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Ya / kötü sözler çıkan ağızla / tükürdüğünü yalarsın.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tükürdüğünü yalarsın.	:Yüklem

- 2.(Sen) :Gizli Özne
 3. kötü sözler çıkan ağzınla :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. tükürdüğünü yala- :Birleşik Fiil Grubu
 2. kötü sözler çıkan / ağız :Sıfat Tamlaması
 3. kötü sözler çıkan :Sıfat-Fiil Grubu
 4. kötü / söz :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...ya / ben / dört renkli bağaltağımı / kızıla boyarım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kızıla boyarım. :Yüklem
 2. ben :Özne
 3. dört renkli bağaltağımı :Belirtili Nesne
 4. ya...ya :Cümle dışı unsur (bağlama edatı)

Kelime grupları:

1. kızıla boya- :Birleşik Fiil Grubu
 2. dört / renkli bağaltağ :Sıfat Tamlaması
 3. renkli / bağaltağ :Sıfat Tamlaması

83. Kavganın önü / alınamazdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. alınamazdı. :Yüklem

2. Kavganın öñü :Özne

Kelime grupları:

1. Kavganın öñü :Belirtili İsim Tamlaması
2. alınama- (-e bil-) :Birleşik Fiil Grubu

84. Celme sadağını çıkardı, / bir vuruşta karşıındaki yere sereceğinden emin kılıcını sıyırarak üzerine atılıp gürlledi.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Celme / sadağını / çıkardı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıkardı. :Yüklem
2. Celme :Özne
3. sadağını :Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“Bir vuruşta karşıındaki yere sereceğinden emin / kılıcını sıyırarak / üzerine atılıp / gürlledi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gürlledi. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Bir vuruşta karşıındaki yere sereceğinden emin :Zarf Tümleci
4. kılıcını sıyırarak :Zarf Tümleci
5. üzerine atılıp :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bir / vuruş	:Sıfat Tamlaması
2. kılıcını sıyırarak	:Zarf-Fiil Grubu
3. üzerine atılıp	:Zarf-Fiil Grubu

85.Savul!..

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Savul!..	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne

86.Kılıçlar / bir kere / çarptı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çarptı.	:Yüklem
2. Kılıçlar	:Özne
3. bir kere	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bir kere	:Sıfat Tamlaması

87. Otsukarcı'nın daha ilk saldırıda yaman cılasın olduğunu / (Timuçin) / gördü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gördü. :Yüklem
2. (Timuçin) :Özne
3. Otsukarcı'nın daha ilk saldırışta yaman cılasın olduğunu:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Otsukarcı'nın daha ilk saldırışta yaman cılasın olduğunu :Sıfat-Fiil Grubu
2. ilk / saldırış :Sıfat Tamlaması
3. yaman / cılasın :Sıfat Tamlaması

88. Bükülmez bir bileği, her saldırışını karşılayan usta bir kılıç kullanışını vardı / ki / , ona bakarken kızgınlığını unutmıştu.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bükülmez bir bileği, her saldırışını karşılayan usta bir kılıç kullanışını / vardı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı. :Yüklem
2. Bükülmez bir bileği, her saldırışını karşılayan usta bir kılıç kullanışını :Özne

Kelime grupları:

1. Bükülmez / bir bilek :Sıfat Tamlaması
2. bir / bilek :Sıfat Tamlaması
3. her saldırışını karşılayan / usta bir kılıç :Sıfat Tamlaması
4. her saldırışını karşılayan usta bir kılıç kullanışını :İsim-Fiil Grubu
5. her saldırışını karşılayan :Sıfat-Fiil Grubu
6. her saldırış :İsim-Fiil Grubu
7. usta / bir kılıç :Sıfat Tamlaması
8. bir / kılıç :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Ona bakarken / kızgınlığını / unutmuştu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. unutmuştu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Ona bakarken :Zarf Tümlenci
 4. kızgınlığını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Ona bakarken :Zarf-Fiil Grubu

89. Bu sırada hancı “Utacı” da kapının önüne çıkmış, / arkasında yamakları bu dövüşe bakıyorlardı.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bu sırada / hancı “Utacı” / da / kapının önüne / çıkmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıkmış. :Yüklem
 2. hancı “Utacı” :Özne
 3. kapının önüne :Yer Tamlayıcısı
 4. Bu sırada :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. kapının / önü :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Bu / sıra :Sıfat Tamlaması

3. hancı / “Utacı” :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“Arkasında / yamakları / bu dövüş / bakıyorlardı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakıyorlardı. :Yüklem
 2. yamakları :Özne
 3. bu dövüş :Yer Tamlayıcısı
 4. Arkasında :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bu / dövüş :Sıfat Tamlaması

90. Eninde sonunda / Otsukarcı'nın öleceği / belliydi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. belliydi. :Yüklem
 2. Otsukarcı'nın öleceği :Özne
 3. Eninde sonunda :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Otsukarcı'nın / öleceği :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Eninde sonunda :Tekrar Grubu

91.Celme gibi adı dokuz avula yayılmış bir bahadıra üst gelse bile karşısında Timuçin vardı / ki, / savurduğu kargıların, çektiği kılıçların yağmayı yere sermediği şimdiye kadar görülmemiştir.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Celme gibi adı dokuz avula yayılmış bir bahadıra üst gelse bile / karşısında / Timuçin / vardı.”

- a.Yapısına göre : Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. Celme gibi adı dokuz avula yayılmış bir bahadıra üst gelse bile:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Celme gibi adı dokuz avula yayılmış bir bahadıra üst gelse bile :Edat Grubu
 2. adı dokuz avula yayılmış / bir bahadır :Sıfat Tamlaması
 3. bir / bahadır :Sıfat Tamlaması
 4. adı dokuz avula yayılmış :Sıfat-Fiil Grubu
 5. dokuz / avul :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“.../ ki, / savurduğu kargıların, çektiği kılıçların yağmayı yere sermediği / şimdiye kadar / görülmemiştir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. görülmemiştir. :Yüklem

2. savurduğu kargıların, çektiği kılıçların yağıyı yere sermediği:Özne
 3. şimdiye kadar :Zarf Tümleci
 4. ki :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. savurduğu kargıların, çektiği kılıçların yağıyı yere sermediği:Sıfat-Fiil Grubu
 2. çektiği / kılıç :Sıfat Tamlaması
 3. savurduğu / kargı :Sıfat Tamlaması

92. Ona / “yenilmez” / derlerdi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. derlerdi. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. “yenilmez” :Belirtisiz Nesne
 4. Ona :Yer Tamlayıcısı

93. Uzaktan, / dövüşe titreyerek bakan yamaklardan biri / sordu:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sordu: :Yüklem
 2. dövüşe titreyerek bakan yamaklardan biri :Özne
 3. Uzaktan :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. dövüşe titreyerek bakan / yamaklardan biri :Sıfat Tamlaması
 2. yamaklardan / biri :Belirtili İsim Tamlaması

3. dövüŖe titreyerek bakan :Sıfat-Fiil Grubu

94. Konakçım (hancım), / Otsukarcı'yı Celme yener mi / dersin?

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. dersin? :Yüklem
 2.(Sen) :Gizli Özne
 3. Otsukarcı'yı Celme yener mi :Belirtisiz Nesne
 4. Konakçım(hancım) :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Konakçım (hancım) :Ünlem Grubu

95. Zavallı delikanlı kahraman kişiydi, / yazık olacak.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Zavallı delikanlı / kahraman kişiydi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kahraman kişiydi. :Yüklem
 2. Zavallı delikanlı :Özne

Kelime grupları:

1. Zavallı / delikanlı :Sıfat Tamlaması
 2. kahraman / kişi :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...yazık olacak.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yazık olacak. :Yüklem
 2. (zavallı delikanlı) :Özne

Kelime grupları:

1. yazık ol- :Birleşik Fiil Grubu

96. Öyle!

- Kesik cümledir.

97.Bak / Celme'ye karşı kendisini nasıl koruyor...

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bak.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Bak. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“Celme'ye karşı / kendisini / nasıl / koruyor...”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koruyor... :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. kendisini :Belirtili Nesne
4. nasıl :Zarf Tümleci
5. Celme'ye karşı :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Celme'ye karşı :Edat Grubu

98. Ay ! Bak / saldırıyor da.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Ay ! Bak.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Bak. :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne
3. Ay! :Cümle dışı unsur

B)İkinci cümle:

“...saldırıyor da.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saldırıyor da. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

99.İster misin Celme'yi yeniversin; / fakat / olmaz.

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulmuş bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“İster misin / Celme'yi / yeniversin.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yeniversin. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Celme'yi :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. yeniver- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“.../ fakat / olmaz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. olmaz. :Yüklem
 2. (Celme'nin Otsukarcı'yı yenmesi) :Özne
 3. fakat :Cümle dışı unsur

100. Celme / burada her gün korkuttuğu göçebe uşaklara / benzemez.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. benzemez. :Yüklem
2. Celme :Özne
3. burada her gün korkuttuğu göçebe uşaklara :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. burada her gün korkuttuğu / göçebe uşaklar :Sıfat Tamlaması
2. göçebe / uşaklar :Sıfat Tamlaması
3. burada her gün korkuttuğu :Sıfat-Fiil Grubu
4. her / gün :Sıfat Tamlaması

101. Bir an geldi / k i / , kılıçları bırakarak hançerlerini çekip birbirlerine saldırdılar.
- Kİ'li Bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bir an / geldi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldi. :Yüklem
2. Bir an :Özne

Kelime grupları:

1. Bir / an :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“.../ ki / kılıçları bırakarak / hançerlerini çekip / birbirlerine / saldırdılar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saldırdılar.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. kılıçları bırakarak	:Zarf Tümlenci
4. hançerlerini çekip	:Zarf Tümlenci
5. birbirlerine	:Yer Tamlayıcısı
3. ki	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kılıçları bırakarak	:Zarf-Fiil Grubu
2. hançerlerini çekip	:Zarf-Fiil Grubu

102. Timuçin, / olduğu yerde / heyecanından titreyerek / kavgayı / gözlüyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözlüyordu.	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. kavgayı	:Belirtili Nesne
4. olduğu yerde	:Yer Tamlayıcısı
5. heyecanından titreyerek	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. olduğu / yer	:Sıfat Tamlaması
2. heyecanından titreyerek	:Zarf-Fiil Grubu

103. Eski Türk töresince bir düşmanla iki kişi birden dövüşemeyeceği için / arkadaşı ölünceye kadar / kavgaya / giremezdi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. giremezdi. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Eski Türk töresince bir düşmanla iki kişi birden dövüşemeyeceği için:Zarf Tümleci
4. arkadaşı ölünceye kadar :Zarf Tümleci
5. kavgaya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Eski Türk töresince bir düşmanla iki kişi birden dövüşemeyeceği için:Edat Grubu
2. Eski / Türk töresi :Sıfat Tamlaması
3. Türk / töresi :Belirtisiz İsim Tamlaması
4. bir / düşman :Sıfat Tamlaması
5. iki / kişi :Sıfat Tamlaması
6. arkadaşı ölünceye kadar :Edat Grubu
7. gireme- :Birleşik Fiil Grubu

104. Hem yüreğinde, / bir avuldan çıkıp koca bir hakan olmak gibi ulu bir ülkü taşıyan koca Timuçin'in han avlularında dövüşmesi / delicesine bir iş / olacaktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olacaktı. :Yüklem
2. bir avuldan çıkıp koca bir hakan olmak gibi ulu bir ülkü taşıyan koca Timuçin'in han avlularında dövüşmesi :Özne
3. delicesine bir iş :Belirtisiz Nesne
4. Hem yüreğinde :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bir avuldan çıkıp koca bir hakan olmak gibi ulu bir ülkü taşıyan koca Timuçin'in han avlularında dövüşmesi :İsim-Fiil Grubu
2. bir avuldan çıkıp koca bir hakan olmak gibi ulu bir ülkü taşıyan koca Timuçin'in / han avlularında dövüşmesi :Belirtili İsim Tamlaması
3. bir avuldan çıkıp :Zarf-Fiil Grubu
4. bir / avul :Sıfat Tamlaması
5. koca bir hakan olmak gibi ulu bir ülkü taşıyan :Sıfat-Fiil Grubu
6. koca / bir hakan :Sıfat Tamlaması
7. bir / hakan :Sıfat Tamlaması
8. koca bir hakan olmak gibi :Edat Grubu
9. ulu bir ülkü taşıyan :Sıfat-Fiil Grubu
10. ulu / bir ülkü :Sıfat Tamlaması
11. bir / ülkü :Sıfat Tamlaması
12. bir avuldan çıkıp koca bir hakan olmak gibi ulu bir ülkü taşıyan / koca Timuçin:Sıfat Tamlaması
13. koca / Timuçin :Sıfat Tamlaması
14. koca Timuçin'in / han avlularında dövüşmesi :Belirtili İsim Tamlaması
15. han / avluları :Belirtisiz İsim Tamlaması
16. delicesine / bir iş :Sıfat Tamlaması
17. bir / iş :Sıfat Tamlaması

105. Avlu / bu dövüşe bakanlarla / dolmuştu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dolmuştu. :Yüklem
2. Avlu :Özne
3. bu dövüşe bakanlarla :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bu dövüşe bakanlarla :Edat Grubu

2. bu dövüŖe bakan :Sıfat-Fiil Grubu
 3. bu / dövüŖ :Sıfat Tamlaması

106. Timuçin / ilk önce / Celme'nin üst geleceğine inandığından / hiçbir heyecana / kapılmamıŖtı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kapılmamıŖtı. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. hiçbir heyecana :Yer Tamlayıcısı
 4. ilk önce :Zarf Tümlenci
 5. Celme'nin üst geleceğine inandığından :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. hiçbir / heyecan :Sıfat Tamlaması
 2. ilk / önce :Sıfat Tamlaması
 3. Celme'nin üst geleceğine inandığından :Zarf-Fiil Grubu
 4. üst gel- :BirleŖik Fiil Grubu

107. Fakat / Ŗimdi / iŖ / deđiŖiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. deđiŖiyordu. :Yüklem
 2. iŖ :Özne
 3. Ŗimdi :Zarf Tümlenci
 4. Fakat :Cümle dıŖı unsur

108. Celme soluyor, / artık yorulmaya başladığını çevikliği azalan durumundan belli ediyordu.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Celme / soluyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. soluyor. :Yüklem
 2. Celme :Özne

B) İkinci cümle:

“...artık / yorulmaya başladığını / çevikliği azalan durumundan / belli ediyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. belli ediyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. yorulmaya başladığını :Belirtili Nesne
 4. çevikliği azalan durumundan :Zarf Tümlenci
 5. artık :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. yorulmaya başladığını :Sıfat-Fiil Grubu
 2. çevikliği azalan / durum :Sıfat Tamlaması
 3. çevikliği azalan :Sıfat-Fiil Grubu

109. Dakikalar geçmiş, / şimdiye kadar zorlu bir vuruş yapamamıştı.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Dakikalar / geçmiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. geçmiş. :Yüklem
- 2. Dakikalar :Özne

B)İkinci cümle:

“...şimdiye kadar / zorlu bir vuruş / yapamamıştı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. yapamamıştı. :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne
- 3. zorlu bir vuruş :Belirtisiz Nesne
- 4. şimdiye kadar :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

- 1. şimdiye kadar :Edat Grubu
- 2. zorlu / bir vuruş :Sıfat Tamlaması
- 3. bir / vuruş :Sıfat Tamlaması
- 4. şimdiye kadar zorlu bir vuruş :İsim-Fiil Grubu
- 5. yapama- :Birleşik Fiil Grubu

110. Pars Parçalayan / kendine denk bir dövüşçü ile karşılaştığını / anlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlamıştı.	:Yüklem
2. Pars Parçalayan	:Özne
3. kendine denk bir dövüşçü ile karşılaştığını	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Pars Parçalayan	:Birleşik İsim Grubu
2. Pars Parçalayan (Celme)	:Sıfat-Fiil Grubu
3. kendine denk bir dövüşçü ile karşılaştığı	:Sıfat-Fiil Grubu
4. kendine denk bir dövüşçü ile	:Edat Grubu
5. kendine denk / bir dövüşçü	:Sıfat Tamlaması
6. bir / dövüşçü	:Sıfat Tamlaması

111. Bu genç yaşta hiç solumadan, yılmadan bu kadar uzun bir dövüş yapan bu delikanlıya / nereden / çatmıştı?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. çatmıştı?	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. nereden	:Yer Tamlayıcısı
4. Bu genç yaşta hiç solumadan,yılmadan bu kadar uzun bir dövüş yapan bu delikanlıya:	Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu genç yaşta hiç solumadan, yılmadan bu kadar uzun bir dövüş yapan / bu delikanlı:	Sıfat Tamlaması
2. bu / delikanlı	:Sıfat Tamlaması
3. Bu / genç yaş	:Sıfat Tamlaması
4. genç / yaş	:Sıfat Tamlaması

5. Bu genç yaşta hiç solumadan, yılmadan bu kadar uzun bir dövüş yapan:Sıfat-Fiil Grubu

6. bu kadar / uzun bir dövüş :Sıfat Tamlaması

7. uzun / bir dövüş :Sıfat Tamlaması

8. bir / dövüş :Sıfat Tamlaması

112. Gençlik ustalığı yoruyor, / yenmeye hazırlanıyordu.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Gençlik / ustalığı / yoruyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoruyor. :Yüklem
 2. Gençlik :Özne
 3. ustalığı :Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“...yenmeye / hazırlanıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. hazırlanıyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. yenmeye :Yer Tamlayıcısı

113. Birbirlerine baktılar, / beş, on adım gerilediler.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Birbirlerine / baktılar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. baktılar. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Birbirlerine :Yer Tamlayıcısı

B)İkinci cümle:

“.../ beş, on adım / gerilediler.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gerilediler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Özne
 3. beş, on adım :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. beş, on / adım :Sıfat Tamlaması

114. Celme'nin gözlerinde / şimşek / çakıyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çakıyor. :Yüklem
 2. şimşek :Özne
 3. Celme'nin gözlerinde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Celme'nin / gözleri :Belirtili İsim Tamlaması

115.İşin bu kadar uzun sürmesi onu korkutmuş olmalı / ki / kafasını kastı , // gözlerini büzdü.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“İşin bu kadar uzun sürmesi onu korkutmuş olmalı / ki / kafasını kastı.”

- Kİ'li Bağlı cümledir.

a) “İşin bu kadar uzun sürmesi / onu / korkutmuş olmalı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. korkutmuş olmalı. :Yüklem
 2. İşin bu kadar uzun sürmesi :Özne
 3. onu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. İşin bu kadar uzun sürmesi :İsim-Fiil Grubu
 2. bu kadar uzun / sürmesi :Sıfat Tamlaması
 3. bu / kadar :Sıfat Tamlaması

b) “...kafasını / kastı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kastı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. kafasını :Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“...gözlerini / büzdü.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. büzdü. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. gözlerini :Belirtili Nesne

116. Kamasını avucunun içinde döndürerek / sanki şaka yapıyormuş gibi / kendisini bekleyen Otsukarcı'ya doğru / bir kaplan gibi / atıldı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atıldı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Kamasını avucunun içinde döndürerek :Zarf Tümleci
 4. sanki şaka yapıyormuş gibi :Zarf Tümleci
 5. kendisini bekleyen Otsukarcı'ya doğru :Yer Tamlayıcısı
 6. bir kaplan gibi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Kamasını avucunun içinde döndürerek :Zarf-Fiil Grubu
 2. avucunun / içi :Belirtili İsim Tamlaması
 3. sanki şaka yapıyormuş gibi :Edat Grubu
 4. kendisini bekleyen Otsukarcı'ya doğru :Edat Grubu
 5. kendisini bekleyen / Otsukarcı :Sıfat Tamlaması
 6. kendisini bekleyen :Sıfat-Fiil Grubu
 7. bir kaplan gibi :Edat Grubu

8. bir / kaplan

:Sıfat Tamlaması

117. Otsukarcı da birdenbire yaylanmış, / yana sıçramış, / soldan geri bir fırlıdak gibi topuğu üzerinde dönerek arkasından üstüne atılmıştı.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Otsukarcı da / birdenbire / yaylanmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaylanmış. :Yüklem
 2. Otsukarcı da :Özne
 3. birdenbire :Zarf Tümlenci

B)İkinci cümle:

“...yana / sıçramış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sıçramış. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. yana :Yer Tamlayıcısı

C)Üçüncü cümle:

“...soldan geri bir fırlıdak gibi topuğu üzerinde dönerek / arkasından / üstüne / atılmıştı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atılmıştı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. soldan geri bir fırlıdak gibi topuğu üzerinde dönerek:	Zarf Tümleci
4. arkasından	:Yer Tamlayıcısı
5. üstüne	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. soldan geri bir fırlıdak gibi topuğu üzerinde dönerek:	Zarf-Fiil Grubu
2. soldan geri bir fırlıdak gibi	:Edat Grubu
3. soldan geri / bir fırlıdak	:Sıfat Tamlaması
4. bir / fırlıdak	:Sıfat Tamlaması
5. topuğu üzeri	:Belirtisiz İsim Tamlaması

118. Timuçin: / - “Yazık!..” diye / bağırdı.

a.Yapısına göre	:İç içe birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı.	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. Yazık!..diye	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. -Yazık!.. diye	:Zarf-Fiil Grubu

119. Celme'nin ayağı yerdeki kütüğe çarpmış, / yuvarlanmıştı.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Celme'nin ayağı / yerdeki kütüğe / çarpmış.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çarpmış.	:Yüklem
2. Celme'nin ayağı	:Özne
3. yerdeki kütüğe	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Celme'nin / ayağı	:Belirtili İsim Tamlaması
2. yerdeki / kütük	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...yuvarlanmıştı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yuvarlanmıştı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne

120. Otsukarcı da / hızını alamayarak / onun üstüne / yuvarlanmıştı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yuvarlanmıştı.	:Yüklem
2. Otsukarcı da	:Özne
3. hızını alamayarak	:Zarf Tümlenci
4. onun üstüne	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. hızını alamayarak :Zarf-Fiil Grubu
 2. onun / üstü :Belirtili İsim Tamlaması

121.Fakat / kendini toplayarak / hançerini / kaldırdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaldırdı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. kendini toplayarak :Zarf Tümlenci
 4. hançerini :Belirtili Nesne
 5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kendini toplayarak :Zarf-Fiil Grubu

122.Ağzına götürerek / tükürdü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tükürdü. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Ağzına götürerek :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Ağzına götürerek :Zarf-Fiil Grubu

123. Diğer eliyle / Celme'nin kafasına / bastı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bastı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Celme'nin kafasına :Yer Tamlayıcısı
 4. Diğer eliyle :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Diğer eliyle :Edat Grubu
 2. Diğer / eli :Sıfat Tamlaması
 3. Celme'nin / kafası :Belirtili İsim Tamlaması

124. Bir vuruşta / Timuçin'in ileride sağ eli yerine geçerek büyük hakanlığın kurulmasında zorlu yardımları dokunacak olan ünlü başbuğ Celme'yi / öldürebilirdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. öldürebilirdi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Bir vuruşta :Zarf Tümleci
 4. Timuçin'in ileride sağ eli yerine geçerek büyük hakanlığın kurulmasında zorlu yardımları dokunacak olan ünlü başbuğ Celme'yi :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Timuçin'in ileride sağ eli yerine geçerek büyük hakanlığın kurulmasında zorlu yardımları dokunacak olan ünlü başbuğ / Celme :Sıfat Tamlaması

2. ünlü / başbuğ :Sıfat Tamlaması
4. Timuçin'in ileride sağ eli yerine geçerek büyük hakanlığın kurulmasında zorlu yardımları dokunacak olan :Sıfat-Fiil Grubu
5. sağ / eli :Belirtisiz İsim Tamlaması
6. Timuçin'in ileride sağ eli yerine geçerek :Zarf-Fiil Grubu
7. büyük hakanlığın kurulması :İsim-Fiil Grubu
8. büyük / hakanlık :Sıfat Tamlaması
9. hakanlığın kurulması :Belirtili İsim Tamlaması
10. zorlu / yardımlar :Sıfat Tamlaması
11. Bir / vuruş :Sıfat Tamlaması

125. Fakat / Otsukarcı / elinde kılıcı kendi sırasını bekleyen Timuçin'in hayret ve dehşetle açılan gözlerinin önünde / Celme'yi bırakarak / ayağa / kalktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kalktı. :Yüklem
2. Otsukarcı :Özne
3. elinde kılıcı kendi sırasını bekleyen Timuçin'in hayret ve dehşetle açılan gözlerinin önünde:Yer Tamlayıcısı
4. Celme'yi bırakarak :Zarf Tümlenci
5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. elinde kılıcı kendi sırasını bekleyen Timuçin'in hayret ve dehşetle açılan gözlerinin / önü: Belirtili İsim Tamlaması
2. elinde kılıcı kendi sırasını bekleyen Timuçin'in hayret ve dehşetle açılan:Sıfat-Fiil Grubu
3. hayret ve dehşetle :Edat Grubu
4. hayret ve dehşet :Bağlama Grubu
5. elinde kılıcı kendi sırasını bekleyen / Timuçin :Sıfat Tamlaması
6. elinde kılıcı kendi sırasını bekleyen :Sıfat-Fiil Grubu

7. kendi / sırası :Belirtisiz İsim Tamlaması
 8. Celme'yi bırakarak :Zarf-Fiil Grubu

126. Celme de bir solukta sıçramış, / doğrulmuştu.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Celme de / bir solukta / sıçramış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sıçramış. :Yüklem
 2. Celme de :Özne
 3. bir solukta :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bir / soluk :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...doğrulmuştu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. doğrulmuştu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

127. Otsukarcı ile dövüş için / bekliyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bekliyordu.	:Yüklem
2. (O / Celme)	:Gizli Özne
3. Otsukarcı ile dövüş için	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Otsukarcı ile dövüş için	:Edat Grubu
2. Otsukarcı ile	:Edat Grubu

128. Bu sırada gerilen sinirlerine söz geçiremeyen konak sahibi Utacı gözlerini kapamış, / bir eliyle yanındaki yamağına çimdik basarak soruyordu:

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bu sırada gerilen sinirlerine söz geçiremeyen konak sahibi Utacı / gözlerini / kapamış.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kapamış.	:Yüklem
2. sırada gerilen sinirlerine söz geçiremeyen konak sahibi Utacı:	Özne
3. gözlerini	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bu sırada gerilen sinirlerine söz geçiremeyen konak sahibi / Utacı:	Sıfat Tamlaması
2. Bu sırada gerilen sinirlerine söz geçiremeyen / konak sahibi:	Sıfat Tamlaması
3. Bu sırada gerilen sinirlerine söz geçiremeyen	:Sıfat-Fiil Grubu
4. söz geçireme-	:Birleşik Fiil Grubu(-e bil-)
5. söz geçir-	:Birleşik Fiil Grubu
6. gerilen / sinir	:Sıfat Tamlaması
7. Bu sırada gerilen	:Sıfat-Fiil Grubu
8. Bu / sıra	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...bir eliyle / yanındaki yamağına / çimdik basarak / soruyordu:”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. soruyordu: :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne
- 3. bir eliyle :Zarf Tümlenci
- 4. yanındaki yamağına :Yer Tamlayıcısı
- 5. çimdik basarak :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

- 1. bir eliyle yanındaki yamağına çimdik basarak :Zarf-Fiil Grubu
- 2. çimdik bas- :Birleşik Fiil Grubu
- 3. yanındaki / yamağı :Belirtisiz İsim Tamlaması
- 4. bir eliyle :Edat Grubu
- 5. bir / el :Sıfat Tamlaması

129.Bitti mi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. Bitti mi? :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne

130.Celme'nin işi / bitti mi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. bitti mi? :Yüklem
2. Celme'nin işi :Özne

Kelime grupları:

1. Celme'nin / işi :Belirtili İsim Tamlaması

131. Fakat / korkudan dudağı çatlayan yoksul yamak da / gözlerini / sımsıkı / yummuştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yummuştı. :Yüklem
2. korkudan dudağı çatlayan yoksul yamak da :Özne
3. gözlerini :Belirtili Nesne
4. sımsıkı :Zarf Tümleci
5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. korkudan dudağı çatlayan / yoksul yamak :Sıfat Tamlaması
2. yoksul / yamak :Sıfat Tamlaması
3. korkudan dudağı çatlayan :Sıfat-Fiil Grubu
4. sımsıkı :Tekrar Grubu

132.İkisi birden / kirpikleri arasından, dayanamayarak gözlerini açıp bakınca / şaşkınlıklarından / ağızlarını da / bir karış / açtılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açtılar. :Yüklem
2. İkisi birden :Özne
3. kirpikleri arasından,dayanamayarak gözlerini açıp bakınca:Zarf Tümleci
4. şaşkınlıklarından :Zarf Tümleci
5. ağızlarını da :Belirtili Nesne
6. bir karış :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kirpikleri arasından, dayanamayarak gözlerini açıp bakınca:Zarf-Fiil Grubu
2. kirpikleri arasından, dayanamayarak gözlerini açıp:Zarf-Fiil Grubu
3. kirpikleri arasından, dayanamayarak :Zarf-Fiil Grubu
4. kirpikleri arası :Belirtisiz İsim Tamlaması
5. bir / karış :Sıfat Tamlaması

133.Celme ve Otsukarcı / ayakta / duruyorlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. duruyorlardı. :Yüklem
2. Celme ve Otsukarcı :Özne
3. ayakta :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Celme ve Otsukarcı :Bağlama Grubu

134.Celme / soluyarak / gürlledi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gürlendi.	:Yüklem
2. Celme	:Özne
3. soluyarak	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Celme / soluyarak	:Zarf-Fiil Grubu

135. Eline düşmüşken / işimi bitirmedin.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. işimi bitirmedin.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Eline düşmüşken	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Eline düşmüşken	:Zarf-Fiil Grubu
2. Eline düş-	:Birleşik Fiil Grubu
3. işimi bitir-	:Birleşik Fiil Grubu

136. Fakat / ben / sana / acımayacağım / it soyu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. acımayacağım	:Yüklem
2. ben	:Özne
3. sana	:Yer Tamlayıcısı

4. Fakat :Cümle dışı unsur
5. it soyu :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. it / soyu :Belirtisiz İsim Tamlaması

137. Kendini koru, / geliyorum.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Kendini / koru.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koru. :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne
3. Kendini :Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“...geliyorum.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyorum. :Yüklem
2. (Ben) :Gizli Özne

138. Otsukarcı / dudaklarını kıvrarak / sırttı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sırttı. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. dudaklarını kıvrırarak :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. dudaklarını kıvrırarak :Zarf-Fiil Grubu

139. Sana / acımadım / Celme Noyan.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. acımadım :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. Celme Noyan. :Unvan Grubu

140. Seni / yere / ben / yıkmadım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yıkmadım. :Yüklem
 2. ben :Özne
 3. Seni. :Belirtili Nesne
 4. yere :Yer Tamlayıcısı

141. Ayağın / takıldı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. takıldı. :Yüklem
- 2. Ayağın :Özne

142. Böyle düşmüş düşmana vurmak / yiğitlik şanından değildir.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. yiğitlik şanından değildir. :Yüklem
- 2. Böyle düşmüş düşmana vurmak :Özne

Kelime grupları:

- 1. Böyle düşmüş düşmana vurmak :İsim-Fiil Grubu
- 2. Böyle / düşmüş düşman :Sıfat Tamlaması
- 3. düşmüş / düşman :Sıfat Tamlaması
- 4. Böyle düşmüş :Sıfat-Fiil Grubu
- 5. yiğitlik / şanı :Belirtisiz İsim Tamlaması

143. İsterim ki herkes Otsukarcı, Celme’yi kahpecesine değil, bileğinin gücüyle yenmiş desinler, davran hazırım.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“İsterim / ki / herkes Otsukarcı, Celme’yi kahpecesine değil, bileğinin gücüyle yenmiş desinler.”

- Kİ’li Bağlı cümledir.

a) “İsterim.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. İsterim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

b) “...herkes Otsukarcı, / Celme’yi kahpecesine değil, bileğinin gücüyle yenmiş / desinler.”

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. desinler. :Yüklem
 2. herkes Otsukarcı :Özne
 3. Celme’yi kahpecesine değil, bileğinin gücüyle yenmiş:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bileğinin / gücü :Belirtili İsim Tamlaması

144. Yalnız / bu sözler / Celme’nin yenildiğini bildirmeye / yeterdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yeterdi. :Yüklem
 2. bu sözler :Özne
 3. Celme’nin yenildiğini bildirmeye :Yer Tamlayıcısı
 4. Yalnız :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bu sözler	:Sıfat Tamlaması
2. Celme'nin yenildiğini bildirme	:İsim-Fiil Grubu
3. Celme'nin yenildiği	:Sıfat-Fiil Grubu
4. Celme'nin yenildiği	:Belirtili İsim Tamlaması

145. Kanlı dövüş / yeniden / başlıyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başlıyordu.	:Yüklem
2. Kanlı dövüş	:Özne
3. yeniden	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Kanlı dövüş	:Sıfat Tamlaması

146. Bu sırada / birdenbire / bir sürü cılasın / avluya / doldular.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. doldular.	:Yüklem
2. bir sürü cılasın	:Özne
3. Bu sırada	:Zarf Tümleci
4. birdenbire	:Zarf Tümleci
5. avluya	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu sıra	:Sıfat Tamlaması

2. bir sürü / cılasın :Sıfat Tamlaması

147. Timuçin / homurdanarak: / - Kardeşim, / dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. Kardeşim :Belirtisiz Nesne
 4. homurdanarak :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Timuçin / homurdanarak :Zarf-Fiil Grubu

148. Timuçin'in kardeşi / sözünde durup / gelmişti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gelmişti. :Yüklem
 2. Timuçin'in kardeşi :Özne
 3. sözünde durup :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Timuçin'in kardeşi :Belirtili İsim Tamlaması
 2. sözünde durup :Zarf-Fiil Grubu

149. Fakat / arkasında / Cutgan yaylasının yirmi tane bahadırı / vardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı. :Yüklem
2. Cutgan yaylasının yirmi tane bahadırı :Özne
3. arkasında :Yer Tamlayıcısı
4. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Cutgan yaylasının / yirmi tane bahadırı :Belirtili İsim Tamlaması
2. yirmi tane / bahadır :Sıfat Tamlaması
3. yirmi / tane :Sıfat Tamlaması
4. Cutgan / yaylası :Belirtisiz İsim Tamlaması

150. Bunları niçin ardında getirdiğini / avluya girer girmez / bildirdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bildirdi. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Bunları niçin ardında getirdiğini :Belirtili Nesne
4. avluya girer girmez :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bunları niçin ardında getirdiğini :Sıfat-Fiil Grubu
2. avluya girer girmez :Zarf-Fiil Grubu

151. Timuçin! Duydum / ki / sen avulumuzun başına geçmiş, // diğer avullarla dövüşerek uşaklarımıza cenk ettirmişsin , / beni de ardında at uşağı gibi dolaştıracakmışsın.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Timuçin! Duydum / ki / sen avulumuzun başına geçmiş.”

- Kİ'li bağlı cümledir.

a) “Timuçin! / Duydum.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. Duydum. :Yüklem
- 2. (Ben) :Gizli Özne
- 3. Timuçin! :Cümle dışı unsur

b) “...sen / avulumuzun başına / geçmiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. geçmiş. :Yüklem
- 2. sen :Özne
- 3. avulumuzun başına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

- 1. avulumuzun / başı :Belirtili İsim Tamlaması

B) İkinci cümle:

“...diğer avullarla dövüşerek uşaklarımıza cenk ettirmişsin , / beni de ardında at uşağı gibi dolaştıracakmışsın.”

- Sıralı cümledir.

a) “...diğer avullarla dövüşerek / uşaklarımıza / cenk ettirmişsin.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. cenk ettirmişsin.	:Yüklem
2. (sen)	:Gizli Özne
3. diğer avullarla dövüşerek	:Zarf Tümleci
4. uşaklarımıza	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. cenk et-	:Birleşik Fiil Grubu
2. diğer avullarla dövüşerek	:Zarf-Fiil Grubu
3. diğer / avullar	:Sıfat Tamlaması
4. diğer avullarla	:Edat Grubu

b) "...beni de / ardında / at uşağı gibi / dolaştıracakmışsın. ”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dolaştıracakmışsın.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. beni de	:Belirtili Nesne
4. ardında	:Yer Tamlayıcısı
5. at uşağı gibi	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. at uşağı gibi	:Edat Grubu
2. at / uşağı	:Belirtisiz İsim Tamlaması

152. Ben / sana aman vermemek için / adamlarımla / geldim.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldim.	:Yüklem
2. Ben	:Özne
3. sana aman vermemek için	:Zarf Tümleci
4. adamlarımla	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sana aman vermemek için	:Edat Grubu
2. aman verme-	:Birleşik Fiil Grubu
3. adamlarımla	:Edat Grubu

153. Sen tümenlerle ademoğlunun kanını dökeceğine ben bugün seni temizleyerek / bu işin önüne / geçeceğim.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geçeceğim.	:Yüklem
2.(Ben)	:Özne
3. Sen tümenlerle ademoğlunun kanını dökeceğine ben bugün seni temizleyerek:	Zarf Tümleci
4. bu işin önüne	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Sen tümenlerle ademoğlunun kanını dökeceğine ben bugün seni temizleyerek:	Zarf-Fiil Grubu
2. kan dök-	:Birleşik Fiil Grubu
3. ademoğlunun / kanı	:Belirtili İsim Tamlaması
4. bu / işin önü	:Sıfat Tamlaması
5. işin / önü	:Belirtili İsim Tamlaması

154. Senin gibi adam kanına susamış bir delinin elinde oyuncak olmaktan / avullar / kurtulacaklar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kurtulacaklar. :Yüklem
 2. avullar :Özne
 3. Senin gibi adam kanına susamış bir delinin elinde oyuncak olmaktan:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Senin gibi adam kanına susamış bir delinin elinde oyuncak olmak :İsim-Fiil Grubu
 2. oyuncak ol- :Birleşik Fiil Grubu
 3. Senin gibi adam kanına susamış / bir delinin eli :Sıfat Tamlaması
 4. bir / delinin eli :Sıfat Tamlaması
 5. delinin / eli :Belirtili İsim Tamlaması
 6. Senin gibi adam kanına susamış :Sıfat-Fiil Grubu
 7. kanına susa- :Birleşik Fiil Grubu
 8. adam / kanı :Belirtisiz İsim Tamlaması
 9. Senin gibi :Edat Grubu

155. Sonra / Celme'ye dönerek: / -Pars Parçalayan Celme, / dedi , / senin canını bağışlıyorum.
 Haydi git!..

(Sonra Celme'ye dönerek: -Pars Parçalayan Celme, senin canını bağışlıyorum. Haydi git!..
 dedi.)

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sonra :Zarf Tümleci

4. Celme'ye dönerek :Zarf Tümleci
 5. Pars Parçalayan Celme, senin canını bağışlıyorum.Haydi git!.. :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Sonra Celme'ye dönerek :Zarf-Fiil Grubu
 2. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması
 3. senin / canını :Belirtili İsim Tamlaması

156. Celme, / karşısında elinde kaması, yüzünü gülünç bir şekilde kırıştırarak kendilerini süzen Otsukarcı'ya / göz ucuyla bakarak / homurdandı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. homurdandı: :Yüklem
 2. Celme :Özne
 3. karşısında elinde kaması, yüzünü gülünç bir şekilde kırıştırarak kendilerini süzen Otsukarcı'ya :Yer Tamlayıcısı
 4. göz ucuyla bakarak :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. karşısında elinde kaması, yüzünü gülünç bir şekilde kırıştırarak kendilerini süzen / Otsukarcı:Sıfat Tamlaması
 2. karşısında elinde kaması, yüzünü gülünç bir şekilde kırıştırarak kendilerini süzen:Sıfat-Fiil Grubu
 3. karşısında elinde kaması, yüzünü gülünç bir şekilde kırıştırarak:Zarf-Fiil Grubu
 4. gülünç / bir şekil :Sıfat Tamlaması
 5. bir / şekil :Sıfat Tamlaması
 6. göz ucuyla bakarak :Zarf-Fiil Grubu
 7. göz ucuyla bak- :Birleşik Fiil Grubu
 8. göz / ucu :Belirtisiz İsim Tamlaması

157. Canını / itler / alsın / pis köpek!..

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. alsın :Yüklem
 2. itler :Özne
 3. Canını :Belirtili Nesne
 4. pis köpek!.. :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. pis / köpek :Sıfat Tamlaması

158. Yoldaşım Timuçin'den ayrılabilceğimi / sana / kim / söyledi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümlesidir.

Cümle unsurları:

1. söyledi? :Yüklem
 2. kim :Özne
 3. Yoldaşım Timuçin'den ayrılabilceğimi :Belirtili Nesne
 4. sana :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. ayrılabil- :Birleşik Fiil Grubu

159. Sen toplan / ki / canını tamuya göndermeye geliyorum.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Sen / toplan.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. toplan. :Yüklem
 2. Sen :Özne

B) İkinci cümle:

“...canını tamuya göndermeye / geliyorum.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyorum. :Yüklem
 2.(Ben) :Gizli Özne
 3. canını tamuya göndermeye :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. canını tamuya gönderme :İsim-Fiil Grubu

160. Fakat sende biraz olsun yiğitlik kalmışsa, eğer sen “Kıyat Börçigin” avulunda yetişmiş bir er isen, bırak / da / şu köpekle işimi bitireyim.

-Diğer bağlama edatlarıyla (da / de) kurulmuş bağlı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Fakat / sende biraz olsun yiğitlik kalmışsa, / eğer / sen / “Kıyat Börçigin” avulunda yetişmiş bir er isen, / bırak.”

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bırak.	:Yüklem
2. sen	:Özne
3. sende biraz olsun yiğitlik kalmışsa	:Zarf Tümleci
4. Kıyat Börçigin avulunda yetişmiş bir er isen	:Zarf Tümleci
5. Fakat	:Cümle dışı unsur
6. eğer	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Kıyat Börçigin avulunda yetişmiş / bir er	:Sıfat Tamlaması
2. bir / er	:Sıfat Tamlaması
3. Kıyat Börçigin avulunda yetişmiş	:İsim-Fiil Grubu
4. Kıyat Börçigin / avulu	:Belirtisiz İsim Tamlaması
5. Kıyat Börçigin	:Birleşik İsim Grubu

B) İkinci cümle:

“...şu köpekle / işimi / bitireyim.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bitireyim.	:Yüklem
2. (Ben)	:Gizli Özne
3. işimi	:Belirtili Nesne
4. şu köpekle	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. şu köpekle	:Edat Grubu
2. şu / köpek	:Sıfat Tamlaması

161. Size de / gücüm / yeter.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yeter. :Yüklem
 2. gücüm :Özne
 3. Size de :Yer Tamlayıcısı

162. Otsukarcı / bu kötü sözlere aldırmayarak / Celme'ye / yaklaştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaklaştı. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. bu kötü sözlere aldırmayarak :Zarf Tümlenci
 4. Celme'ye :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bu kötü sözlere aldırmayarak :Zarf-Fiil Grubu
 2. bu / kötü söz :Sıfat Tamlaması
 3. kötü / söz :Sıfat Tamlaması

163. Elini omzuna vurarak babacan bir arkadaş gibi:

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. Elini omzuna vurarak babacan bir arkadaş gibi :Edat Grubu
 2. Elini omzuna vurarak :Zarf-Fiil Grubu
 3. babacan / bir arkadaş :Sıfat Tamlaması
 4. bir / arkadaş :Sıfat Tamlaması

164. Bahadır , / bizim dövüşü / sonra / yaparız.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaparız. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. bizim dövüşü :Belirtili Nesne
 4. sonra :Zarf Tümlenci
 5. Bahadır :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bizim / dövüşü :Belirtili İsim Tamlaması

165.Görüyorum / ki / şimdi size kahpecesine yirmi kişi birden saldırmışlar; / istersen ölünceye kadar beraber vuruşalım, / kılıcım sizin gibi iki alpla birlikte dövüşebilecek kadar temizdir.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Görüyorum / ki / şimdi size kahpecesine yirmi kişi birden saldırmışlar.”

- Kİ’li Bağlı cümledir.

a) “Görüyorum.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Görüyorum. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

b) “...şimdi / size / kahpecesine / yirmi kişi / birden / saldırmışlar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saldırmışlar.	:Yüklem
2. yirmi kişi	:Özne
3. şimdi	:Zarf Tümleci
4. size	:Yer Tamlayıcısı
5. kahpecesine	:Zarf Tümleci
6. birden	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. yirmi / kişi	:Sıfat Tamlaması

B) İkinci cümle:

“... istersen / ölünceye kadar / beraber / vuruşalım.”

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuruşalım.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. ölünceye kadar	:Zarf Tümleci
4. beraber	:Zarf Tümleci
5. istersen	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. ölünceye kadar	:Edat Grubu

C)Üçüncü cümle:

“...kılıcım / sizin gibi iki alpla birlikte dövüşebilecek kadar / temizdir.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. temizdir.	:Yüklem
2. kılıcım	:Özne
3. sizin gibi iki alpla birlikte dövüşebilecek kadar	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sizin gibi iki alpla birlikte dövüşebilecek kadar	:Edat Grubu
2. sizin gibi iki alpla birlikte dövüşebilecek	:Birleşik Fiil Grubu
3. sizin gibi iki alpla	:Edat Grubu
4. iki / alp	:Sıfat Tamlaması
5. sizin gibi	:Edat Grubu

166.Celme / bu kabadayıcı yapılan isteği / kabullenmedi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kabullenmedi.	:Yüklem
2. Celme	:Özne
3. bu kabadayıcı yapılan isteği	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. bu kabadayıcı yapılan / istek	:Sıfat Tamlaması
2. bu kabadayıcı yapılan	:Sıfat-Fiil Grubu

167.Canın / tamuya / gitsin!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gitsin!	:Yüklem
2. Canın	:Özne
3. tamuya	:Yer Tamlayıcısı

168.Senin yardımın / istemez.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. istemez.	:Yüklem
2. Senin yardımın	:Özne

Kelime grupları:

1. Senin / yardımın	:Belirtili İsim Tamlaması

169.Fakat eğer istersen bırak, / önce şu köpekleri temizleyelim, / sonra seninle dövüştürüz.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Fakat / eğer istersen / bırak.”

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bırak.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. eğer istersen	:Zarf Tümlenci
4. Fakat	:Cümle dışı unsur

- “...eğer / istersen.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.

- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istersen. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. eğer :Zarf Tümleci

B)İkinci cümle:

“...önce / şu köpekleri / temizleyelim.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. temizleyelim. :Yüklem
 2.(Biz) :Gizli Özne
 3. şu köpekleri :Belirtili Nesne
 4. önce :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. şu / köpekler :Sıfat Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“...sonra / seninle / dövüşürüz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dövüşürüz. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. seninle :Zarf Tümleci

4. sonra :Zarf Tümleci

170. Otsukarcı / omuzlarını / silkti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. silkti. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. omuzlarını :Belirtili Nesne

171. Bu sözlere kızıp onların yağları ile beraber olacağına, hiç sesini çıkarmadan kılıcını yerden aldı, / hemen içeri girerek bir köşeye kuruldu.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Bu sözlere kızıp onların yağları ile beraber olacağına, / hiç sesini çıkarmadan / kılıcını / yerden / aldı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. aldı. :Yüklem
 2.(O) :Gizli Özne
 3. kılıcını :Belirtili Nesne
 4. yerden :Yer Tamlayıcısı
 5. hiç sesini çıkarmadan :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bu sözlere kızıp onların yağları ile beraber olacağına, hiç sesini çıkarmadan:Zarf-Fiil Grubu
 2. Bu sözlere kızıp onların yağları ile :Edat Grubu

3. onların / yağları :Belirtili İsim Tamlaması
 4. Bu sözlere kızıp :Zarf-Fiil Grubu
 5. Bu / sözler :Sıfat Tamlaması

B) İkinci cümle:

“...hemen içeri girerek / bir köşeye / kuruldu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kuruldu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. hemen içeri girerek :Zarf Tümlenci
 4. bir köşeye :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. hemen içeri girerek :Zarf-Fiil Grubu
 2. bir / köşe :Sıfat Tamlaması

172.Dışarıda / şimdi / kavga / başlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başlamıştı. :Yüklem
 2. kavga :Özne
 3. Dışarıda :Yer Tamlayıcısı
 4. şimdi :Zarf Tümlenci

173.Küfürler, kılıç sesleri / birbirini / kovalıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kovalıyordu. :Yüklem
 2. Küfürler,kılıç sesleri :Özne
 3. birbirini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. kılıç / sesleri :Belirtisiz İsim Tamlaması

174. Konağın sahibi Utacı ve yamakları / korkudan büzülerek / ocağın içine / saklanmışlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saklanmışlardı. :Yüklem
 2. Konağın sahibi Utacı ve yamakları :Özne
 3. korkudan büzülerek :Zarf Tümleci
 4. ocağın içine :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. ocağın / içi :Belirtili İsim Tamlaması
 2. korkudan büzülerek :Zarf-Fiil Grubu
 3. Konağın sahibi Utacı ve yamakları :Bağlama Grubu
 4. Konağın / sahibi :Belirtili İsim Tamlaması
 5. Konağın / yamakları :Belirtili İsim Tamlaması

175.Uğraş / yarım saat kadar / sürdü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürdü. :Yüklem
 2. Uğraş :Özne
 3. yarım saat kadar :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. yarım saat kadar :Edat Grubu
 2. yarım / saat :Sıfat Tamlaması

176. Timuçin ve Celme / yılmadan / kendilerini / koruyorlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koruyorlardı. :Yüklem
 2. Timuçin ve Celme :Özne
 3. yılmadan :Zarf Tümlenci
 4. kendilerini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Timuçin ve Celme :Bağlama Grubu

177. Karşılarındaki düşman / ancak beş kişi / kalmıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kalmıştı.	:Yüklem
2. Karşılarındaki düşman	:Özne
3. ancak beş kişi	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Karşılarındaki / düşman	:Sıfat Tamlaması
2. beş / kişi	:Sıfat Tamlaması

178. Bu sırada / ellerinde orak, nacak, gönder / Timuçin'in kardeşi Bekter'in kandırdığı bir sürü / avluya / doldular.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. doldular.	:Yüklem
2. Timuçin'in kardeşi Bekter'in kandırdığı bir sürü	:Özne
3. avluya	:Yer Tamlayıcısı
4. Bu sırada	:Zarf Tümlenci
5. ellerinde orak,nacak,gönder	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Timuçin'in kardeşi Bekter'in kandırdığı / bir sürü:	Sıfat Tamlaması
2. bir / sürü	:Sıfat Tamlaması
3. Timuçin'in kardeşi Bekter'in kandırdığı	:Sıfat-Fiil Grubu
4. Bekter'in / kandırdığı	:Belirtili İsim Tamlaması
5. Timuçin'in / kardeşi	:Belirtili İsim Tamlaması

179. Bu yeni yağılar karşısında / Timuçin ve Celme / gerilemeye / başladılar.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başladılar.	:Yüklem
2. Timuçin ve Celme	:Özne
3. Bu yeni yağılar karşısında	:Yer Tamlayıcısı
4. gerilemeye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu / yeni yağılar	:Sıfat Tamlaması
2. yeni / yağılar	:Sıfat Tamlaması
3. yağılar / karşısı	:Belirtisiz İsim Tamlaması
4. Timuçin ve Celme	:Bağlama Grubu

180. Yavaş yavaş / handan içeri / giriyorlardı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. giriyorlardı.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Yavaş yavaş	:Zarf Tümlenci
4. handan içeri	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Yavaş yavaş	:Tekrar Grubu

181. Yeni gelenler / Timuçin'le Celme'yi / ayırdılar.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayırdılar.	:Yüklem

2. Yeni gelenler :Özne
 3. Timuçin'le Celme'yi :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Yeni gelenler :Sıfat-Fiil Grubu
 2. Yeni gelen / (askerler) :Sıfat Tamlaması
 3. Timuçin'le Celme'yi :Bağlama Grubu

182. Her biri / on kadar düşmanla / çarpışıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çarpışıyordu. :Yüklem
 2. Her biri :Özne
 3. on kadar düşmanla :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Her / biri :Sıfat Tamlaması
 2. on kadar düşmanla :Edat Grubu

183. Bu sırada / yalnız / uzaktan bu kanlı dövüşü seyreden Bekter / ortadan / çekildi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çekildi. :Yüklem
 2. uzaktan bu kanlı dövüşü seyreden Bekter :Özne
 3. Bu sırada :Zarf Tümlenci
 4. ortadan :Yer Tamlayıcısı
 5. yalnız :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Bu / sırada	:Sıfat Tamlaması
2. uzaktan bu kanlı dövüşü seyreden / Bekter	:Sıfat Tamlaması
3. uzaktan bu kanlı dövüşü seyreden	:Birleşik Fiil Grubu
4. bu / kanlı dövüş	:Sıfat Tamlaması
5. kanlı / dövüş	:Sıfat Tamlaması

184. Konağın köşesinde bulduğu yoğurdu yiyor gibi görünen Otsukarcı'nın gözünden / bu ayrılış / kaçmamıştı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaçmamıştı.	:Yüklem
2. bu ayrılış	:Özne
3. Konağın köşesinde bulduğu yoğurdu yiyor gibi görünen Otsukarcı'nın gözünden:	Yer
Tamlayıcısı	

Kelime grupları:

1. Konağın köşesinde bulduğu yoğurdu yiyor gibi görünen / Otsukarcı'nın gözü:	Sıfat
Tamlaması	
2. Otsukarcı'nın / gözü	:Belirtili İsim Tamlaması
3. Konağın köşesinde bulduğu yoğurdu yiyor gibi görünen:	Sıfat-Fiil Grubu
4. Konağın köşesinde bulduğu yoğurdu yiyor gibi	:Edat Grubu
5. Konağın köşesinde bulduğu / yoğurt	:Sıfat Tamlaması
6. Konağın köşesinde bulduğu	:Sıfat-Fiil Grubu
7. Konağın / köşesi	:Belirtili İsim Tamlaması
8. bu / ayrılış	:Sıfat Tamlaması

185. Dişleri arasından / mırıldandı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mırıldandı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Dişleri arasından	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Dişleri / arasından	:Belirtisiz İsim Tamlaması

186. Başka yardımcı getirmeye / gitti.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gitti.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Başka yardımcı getirmeye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Başka yardımcı getirme	:İsim-Fiil Grubu
2. Başka / yardımcı	:Sıfat Tamlaması

187. Timuçin ve Celme / hapı yuttular.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. hapı yuttular.	:Yüklem
2. Timuçin ve Celme	:Özne

Kelime grupları:

1. hapı yut- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Timuçin ve Celme :Bağlama Grubu

188.Bana / hiç kimse / bir şey / sormuyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. sormuyor. :Yüklem
 2. hiç kimse :Özne
 3. Bana :Yer Tamlayıcısı
 4. bir şey :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. hiç / kimse :Sıfat Tamlaması
 2. bir / şey :Sıfat Tamlaması

189.Sonra / benim dövüşmem / nice / olur?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. olur. :Yüklem
 2. benim dövüşmem :Özne
 3. Sonra :Zarf Tümleci
 4. nice :Zarf Tümleci

190.O / ne?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. ne(dir)? :Yüklem
2. O :Özne

191.Şaşılacak bir şey / oluyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oluyordu. :Yüklem
2. Şaşılacak bir şey :Özne

Kelime grupları:

1. Şaşılacak / bir şey :Sıfat Tamlaması
2. bir / şey :Sıfat Tamlaması

192.Hanın kapısı açılmış, / içeriye sinsi sinsi Bekter giriyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Hanın kapısı / açılmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açılmış. :Yüklem
2. Hanın kapısı :Özne

Kelime grupları:

1. Hanın / kapısı :Belirtili İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...içeriye / sinsi sinsi / Bekter / giriyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. giriyordu. :Yüklem
 2. Bekter :Özne
 3. içeriye :Yer Tamlayıcısı
 4. sinsi sinsi :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. sinsi sinsi :Tekrar Grubu

193. Arkası ona dönük olan Timuçin / bu kahpecesine gelişi / göremiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. göremiyordu. :Yüklem
 2. Arkası ona dönük olan Timuçin :Özne
 3. bu kahpecesine gelişi :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Arkası ona dönük olan / Timuçin :Sıfat Tamlaması
 2. Arkası ona dönük olan :Sıfat-Fiil Grubu
 3. bu kahpecesine gelişi :İsim-Fiil Grubu
 4. bu / kahpecesine gelişi :Sıfat Tamlaması
 5. kahpecesine / gelişi :Sıfat Tamlaması
 6. göreme- :Birleşik Fiil Grubu

194. Hançerini / kaldırdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaldırdı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Hançerini :Belirtili Nesne

195. Timuçin'i / vuracaktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuracaktı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Timuçin'i :Belirtili Nesne

196. Bunu yeni görebilen Celme: / -Davran Timuçin! diye / bağırdı.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı. :Yüklem
 2. Bunu yeni görebilen Celme :Özne
 3. -Davran Timuçin! diye :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bunu yeni görebilen / Celme :Sıfat Tamlaması

2. Bunu yeni görebilen	:Sıfat-Fiil Grubu
3. Bunu yeni görebil-	:Birleşik Fiil Grubu
4. Davran Timuçin! diye	:Zarf-Fiil Grubu

197. Fakat o, sözü yanlış olarak bütün gücüyle önündekilere saldırdı / ve / hepsini geriye püskürttü.

- Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Fakat / o, / sözü yanlış olarak / bütün gücüyle / önündekilere / saldırdı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saldırdı.	:Yüklem
2. O	:Özne
3. sözü yanlış olarak	:Zarf Tümleci
4. bütün gücüyle	:Zarf Tümleci
5. önündekilere	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. sözü yanlış olarak	:Zarf-Fiil Grubu
2. bütün / gücü	:Sıfat Tamlaması
3. bütün gücüyle	:Edat Grubu

B)İkinci cümle:

“...hepsini / geriye / püskürttü.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. püskürttü.	:Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. hepsini :Belirtili Nesne
 4. geriye :Yer Tamlayıcısı

198. Kardeşi de / hançeri / kaldırarak / bütün gücüyle / arkasından / savurdu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. savurdu. :Yüklem
 2. Kardeşi de :Özne
 3. hançeri :Belirtili Nesne
 4. kaldırarak :Zarf Tümlenci
 5. bütün gücüyle :Zarf Tümlenci
 6. arkasından :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. kaldırarak :Zarf-Fiil Grubu
 2. bütün gücüyle :Edat Grubu
 3. bütün / gücü :Sıfat Tamlaması

199. “Tın” diye kuru bir ses / işitildi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. işitildi. :Yüklem
 2. “Tın” diye kuru bir ses :Özne

Kelime grupları:

1. “Tın” diye / kuru bir ses :Sıfat Tamlaması

2. kuru / bir ses :Sıfat Tamlaması
3. bir / ses :Sıfat Tamlaması

200. Hepsinin şaşkın bakışları önünde / Timuçin'in kardeşi Bekter / elini boğazına götürerek / arka üstü / yıkıldı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yıkıldı. :Yüklem
2. Timuçin'in kardeşi Bekter :Özne
3. Hepsinin şaşkın bakışları önünde :Yer Tamlayıcısı
4. elini boğazına götürerek :Zarf Tümleci
5. arka üstü :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Timuçin'in / kardeşi :Belirtili İsim Tamlaması
2. Hepsinin / şaşkın bakışları önü :Belirtili İsim Tamlaması
3. şaşkın bakışlar :Sıfat Tamlaması
4. Hepsinin bakışları :Belirtili İsim Tamlaması
5. arka üstü :Belirtisiz İsim Tamlaması

201. Birkaç kere deprendi, / sonra katıldı kaldı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“ Birkaç kere / deprendi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. deprendi. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. Birkaç kere :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Birkaç / kere :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...sonra / katıldı kaldı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. katıldı kaldı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. sonra :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. katıldı kal- :Birleşik Fiil Grubu

202. Cenk / durmuştu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. durmuştu. :Yüklem
 2. Cenk :Özne

203. Celme, Timuçin şaşkın , / diğerleri de ürkek, korkulu bakışlarla Otsukarcı'yı süzüyorlardı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Celme, Timuçin / şaşkın.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. şaşkın. :Yüklem
- 2. Celme, Timuçin :Özne

B)İkinci cümle:

“...diğerleri de / ürkek, korkulu bakışlarla / Otsukarcı’yı / süzüyorlardı.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. süzüyorlardı. :Yüklem
- 2. diğerleri de :Özne
- 3. ürkek, korkulu bakışlarla :Zarf Tümlenci
- 4. Otsukarcı’yı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

- 1. ürkek, korkulu bakışlarla :Edat Grubu
- 2. ürkek, korkulu bakış :İsim-Fiil Grubu
- 3. ürkek, korkulu / bakış :Sıfat Tamlaması

204.Çünkü cengi “bana ne?” der gibi sessizce uzaktan gözetleyen Otsukarcı tam son dakikada elinde sabırsızlıkla çevirdiği kamasını bir yay gibi fırlatmış , / boğazından Bekter’i vurarak Timuçin’i kurtarmıştı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Çünkü / cengi “bana ne?” der gibi sessizce uzaktan gözetleyen Otsukarcı / tam son dakikada / elinde sabırsızlıkla çevirdiği kamasını / bir yay gibi / fırlatmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. fırlatmış. :Yüklem
 2. cengi "bana ne?" der gibi sessizce uzaktan gözetleyen Otsukarcı:Özne
 3. tam son dakikada :Zarf Tümleci
 4. elinde sabırsızlıkla çevirdiği kamasını :Belirtili Nesne
 5. bir yay gibi :Zarf Tümleci
 6. Çünkü :Cümle Dışı Unsur

Kelime grupları:

1. cengi "bana ne?" der gibi sessizce uzaktan gözetleyen / Otsukarcı:Sıfat Tamlaması
 2. cengi "bana ne?" der gibi sessizce uzaktan gözetleyen:Sıfat-Fiil Grubu
 3. cengi "bana ne?" der gibi :Edat Grubu
 4. son / dakika :Sıfat Tamlaması
 5. elinde sabırsızlıkla çevirdiği / kaması :Sıfat Tamlaması
 6. çevirdiği / kaması :Belirtili İsim Tamlaması
 7. elinde sabırsızlıkla çevirdiği :Sıfat-Fiil Grubu
 8. bir yay gibi :Edat Grubu
 9. bir / yay :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

"...boğazından Bekter'i vurarak / Timuçin'i / kurtarmıştı."

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kurtarmıştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

3. boğazından Bekter'i vurarak :Zarf Tümlenci
 4. Timuçin'i :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. boğazından Bekter'i vurarak :Zarf-Fiil Grubu

205. Ellerinde tırpan ve nacak olanlardan biri / yavaşça / Otsukarcı'ya bakarak / mırıldandı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mırıldandı: :Yüklem
 2. Ellerinde tırpan ve nacak olanlardan biri :Özne
 3. yavaşça :Zarf Tümlenci
 4. Otsukarcı'ya bakarak :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Ellerinde tırpan ve nacak olanlardan / biri :Sıfat Tamlaması
 2. Ellerinde tırpan ve nacak olan :Sıfat-Fiil Grubu
 3. tırpan ve nacak :Bağlama Grubu
 4. Otsukarcı'ya bakarak :Zarf-Fiil Grubu

206. Bu söz bir tırpan gibi aralarını açtı , / dağılıverdiler.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bu söz / bir tırpan gibi / aralarını açtı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. aralarını açtı. :Yüklem

2. Bu söz :Özne
3. bir tırpan gibi :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bu / söz :Sıfat Tamlaması
2. bir tırpan gibi :Edat Grubu
3. bir / tırpan :Sıfat Tamlaması
4. aralarını aç- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...dağılıverdiler.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dağılıverdiler. :Yüklem
2. (Onlar) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. dağılıver- :Birleşik Fiil Grubu

207. Hep birden kapıya üşüşerek birbirlerini ite kaka dışarı fırladılar; / ovaya doğru kaçtılar.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Hep birden kapıya üşüşerek / birbirlerini ite kaka / dışarı fırladılar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dışarı fırladılar. :Yüklem
2. (Onlar) :Gizli Özne

3. Hep birden kapıya üşüşerek :Zarf Tümleci
 4. birbirlerini ite kaka :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Hep birden kapıya üşüşerek :Zarf-Fiil Grubu
 2. kapıya üşüş- :Birleşik Fiil Grubu
 3. ite kaka :Tekrar Grubu

B)İkinci cümle:

“...ovaya doğru / kaçtılar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaçtılar. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. ovaya doğru :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. ovaya doğru :Edat Grubu

208. Yaptığı işin değeri ile övünmek aklına gelmeyen Otsukarcı / kapıya kadar çıkıp / kahkaha ile gülererek /artlarından / bağırdı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı: :Yüklem
 2. Yaptığı işin değeri ile övünmek aklına gelmeyen Otsukarcı:Özne
 3. kapıya kadar çıkıp :Zarf Tümleci
 4. kahkaha ile gülererek :Zarf Tümleci

5. artlarından :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Yaptığı işin değeri ile övünmek aklına gelmeyen / Otsukarcı:Sıfat Tamlaması
2. Yaptığı işin değeri ile övünmek aklına gelmeyen :Sıfat-Fiil Grubu
3. aklına gel- :Birleşik Fiil Grubu
4. Yaptığı işin değeri ile övünmek :İsim-Fiil Grubu
5. Yaptığı işin değeri ile :Edat Grubu
6. Yaptığı işin / değeri :Belirtili İsim Tamlaması
7. işin / değeri :Belirtili İsim Tamlaması
8. Yaptığı / iş :Sıfat Tamlaması
9. kapıya kadar çıkıp :Zarf-Fiil Grubu
10. kapıya kadar :Edat Grubu
11. kahkaha ile gülererek :Zarf-Fiil Grubu
12. kahkaha ile :Edat Grubu

209.Hoşça kalın / çelebiler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Hoşça kalın :Yüklem
2. çelebiler. :Özne

Kelime grupları:

1. Hoşça kal- :Birleşik Fiil Grubu

210.Gene / görüşelim!..

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görüşelim!..	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Gene	:Zarf Tümleci

211.Böyle selamsız gitmeyin bir daha , / darılırim ha!

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Böyle selamsız / gitmeyin / bir daha.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. gitmeyin	:Yüklem
2. (Siz)	:Gizli Özne
3. Böyle selamsız	:Zarf Tümleci
4. bir daha	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Böyle / selamsız	:Sıfat Tamlaması
2. bir / daha	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...darılırim ha!”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. darılırim ha	:Yüklem
2. (Ben)	:Gizli Özne

Kelime grupları:

1. darılırim ha! :Ünlem Grubu

212. Otsukarcı / kapının önünde biraz daha durduktan sonra / içeri / girdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. girdi. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. kapının önünde biraz daha durduktan sonra :Zarf Tümleci
 4. içeri :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kapının önünde biraz daha durduktan sonra :Edat Grubu
 2. kapının / önu :Belirtili İsim Tamlaması

213. Timuçin yere eğilmiş , / saçlarından tuttuğu kardeşi Bekter'in başını gövdesinden ayırıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Timuçin / yere / eğilmiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. eğilmiş. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. yere :Yer Tamlayıcısı

B)İkinci cümle:

“...saçlarından tuttuğu kardeşi Bekter'in başını / gövdesinden / ayırıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayırıyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. saçlarından tuttuğu kardeşi Bekter'in başını :Belirtili Nesne
 4. gövdesinden :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bekter'in / başı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. saçlarından tuttuğu / kardeşi :Sıfat Tamlaması
 3. saçlarından tuttuğu :Sıfat-Fiil Grubu

214. Bugün için çok korkunç bir şey sayılan bu baş kesme işi , / o tarihte / öldürülen düşmana saygıyı / belirtiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. belirtiyordu. :Yüklem
 2. Bugün için çok korkunç bir şey sayılan bu baş kesme işi:Özne
 3. o tarihte :Zarf Tümlenci
 4. öldürülen düşmana saygıyı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bugün için çok korkunç bir şey sayılan / bu baş kesme işi:Sıfat Tamlaması
 2. bu / baş kesme işi :Sıfat Tamlaması
 3. baş kesme / işi :Belirtisiz İsim Tamlaması
 4. Bugün için çok korkunç bir şey sayılan :Sıfat-Fiil Grubu
 5. Bugün için çok korkunç / bir şey :Sıfat Tamlaması

6. bir / şey	:Sıfat Tamlaması
7. çok / korkunç	:Sıfat Tamlaması
8. Bugün için	:Edat Grubu
9. o / tarihte	:Sıfat Tamlaması
10. öldürülen düşman	:Sıfat Tamlaması

215. Celme alnının terini yırtık yeniyle sildi , / gömleğinin birçok yerinde kan lekeleri vardı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Celme / alnının terini / yırtık yeniyle / sildi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sildi. :Yüklem
2. Celme :Özne
3. alnının terini :Belirtili Nesne
4. yırtık yeniyle :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. alnının / teri :Belirtili İsim Tamlaması
2. yırtık yeniyle :Edat Grubu
3. yırtık / yen :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...gömleğinin birçok yerinde / kan lekeleri / vardı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı. :Yüklem

2. kan lekeleri :Özne
 3. gömleğinin birçok yerinde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. gömleğinin / birçok yeri :Belirtili İsim Tamlaması
 2. birçok / yer :Sıfat Tamlaması
 3. kan / lekeleri :Belirtisiz İsim Tamlaması

216. Sonra döndü , / titrek bir sesle Otsukarcı'ya seslendi.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sonra / döndü.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. döndü. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sonra :Zarf Tümlenci

B)İkinci cümle:

“...titrek bir sesle / Otsukarcı'ya / seslendi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. seslendi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. titrek bir sesle :Zarf Tümlenci
 4. Otsukarcı'ya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. titrek bir sesle	:Edat Grubu
2. titrek / bir ses	:Sıfat Tamlaması
3. bir / ses	:Sıfat Tamlaması

217. - Hey delikanlı , / hazır mısın?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. hazır mısın?	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne

Kelime grupları:

1. - Hey delikanlı	:Ünlem Grubu

218.Sıra / sana / geldi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldi.	:Yüklem
2. Sıra	:Özne
3. sana	:Yer Tamlayıcısı

219.İki kavgacı çarpışmak üzere iken / Timuçin / birdenbire / sert bir sesle / aralarına / girdi:

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. girdi:	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. İki kavgacı çarpışmak üzere iken	:Zarf Tümlenci
4. birdenbire	:Zarf Tümlenci
5. sert bir sesle	:Zarf Tümlenci
6. aralarına	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. İki kavgacı çarpışmak üzere iken	:Zarf-Fiil Grubu
2. İki kavgacı çarpışmak üzere	:Edat Grubu
3. İki / kavgacı	:Sıfat Tamlaması
4. sert bir sesle	:Edat Grubu
5. sert / bir ses	:Sıfat Tamlaması
6. bir / ses	:Sıfat Tamlaması

220. - Dur!..

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. -Dur!..	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne

221.Artık / birbirimizle / cenk edemeyiz.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. cenk edemeyiz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

3. birbirimizle :Zarf Tümlenci
4. Artık :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. birbirimizle :Edat Grubu
2. cenk et- :Birleşik Fiil Grubu
3. cenk edeme- :Birleşik Fiil Grubu

222. Yiğit, er kişiler / birbiriyle / böyle konak avlusunda değil, avullarının başında / dövüür.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dövüür. :Yüklem
2. Yiğit,er kişiler :Özne
3. birbiriyle :Zarf Tümlenci
4. böyle konak avlusunda değil,avullarının başında :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Yiğit, / er kişiler :Sıfat Tamlaması
2. er / kişiler :Sıfat Tamlaması
3. birbiriyle :Edat Grubu
4. böyle konak avlusunda değil, avullarının başında:Bağlama Grubu
5. böyle / konak avlusu :Sıfat Tamlaması
6. konak / avlusu :Belirtisiz İsim Tamlaması
7. avullarının / başı :Belirtili İsim Tamlaması

223. Celme , / beni ölümden kurtaran bu bahadıra / hiçbir çağda / el kaldırmayacaksın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. el kaldırmayacaksın.	:Yüklem
2. Celme	:Özne
3. beni ölümden kurtaran bu bahadıra	:Yer Tamlayıcısı
4. hiçbir çağda	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. beni ölümden kurtaran / bu bahadır	:Sıfat Tamlaması
2. bu bahadır	:Sıfat Tamlaması
3. beni ölümden kurtaran	:Sıfat-Fiil Grubu
4. hiçbir çağ	:Sıfat Tamlaması
5. el kaldır-	:Birleşik Fiil Grubu

224.Gördüğün yerde / bu yavuz boğatırı / uluğlamalısın.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. uluğlamalısın.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Gördüğün yerde	:Yer Tamlayıcısı
4. bu yavuz boğatırı	:Belirteli Nesne

Kelime grupları:

1. Gördüğün / yer	:Sıfat Tamlaması
2. bu / yavuz boğatırı	:Sıfat Tamlaması
3. yavuz / boğatırı	:Sıfat Tamlaması

225. Genç, / fakat / gelecek günlerin en namlı başbuğu odur.

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulmuş bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Genç(tir.)”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Genç(tir.)” :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“... / fakat / gelecek günlerin en namlı başbuğu / odur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. odur. :Yüklem
 2. gelecek günlerin en namlı başbuğu :Özne

Kelime grupları:

1. gelecek günlerin / en namlı başbuğu :Sıfat Tamlaması
 2. en / namlı başbuğu :Sıfat Tamlaması
 3. namlı / başbuğu :Sıfat Tamlaması
 4. gelecek / gün :Sıfat Tamlaması
 5. gelecek / gün :Sıfat-Fiil Grubu
 6. gelecek günlerin / başbuğu :Belirtili İsim Tamlaması

226. Sonra / Otsukarcı'ya / döndü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. döndü.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Sonra	:Zarf Tümlenci
4. Otsukarcı'ya	:Yer Tamlayıcısı

227. Sen de delikanlı , / kimsen ve yurdun olmadığını söyledin , / işte obamız.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. söyledin.	:Yüklem
2. Sen de delikanlı	:Özne
3. kimsen ve yurdun olmadığını	:Belirtili Nesne
4. işte obamız.	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kimsen ve yurdun olmadığı	:Sıfat-Fiil Grubu
2. kimsen ve yurt	:Bağlama Grubu

228. Sana Kıyat Börçigin avulundan bir yurt verelim , / bir ata bulalım, / soyumuz temiz, / bahadırılıkla nam salmıştır.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sana / Kıyat Börçigin avulundan / bir yurt / verelim.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verelim.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

3. Sana :Yer Tamlayıcısı
 4. Kıyat Börçigin avulundan :Yer Tamlayıcısı
 5. bir yurt :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Kıyat Börçigin / avulu :Belirtisiz İsim Tamlaması
 2. Kıyat Börçigin :Birleşik İsim Grubu
 3. bir / yurt :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...bir ata / bulalım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bulalım. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. bir ata :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bir / ata :Sıfat Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“...soyumuz / temiz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. temiz. :Yüklem
 2. soyumuz :Özne

D)Dördüncü cümle:

“...bahadırlıkla / nam salmıştır.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. nam salmıştır. :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne
- 3. bahadırlıkla :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

- 1. nam sal- :Birleşik Fiil Grubu
- 2. bahadırlıkla :Edat Grubu

229. Hoşça / geçinelim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. geçinelim. :Yüklem
- 2. (Biz) :Gizli Özne
- 3. Hoşça :Zarf Tümleci

230. Bileğin sağlam, / yüreğin temiz ve korkusuz...

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bileğin / sağlam.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sağlam. :Yüklem
2. Bileğin :Özne

B)İkinci cümle:

“...yüreğin / temiz ve korkusuz...”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. temiz ve korkusuz... :Yüklem
2. yüreğin :Özne

Kelime grupları:

1. temiz ve korkusuz :Bağlama Grubu

231. Tez çağda / nam salarsın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. nam salarsın. :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne
3. Tez çağda :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

- 1.nam sal- :Birleşik Fiil Grubu
2. Tez / çağ :Sıfat Tamlaması

232.İşte kucağım gel, dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. İşte kucağım gel :Belirtisiz Nesne

233. Otsukarcı / acı acı gülererek / önüne / bakıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakıyordu. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. acı acı gülererek :Zarf Tümleci
 4. önüne :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. acı acı gülererek :Zarf-Fiil Grubu
 2. acı acı :Tekrar Grubu

234. Sonra / kafasını kaldırıp / tatlı bir sesle / karşıladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşıladı. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. kafasını kaldırıp :Zarf Tümleci
 4. tatlı bir sesle :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kafasını kaldırıp :Zarf-Fiil Grubu
 2. tatlı bir sesle :Edat Grubu
 3. tatlı / bir ses :Sıfat Tamlaması
 4. bir / ses :Sıfat Tamlaması

235. - Timuçin Noyan!

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. Timuçin Noyan! :Birleşik İsim Grubu

236. Ben / yurdum olmadığını / söylemedim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. söylemedim. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. yurdum olmadığını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. yurdum olmadığı :Sıfat-Fiil Grubu

237. Yurdumu bıraktığımı anlatmak / istedim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istedim.	:Yüklem
2. (Ben)	:Gizli Özne
3. Yurdumu bıraktığımı anlatmak	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Yurdumu bıraktığımı anlatmak	:İsim-Fiil Grubu
3. Yurdumu bıraktığı	:Sıfat-Fiil Grubu

238.-Yurdunu bıraktın mı, / zorun neydi?

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“ –Yurdunu / bıraktın mı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümlesidir.

Cümle unsurları:

1. bıraktın mı?	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Yurdunu	:Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“...zorun / neydi? ”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümlesidir.

Cümle unsurları:

1. neydi?	:Yüklem
2. zorun	:Özne

239. Babam öldüğü gün / anam / başka bir erle / evleniverdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. evleniverdi. :Yüklem
 2. anam :Özne
 3. Babam öldüğü gün :Zarf Tümleci
 4. başka bir erle :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Babam öldüğü / gün :Sıfat Tamlaması
 2. Babam öldüğü :Sıfat-Fiil Grubu
 3. başka bir erle :Edat Grubu
 4. başka / bir er :Sıfat Tamlaması
 5. bir / er :Sıfat Tamlaması
 6. evleniver- :Birleşik Fiil Grubu

240. Ben / bu yeni babaya boyun eğmemek, anamı da kırmamak için / obamı / bıraktım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bıraktım. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. obamı :Belirtili Nesne
 4. bu yeni babaya boyun eğmemek, anamı da kırmamak için:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bu yeni babaya boyun eğmemek, anamı da kırmamak için:Edat Grubu
 2. anamı da kırmamak :İsim-Fiil Grubu

3. boyun eğ-	:Birleşik Fiil Grubu
4. bu yeni babaya boyun eğmemek	:İsim-Fiil Grubu
5. bu / yeni baba	:Sıfat Tamlaması
6. yeni / baba	:Sıfat Tamlaması

241. Sen benim yerimde olsan yeni babanı bıçaklar, / avulun da başına geçerdin.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sen / benim yerimde olsan / yeni babanı / bıçaklar.”

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bıçaklar.	:Yüklem
2. Sen	:Özne
3. benim yerimde olsan	:Zarf Tümlenci
4. yeni babanı	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. benim / yerim	:Belirtili İsim Tamlaması
2. yeni / baba	:Sıfat Tamlaması

- “Sen / benim yerimde / olsan.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsan.	:Yüklem
2. Sen	:Özne
3. benim yerimde	:Yer Tamlayıcısı

B)İkinci cümle:

“...avulun da başına / geçerdin.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geçerdin. :Yüklem
 2. Sen :Özne
 3. avulun da başına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. avulun / başı :Belirtili İsim Tamlaması

242.Timuçin / güldü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. güldü. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne

243. - Her yiğidin bir yoğurt yiyişi / vardır.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardır. :Yüklem
 2. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi :Özne

Kelime grupları:

1. Her yiğidin / bir yoğurt yiyişi	:Belirtili İsim Tamlaması
2. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi	:İsim-Fiil Grubu
3. Her / yiğit	:Sıfat Tamlaması

244. Bu sefer / Otsukarcı / güldü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. güldü.	:Yüklem
2. Otsukarcı	:Özne
3. Bu sefer	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bu / sefer	:Sıfat Tamlaması

245. – Ben / başkalarının sütlerini dökmek için / yoğurt yemeden / yaşayacağım.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaşayacağım.	:Yüklem
2. Ben	:Özne
3. başkalarının sütlerini dökmek için	:Zarf Tümleci
4. yoğurt yemeden	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. başkalarının sütlerini dökmek için	:Edat Grubu
2. başkalarının sütlerini dökmek	:İsim-Fiil Grubu
3. başkalarının / sütleri	:Belirtili İsim Tamlaması

246. Anlamadım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. Anlamadım. :Yüklem
 2.(Ben) :Gizli Özne

247. Anlamadın / ve / anlayamazsın Timuçin Hakan

- Diğer bağlama edatlarıyla (ve) kurulmuş bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Anlamadın.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. Anlamadın. :Yüklem
 2.(Sen) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“...anlayamazsın / Timuçin Hakan.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlayamazsın :Yüklem
 2. Timuçin Hakan. :Özne

Kelime grupları:

1. anlayama- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Timuçin Hakan. :Birleşik İsim Grubu

248. Timuçin / sarardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sarardı. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne

249. - Hakan mı?

- Evet Hanlar Hanı, Hakan...
 - Kesik cümledir.

250. Senin yürüdüğün yol buraya gider / ve / sen bu yolun sonuna tek başına erecek kadar da zorlusun.

- Diğer bağlama edatlarıyla (ve) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Senin yürüdüğün yol / buraya / gider.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gider. :Yüklem
 2. Senin yürüdüğün yol :Özne
 3. buraya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Senin yürüdüğün / yol :Sıfat Tamlaması
 2. Senin / yürüdüğün :Belirtili İsim Tamlaması

3. Senin yürüdüğün :Sıfat-Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...sen / bu yolun sonuna tek başına erecek kadar / da /zorlusun.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. zorlusun. :Yüklem
 2. sen :Özne
 3. bu yolun sonuna tek başına erecek kadar :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bu yolun sonuna tek başına erecek kadar :Edat Grubu
 2. bu / yolun sonu :Sıfat Tamlaması
 3. yolun / sonu :Belirtili İsim Tamlaması

251. Tanrı sana her şeyi vermiş , / daha da verecek.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tanrı / sana / her şeyi / vermiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vermiş. :Yüklem
 2. Tanrı :Özne
 3. sana :Yer Tamlayıcısı
 4. her şeyi :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. her / şey :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...daha da / verecek.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verecek. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. daha da :Zarf Tümleci

252. Timuçin / bu tok sözlü gence / artık bir çocuk gibi / bakmıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakmıyordu. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. bu tok sözlü gence :Yer Tamlayıcısı
 4. artık bir çocuk gibi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bu / tok sözlü genç :Sıfat Tamlaması
 2. tok sözlü / genç :Sıfat Tamlaması
 3. tok / sözlü :Sıfat Tamlaması
 4. artık bir çocuk gibi :Edat Grubu
 5. bir / çocuk :Sıfat Tamlaması

253. Yaşından umulmayacak kadar derin görüşü, önünde hiçbir yiğidin dayanamayacağı kadar güçlü dövüşü / vardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı. :Yüklem
 2. Yaşından umulmayacak kadar derin görüşü, önünde hiçbir yiğidin dayanamayacağı kadar güçlü dövüşü :Özne

Kelime grupları:

1. Yaşından umulmayacak kadar / derin görüş :Sıfat Tamlaması
 2. derin / görüş :Sıfat Tamlaması
 3. Yaşından umulmayacak kadar :Edat Grubu
 4. hiçbir yiğidin dayanamayacağı kadar / güçlü dövüş:Sıfat Tamlaması
 5. güçlü / dövüş :Sıfat Tamlaması
 6. hiçbir yiğidin dayanamayacağı kadar :Edat Grubu
 7. hiçbir / yiğit :Sıfat Tamlaması

254. - Sen de bizimle gel, kazanacağımız her şeyi seninle bölüşürüz, dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sen de bizimle gel, kazanacağımız her şeyi seninle bölüşürüz:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bizimle :Edat Grubu
 2. kazanacağımız / her şey :Sıfat Tamlaması

3. her / şey :Sıfat Tamlaması
4. seninle :Edat Grubu

255. Tam Otsukarcı kapıdan saldırırken / askerler de / diğerleri kaçmasın diye / âşıkların yüzüne / kapıyı / kapayıvermişlerdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kapayıvermişlerdi. :Yüklem
2. askerler de :Özne
3. Tam Otsukarcı kapıdan saldırırken :Zarf Tümleci
4. diğerleri kaçmasın diye :Zarf Tümleci
5. âşıkların yüzüne :Yer Tamlayıcısı
6. kapıyı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Tam Otsukarcı kapıdan saldırırken :Zarf-Fiil Grubu
2. âşıkların / yüzü :Belirtili İsim Tamlaması
3. kapayıver- :Birleşik Fiil Grubu
4. diğerleri kaçmasın diye :Zarf-Fiil Grubu

256.İlk önce kendine gelen / aşçıbaşı / oldu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oldu. :Yüklem
2. aşçıbaşı :Özne
3. İlk önce kendine gelen :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. İlk önce kendine gelen	:Sıfat-Fiil Grubu
2. İlk / önce	:Sıfat Tamlaması
3. aşçıbaşı	:Belirtisiz İsim Tamlaması

257.Birden / fırladı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. fırladı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Birden	:Zarf Tümleci

258.Kapıya atılıp , / yumruklamaya ve bir dana gibi böğürmeye / başladı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başladı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Kapıya atılıp	:Zarf Tümleci
4. yumruklamaya ve bir dana gibi böğürmeye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Kapıya atılıp	:Zarf-Fiil Grubu
2. yumruklamaya ve bir dana gibi böğürme	:İsim-Fiil Grubu
3. yumruklamaya ve bir dana gibi / böğürme	:Sıfat Tamlaması
4. yumruklamaya ve bir dana gibi	:Edat Grubu
5. yumruklamaya ve bir dana	:Bağlama Grubu
6. bir / dana	:Sıfat Tamlaması

259. Ağlıyor , / yalvarıyor , / kendisinin içeride kalmasının doğru olmayacağını söylüyordu.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Ağlıyor.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. Ağlıyor. :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne

B) İkinci cümle:

“Yalvarıyor.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. Yalvarıyor. :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne

C) Üçüncü cümle:

“...kendisinin içeride kalmasının doğru olmayacağını / söylüyordu.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. söylüyordu. :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne
- 3. kendisinin içeride kalmasının doğru olmayacağını:Bln.

Kelime grupları:

1. kendisinin / içeride kalması :Belirtili İsim Tamlaması
 2. kendisinin içeride kalması :İsim-Fiil Grubu

260. Fakat / âşıkların durumu / ondan / daha / kötü idi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kötü idi. :Yüklem
 2. âşıkların durumu :Özne
 3. ondan :Yer Tamlayıcısı
 4. daha :Zarf Tümleci
 5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. âşıkların / durumu :Belirtili İsim Tamlaması

261. Kasım / sapsarı kesilmiş bir yüzle: / -Yemekleri döktü. Bir daha kim bilir ne vakit gelirler, / dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. Kasım :Özne
 3. sapsarı kesilmiş bir yüzle :Zarf Tümleci
 4. Yemekleri döktü. Bir daha kim bilir ne vakit gelirler:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. sapsarı kesilmiş bir yüzle :Edat Grubu

2. sapsarı kesilmiş / bir yüz	:Sıfat Tamlaması
3. bir / yüz	:Sıfat Tamlaması
4. sapsarı kesilmiş	:Sıfat-Fiil Grubu
5. Bir / daha	:Sıfat Tamlaması
6. ne / vakit	:Sıfat Tamlaması

262. Diğer bir âşık / homurdandı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. homurdandı.	:Yüklem
2. Diğer bir âşık	:Özne

Kelime grupları:

1. Diğer / bir âşık	:Sıfat Tamlaması
2. bir / âşık	:Sıfat Tamlaması

263. Artık / gelmezler.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. gelmezler.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Artık	:Zarf Tümlenci

264. Enayi mi herifler / bir dayak daha yesinler?

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Enayi mi / herifler?”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümlesidir.

Cümle unsurları:

1. Enayi mi :Yüklem
 2. herifler. :Özne

B)İkinci cümle:

“...bir dayak daha / yesinler?”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yesinler? :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. bir dayak daha :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bir / dayak :Sıfat Tamlaması

265.Açlıktan ölmekten başka çare / yoktur.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktur. :Yüklem
 2. Açlıktan ölmekten başka çare :Özne

Kelime grupları:

1. başka / çare	:Sıfat Tamlaması
2. Açlıktan ölmek	:İsim-Fiil Grubu

266. Bir diğeri de kapalı kapının yanına gitmiş, / burnuyla koklayarak yere dökülen yemeklerden bir parça içeriye sızmış mıdır diye bakıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bir diğeri de / kapalı kapının yanına / gitmiş.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gitmiş.	:Yüklem
2. Bir diğeri de	:Özne
3. kapalı kapının yanına	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bir / diğeri	:Sıfat Tamlaması
2. kapalı / kapının yanı	:Sıfat Tamlaması
3. kapının / yanı	:Belirtili İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...burnuyla koklayarak / yere dökülen yemeklerden bir parça içeriye sızmış mıdır diye / bakıyordu.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakıyordu.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne

3. burnuyla koklayarak :Zarf Tümlenci
 4. yere dökülen yemeklerden bir parça içeriye sızmış mıdır diye:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. burnuyla koklayarak :Zarf-Fiil Grubu
 2. yere dökülen yemeklerden bir parça içeriye sızmış mıdır diye:Zarf-Fiil Grubu
 3. yere dökülen yemeklerden / bir parça :Sıfat Tamlaması
 4. bir / parça :Sıfat Tamlaması
 5. yere dökülen / yemek :Sıfat Tamlaması
 6. yere dökülen :Sıfat-Fiil Grubu

267. Hep birden / ellerinde olmayarak / yere / çöktüler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çöktüler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Hep birden :Zarf Tümlenci
 4. ellerinde olmayarak :Zarf Tümlenci
 5. yere :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Hep birden ellerinde olmayarak :Zarf-Fiil Grubu

268. Bacaklarında / artık / ayakta durabilecek güç / kalmamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kalmamıştı. :Yüklem

2. ayakta durabilecek güç :Özne
 3. Bacaklarında :Yer Tamlayıcısı
 4. artık :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. ayakta durabilecek/ güç :Sıfat Tamlaması
 2. ayakta durabilecek :Sıfat-Fiil Grubu
 3. durabil- :Birleşik Fiil Grubu

269. Yapacak, bekleyecek bir şey olmadığından / odayı / bir mezar sessizliği / kapladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kapladı. :Yüklem
 2. bir mezar sessizliği :Özne
 3. odayı :Belirtili Nesne
 4. Yapacak, bekleyecek bir şey olmadığından :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Yapacak,bekleyecek bir şey olmadığından :Zarf-Fiil Grubu
 2. Yapacak, bekleyecek / bir şey :Sıfat Tamlaması
 3. bir / şey :Sıfat Tamlaması
 4. Yapacak, bekleyecek :Sıfat-Fiil Grubu
 5. bir / mezar sessizliği :Sıfat Tamlaması
 6. mezar / sessizliği :Sıfat Tamlaması

270. Fakat aşçıbaşı hâlâ bağıyor, / ağlıyor, / sızlıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Fakat / aşçıbaşı / hâlâ / bağıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağıyor. :Yüklem
2. aşçıbaşı :Özne
3. hâlâ :Zarf Tümlenci
4. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...ağlıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Ağlıyor. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

C)Üçüncü cümle:

“...sızlıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sızlıyordu. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

271. Kasım, / sert bir sesle / onu susturmak / istedi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istedi :Yüklem
 2. Kasım :Özne
 3. sert bir sesle :Zarf Tümlenci
 4. onu susturmak :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. sert bir sesle onu susturmak :İsim-Fiil Grubu
 2. sert bir sesle :Edat Grubu
 3. sert / bir ses :Sıfat Tamlaması
 4. bir / ses :Sıfat Tamlaması

272. - Ulan! Öküz gibi / ne / bağıryorsun?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümlesidir.

Cümle unsurları:

1. bağıryorsun? :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Öküz gibi :Zarf Tümlenci
 4. ne :Belirtisiz Nesne
 5.Ulan! :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Öküz gibi :Edat Grubu

273. Kulağımızın zarı / patlayacak.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. patlayacak. :Yüklem
 2. Kulağımızın zarı :Özne

Kelime grupları:

1. Kulağımızın / zarı :Belirtili İsim Tamlaması

274. Sanki / burada / yalnız / sen mi / kapalı kaldın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümlesidir.

Cümle unsurları:

1. kapalı kaldın. :Yüklem
 2. sen mi :Özne
 3. burada :Yer Tamlayıcısı
 4. Sanki :Cümle dışı unsur
 5. yalnız :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kapalı kal- :Birleşik Fiil Grubu

275. Bir âşık / güldü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. güldü. :Yüklem
2. Bir âşık :Özne

Kelime grupları:

1. Bir / âşık :Sıfat Tamlaması

276. - Herifteki gövdeye / bak!..

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bak!.. :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne
3. Herifteki gövdeye :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Herifteki / gövde :Sıfat Tamlaması

277.O şişman olmasın / da / kim olsun...

- Diğer bağlama edatlarıyla (da / de) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“O / şişman olmasın.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. şişman olmasın. :Yüklem
2. O :Özne

Kelime grupları:

1. şişman ol- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...kim / olsun...”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsun... :Yüklem
 2. kim :Özne

278.Kâfir / piliç gibi(dir.)...

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. piliç gibi(dir.)... :Yüklem
 2. Kâfir :Özne

Kelime grupları:

1. piliç gibi :Edat Grubu

279. – Hayır !.. Budundan kebaplık çıkarılabilecek bir danaya / daha çok / benziyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. benziyor. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Budundan kebaplık çıkarılabilecek bir danaya :Yer Tamlayıcısı
 4. daha çok :Zarf Tümleci

5. Hayır! :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Budundan kebaplık çıkarılabilecek / bir dana :Sıfat Tamlaması
2. bir / dana :Sıfat Tamlaması
3. Budundan kebaplık çıkarılabilecek :Sıfat-Fiil Grubu
4. çıkarılabil- :Birleşik Fiil Grubu

280.Aşçıbaşının / artık / sesi / kısılmıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kısılmıştı. :Yüklem
2. Aşçıbaşının sesi :Özne
3. artık :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Aşçıbaşının / sesi :Belirtili İsim Tamlaması
2. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

281. Hem / bağırmakla / kimsenin gelemeyeceğini / aklı da / kesmişti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kesmişti. :Yüklem
2. aklı da :Özne
3. kimsenin gelemeyeceğini :Belirtili Nesne
4. bağırmakla :Zarf Tümlenci
5. Hem :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

2. bağırma :Edat Grubu
3. geleme- :Birleşik Fiil Grubu

282. Fakat / “dana” sözü de çok ağırna gittiğinden / titrek bir sesle / karşıladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşıladı. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3.“dana” sözü de çok ağırna gittiğinden :Zarf Tümlenci
4. titrek bir sesle :Zarf Tümlenci
5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

- 1.“dana” sözü de çok ağırna gittiğinden :Zarf-Fiil Grubu
2.“dana” / sözü :Belirtisiz İsim Tamlaması
3. ağırna git- :Birleşik Fiil Grubu
4. titrek bir sesle :Edat Grubu
5. titrek / bir ses :Sıfat Tamlaması
6. bir / ses :Sıfat Tamlaması

283. - Ben / dana değilim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. dana değilim. :Yüklem
2. Ben :Özne

284. Ben...

- Kesik cümledir.

285. Ben / Sultan Mehmed'in aşçıbaşıyım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Sultan Mehmed'in aşçıbaşıyım. :Yüklem
 2. Ben :Özne

Kelime grupları:

1. Sultan Mehmed'in / aşçıbaşı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Sultan Mehmed :Birleşik İsim Grubu
 3. aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

286. - Canın / tamuya / gitsin / aşçıbaşı efendi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gitsin :Yüklem
 2. Canın :Özne
 3. tamuya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. aşçıbaşı efendi. :Unvan Grubu
 2. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

287. Dana olmadıktan sonra / Çin Hakanı olmuşsun / ne işe / yarar?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yarar? :Yüklem
 2. Çin Hakanı olmuşsun :Özne
 3. Dana olmadıktan sonra :Zarf Tümleci
 4. ne işe :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Dana olmadıktan sonra :Edat Grubu
 2. Çin / Hakanı :Belirtisiz İsim Tamlaması

288. Sen / şimdi bir öküz yavrusu olsaydın, / bizim işimize / bak / ne kadar / yarayacaktın?

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. yarayacaktın. :Yüklem
 2. Sen :Özne
 3. şimdi bir öküz yavrusu olsaydın :Zarf Tümleci
 4. bizim işimize :Yer Tamlayıcısı
 5. ne kadar :Zarf Tümleci
 6. bak :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bizim işimiz :Belirtili İsim Tamlaması
 2. ne / kadar :Sıfat Tamlaması

- “Sen / şimdi / bir öküz yavrusu / olsaydın.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsaydın. :Yüklem
2. Sen :Özne
3. şimdi :Zarf Tümlenci
4. bir öküz yavrusu :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bir / öküz yavrusu :Sıfat Tamlaması
2. öküz / yavrusu :Belirtisiz İsim Tamlaması

289. – Kaburgasından / külbastılık / çıkarırdık!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıkarırdık! :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne
3. Kaburgasından :Yer Tamlayıcısı
4. külbastılık :Belirtisiz Nesne

290.Aşçıbaşı / konuşmanın kötü bir yola döküldüğünü görünce / işi şakaya çevirmek için / zorla / sırttı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sırttı. :Yüklem
2. Aşçıbaşı :Özne

3. konuşmanın kötü bir yola döküldüğünü görünce :Zarf Tümleci
 4. işi şakaya çevirmek için :Zarf Tümleci
 5. zorla :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. konuşmanın kötü bir yola döküldüğünü görünce :Zarf-Fiil Grubu
 2. kötü / bir yol :Sıfat Tamlaması
 3. bir / yol :Sıfat Tamlaması
 4. işi şakaya çevirmek için :Edat Grubu
 5. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

291.Aşçıbaşı / utanıp / sıkılma.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. sıkılma. :Yüklem
 2. Aşçıbaşı :Özne
 3. utanıp :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

- 1.Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

292. Hani / sen, / şöyle tam / külbastılıksın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. külbastılıksın. :Yüklem
 2. sen :Özne
 3. şöyle tam :Zarf Tümleci
 4. Hani :Cümle dışı unsur

293.Şuracıkta / bir ateş / olsaydı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsaydı. :Yüklem
 2. bir ateş :Özne
 3. Şuracıkta :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bir / ateş :Sıfat Tamlaması

294. Ertesi sabah, / içlerinin baygınlığından uyuyamayan iki âşık / açlıklarını gidermek için / elbiselerinden kopardıkları tahta düğmelerle / tek mi çift mi / oynuyorlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oynuyorlardı. :Yüklem
 2. içlerinin baygınlığından uyuyamayan iki âşık :Özne
 3. Ertesi sabah :Zarf Tümleci
 4. açlıklarını gidermek için :Zarf Tümleci
 5. elbiselerinden kopardıkları tahta düğmelerle :Zarf Tümleci
 6. tek mi çift mi :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Ertesi / sabah :Sıfat Tamlaması
 2. içlerinin baygınlığından uyuyamayan / iki âşık :Sıfat Tamlaması
 3. iki / âşık :Sıfat Tamlaması
 4. içlerinin baygınlığından uyuyamayan :Sıfat-Fiil Grubu
 5. içlerinin / baygınlığı :Belirtili İsim Tamlaması

6. açıklıklarını gidermek için	:Edat Grubu
7. açıklıklarını gidermek	:İsim-Fiil Grubu
8. elbiselerinden kopardıkları tahta düğmelerle	:Edat Grubu
9. elbiselerinden kopardıkları / tahta düğmeler	:Sıfat Tamlaması
10. tahta / düğme	:Sıfat Tamlaması
11. elbiselerinden kopardıkları	:Sıfat-Fiil Grubu

295. Tek mi, çift mi?

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. Tek mi,çift mi? :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

296. Tek(tir)!..

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Tek(tir)!.. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

297. – Ver / dört tane.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Ver. :Yüklem

2. (Sen) :Gizli Özne
 3. dört tane :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. dört / tane :Sıfat Tamlaması

298. Yavaş yavaş / bu oyuncuların çevresini / diğerleri de / aldılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. aldılar. :Yüklem
 2. diğerleri de :Özne
 3. Yavaş yavaş :Zarf Tümleci
 4. bu oyuncuların çevresini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Yavaş yavaş :Tekrar Grubu
 2. bu / oyuncuların çevresini :Sıfat Tamlaması
 3. oyuncuların / çevresi :Belirtili İsim Tamlaması

299. Şimdi / bütün âşıklar / düğmelerini söküp / tek mi çift mi / oynuyorlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oynuyorlardı. :Yüklem
 2. bütün âşıklar :Özne
 3. Şimdi :Zarf Tümleci
 4. düğmelerini söküp :Zarf Tümleci
 5. tek mi çift mi :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bütün / âşıklar	:Sıfat Tamlaması
2. düğmelerini söküp	:Zarf-Fiil Grubu

300. Fakat / içlerinden biri / arasına / yan gözle / diğer bir köşede tavşan gibi tek gözü kapalı uyuyan aşçıbaşıyı / süzüyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. süzüyordu.	:Yüklem
2. içlerinden biri	:Özne
3. arasına	:Zarf Tümleci
4. yan gözle	:Zarf Tümleci
5. diğer bir köşede tavşan gibi tek gözü kapalı uyuyan aşçıbaşıyı:	Belirtili Nesne
6. Fakat	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. içlerinden / biri	:Belirtili İsim Tamlaması
2. arasına	:Tekrar Grubu
3. yan gözle	:Edat Grubu
4. yan / göz	:Sıfat Tamlaması
5. diğer bir köşede tavşan gibi tek gözü kapalı uyuyan / aşçıbaşı:	Sıfat Tamlaması
6. diğer bir köşede tavşan gibi tek gözü kapalı uyuyan:	Sıfat-Fiil Grubu
7. tek / gözü kapalı	:Sıfat Tamlaması
8. gözü kapalı	:Yükleme Grubu
9. diğer bir köşede tavşan gibi	:Edat Grubu
10. diğer / bir köşe	:Sıfat Tamlaması
11. bir / köşe	:Sıfat Tamlaması
12. Aşçıbaşı	:Belirtisiz İsim Tamlaması

301. - Aklıma bir şey geldi, / dedi.

a.Yapısına göre	:İç içe birleşik cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

“ – Aklıma / bir şey / geldi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldi. :Yüklem
 2. bir şey :Özne
 3. Aklıma :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bir şey :Sıfat Tamlaması

302. - Ne gibi?

- Kesik cümledir.

303. Karnımızı doyurmak için / bir çare / var.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. var. :Yüklem
 2. bir çare :Özne
 3. Karnımızı doyurmak için :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Karnımızı doyurmak için	:Edat Grubu
2. Karnımızı doyurmak	:İsim-Fiil Grubu
3. bir / çare	:Sıfat Tamlaması

304.O da eti her ne kadar körpe olmasa / da / aşçıbaşyı doğrayıp yemek.

- Diğer bağlama edatlarıyla (da / de) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“O da / eti / her ne kadar / körpe olmasa.”

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. körpe olmasa.	:Yüklem
2. eti	:Özne
3. her ne kadar	:Zarf Tümlenci
4. O da	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. körpe olma-	:Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...aşçıbaşyı / doğrayıp yemek(tir).”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. doğrayıp yemek(tir).	:Yüklem
2. aşçıbaşyı	:Özne

Kelime grupları:

1. doğrayıp yemek	:Birleşik Fiil Grubu

2. aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

305.Aşçıbaşının yattığı yerden / hafif bir inilti / işitildi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. işitildi. :Yüklem
 2. hafif bir inilti :Özne
 3. Aşçıbaşının yattığı yerden :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. hafif / bir inilti :Sıfat Tamlaması
 2. bir / inilti :Sıfat Tamlaması
 3. Aşçıbaşının yattığı / yer :Sıfat Tamlaması
 4. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

306.Âşık / bu iniltiyi işitmemiş gibi / sözün sonunu / getirdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. getirdi. :Yüklem
 2. Âşık :Özne
 3. bu iniltiyi işitmemiş gibi :Zarf Tümlenci
 4. sözün sonunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. sözün sonunu getir- :Birleşik Fiil Grubu
 2. sözün / sonu :Belirtili İsim Tamlaması
 3. bu iniltiyi işitmemiş gibi :Edat Grubu

4. bu / inilti :Sıfat Tamlaması

307.- Şimdi / tek mi, çift mi yerine aşçıbaşının kaburgasına, ciğerine, içkembesine, kafasına / oynarız.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oynarız. :Yüklem
 2.(Biz) :Gizli Özne
 3. Şimdi :Zarf Tümleci
 4. tek mi, çift mi yerine aşçıbaşının kaburgasına, ciğerine, içkembesine, kafasına:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. aşçıbaşının / kaburgası :Belirtili İsim Tamlaması
 2. aşçıbaşının / ciğeri :Belirtili İsim Tamlaması
 3. aşçıbaşının / içkembesi :Belirtili İsim Tamlaması
 4. aşçıbaşının / kafası :Belirtili İsim Tamlaması
 5. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

308. Ondan sonra / işini bitiririz.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. işini bitiririz. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Ondan sonra :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. işini bitir- :Birleşik Fiil Grubu

2. Ondan sonra :Edat Grubu

309.İnilti daha şiddetli geldi, / fakat / diğerleri buna da aldırmadan sordular:

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“ İnilti / daha şiddetli / geldi. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldi. :Yüklem
 2. İnilti :Özne
 3. daha şiddetli :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. daha / şiddetli :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“ ... / fakat / diğerleri / buna da aldırmadan / sordular.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sordular: :Yüklem
 2. diğerleri :Özne
 3. buna da aldırmadan :Zarf Tümleci
 4. fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. buna da aldırmadan :Zarf-Fiil Grubu

310. - İyi anlayamadık, / nasıl?

- Sıralı cümledir, iki cümleden oluşmaktadır.

A) Birinci cümle:

“ – İyi / anlayamadık.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlayamadık. :Yüklem
 2.(Biz) :Gizli Özne
 3. İyi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. anlayama- :Birleşik Fiil Grubu

B) İkinci cümle:

“... nasıl?”

- Kesik cümledir.

311. - Bayağı, / şimdi / içimizden biri / ayrılır.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayrılır. :Yüklem
 2. içimizden biri :Özne
 3. şimdi :Zarf Tümleci
 4. Bayağı :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. içimizden / biri :Belirtisiz İsim Tamlaması

312. Bana / aşçıbaşının işkembesi için / “tek mi, çift mi” / der.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. der. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Bana :Yer Tamlayıcısı
 4. aşçıbaşının işkembesi için :Zarf Tümlenci
 5. “tek mi, çift mi” :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. aşçıbaşının işkembesi için :Edat Grubu
 2. aşçıbaşının / işkembesi :Belirtili İsim Tamlaması
 3. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

313. Bilirsem işkembe benim, / bilemezsem onun olur.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bilirsem / işkembe / benim.”

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. benim. :Yüklem
 2. işkembe :Özne
 3. Bilirsem :Zarf Tümlenci

B)İkinci cümle:

“...bilemezsem / onun olur. ”

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. onun olur. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. bilemezsem :Zarf Tümleci

314. Ben / bu sefer / başkasına / sorarım.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sorarım. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. bu sefer :Zarf Tümleci
 4. başkasına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bu / sefer :Sıfat Tamlaması

315. Böylece / gideriz.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gideriz. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Böylece :Zarf Tümleci

316. Hemen / Kasım'la laf söyleyen âşık / karşılaştılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşılaştılar. :Yüklem
 2. Kasım'la laf söyleyen âşık :Özne
 3. Hemen :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Kasım'la laf söyleyen / âşık :Sıfat Tamlaması
 2. Kasım'la laf söyleyen :Sıfat-Fiil Grubu
 3. laf söyle- :Birleşik Fiil Grubu
 4. Kasım'la :Edat Grubu

317. - Aşçıbaşının kaburgaları için / tek mi çift mi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. tek mi çift mi? :Yüklem
 2. :Özne yoktur.
 3. Aşçıbaşının kaburgaları için :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Aşçıbaşının kaburgaları için :Edat Grubu
 2. Aşçıbaşının / kaburgaları :Belirtili İsim Tamlaması
 3. tek mi çift mi :Tekrar Grubu
 4. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

318. – Çift(tir.)!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Çift(tir)! :Yüklem
 2. :Öznesi düşmüştür.

319.Bilemedin!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. Bilemedin! :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne

320.Kaburgalar / benim(dir.).

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. benim(dir.). :Yüklem
 2. Kaburgalar :Özne

321. - Aşçıbaşının ciğerleri / tek mi, çift mi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. tek mi, çift mi? :Yüklem
2. Aşçıbaşının ciğerleri :Özne

Kelime grupları:

1. Aşçıbaşının / ciğerleri :Belirtili İsim Tamlaması
2. tek mi çift mi :Tekrar Grubu
3. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

322. - Tek!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Tek (tir)! :Yüklem
2. :Öznesi düşmüştür.

323. -Al! Ciğerleri senin oldu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“- Al !”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Al! :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“Ciğerleri / senin oldu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. senin oldu. :Yüklem
- 2. Ciğerleri :Özne

324.Aşçıbaşının paça ve bağırsak, işkembesi, / tek mi çift mi(dir.)?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. tek mi çift mi? :Yüklem
- 2. Aşçıbaşının paça ve bağırsak, işkembesi :Özne

Kelime grupları:

- 1. Aşçıbaşının / paça ve bağırsak, işkembesi :Belirtili İsim Tamlaması
- 2. paça ve bağırsak, / işkembesi :Sıfat Tamlaması
- 3. paça ve bağırsak :Bağlama Grubu
- 4. tek mi çift mi :Tekrar Grubu
- 5. Aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

325.Aşçıbaşı / iniltiyi bırakıp avaz avaz:

- Merhamet, merhamet... diye / böğürmeye, ağlamaya / başladı.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başladı.	:Yüklem
2. Aşçıbaşı	:Özne
3. iniltiyi bırakıp avaz avaz	:Zarf Tümleci
4. -Merhamet, merhamet... diye	:Zarf Tümleci
5. böğürmeye, ağlamaya	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. iniltiyi bırakıp	:Zarf-Fiil Grubu
2. avaz avaz	:Tekrar Grubu
3. -Merhamet, merhamet...diye	:Zarf-Fiil Grubu
4. Aşçıbaşı	:Belirtisiz İsim Tamlaması

326.Gözlerinden / yaşlar / şıpır şıpır / dökülüyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dökülüyordu.	:Yüklem
2. yaşlar	:Özne
3. Gözlerinden	:Yer Tamlayıcısı
4. şıpır şıpır	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. şıpır şıpır	:Tekrar Grubu

327. Fakat / âşıklardan biri / sert bir sesle / ona / durumun kötülüğünü / açıkladı:

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açıkladı:	:Yüklem
2. âşıklardan biri	:Özne
3. sert bir sesle	:Zarf Tümleci
4. ona	:Yer Tamlayıcısı
5. durumun kötülüğünü	:Belirtili Nesne
6. Fakat	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. âşıklardan / biri	:Belirtili İsim Tamlaması
2. sert bir sesle	:Edat Grubu
3. sert / bir ses	:Sıfat Tamlaması
4. bir / ses	:Sıfat Tamlaması
5. durumun / kötülüğü	:Belirtili İsim Tamlaması

328. – Aşçıbaşı / sesini / kes.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kes.	:Yüklem
2. Aşçıbaşı	:Özne
3. sesini	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1.Aşçıbaşı	:Belirtisiz İsim Tamlaması

329. Yoksa / dilini / koparırsınız ha!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koparırız ha!	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Yoksa	:Zarf Tümleci
4. dilini	:Belirtili Nesne
5. Yoksa	:Cümle dışı unsur

330.Öyle dana gibi / bağırma!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırma!	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Öyle dana gibi	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Öyle dana gibi	:Edat Grubu

331.Sen / bizim gözümüze / şimdi / piliç gibi / gözüküyorsun.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözüküyorsun.	:Yüklem
2. Sen	:Özne
3. bizim gözümüze	:Yer Tamlayıcısı
4. şimdi	:Zarf Tümleci
5. piliç gibi	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bizim / gözümüz :Belirtili İsim Tamlaması
 2. piliç gibi :Edat Grubu

332. Bir diğeri / dilini / damağına vurarak / şaklattı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. şaklattı: :Yüklem
 2. Bir diğeri :Özne
 3. dilini :Belirtili Nesne
 4. damağına vurarak :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bir / diğeri :Sıfat Tamlaması
 2. dilini damağına vurarak :Zarf-Fiil Grubu

333. - Açlık bu babam, / kolay değil.

- Sıralı cümledir, öznesi ortak bağımlı sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“- Açlık / bu / babam.” (Babam, bu açlıktır.)

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Açlık(tır). :Yüklem
 2. bu :Özne
 3. babam :Cümle dışı unsur

B)İkinci cümle:

“... (bu) / kolay değil(dir).”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kolay değil. :Yüklem
 2. (bu) :Özne

334.İşini daha evvel bitirmemizi istemiyorsan sesini kes; / kâfir vallahi gözüme semiz bir kaz gibi geliyor.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“İşini daha evvel bitirmemizi istemiyorsan / sesini / kes.”

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kes. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. İşini daha evvel bitirmemizi istemiyorsan :Zarf Tümlenci
 4. sesini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. İşini daha evvel bitirmemizi :İsim-Fiil Grubu
 2. daha / evvel :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“... kâfir / vallahi / gözüme / semiz bir kaz gibi / geliyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyor. :Yüklem
 2. kâfir :Özne
 3. gözüme :Yer Tamlayıcısı
 4. semiz bir kaz gibi :Zarf Tümleci
 5. vallahi :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. semiz bir kaz gibi :Edat Grubu
 2. semiz / bir kaz :Sıfat Tamlaması
 3. bir / kaz :Sıfat Tamlaması

335. Tek mi, çift mi oyunu bitince / hep birden / aşçıbaşıyı parçalamak için / kovalamaya / başladılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başladılar. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Tek mi,çift mi oyunu bitince :Zarf Tümleci
 4. hep birden :Zarf Tümleci
 5. aşçıbaşıyı parçalamak için :Zarf Tümleci
 6. kovalamaya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Tek mi, çift mi oyunu bitince :Zarf-Fiil Grubu
 2. Tek mi, çift mi / oyunu :Belirtisiz İsim Tamlaması
 3. hep birden aşçıbaşıyı parçalamak için :Edat Grubu

4. hep birden aşçıbaşıyı parçalamak :İsim-Fiil Grubu
 5. aşçıbaşı :Belirtisiz İsim Tamlaması

336. Zavallı halinden umulmaz bir çeviklikle odanın içinde fır dönüyor, / bir köşeden diğer bir köşeye bir geyik gibi sıçrarken bağılıyor, / yalvarıyor, / ağlıyor, / merhamet dileniyordu.

- Sıralı cümledir, beş basit cümleden oluşmaktadır.

A)Birinci cümle:

“Zavallı / halinden umulmaz bir çeviklikle / odanın içinde / fır dönüyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. fır dönüyor. :Yüklem
 2. Zavallı :Özne
 3. halinden umulmaz bir çeviklikle :Zarf Tümlenci
 4. odanın içinde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. fır dön- :Birleşik Fiil Grubu
 2. odanın / içi :Belirtili İsim Tamlaması
 3. halinden umulmaz bir çeviklikle :Edat Grubu
 4. halinden umulmaz / bir çeviklik :Sıfat Tamlaması
 5. bir / çeviklik :Sıfat Tamlaması
 6. halinden umulmaz :Sıfat-Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...bir köşeden diğer bir köşeye bir geyik gibi sıçrarken / bağılıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağıyor. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. bir köşeden diğer bir köşeye bir geyik gibi sıçrarken:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bir köşeden diğer bir köşeye bir geyik gibi sıçrarken:Zarf-Fiil Grubu
2. bir köşeden diğer bir köşeye bir geyik gibi :Edat Grubu
3. bir / geyik :Sıfat Tamlaması
4. bir köşeden diğer bir köşeye :Tekrar Grubu
5. bir / köşe :Sıfat Tamlaması
6. diğer / bir köşe :Sıfat Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“... yalvarıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yalvarıyor. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

D)Dördüncü cümle:

“...ağlıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ağlıyor. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

E)Beşinci cümle:

“... merhamet dileniyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. merhamet dileniyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. merhamet dilen- :Birleşik Fiil Grubu

337. Fakat / galiba / açlıktan gözü kararan âşıklar / onu / muhakkak ele geçirip yemek / istiyorlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istiyorlardı. :Yüklem
 2. açlıktan gözü kararan âşıklar :Özne
 3. onu :Belirtili Nesne
 4. muhakkak ele geçirip yemek :Belirtisiz Nesne
 5. Fakat :Cümle dışı unsur
 6. galiba :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. açlıktan gözü kararan / âşıklar :Sıfat Tamlaması
 2. açlıktan gözü kararan :Sıfat-Fiil Grubu
 3. gözü karar- :Birleşik Fiil Grubu
 4. muhakkak ele geçirip :Zarf-Fiil Grubu
 5. ele geçir- :Birleşik Fiil Grubu

338. Sonunda / bir tanesi / aşçının tiz bir feryadına / kahkahalar / karıştırdı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karıştırdı. :Yüklem
 2. bir tanesi :Özne
 3. Sonunda :Zarf Tümleci
 4. aşçının tiz bir feryadına :Yer Tamlayıcısı
 5. kahkahalar :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. aşçının / tiz bir feryadı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. tiz / bir feryat :Sıfat Tamlaması
 3. bir / feryat :Sıfat Tamlaması
 4. bir / tane :Sıfat Tamlaması

339. - Yakaladım, / yakaladım!..

- Sıralı cümledir, iki basit cümleden oluşmaktadır.

A) Birinci cümle:

“Yakaladım.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Yakaladım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

B) İkinci cümle:

“Yakaladım.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Yakaladım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

340. Bu sırada / kapı / açıldı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açıldı. :Yüklem
 2. kapı :Özne
 3. Bu sırada :Zarf Tümleci

341. Tokta Beğ / kaçıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaçıyordu. :Yüklem
 2. Tokta Beğ :Özne

Kelime grupları:

1. Tokta Beğ :Unvan Grubu

342. Arkada bıraktığı yüzlerce kavgacıyı bir solukta temizleyen bu adamlara karşı / ne / yapılabilirdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapılabildi. :Yüklem
 2. (Tokta Beğ / O) :Gizli Özne
 3. ne :Belirtisiz Nesne
 4. Arkada bıraktığı yüzlerce kavgacıyı bir solukta temizleyen bu adamlara karşı:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Arkada bıraktığı yüzlerce kavgacıyı bir solukta temizleyen bu adamlara karşı:Edat Grubu
 2. Arkada bıraktığı yüzlerce kavgacıyı bir solukta temizleyen / bu adamlar:Sıfat Tamlaması
 3. bu / adamlar :Sıfat Tamlaması
 4. Arkada bıraktığı yüzlerce kavgacıyı bir solukta temizleyen:Sıfat-Fiil Grubu
 5. bir / soluk :Sıfat Tamlaması
 6. Arkada bıraktığı / yüzlerce kavgacı :Sıfat Tamlaması
 7. yüzlerce / kavgacı :Sıfat Tamlaması
 8. Arkada bıraktığı :Sıfat-Fiil Grubu
 9. yapılabildi- :Birleşik Fiil Grubu

343. Timuçin'in, ne kadar amansız bir adamını ardından saldığını / şimdi / anlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlamıştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Timuçin'in, ne kadar amansız bir adamını ardından saldığını:Belirtili Nesne
 4. şimdi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Timuçin'in, ne kadar amansız bir adamını ardından saldığı:Sıfat-Fiil Grubu
2. Timuçin'in, / ne kadar amansız bir adamı :Belirtili İsim Tamlaması
3. amansız / bir adam :Sıfat Tamlaması
4. bir / adam :Sıfat Tamlaması

344.Dişleri arasından / mırıldandı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mırıldandı: :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Dişleri arasından :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Dişleri(nin) / arası :Belirtili İsim Tamlaması

345. - Bu Timuçin denilen it, / doğrusu / yaman adam(dır.)...

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaman adam(dır)... :Yüklem
2. Bu Timuçin denilen it :Özne
3. doğrusu :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Bu Timuçin denilen / it :Sıfat Tamlaması
2. Bu Timuçin denilen :Sıfat-Fiil Grubu
3. yaman / adam :Sıfat Tamlaması

346. Ardımıza öyle birini saldı / ki, / işin ucunda yalnız karısını değil, kellemi de beraber geri vermezsem iyidir.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ardımıza / öyle birini / saldı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. saldı. :Yüklem
- 2. (O) :Gizli Özne
- 3. Ardımıza :Yer Tamlayıcısı
- 4. öyle birini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

- 1. öyle / biri :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...işin ucunda yalnız karısını değil, kellemi de beraber geri vermezsem / iyidir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. iyidir. :Yüklem
- 2. işin ucunda yalnız karısını değil, kellemi de beraber geri vermezsem:Özne

Kelime grupları:

- 1. işin ucunda yalnız karısını değil, kellemi de beraber geri vermezsem:Bağlama Grubu
- 2. işin / ucu :Belirtili İsim Tamlaması

347. Yemek, içmek... bunları / artık / hiç / düşünmüyordu.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. düşünmüyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Yemek,içmek... bunları :Belirtili Nesne
 4. artık :Zarf Tümleci
 5. hiç :Zarf Tümleci

348. Atlar çatlayıncaya kadar / kaçmaktan başka çıkar yol / yoktu.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktu. :Yüklem
 2. kaçmaktan başka çıkar yol :Özne
 3. Atlar çatlayıncaya kadar :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Atlar çatlayıncaya kadar :Edat Grubu
 2. çıkar / yol :Sıfat Tamlaması

349. Derelerden, vadilerden, tepelerden / yeniden bir yıldırım hızıyla geçip / gidiyorlardı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gidiyorlardı.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Derelerden, vadilerden, tepelerden	:Yer Tamlayıcısı
4. yeniden bir yıldırım hızıyla geçip	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. yeniden bir yıldırım hızıyla geçip	:Zarf-Fiil Grubu
2. yeniden bir yıldırım hızıyla	:Edat Grubu
3. bir / yıldırım hızı	:Sıfat Tamlaması
4. yıldırım / hızı	:Sıfat Tamlaması

350. Bu gidişle bir gün arkalarında Timuçin'in adamları gözükecekti, / o zaman!...

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bu gidişle / bir gün / arkalarında / Timuçin'in adamları / gözükecekti.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözükecekti.	:Yüklem
2. Timuçin'in adamları	:Özne
3. arkalarında	:Yer Tamlayıcısı
4. Bu gidişle	:Zarf Tümlenci
5. bir gün	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bu gidişle	:Edat Grubu
2. Bu gidiş	:İsim-Fiil Grubu
3. Bu / gidiş	:Sıfat Tamlaması
4. bir / gün	:Sıfat Tamlaması
5. Timuçin'in / adamları	:Belirtili İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...o zaman!...”

- Kesik cümledir.

351.İşte o zaman / çok kanlı bir cenk / olacaktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olacaktı. :Yüklem
 2. çok kanlı bir cenk :Özne
 3. İşte o zaman :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. o / zaman :Sıfat Tamlaması
 2. çok kanlı / bir cenk :Sıfat Tamlaması
 3. bir / cenk :Sıfat Tamlaması
 4. çok / kanlı :Sıfat Tamlaması

352. Ya arkadakiler yetişmeden bir bildik orduya rastlarsa, / o zaman da / arkadakiler için / çok / kötü idi.

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kötü idi. :Yüklem
 2. (arkadakiler yetişmeden bir bildik orduya rastlamaları) :Özne
 3. o zaman da :Zarf Tümleci
 4. arkadakiler için :Zarf Tümleci
 5. çok :Zarf Tümleci
 6. Ya arkadakiler yetişmeden bir bildik orduya rastlarsa:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. o / zaman :Sıfat Tamlaması
 2. arkadakiler için :Edat Grubu

“Ya / arkadakiler yetişemedi / bir bildik orduya / rastlarsa.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. rastlarsa. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. arkadakiler yetişemedi :Zarf Tümlenci
 4. bir bildik orduya :Yer Tamlayıcısı
 5. Ya :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. yetişeme- :Birleşik Fiil Grubu
 2. bir / bildik ordu :Sıfat Tamlaması
 3. bildik / ordu :Sıfat Tamlaması

353. - Hepsinin kafasını koparacağım! / diyordu.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. diyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Hepsinin kafasını koparacağım :Belirtisiz Nesne

“- Hepsinin kafasını / koparacağım!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koparacağım! :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Hepsinin kafasını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Hepsinin / kafası :Belirtili İsim Tamlaması

354.Dördüncü günü / atlılardan biri / bağırdı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı: :Yüklem
 2. atlılardan biri :Özne
 3. Dördüncü günü :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Dördüncü / gün :Sıfat Tamlaması
 2. atlılardan / biri :Belirtisiz İsim Tamlaması

355. - Karşiki tepeden / gözüktüler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözüktüler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne

3. Karşiki tepeden :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Karşiki / tepe :Sıfat Tamlaması

356.Kızıl Tuğ'un yol gösterdiği Otsukarcı'nın adamları / tepeden / gözükmüşlerdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözükmüşlerdi. :Yüklem
 2. Kızıl Tuğ'un yol gösterdiği Otsukarcı'nın adamları:Özne
 3. tepeden :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Kızıl Tuğ'un yol gösterdiği / Otsukarcı'nın adamları:Sıfat Tamlaması
 2. Otsukarcı'nın / adamları :Belirtili İsim Tamlaması
 3. Kızıl Tuğ'un yol gösterdiği :Sıfat-Fiil Grubu
 4. Kızıl / Tuğ :Sıfat Tamlaması

357.Gökten bir yıldırım gelmezse, / Tokta Beğ için / kurtuluş / yoktu.

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :isim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktu. :Yüklem
 2. kurtuluş :Özne
 3. Gökten bir yıldırım gelmezse :Zarf Tümlenci
 4. Tokta Beğ için :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bir / yıldırım	:Sıfat Tamlaması
2. Tokta Beğ için	:Edat Grubu
3. Tokta Beğ	:Unvan Grubu

358. Onlar da Tokta Beğ'i görmüşler, / kulaklarını delecek kadar korkunç naralar / atıyorlardı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Onlar da / Tokta Beğ'i / görmüşler.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görmüşler.	:Yüklem
2. Onlar da	:Özne
3. Tokta Beğ'i	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1.Tokta Beğ	:Unvan Grubu

B)İkinci cümle:

“...kulaklarını delecek kadar korkunç naralar / atıyorlardı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atıyorlardı.	:Yüklem
2. Onlar	:Özne
3. kulaklarını delecek kadar korkunç naralar	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. kulaklarını delecek kadar / korkunç naralar :Sıfat Tamlaması
2. korkunç / naralar :Sıfat Tamlaması
3. kulaklarını delecek kadar :Edat Grubu

359.Hepsinin kargıları / parlıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. parlıyordu. :Yüklem
2. Hepsinin kargıları :Özne

Kelime grupları:

1. Hepsinin / kargıları :Belirtili İsim Tamlaması

360.Geçtikleri yeri yakıp kavuran bu ünlü atlıların önünden / tarihin çevirdiği yapraklar arasında / kim / kurtuldu?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. kurtuldu? :Yüklem
2. kim :Özne
3. Geçtikleri yeri yakıp kavuran bu ünlü atlıların önünden:Yer Tamlayıcısı
4. tarihin çevirdiği yapraklar arasında :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Geçtikleri yeri yakıp kavuran / bu ünlü atlıların önü:Sıfat Tamlaması
2. bu / ünlü atlıların önü :Sıfat Tamlaması
3. ünlü /atlıların önü :Sıfat Tamlaması

4. atlıların / önü	:Belirtili İsim Tamlaması
5. Geçtikleri yeri yakıp kavuran	:Sıfat-Fiil Grubu
6. Geçtikleri yeri yakıp	:Zarf-Fiil Grubu
7. Geçtikleri / yer	:Sıfat Tamlaması
8. tarihin çevirdiği / yapraklar arasında	:Sıfat Tamlaması
9. yapraklar / arası	:Belirtisiz İsim Tamlaması
10. tarihin / çevirdiği	:Sıfat-Fiil Grubu
11. tarihin / çevirdiği	:Belirtili İsim Tamlaması

361. Avrupa, / Büyük Atlıhan'dan / bugün bile / korkmaz mı?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. korkmaz mı?	:Yüklem
2. Avrupa	:Özne
3. Büyük Atlıhan'dan	:Yer Tamlayıcısı
4. bugün bile	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Büyük Atlıhan	:Birleşik İsim Grubu
2. bugün bile	:Edat Grubu

362.Çinliler, / Gültekin'den / sanki / az mı / dayak yemişlerdi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. dayak yemişlerdi?	:Yüklem
2. Çinliler	:Özne
3. Gültekin'den	:Yer Tamlayıcısı

4. sanki :Zarf Tümlenci
5. az mı :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. dayak ye- :Birleşik Fiil Grubu

363. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak yavaş yavaş acunu korkutmaya başlayan, çok yakında da acunu Tuğ'una tutsak kılacak olan Çingiz'in arkadaşları / kimlerdi?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. kimlerdi? :Yüklem
2. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak yavaş yavaş acunu korkutmaya başlayan, çok yakında da acunu Tuğ'una tutsak kılacak olan Çingiz'in arkadaşları:Özne

Kelime grupları:

1. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak yavaş yavaş acunu korkutmaya başlayan, çok yakında da acunu Tuğ'una tutsak kılacak olan / Çingiz'in arkadaşları:Sıfat Tamlaması
2. Çingiz'in / arkadaşları :Belirtili İsim Tamlaması
3. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak yavaş yavaş acunu korkutmaya başlayan, çok yakında da acunu Tuğ'una tutsak kılacak olan :Sıfat-Fiil Grubu
4. tutsak kıl- :Birleşik Fiil Grubu
5. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak yavaş yavaş acunu korkutmaya başlayan:Sıfat-Fiil Grubu
6. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak yavaş yavaş acunu korkutma:İsim-Fiil Grubu
7. yavaş yavaş :Tekrar Grubu
8. Hele şimdi dört, beş kişilik bir avuldan çıkarak :Zarf-Fiil Grubu
9. dört,beş kişilik / bir avul :Sıfat Tamlaması
10. bir / avul :Sıfat Tamlaması
11. dört, / beş kişilik :Sıfat Tamlaması

12. beş / kişilik

:Sıfat Tamlaması

364. Tokta Beğ, / işinin bittiğini / anlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlamıştı. :Yüklem
 2. Tokta Beğ :Özne
 3. işinin bittiğini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

- 1.Tokta Beğ :Unvan Grubu
 2. işinin bittiğini :Sıfat-Fiil Grubu

365. Atını / mahmuzladı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mahmuzladı: :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Atını :Belirtili Nesne

366. - Yürüyün...

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Yürüyün... :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne

367.Sürün, / ele geçmeyelim!

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sürün.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Sürün. :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“...ele geçmeyelim!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. ele geçmeyelim! :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. ele geç- :Birleşik Fiil Grubu

368.Onun buyruğu / yersizdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yersizdi. :Yüklem
2. Onun buyruğu :Özne

Kelime grupları:

1. Onun / buyruğu :Belirtili İsim Tamlaması

369. Adamları, / arkadakilerin eline geçerlerse, / en ucuz kurtuluşun ölüm olduğunu / biliyorlardı.

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. biliyorlardı. :Yüklem
2. Adamları :Özne
3. en ucuz kurtuluşun ölüm olduğunu :Belirtili Nesne
4. arkadakilerin eline geçerlerse :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. arkadakilerin / eli :Belirtili İsim Tamlaması
2. en ucuz kurtuluşun ölüm olduğunu :Sıfat-Fiil Grubu
3. en / ucuz kurtuluş :Sıfat Tamlaması
4. ucuz / kurtuluş :Sıfat Tamlaması

370. Vadiye dönerken / büyük bir alayla / karşılaştılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşılaştılar. :Yüklem

2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Vadiye dönerken	:Zarf Tümleci
4. büyük bir alayla	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Vadiye dönerken	:Zarf-Fiil Grubu
2. büyük bir alayla	:Edat Grubu
3. büyük / bir alay	:Sıfat Tamlaması
4. bir / alay	:Sıfat Tamlaması

371. Geniş, büyük kubbeli bir araba, / çevresinde baştan aşağı silahlara bürünmüş atlılar yavaş yavaş yürüyor, / tepesinde yeşil bir bayrak...

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Geniş, büyük kubbeli bir araba.”

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. Geniş, büyük kubbeli / bir araba	:Sıfat Tamlaması
2. bir / araba	:Sıfat Tamlaması
3. Geniş, / büyük kubbe	:Sıfat Tamlaması
4. büyük / kubbe	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...çevresinde baştan aşağı silahlara bürünmüş atlılar / yavaş yavaş / yürüyor.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yürüyor.	:Yüklem
2. çevresinde baştan aşağı silahlara bürünmüş atlılar:	Özne
3. yavaş yavaş	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. çevresinde baştan aşağı silahlara bürünmüş / atlılar:Sıfat Tamlaması
2. çevresinde baştan aşağı silahlara bürünmüş :Sıfat-Fiil Grubu
3. silahlara bürün- :Birleşik Fiil Grubu
4. baştan aşağı :Tekrar Grubu
5. yavaş yavaş :Tekrar Grubu

C)Üçüncü cümle:

“...tepesinde yeşil bir bayrak...”

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. yeşil / bir bayrak :Sıfat Tamlaması
2. bir / bayrak :Sıfat Tamlaması

372.Üzerinde kara bir el pençesi.

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. kara / bir el pençesi :Sıfat Tamlaması
2. bir / el pençesi :Sıfat Tamlaması
3. el / pençesi :Belirtisiz İsim Tamlaması

373. Tokta Beğ / sevinçle / bağırdı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı: :Yüklem
2. Tokta Beğ :Özne
3. sevinçle :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Tokta Beğ :Unvan Grubu
 2. sevinçle :Edat Grubu

374. - Şeyhülcebel'in adamları!

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. Şeyhülcebel'in / adamları :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Şeyhülcebel :Birleşik İsim Grubu

375.Kurtulduk!...

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Kurtulduk!... :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne

376.Karşıdan gelenler / Şeyhülcebel'in adamlarıydı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Şeyhülcebel'in adamlarıydı. :Yüklem
 2. Karşıdan gelenler :Özne

Kelime grupları:

1. Karşıdan gelen :Sıfat-Fiil Grubu
 2. Şeyhülcebel'in / adamları :Belirtili İsim Tamlaması
 3. Şeyhülcebel :Birleşik İsim Grubu

377. Onlar da Tokta Beğ'i görmüşler, / kudurmuş gibi üzerine koşan bu yabancılardan korunmak için kılıçlarını çekmişlerdi.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Onlar da / Tokta Beğ'i / görmüşler.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görmüşler. :Yüklem
 2. Onlar da :Özne
 3. Tokta Beğ'i :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Tokta Beğ :Unvan Grubu

B)İkinci cümle:

“...kudurmuş gibi üzerine koşan bu yabancılardan korunmak için / kılıçlarını / çekmişlerdi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çekmişlerdi. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. kudurmuş gibi üzerine koşan bu yabancılardan korunmak için:Zarf Tümlenci
 4. kılıçlarını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. kudurmuş gibi üzerine koşan bu yabancılardan korunmak için:Edat Grubu
 2. kudurmuş gibi üzerine koşan bu yabancılardan korunmak:İsim-Fiil Grubu

3. kudurmuş gibi üzerine koşan / bu yabancılar	:Sıfat Tamlaması
4. bu / yabancılar	:Sıfat Tamlaması
5. kudurmuş gibi üzerine koşan	:Sıfat-Fiil Grubu
6. kudurmuş gibi	:Edat Grubu

378. Tokta Beğ / üzerlerine yaklaşırken / atını / yavaşlattı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yavaşlattı.	:Yüklem
2. Tokta Beğ	:Özne
3. üzerlerine yaklaşırken	:Zarf Tümlenci
4. atını	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Tokta Beğ	:Unvan Grubu
2. üzerlerine yaklaşırken	:Zarf-Fiil Grubu

379. Diğerlerinden beş, on adım daha ileriye/sürdü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürdü.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Diğerlerinden beş, on adım daha ileriye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. beş, /on adım	:Sıfat Tamlaması
2. on / adım	:Sıfat Tamlaması

380. - Şeyhülcebel'in bayrağını / selamlıyoruz.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. selamlıyoruz. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Şeyhülcebel'in bayrağını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Şeyhülcebel'in / bayrağı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Şeyhülcebel :Birleşik İsim Grubu

381.Süvariler / karşıladılar:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşıladılar. :Yüklem
 2. Süvariler :Özne

382. - Ben, / ardımda beş tuğ gezdiren "Tokta Beğ" diye / anılıyorum.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anılıyorum. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. ardımda beş tuğ gezdiren "Tokta Beğ" diye :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. ardımda beş tuğ gezdiren “Tokta Beğ” diye	:Zarf-Fiil Grubu
2. ardımda beş tuğ gezdiren / “Tokta Beğ”	:Sıfat Tamlaması
3. Tokta Beğ	:Unvan Grubu
4. ardımda beş tuğ gezdiren	:Sıfat-Fiil Grubu
5. beş / tuğ	:Sıfat Tamlaması

383.Şu bayrağın efendisiyim.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Şu bayrağın efendisiyim.	:Yüklem
2. (Ben)	:Gizli Özne

Kelime grupları:

1. Şu / bayrağın efendisi	:Sıfat Tamlaması
2. bayrağın / efendisi	:Belirtili İsim Tamlaması

384. Başbuğunuzu görmek / isterim.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. isterim.	:Yüklem
2. (Ben)	:Gizli Özne
3. Başbuğunuzu görmek	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Başbuğunuzu görmek	:İsim-Fiil Grubu

385.İçlerinden birisi / ilerledi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ilerledi. :Yüklem
 2. İçlerinden birisi :Özne

Kelime grupları:

1. İçlerinden / birisi :Belirtisiz İsim Tamlaması

386. Bunun, / daha atının üzerinde duruşundan / başbuğ olduğu / belliydi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. belliydi. :Yüklem
 2. (Bunun) başbuğ olduğu :Özne
 3. daha atının üzerinde duruşundan :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. (Bunun) başbuğ olduğu :Sıfat-Fiil Grubu
 2. atının üzerinde duruş :İsim-Fiil Grubu
 3. atının / üzeri :Belirtili İsim Tamlaması

387.-Geldiğimiz diyarlarda, / belki / duymuşsunuzdur.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. duymuşsunuzdur.	:Yüklem
2. (Siz)	:Gizli Özne
3. Geldiğimiz diyarlarda	:Yer Tamlayıcısı
4. belki	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Geldiğimiz / diyar	:Sıfat Tamlaması

388. Timuçin denilen bir yağmacı Kırgız / oturur.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. oturur.	:Yüklem
2. Timuçin denilen bir yağmacı Kırgız	:Özne

Kelime grupları:

1. Timuçin denilen / bir yağmacı Kırgız	:Sıfat Tamlaması
2. bir / yağmacı Kırgız	:Sıfat Tamlaması
3. yağmacı / Kırgız	:Sıfat Tamlaması
4. Timuçin denilen	:Sıfat-Fiil Grubu

389.Önüne gelen ülkeyi yakmaktan, ademoğullarını kesmekten başka bir şey düşünmeyen bir uğru, / ardıma / kendi beğlerinden en azılısını / saldı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. saldı.	:Yüklem

2. Önüne gelen ülkeyi yakmaktan, ademoğullarını kesmekten başka bir şey düşünmeyen bir uğru :Özne
3. ardıma :Yer Tamlayıcısı
4. kendi beğlerinden en azılısını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Önüne gelen ülkeyi yakmaktan, ademoğullarını kesmekten başka bir şey düşünmeyen / bir uğru:Sıfat Tamlaması
2. bir / uğru :Sıfat Tamlaması
3. Önüne gelen ülkeyi yakmaktan, ademoğullarını kesmekten başka bir şey düşünmeyen:Sıfat-Fiil Grubu
4. bir / şey :Sıfat Tamlaması
5. ademoğullarını kesmekten :İsim-Fiil Grubu
6. ademoğulları :Belirtisiz İsim Tamlaması
7. Önüne gelen ülkeyi yakmak :İsim-Fiil Grubu
8. Önüne gelen / ülke :Sıfat Tamlaması
9. Önüne gelen :Sıfat-Fiil Grubu
10. kendi / beğleri :Belirtisiz İsim Tamlaması

390. Altı aydır / beni / kovalıyorlar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. kovalıyorlar. :Yüklem
2. (Onlar) :Gizli Özne
3. Altı aydır :Zarf Tümleci
4. beni :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Altı / ay :Sıfat Tamlaması

391.Çakır, / çadırdan dışarı çıkınca / üzerine aldığı işin güçlüğüne düşünerek / biraz / durakladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. durakladı. :Yüklem
 2. Çakır :Özne
 3. çadırdan dışarı çıkınca :Zarf Tümleci
 4. üzerine aldığı işin güçlüğüne düşünerek :Zarf Tümleci
 5. biraz :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. çadırdan dışarı çıkınca :Zarf-Fiil Grubu
 2. üzerine aldığı işin güçlüğüne düşünerek :Zarf-Fiil Grubu
 3. üzerine aldığı / iş :Sıfat Tamlaması
 4. üzerine aldığı :Sıfat-Fiil Grubu

392. Bir zaman çadırların arasında dolaştıktan sonra / Ali ile Ömer'in karşıdan gelmekte olduklarını görünce / oradan geçen bir askeri çağırarak / kulağına / bir şeyler / söyledi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. söyledi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Bir zaman çadırların arasında dolaştıktan sonra :Zarf Tümleci
 4. Ali ile Ömer'in karşıdan gelmekte olduklarını görünce :Zarf Tümleci
 5. oradan geçen bir askeri çağırarak :Zarf Tümleci
 6. kulağına :Yer Tamlayıcısı

7. bir şeyler :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Bir zaman çadırların arasında dolaştıktan sonra :Edat Grubu
2. Bir / zaman :Sıfat Tamlaması
3. çadırların / arası :Belirtili İsim Tamlaması
4. Ali ile Ömer'in karşıdan gelmekte olduklarını görünce:Zarf-Fiil Grubu
5. Ali ile Ömer'in karşıdan gelmekte olduklarını :Sıfat-Fiil Grubu
6. Ali ile Ömer :Bağlama Grubu
7. oradan geçen bir askeri çağırarak :Zarf-Fiil Grubu
8. oradan geçen / bir asker :Sıfat Tamlaması
- 9 bir / asker :Sıfat Tamlaması.
10. oradan geçen :Sıfat-Fiil Grubu
11. bir / şey :Sıfat Tamlaması

393. Sonra / elleri göğsünde / yavaş yavaş / softalara / yaklaştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. yaklaştı. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Sonra :Zarf Tümleci
4. elleri göğsünde :Zarf Tümleci
5. yavaş yavaş :Zarf Tümleci
6. softalara :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. yavaş yavaş :Tekrar Grubu

394.İlk önce / Çakır'ı gören / Ali Mervan'dı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Ali Mervan'dı.	:Yüklem
2. Çakır'ı gören	:Özne
3. İlk önce	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. İlk önce Çakır'ı gören	:Sıfat-Fiil Grubu
2. İlk / önce	:Sıfat Tamlaması
3. Ali Mervan	:Birleşik İsim Grubu

395. Bu karşılaşmanın verdiği şaşkınlıkla / Ömer'in eteğini / çekti.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. çekti.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Bu karşılaşmanın verdiği şaşkınlıkla	:Zarf Tümlenci
4. Ömer'in eteğini	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bu karşılaşmanın verdiği şaşkınlıkla	:Edat Grubu
2. Bu karşılaşmanın verdiği / şaşkınlık	:Sıfat Tamlaması
3. Bu karşılaşmanın verdiği	:Sıfat-Fiil Grubu
4. Bu / karşılaşma	:Sıfat Tamlaması
5. Ömer'in / eteği	:Belirtili İsim Tamlaması

396. - Ya Ömer / karşıdan bize doğru gelen / kim?

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemine türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. kim? :Yüklem
2. karşıdan bize doğru gelen :Özne
3. - Ya Ömer :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. karşıdan bize doğru gelen :Sıfat-Fiil Grubu
2. karşıdan bize doğru :Edat Grubu
3. -Ya Ömer :Ünlem Grubu

397.Ömer, / Ali'nin gösterdiği yere bakınca / sapsarı dişlerini gösterecek kadar ağzını açarak / Ali'nin sözünü / tekrar etti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. tekrar etti. :Yüklem
2. Ömer :Özne
3. Ali'nin gösterdiği yere bakınca :Zarf Tümlenci
4. sapsarı dişlerini gösterecek kadar ağzını açarak :Zarf Tümlenci
5. Ali'nin sözünü :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. tekrar et- :Birleşik Fiil Grubu
2. Ali'nin / sözü :Belirtili İsim Tamlaması
3. sapsarı dişlerini gösterecek kadar ağzını açarak :Zarf-Fiil Grubu
4. sapsarı dişlerini gösterecek kadar :Edat Grubu
5. sapsarı / diş :Sıfat Tamlaması
6. Ali'nin gösterdiği yere bakınca :Zarf-Fiil Grubu
7. Ali'nin gösterdiği / yer :Sıfat Tamlaması
8. Ali'nin gösterdiği :Sıfat-Fiil Grubu

398. - Karşıdan gelen?..

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. Karşıdan gelen :Sıfat-Fiil Grubu

399. - Eski dostumuz Çakırdır.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. Eski dostumuz Çakırdır. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. Eski / dostumuz Çakır :Sıfat Tamlaması

2.dostumuz / Çakır :Sıfat Tamlaması

400.Ömer / bu sözü işitince / gurbet diyarında eski bir arkadaşa rastgelmenin verdiği sevinçle / Çakır'ın boynuna sarılmak için / ileri atılmak / istedi.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümle

Cümle unsurları:

1. istedi. :Yüklem

2. Ömer :Özne

3. bu sözü işitince :Zarf Tümlenci

4. gurbet diyarında eski bir arkadaşa rastgelmenin verdiği sevinçle:Zarf Tümlenci

5. Çakır'ın boynuna sarılmak için :Zarf Tümlenci

6. ileri atılmak :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. ileri atılmak	:İsim-Fiil Grubu
2. Çakır'ın boynuna sarılmak için	:Edat Grubu
3. Çakır'ın boynuna sarılmak	:İsim-Fiil Grubu
4. Çakır'ın / boynu	:Belirtili İsim Tamlaması
5. gurbet diyarında eski bir arkadaşa rastgelmenin verdiği sevinçle:	Edat Grubu
6. gurbet diyarında eski bir arkadaşa rastgelmenin verdiği /sevinç:	Sıfat Tamlaması
7. gurbet diyarında eski bir arkadaşa rastgelmenin verdiği:	Sıfat-Fiil Grubu
8. rastgel-	:Birleşik Fiil Grubu
9. gurbet diyarında eski bir arkadaşa rastgelme	:İsim-Fiil Grubu
10. gurbet / diyarı	:Belirtisiz İsim Tamlaması
11. eski / bir arkadaş	:Sıfat Tamlaması
12. bir / arkadaş	:Sıfat Tamlaması
13. bu sözü işitince	:Zarf-Fiil Grubu
14. bu / söz	:Sıfat Tamlaması

401.Fakat / Ali / eteğine / yapıştı:

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapıştı:	:Yüklem
2. Ali	:Özne
3. eğine	:Yer Tamlayıcısı
4. Fakat	:Cümle dışı unsur

402. – Kardeşimi / derağuş edeceğim!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. derağuş edeceğim!	:Yüklem
2. (Ben)	:Gizli Özne
3. Kardeşimi	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. derağuş et-	:Birleşik Fiil Grubu

403.Sen / çıldırdın mı?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıldırdın mı?	:Yüklem
2. Sen	:Özne

404.Bizim halifenin elçisi olduğumuzu / unuttun mu?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. unuttun mu?	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Bizim halifenin elçisi olduğumuzu	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bizim halifenin elçisi olduğumuzu	:Sıfat-Fiil Grubu
2. halifenin / elçisi	:Belirtili İsim Tamlaması

405.Bir elçinin hizmetkârı kucakladığı / nerede / görülmüştür?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. görülmüştür? :Yüklem
2. Bir elçinin hizmetkarı kucakladığı :Özne
3. nerede :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bir elçinin hizmetkarı kucakladığı :Sıfat-Fiil Grubu
2. Bir / elçi :Sıfat Tamlaması

406.Ömer / gene / Ali'ye hak vererek / arkadaşının eline / yapıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapıştı. :Yüklem
2. Ömer :Özne
3. gene :Zarf Tümlenci
4. Ali'ye hak vererek :Zarf Tümlenci
5. arkadaşının eline :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. arkadaşının / eli :Belirtili İsim Tamlaması
2. Ali'ye hak vererek :Zarf-Fiil Grubu
3. hak ver- :Birleşik Fiil Grubu

407. Yollarını / değiştirdiler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. değiştirdiler.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Yollarını	:Belirtili Nesne

408.Çakır / yan gözle / bütün bunları / sezmişti.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sezmişti.	:Yüklem
2. Çakır	:Özne
3. yan gözle	:Zarf Tümleci
4. bütün bunları	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. yan gözle	:Edat Grubu
2. yan / göz	:Sıfat Tamlaması
3. bütün / bunları	:Sıfat Tamlaması

409.Çadırın arkasından dolaşıp / birdenbire / önlerine / çıktı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıktı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Çadırın arkasından dolaşıp	:Zarf Tümleci
4. birdenbire	:Zarf Tümleci
5. önlerine	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Çadırın arkasından dolaşıp	:Zarf-Fiil Grubu
2. Çadırın / arkası	:Belirtili İsim Tamlaması

410. Bu karşılama / görmemezliğe gelinemeyecek kadar / sıkı olmuştu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sıkı olmuştu.	:Yüklem
2. Bu karşılama	:Özne
3. görmemezliğe gelinemeyecek kadar	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sıkı ol-	:Birleşik Fiil Grubu
2. görmemezliğe gelinemeyecek kadar	:Edat Grubu
3. gelineme-	:Birleşik Fiil Grubu
4. Bu / karşılama	:Sıfat Tamlaması

411. Ali / artık / Çakır'a / gülüyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gülüyordu.	:Yüklem
2. Ali	:Özne
3. Çakır'a	:Yer Tamlayıcısı
4. artık	:Zarf Tümleci

412. Arkadaşının Çakır'a güldüğünü görünce / kendisinin de aynı şeyi yapmasının farz olduğuna iman eden Ömer de , / pişmiş kelle gibi / sulu sulu sırtarak / kesik kesik / güldü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. güldü. :Yüklem
 2. kendisinin de aynı şeyi yapmasının farz olduğuna iman eden Ömer de :Özne
 3. Arkadaşının Çakır'a güldüğünü görünce :Zarf Tümleci
 4. pişmiş kelle gibi :Zarf Tümleci
 5. sulu sulu sırtarak :Zarf Tümleci
 6. kesik kesik :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kesik kesik :Tekrar Grubu
 2. sulu sulu sırtarak :Zarf-Fiil Grubu
 3. sulu sulu :Tekrar Grubu
 4. pişmiş kelle gibi :Edat Grubu
 5. pişmiş / kelle :Sıfat Tamlaması
 6. kendisinin de aynı şeyi yapmasının farz olduğuna iman eden / Ömer:Sıfat Tamlaması
 7. kendisinin de aynı şeyi yapmasının farz olduğuna iman eden:Sıfat-Fiil Grubu
 8. iman et- :Birleşik Fiil Grubu
 9. kendisinin de aynı şeyi yapmasının farz olduğu :Sıfat-Fiil Grubu
 10. farz ol- :Birleşik Fiil Grubu
 11. kendisinin de aynı şeyi yapması :İsim-Fiil Grubu
 12. Arkadaşının Çakır'a güldüğünü görünce :Zarf-Fiil Grubu
 13. Arkadaşının Çakır'a güldüğü :Sıfat-Fiil Grubu

413. Fakat / Çakır Ali'ye gözüyle esrareniz bir işaret verdi; / sonra onları tanımamış gibi yolunu değiştirdi.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Fakat / Çakır / Ali'ye / gözüyle / esrareniz bir işaret / verdi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verdi. :Yüklem
 2. Çakır :Özne
 3. Ali'ye :Yer Tamlayıcısı
 4. gözüyle :Zarf Tümlenci
 5. esrarengiz bir işaret :Belirtisiz Nesne
 6. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. gözüyle :Edat Grubu
 2. esrarengiz / bir işaret :Sıfat Tamlaması
 3. bir / işaret :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...sonra / onları tanımamış gibi / yolunu değiştirdi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yolunu değiştirdi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. sonra :Zarf Tümlenci
 4. onları tanımamış gibi :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. onları tanımamış gibi :Edat Grubu
 2. yolunu değiştir- :Birleşik Fiil Grubu

414.Ömer'in sıritan ağzı / açık kalmıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açık kalmıştı. :Yüklem
 2. Ömer'in sıritan ağzı :Özne

Kelime grupları:

1. Ömer'in / sıritan ağzı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. sıritan / ağız :Sıfat Tamlaması
 3. açık kal- :Birleşik Fiil Grubu

415. Ali ise / bu el işaretinden / bir şey / anlayamamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlayamamıştı. :Yüklem
 2. Ali ise :Özne
 3. bu el işaretinden :Yer Tamlayıcısı
 4. bir şey :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. anlayama- :Birleşik Fiil Grubu
 2. bir / şey :Sıfat Tamlaması
 3. bu / el işareti :Sıfat Tamlaması
 4. el / işareti :Belirtisiz İsim Tamlaması

416. Fakat / biraz düşündükten sonra / mırıldandı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mırıldandı: :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. biraz düşündükten sonra :Zarf Tümleci
 4. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. biraz düşündükten sonra :Edat Grubu

417. - Ömer, / Şeyhülcebel / bize / Çakır'ı buraya göndereceğinden / hiç / söz açtı mı idi?

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. söz açtı mı idi? :Yüklem
 2. Şeyhülcebel :Özne
 3. bize :Yer Tamlayıcısı
 4. Çakır'ı buraya göndereceğinden :Yer Tamlayıcısı
 5. hiç :Zarf Tümleci
 6. Ömer :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Şeyhülcebel :Birleşik İsim Grubu
 2. söz aç- :Birleşik Fiil Grubu

418. Ömer, / omuzlarını silkerek / aptal aptal / arkadaşının yüzüne / baktı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. baktı.	:Yüklem
2. Ömer	:Özne
3. omuzlarını silkerek	:Zarf Tümlenci
4. aptal aptal	:Zarf Tümlenci
5. arkadaşının yüzüne	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. arkadaşının / yüzü	:Belirtili İsim Tamlaması
2. aptal aptal	:Tekrar Grubu
3. omuzlarını silkerek	:Zarf-Fiil Grubu

419. - Öyle bir şey / kulağıma gelmişti.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kulağıma gelmişti.	:Yüklem
2. Öyle bir şey	:Özne

Kelime grupları:

1. kulağıma gel-	:Birleşik Fiil Grubu
2. Öyle / bir şey	:Sıfat Tamlaması
3. bir / şey	:Sıfat Tamlaması

420. Ali / ona / kızdı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kızdı.	:Yüklem
2. Ali	:Özne

3. ona :Yer Tamlayıcısı

421. – Şeyh / bize / bir şey / söylememişti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. söylememişti. :Yüklem
 2. Şeyh :Özne
 3. bize :Yer Tamlayıcısı
 4. bir şey :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bir / şey :Sıfat Tamlaması

422. Fakat / Şeyh / bir işi sıkı tuttu mu / böyle / çift adam / salardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. salardı. :Yüklem
 2. Şeyh :Özne
 3. bir işi sıkı tuttu mu :Zarf Tümlenci
 4. böyle :Zarf Tümlenci
 5. çift adam :Belirtisiz Nesne
 6. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. çift / adam :Sıfat Tamlaması
 2. sıkı tut- :Birleşik Fiil Grubu
 3. bir / iş :Sıfat Tamlaması

423.Çakır'ın burada onlara “Susun” demesi; / birbirimizi tanımayalım daha iyi olur; / anlamına geliyordu.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlamına geliyordu. :Yüklem
 2. Çakır'ın burada onlara “Susun” demesi :Özne

Kelime grupları:

1. anlamına gel- :Birleşik Fiil Grubu

-“ birbirimizi tanımayalım / daha iyi olur.”

- Sıralı cümledir.

A.Birinci cümle:

- “birbirimizi / tanımayalım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. tanımayalım. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. birbirimizi :Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“...daha iyi olur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. daha iyi olur. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. daha iyi ol- :Birleşik Fiil Grubu

424. Demek / Çakır da / kendileri gibi / burada / bir görev / almış bulunuyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. almış bulunuyordu. :Yüklem
 2. Çakır da :Özne
 3. kendileri gibi :Zarf Tümlenci
 4. burada :Yer Tamlayıcısı
 5. bir görev :Belirtisiz Nesne
 6. Demek :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. almış bulun- :Birleşik Fiil Grubu
 2. kendileri gibi :Edat Grubu
 3. bir / görev :Sıfat Tamlaması

425.Ömer, / arkadaşının düşündüğünü görünce / sordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sordu. :Yüklem
 2. Ömer :Özne

3. arkadaşının düşündüğünü görünce :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. arkadaşının düşündüğünü görünce :Zarf-Fiil Grubu
2. arkadaşının / düşündüğü :Belirtili İsim Tamlaması

426. - Ne düşünüyorsun ahi, / Çakır'a gözükmeyelim mi?

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“-Ne / düşünüyorsun / ahi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. düşünüyorsun :Yüklem
2. ahi. :Özne
3. Ne :Belirtisiz Nesne

B)İkinci cümle:

“Çakır'a / gözükmeyelim mi?”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözükmeyelim mi? :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne
3. Çakır'a :Yer Tamlayıcısı

427. - Amma da / budalası be?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Devrik cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. budalası be :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne
3. Amma da :Zarf Tümlenci

428. Herif / bir kere bizi gördükten sonra / artık /görülmüşsün n'olur? Görülmemişsin ne çıkar?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.(Anlamca olumsuz)

Cümle unsurları:

1. görülmüşsün n'olur? Görülmemişsin ne çıkar? :Yüklem
2. bir kere bizi gördükten sonra :Özne
3. Herif :Cümle dışı unsur
4. artık :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. (görülmüşsün n'olur görülmemişsin n'olur.) :Birleşik Fiil Grubu
2. bir kere bizi gördükten sonra :Edat Grubu
3. bir / kere :Sıfat Tamlaması

429.Ömer'in yüzü / kül rengi oldu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kül rengi oldu. :Yüklem
2. Ömer'in yüzü :Özne

Kelime grupları:

1. Ömer'in yüzü	:Belirtili İsim Tamlaması
2. kül rengi ol-	:Birleşik Fiil Grubu
3. kül / rengi	:Sıfat Tamlaması

430. - Öyle ise / mahvolduk / desene!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mahvolduk	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Öyle ise	:Zarf Tümlenci
4. desene!	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. mahvol-	:Birleşik Fiil Grubu

431. – Niye / mahvolduk?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. mahvolduk	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Niye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. mahvol-	:Birleşik Fiil Grubu

432.Çakır da bizim gibi buraya özel bir görevle gelmiş, / anlayamadın mı budala?

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Çakır da / bizim gibi / buraya / özel bir görevle / gelmiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gelmiş. :Yüklem
 2. Çakır da :Özne
 3. bizim gibi :Zarf Tümleci
 4. özel bir görevle :Zarf Tümleci
 5. buraya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bizim gibi :Edat Grubu
 2. özel bir görevle :Edat Grubu
 3. özel / bir görev :Sıfat Tamlaması
 4. bir / görev :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...anlayamadın mı / budala?”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlayamadın mı :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. budala :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. anlayama- :Birleşik Fiil Grubu

433.Ömer'in bu karşılığı / Ali'nin yüreğine / su serpti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. su serpti. :Yüklem
 2. Ömer'in bu karşılığı :Özne
 3. Ali'nin yüreğine :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Ömer'in / bu karşılığı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. bu / karşılık :Sıfat Tamlaması
 3. Ali'nin / yüreği :Belirtili İsim Tamlaması
 4. su serp- :Birleşik Fiil Grubu

434.Sırtarak / eliyle / arkadaşının omzuna / keyifli keyifli / vurdu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vurdu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sırtarak :Zarf Tümleci
 4. eliyle :Zarf Tümleci
 5. keyifli keyifli :Zarf Tümleci
 6. arkadaşının omzuna :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Sırtarak	:Zarf-Fiil Grubu
2. eliyle	:Edat Grubu
3. arkadaşının / omzu	:Belirtili İsim Tamlaması
4. keyifli keyifli	:Tekrar Grubu

435. Timuçin'in çadırına girip çıkanların sonu / gelmiyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. gelmiyordu.	:Yüklem
2. Timuçin'in çadırına girip çıkanların sonu	:Özne

Kelime grupları:

1. Timuçin'in çadırına girip çıkanların / sonu	:Belirtili İsim Tamlaması
2. Timuçin'in çadırına girip çıkan	:Sıfat-Fiil Grubu
3. Timuçin'in çadırına girip	:Zarf-Fiil Grubu
4. Timuçin'in / çadırı	:Belirtili İsim Tamlaması

436. Bir Çinli kıyafetinde çışıt, bir gözcü, / birbiri ardı sıra / Hakan'ın katına / girip çıkıyorlardı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. girip çıkıyorlardı.	:Yüklem
2. Bir Çinli kıyafetinde çışıt, bir gözcü	:Özne
3. birbiri ardı sıra	:Zarf Tümlenci
4. Hakan'ın katına	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. girip çık-	:Tekrar Grubu
2. Hakan'ın / katı	:Belirtili İsim Tamlaması
3. ardı sıra	:Tekrar Grubu
4. bir / gözcü	:Sıfat Tamlaması
5. Bir Çinli kıyafetinde / çâşıt	:Sıfat Tamlaması
6. Bir / Çinli kıyafeti	:Sıfat Tamlaması
7. Çinli / kıyafeti	:Belirtisiz İsim Tamlaması

437. - Kurt Cebe / ilerliyor.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ilerliyor.	:Yüklem
2. Kurt Cebe	:Özne

Kelime grupları:

1. Kurt Cebe	:Birleşik İsim Grubu

438. – Sobutay / yirmi bin Çinliyi / temizledi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. temizledi.	:Yüklem
2. Sobutay	:Özne
3. yirmi bin Çinliyi	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. yirmi bin / Çinli	:Sıfat Tamlaması

439. - Hanın buyruğu üzere / çerilere / bu akşam / kıymız ve pilav / verildi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verildi. :Yüklem
 2. kıymız ve pilav :Özne
 3. Hanın buyruğu üzere :Zarf Tümlenci
 4. bu akşam :Zarf Tümlenci
 5. çerilere :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Hanın / buyruğu :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Hanın buyruğu üzere :Edat Grubu
 3. bu / akşam :Sıfat Tamlaması
 4. kıymız ve pilav :Bağlama Grubu

440. - Bu gece / Han Balık'ta / yangın / oldu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oldu. :Yüklem
 2. yangın :Özne
 3. Bu gece :Zarf Tümlenci
 4. Han Balık'ta :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu / gece :Sıfat Tamlaması
 2. Han Balık :Birleşik İsim Grubu

441. Sanırız / ki / Altın Hakan'ın sarayı yandı.

- Kİ'li bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sanırız.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. Sanırız. :Yüklem
- 2. (Biz) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“...Altın Hakan'ın sarayı / yandı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. yandı. :Yüklem
- 2. Altın Hakan'ın sarayı :Özne

Kelime grupları:

- 1. Altın Hakan'ın / sarayı :Belirtili İsim Tamlaması
- 2. Altın Hakan :Birleşik İsim Grubu

442. Altın Hakan / ağı içip / sarayını / ateşe vermiş.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ateşe vermiş.	:Yüklem
2. Altın Hakan	:Özne
3. ağı içip	:Zarf Tümleci
4. sarayını	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. ateşe ver-	:Birleşik Fiil Grubu
2. ağı içip	:Zarf-Fiil Grubu
3. Altın Hakan	:Birleşik İsim Grubu

443.Çinliler / içlerinden birini / Hakan / yaptılar.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaptılar.	:Yüklem
2. Çinliler	:Özne
3. içlerinden birini	:Belirtili Nesne
4. Hakan	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. içlerinden / biri	:Belirtisiz İsim Tamlaması

444.Çin / çözüldü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çözüldü.	:Yüklem
2. Çin	:Özne

445. En korkunç haber / en sonra / geldi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldi. :Yüklem
 2. En korkunç haber :Özne
 3. en sonra :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. En / korkunç haber :Sıfat Tamlaması
 2. korkunç / haber :Sıfat Tamlaması
 3. en / sonra :Sıfat Tamlaması

446.-Çinliler / kale kapılarını / açtılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açtılar. :Yüklem
 2. Çinliler :Özne
 3. kale kapılarını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. kale / kapıları :Belirtisiz İsim Tamlaması

447. Bizim çeriye / saldırdılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saldırdılar.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Bizim çeriye	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bizim / çeri	:Belirtili İsim Tamlaması

448. Han yetişmezse / bozgun / olsa gerek.

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsa gerek.	:Yüklem
2. bozgun	:Özne
3. Han yetişmezse	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. olsa gerek.	:Birleşik Fiil Grubu

- "Han / yetişmezse."

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yetişmezse.	:Yüklem
2. Han	:Özne

449.Dört bin erimiz / can verdi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. can verdi. :Yüklem
2. Dört bin erimiz :Özne

Kelime grupları:

1. can ver- :Birleşik Fiil Grubu
2. Dört bin / er :Sıfat Tamlaması

450. Geri kalan kırk bini de / kaçıyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaçıyor. :Yüklem
2. Geri kalan kırk bini de :Özne

Kelime grupları:

1. Geri kalan / kırk bin :Sıfat Tamlaması
2. kırk / bin :Sıfat Tamlaması
3. Geri kalan :Sıfat-Fiil Grubu

451. Bunu işitince / Çingiz / köpürdü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. köpürdü. :Yüklem
2. Çingiz :Özne

3. Bunu işitince :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bunu işitince :Zarf-Fiil Grubu

452. - Tez tulgamı, zırhımı, kılıcımı...
- Kesik cümledir.

453. Celme, Buğurçı, başbuğlar / ardımdan / gelsin.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gelsin. :Yüklem
2. Celme, Buğurçı, başbuğlar :Özne
3. ardımdan :Yer Tamlayıcısı

454. Onbaşılar / gözünüzü açın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözünüzü açın. :Yüklem
2. Onbaşılar :Özne

Kelime grupları:

1. gözünü aç- :Birleşik Fiil Grubu

455. Erler ölmeden geri dönemezler, / dayanmalıdırlar.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“Erler / ölmeden / geri / dönemezler.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. dönemezler. :Yüklem
 2. Erler :Özne
 3. ölmeden :Zarf Tümlenci
 4. geri :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. dönemezler. :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...dayanmalıdırlar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dayanmalıdırlar. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne

456. Atlar kişniyor, / borular ötüyor, / silah şakırtıları, feryatlar, yıkılan çadırların çatırtıları birbirine karışıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Atlar / kişniyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kişniyor. :Yüklem
2. Atlar :Özne

B)İkinci cümle:

“...borular / ötüyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ötüyor. :Yüklem
2. borular :Özne

C)Üçüncü cümle:

“...silah şakırtıları, feryatlar, yıkılan çadırların çatırtıları / birbirine / karıştıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karıştıyordu. :Yüklem
2. silah şakırtıları, feryatlar, yıkılan çadırların çatırtıları:Özne
3. birbirine :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. silah / şakırtıları :Belirtisiz İsim Tamlaması
2. yıkılan / çadırların çatırtıları :Sıfat Tamlaması
3. çadırların / çatırtıları :Belirtili İsim Tamlaması

457.Çinlilerin bu umulmadık baskını / Timuçin’in askerlerini / şaşırtmıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. şaşırtmıştı.	:Yüklem
2. Çinlilerin bu umulmadık baskını	:Özne
3. Timuçin'in askerlerini	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Çinlilerin / bu umulmadık baskını	:Belirtili İsim Tamlaması
2. bu / umulmadık baskın	:Sıfat Tamlaması
3. umulmadık / baskın	:Sıfat Tamlaması
4. Çinlilerin bu umulmadık	:Sıfat-Fiil Grubu
5. Timuçin'in / askerleri	:Belirtili İsim Tamlaması

458. Her kafadan / bir ses / çıkıyordu:

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıkıyordu.	:Yüklem
2. bir ses	:Özne
3. Her kafadan	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Her / kafa	:Sıfat Tamlaması
2. bir / ses	:Sıfat Tamlaması

459. – Çinliler / çevremizi / sarmış.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sarmış.	:Yüklem
2. Çinliler	:Özne
3. çevremizi	:Belirtili Nesne

460. - Gözcüler, kösemenler / ölmüşler!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ölmüşler!	:Yüklem
2. Gözcüler, kösemenler	:Özne

461. - Çekilelim.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Çekilelim.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

462. - Yaraşmaz!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1.Yaraşmaz!	:Yüklem
2.(Çekilmek)	:Özne

463.Savaşa / girelim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. girelim. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Savaşa :Yer Tamlayıcısı

464. – Han / geliyor!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyor! :Yüklem
 2. Han :Özne

465.Han'a / yol açın!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yol açın! :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. Han'a :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. yol aç- :Birleşik Fiil Grubu

466. - Savulun!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Savulun! :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne

467.Hanımız / savaşa / giriyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. giriyor. :Yüklem
 2. Hanımız :Özne
 3. savaşa :Yer Tamlayıcısı

468.Timuçin'in elinde yalın kılıç, atını şahlandırarak aralarında görmek, / askerleri / coşturdu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. coşturdu. :Yüklem
 2. Timuçin'in elinde yalın kılıç, atını şahlandırarak aralarında görmek:Özne
 3. askerleri :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Timuçin'in elinde yalın kılıç, atını şahlandırarak aralarında görmek :İsim-Fiil Grubu
 2. Timuçin'in elinde yalın kılıç, atını şahlandırarak :Zarf-Fiil Grubu

3. Timuçin'in / eli :Belirtili İsim Tamlaması
 4. yalın / kılıç :Sıfat Tamlaması

469. Hep birden atlarına sıçrayıp / Hakan Balık'a doğru / yürüdüler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yürüdüler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Hep birden atlarına sıçrayıp :Zarf Tümleci
 4. Hakan Balık'a doğru :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Hep birden atlarına sıçrayıp :Zarf-Fiil Grubu
 2. Hakan Balık :Birleşik İsim Grubu
 3. Hakan Balık'a doğru :Edat Grubu

470. Fakat / tam bu sırada / bir beğ, / ardında on atlı, / kanter içinde / onları / karşıladı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşıladı: :Yüklem
 2. bir beğ, ardında on atlı :Özne
 3. tam bu sırada :Zarf Tümleci
 4. kanter içinde :Zarf Tümleci
 5. onları :Belirtili Nesne
 6. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. tam / bu sırada	:Sıfat Tamlaması
2. bu / sırada	:Sıfat Tamlaması
3. bir / beğ	:Sıfat Tamlaması
4. on / atlı	:Sıfat Tamlaması
5. kanter / içi	:Belirtisiz İsim Tamlaması
6. kanter	:Tekrar Grubu

471. - Timuçin! Geri bas!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Geri bas!	:Yüklem
2.(Timuçin!)	:Özne

Kelime grupları:

1. Geri bas-	:Birleşik Fiil Grubu

472.Kurtuluş / yok!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yok!	:Yüklem
2. Kurtuluş	:Özne

473.Bağ kolumuzu / Çinliler / bütünü ile / temizlediler.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. temizlediler.	:Yüklem
2. Çinliler	:Özne
3. Bağ kolumuzu	:Belirtili Nesne
4. bütünü ile	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bağ / kolumuzu	:Belirtisiz İsim Tamlaması
2. bütünü ile	:Edat Grubu

474. Bin kere / binlerce Çinli / bir sel gibi / geliyor.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyor.	:Yüklem
2. binlerce Çinli	:Özne
3. Bin kere	:Zarf Tümleci
4. bir sel gibi	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bin / kere	:Sıfat Tamlaması
2. binlerce / Çinli	:Sıfat Tamlaması
3. bir sel gibi	:Edat Grubu
4. bir / sel	:Sıfat Tamlaması

475.Çingiz, / kitapta yeri olmayan bir küfür / savurdu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. savurdu.	:Yüklem
2. Çingiz	:Özne
3. kitapta yeri olmayan bir küfür	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. kitapta yeri olmayan / bir küfür	:Sıfat Tamlaması
2. bir / küfür	:Sıfat Tamlaması
3. kitapta yeri olmayan	:Sıfat-Fiil Grubu

476. - Geri dönmek / bir Gök Moğol'a / yakışmaz.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yakışmaz.	:Yüklem
2. Geri dönmek	:Özne
3. bir Gök Moğol'a	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Geri dönmek	:İsim-Fiil Grubu
2. bir / Gök Moğol	:Sıfat Tamlaması
3. Gök Moğol	:Birleşik İsim Grubu

477.Kıyat Börçiginlerin / yağıya sırt çevirmek / akıllarından / geçmemelidir.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. geçmemelidir.	:Yüklem
2. yağıya sırt çevirmek	:Özne
3. Kıyat Börçiginlerin akıllarından	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. yağya sırt çevirmek	:İsim-Fiil Grubu
2. sırt çevirmek	:Birleşik Fiil Grubu
3. Kıyat Börçiginlerin / akılları	:Belirtili İsim Tamlaması

478.Ölünceye kadar / savaşıyoruz.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. savaşıyoruz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Ölünceye kadar	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Ölünceye kadar	:Edat Grubu

479.Tuğcu! Kaldır / tuğları!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Kaldır	:Yüklem
2. (Tuğcu)	:Özne
3. tuğları	:Belirtili Nesne

480.Davullar / vursun.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vursun. :Yüklem
 2. Davullar :Özne

481.Düşmana / karşı koyacağız.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşı koyacağız. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Düşmana :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. karşı koy- :Birleşik Fiil Grubu

482.Sağa açılın, / Celme takımları düz.

- Sıralı cümledir

A)Birinci cümle:

“Sağa / açılın.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. açılın. :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. Sağa :Yer Tamlayıcısı

B)İkinci cümle:

“Celme, / takımları / düz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. düz. :Yüklem
2. Celme :Özne
3. takımları :Belirtili Nesne

483. Fakat / bütün bu buyruklar / işi / bitirmiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. bitirmiyordu. :Yüklem
2. bütün bu buyruklar :Özne
3. işi :Belirtili Nesne
4. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bütün / bu buyruklar :Sıfat Tamlaması
2. bu / buyruklar :Sıfat Tamlaması

484. Tozu dumana katmış, çılgın bir kalabalık / akın akın / ters yüzüne / kaçıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaçıyordu. :Yüklem
2. Tozu dumana katmış, çılgın bir kalabalık :Özne
3. akın akın :Zarf Tümlenci
4. ters yüzüne :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Tozu dumana katmış, / çılgın bir kalabalık	:Sıfat Tamlaması
2. çılgın / bir kalabalık	:Sıfat Tamlaması
3. bir / kalabalık	:Sıfat Tamlaması
4. Tozu dumana katmış	:İsim-Fiil Grubu
5. Tozu dumana kat-	:Birleşik Fiil Grubu
6. akın akın	:Tekrar Grubu
7. ters / yüz	:Sıfat Tamlaması

485. Başta Timuçin olmak üzere bütün komutanlar oradan oraya at koşturuyor, / askeri çevirmeye / çalışıyorlardı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Başta Timuçin olmak üzere bütün komutanlar oradan oraya at koşturuyor.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koşturuyor.	:Yüklem
2. Başta Timuçin olmak üzere bütün komutanlar	:Özne
3. oradan oraya	:Yer Tamlayıcısı
4. at	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Başta Timuçin olmak üzere	:Edat Grubu
2. bütün / komutanlar	:Sıfat Tamlaması
3. oradan oraya	:Tekrar Grubu

B)İkinci cümle:

“Askeri çevirmeye / çalışıyorlardı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çalışıyorlardı. :Yüklem
2. (Onlar) :Gizli Özne
3. Askeri çevirmeye :Yer Tamlayıcısı

486. Kasırgaya uğramış bir kum yığını gibi döne döne giden bu insan seli / kimseyi / dinlemiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. dinlemiyordu. :Yüklem
2. Kasırgaya uğramış bir kum yığını gibi döne döne giden bu insan seli:Özne
3. kimseyi :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Kasırgaya uğramış bir kum yığını gibi döne döne giden / bu insan seli:Sıfat Tamlaması
2. bu / insan seli :Sıfat Tamlaması
3. insan / seli :Belirtisiz İsim Tamlaması
4. Kasırgaya uğramış bir kum yığını gibi döne döne giden:Sıfat-Fiil Grubu
5. döne döne :Tekrar Grubu
6. Kasırgaya uğramış bir kum yığını gibi :Edat Grubu
7. Kasırgaya uğramış / bir kum yığını :Sıfat Tamlaması
8. bir / kum yığını :Sıfat Tamlaması
9. kum / yığını :Belirtisiz İsim Tamlaması

487.Üç saat / olmuştu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olmuştu. :Yüklem
2. Üç saat :Özne

Kelime grupları:

1. Üç / saat :Sıfat Tamlaması

488. Timuçin yanında bütün komutanları, kendine bağlı kalan erleri, / bir tepenin üstünden / yapacak işleri kalmamış kaçan orduya / bön bön / bakıyorlar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakıyorlar. :Yüklem
2. Timuçin yanında bütün komutanları, kendine bağlı kalan erleri:Özne
3. bir tepenin üstünden :Yer Tamlayıcısı
4. yapacak işleri kalmamış kaçan orduya :Yer Tamlayıcısı
5. bön bön :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Timuçin / yanı :Belirtili İsim Tamlaması
2. bütün / komutanlar :Sıfat Tamlaması
3. kendine bağlı kalan / erler :Sıfat Tamlaması
4. kendine bağlı kalan :Sıfat-Fiil Grubu
5. bağlı kal- :Birleşik Fiil Grubu
6. bir / tepenin üstü :Sıfat Tamlaması
7. tepenin / üstü :Belirtili İsim Tamlaması
8. yapacak işleri kalmamış / kaçan ordu :Sıfat Tamlaması
9. kaçan / ordu :Sıfat Tamlaması
10. yapacak işleri kalmamış :Sıfat-Fiil Grubu

11. yapacak / iş :Sıfat Tamlaması
12. bön bön :Tekrar Grubu

489. İşte / Çinliler / yavaş yavaş, / fakat / saman altından büyüyen bir ateş gibi / ilerliyorlardı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ilerliyorlardı. :Yüklem
2. Çinliler :Özne
3. yavaş yavaş :Zarf Tümleci
4. saman altından büyüyen bir ateş gibi :Zarf Tümleci
5. İşte :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. yavaş yavaş :Tekrar Grubu
2. saman altından büyüyen bir ateş gibi :Edat Grubu
3. saman altından büyüyen / bir ateş :Sıfat Tamlaması
4. bir / ateş :Sıfat Tamlaması
5. saman altından büyüyen :Sıfat-Fiil Grubu
6. saman / altı :Belirtisiz İsim Tamlaması

490. Hırsından yumruklarını sıkarak / kısık bir sesle / inledi.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. inledi. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Hırsından yumruklarını sıkarak :Zarf Tümleci
4. kısık bir sesle :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Hırsından yumruklarını sıkarak	:Zarf-Fiil Grubu
2. kısık bir sesle	:Edat Grubu
3. kısık / bir ses	:Sıfat Tamlaması
4. bir / ses	:Sıfat Tamlaması

491. Celâleddin ile birlikte Otsukarcı ve Çakır, / Gazne ve Kâbil'i / ayaklandırdılar.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayaklandırdılar.	:Yüklem
2. Celâleddin ile birlikte Otsukarcı ve Çakır	:Özne
3. Gazne ve Kâbil'i	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Otsukarcı ve Çakır	:Bağlama Grubu
2. Gazne ve Kâbil	:Bağlama Grubu

492. Birçok Türkmen, Fars, Efgan askeri / topladılar.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. topladılar.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Birçok Türkmen, Fars,Efgan askeri	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Birçok / Türkmen, Fars, Efgan askeri	:Sıfat Tamlaması
2. Türkmen / askeri	:Belirtisiz İsim Tamlaması
3. Fars / askeri	:Belirtisiz İsim Tamlaması

4. Efgan / askeri :Belirtisiz İsim Tamlaması

493. Otsukarcı, / Celâleddin’i bulduğu zaman / Çingiz’in mektubunu / gösterdi

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gösterdi. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. Celâleddin’i bulduğu zaman :Zarf Tümlenci
 4. Çingiz’in mektubunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Celâleddin’i bulduğu :Sıfat-Fiil Grubu
 2. Çingiz’in / mektubu :Belirtili İsim Tamlaması

494. - Ben kaleyi vermezdim, / ama / Çingiz kahpelik etti.

- Diğer bağlama edatlarıyla (ama) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ben / kaleyi / vermezdim.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. vermezdim. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. kaleyi :Belirtili Nesne

B)İkinci cümle:

“Çingiz / kahpelik etti.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kahpelik etti. :Yüklem
 2. Çingiz :Özne

Kelime grupları:

1. kahpelik et- :Birleşik Fiil Grubu

495.Hatunları / işe karıştırdı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. işe karıştırdı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Hatunları :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. işe karıştırdı- :Birleşik Fiil Grubu

496.Bilirim, / öldürmez, / bu kadar kahpe değildir.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bilirim.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Bilirim. :Yüklem

2. (Ben) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“...Öldürmez.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. Öldürmez. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

C)Üçüncü cümle:

“...bu kadar / kahpe değildir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kahpe değildir. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. bu kadar :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bu kadar :Edat Grubu

497.Şimdi ne yapıp yapıp hatunumu kurtarmalıyım, dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. Şimdi ne yapıp yapıp hatunumu kurtarmalıyım :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Şimdi ne yapıp yapıp :Zarf-Fiil Grubu
 2. yapıp yapıp :Tekrar Grubu

- “Şimdi / ne yapıp yapıp / hatunumu / kurtarmalıyım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kurtarmalıyım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Şimdi :Zarf Tümleci
 4. ne yapıp yapıp :Zarf Tümleci
 5. hatunumu :Belirtili Nesne

498. Celâleddin ise : / - Otsukarcı ... / dedi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. Celâleddin ise :Özne
 3. Otsukarcı :Belirtisiz Nesne

499. Gel / sen / bu işten / vazgeç.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vazgeç.	:Yüklem
2. sen	:Özne
3. bu işten	:Yer Tamlayıcısı
4. Gel	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. vazgeç.	:Birleşik Fiil Grubu
2. bu / iş	:Sıfat Tamlaması

500.Çingiz acuna o kadar kök saldı / ki / , gayrı kimseye yenilmez.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Çingiz / acuna / o kadar / kök saldı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kök saldı.	:Yüklem
2. Çingiz	:Özne
3. acuna	:Yer Tamlayıcısı
4. o kadar	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. kök sal-	:Birleşik Fiil Grubu
2. o / kadar	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...gayrı kimseye / yenilmez.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yenilmez :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. gayrı kimseye :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. gayrı / kimse :Sıfat Tamlaması

501. Ben ölünceye kadar savaşacağım, / sen çekil.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ben / ölünceye kadar / savaşacağım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. savaşacağım. :Yüklem
2. Ben :Özne
3. ölünceye kadar :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. ölünceye kadar :Edat Grubu

B)İkinci cümle:

“...sen / çekil.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çekil. :Yüklem
2. sen :Özne

502. Bana / çok iyiliğin / dokundu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dokundu. :Yüklem
2. çok iyiliğin :Özne
3. Bana :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. çok / iyilik :Sıfat Tamlaması

503. Senin yardımın sebebiyle / namımıza / leke / sürülmedi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürülmedi. :Yüklem
2. leke :Özne
3. Senin yardımın sebebiyle :Zarf Tümlenci
4. namımıza :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Senin yardımın sebebiyle :Edat Grubu
2. Senin / yardımın :Belirtili İsim Tamlaması

504. Hocend cengi / senelerce / dillere destan olacak.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dillere destan olacak. :Yüklem
 2. Hocend cengi :Özne
 3. senelerce :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Hocend / cengi :Belirtisiz İsim Tamlaması
 2. dillere destan ol- :Birleşik Fiil Grubu

505. Artık yeter, / ayrılalım.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Artık / yeter.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yeter. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Artık :Zarf Tümlenci

B)İkinci cümle:

“...ayrılalım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayrılalım. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne

506.Ben / ant içtim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ant içtim :Yüklem
 2. Ben :Özne

Kelime grupları:

1. ant iç- :Birleşik Fiil Grubu

507.Bir kere / karşı karşıya / onunla / savaşıcağız.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. savaşıcağız. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Bir kere :Zarf Tümleci
 4. karşı karşıya :Zarf Tümleci
 5. onunla :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bir / kere :Sıfat Tamlaması
 2. karşı karşıya :Tekrar Grubu

508. Ya o, ya ben / göreceğiz...

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. göreceğiz... :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Ya o, ya ben :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Ya o, ya ben : Bağlama Grubu

509. Sabiha'ya gelince, ona bir şey yapamaz, / yapmaz.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sabiha'ya gelince, / ona / bir şey / yapamaz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapamaz. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sabiha'ya gelince :Zarf Tümlenci
 4. ona :Yer Tamlayıcısı
 5. bir şey :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Sabiha'ya gelince :Zarf-Fiil Grubu
 2. bir / şey :Sıfat Tamlaması
 3. yapama- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...yapmaz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapmaz. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

510. Hakan oldu, / ama / karı olmadı ya...

- Diğer bağlama edatlarıyla (ama) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Hakan oldu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Hakan oldu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. Hakan ol- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...karı olmadı ya...”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. karı olmadı ya :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. karı olma- :Birleşik Fiil Grubu

511.Ne de olsa / erkektir.

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. erkektir. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Ne de olsa :Zarf Tümlenci

- "... Ne de / olsa."

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsa. :Yüklem
2. Ne de :Özne

512.On gün sonra / Çingiz'in, en sevgili oğlu Tuluy ile beraber Horasan'ı alıp Celâleddin'in üzerine doğru yürüdüğü / haber alındı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. haber alındı. :Yüklem
2. Çingiz'in, en sevgili oğlu Tuluy ile beraber Horasan'ı alıp Celâleddin'in üzerine doğru yürüdüğü:Özne
3. On gün sonra :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. On gün sonra :Edat Grubu
2. On / gün :Sıfat Tamlaması
3. Çingiz'in, en sevgili oğlu Tuluy ile beraber Horasan'ı alıp Celâleddin'in üzerine doğru yürüdüğü:SFG
4. Çingiz'in,en sevgili oğlu Tuluy ile beraber Horasan'ı alıp Celâleddin'in üzerine doğru:EG
5. Celâleddin'in / üzeri :Belirtili İsim Tamlaması
6. Çingiz'in, en sevgili oğlu Tuluy ile beraber Horasan'ı alıp:Zarf-Fiil Grubu
7. Çingiz'in, en sevgili oğlu Tuluy ile beraber :Edat Grubu
8. Çingiz'in, en sevgili oğlu / Tuluy :Sıfat Tamlaması
9. Çingiz'in, / en sevgili oğlu :Belirtili İsim Tamlaması
10. en / sevgili oğlu :Sıfat Tamlaması
11. sevgili / oğlu :Sıfat Tamlaması
12. haber alın- :Birleşik Fiil Grubu

513.İlk savaş / Heft Pervan'da / oldu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oldu. :Yüklem
2. İlk savaş :Özne
3. Heft Pervan'da :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. İlk / savaş :Sıfat Tamlaması
2. Heft Pervan :Birleşik İsim Grubu

514. Otsukarcı ile Celâleddin o kadar bahadırca dövüştüler / ki, / Timuçin'in komutanı yenildi.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“ Otsukarcı ile Celâleddin / o kadar bahadırca / dövüştüler. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. dövüştüler. :Yüklem
- 2. Otsukarcı ile Celâleddin :Özne
- 3. o kadar bahadırca :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

- 1. Otsukarcı ile Celâleddin :Bağlama Grubu
- 2. o kadar / bahadırca :Sıfat Tamlaması
- 3. o / kadar :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...Timuçin'in komutanı / yenildi. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. yenildi. :Yüklem
- 2. Timuçin'in komutanı :Özne

Kelime grupları:

- 1. Timuçin'in / komutanı :Belirtili İsim Tamlaması

515. Derken / arkadan / Timuçin / yetişti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yetişti. :Yüklem
2. Timuçin :Özne
3. Derken :Zarf Tümlenci
4. arkadan :Yer Tamlayıcısı

516. Bamyana yakınındaki tepeye / çadır / kurdu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kurdu. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Bamyana yakınındaki tepeye :Yer Tamlayıcısı
4. çadır :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Bamyana yakınındaki / tepe :Sıfat Tamlaması
2. Bamyana / yakını :Belirtisiz İsim Tamlaması

517.O gece / Otsukarcı uyumadan / bütün ordusunu / dolaştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dolaştı. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. O gece :Zarf Tümlenci
4. Otsukarcı uyumadan :Zarf Tümlenci

5. bütün ordusunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. O / gece :Sıfat Tamlaması
 2. Otsukarcı uyumadan :Zarf-Fiil Grubu
 3. bütün / ordu :Sıfat Tamlaması

518. Payaza'yı, / Kızıl Tuğ'u / topladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. topladı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Payaza'yı :Belirtili Nesne
 4. Kızıl Tuğ'u :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Kızıl / Tuğ :Sıfat Tamlaması

519. Silahlarımı / parlattı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. parlattı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Silahlarımı :Belirtili Nesne

520. Erlere / öğüt verdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. öğüt verdi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Erlere :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. öğüt ver- :Birleşik Fiil Grubu

521.Çakır'ı okşayıp / “gözünü aç...” / (dedi.)

- a. Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. (dedi.) :Yüklem(Yüklem okuyucuya bırakılmış.)
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Çakır'ı okşayıp :Zarf Tümleci
 4. “gözünü aç...” :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Çakır'ı okşayıp :Zarf-Fiil Grubu

- “Gözünü / aç.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. aç. :Yüklem

2. (Sen) :Gizli Özne
3. Gözünü :Belirtili Nesne

522.Yıllardan beri / dağlarda / dolaştık.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dolaştık. :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne
3. Yıllardan beri :Zarf Tümleci
4. dağlarda :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Yıllardan beri :Edat Grubu

523. Nice savaşlar / gördük.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gördük. :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne
3. Nice savaşlar :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Nice / savaşlar :Sıfat Tamlaması

524. Fakat / bu sabahki savaş kadar / hiçbiri / kanlı ve yaman olmayacaktır.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kanlı ve yaman olmayacaktır.	:Yüklem
2. hiçbiri	:Özne
3. bu sabahki savaş kadar	:Zarf Tümlenci
4. Fakat	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bu sabahki savaş kadar	:Edat Grubu
2. bu sabahki / savaş	:Sıfat Tamlaması
3. bu / sabah	:Sıfat Tamlaması
4. kanlı ve yaman ol-	:Birleşik Fiil Grubu
5. kanlı ve yaman	:Bağlama Grubu

525. Tuğu şöyle bir kaldır / ki, / Timuçin görsün de yaklaşsın.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tuğu / şöyle bir / kaldır.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kaldır.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Tuğu	:Belirtili Nesne
4. şöyle bir	:Zarf Tümlenci

B)İkinci cümle:

“Timuçin görsün / de / yaklaşsın.”

- Diğer bağlama edatlarıyla (da / de) kurulan bağlı cümledir.

a) “Timuçin / görsün.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görsün. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne

b) "...yaklaşsın."

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaklaşsın. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

526. Ardımdan ayrılma, / belki ben vurulurum.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

"Ardımdan / ayrılma."

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayrılma. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Ardımdan :Yer Tamlayıcısı

B) İkinci cümle:

"...belki / ben / vurulurum. "

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vurulurum. :Yüklem
 2. ben :Özne
 3. belki :Zarf Tümlenci

527. O zaman / sana / diyeceklerim / var.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. var. :Yüklem
 2. diyeceklerim :Özne
 3. O zaman :Zarf Tümlenci
 4. sana :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. O / zaman :Sıfat Tamlaması

528. Çakır'ın gözleri / yaşardı:

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaşardı: :Yüklem
 2. Çakır'ın gözleri :Özne

Kelime grupları:

1. Çakır'ın / gözleri :Belirtili İsim Tamlaması

529. - Otsukarcı! / dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Otsukarcı! :Belirtisiz Nesne

530. Bu uğraştan / vazgeç.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vazgeç. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Bu uğraştan :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu / uğraş :Sıfat Tamlaması
 2. vazgeç- :Birleşik Fiil Grubu

531.O / yüce bir cihangirdir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yüce bir cihangirdir. :Yüklem
2. O :Özne

Kelime grupları:

1. yüce / bir cihangir :Sıfat Tamlaması
2. bir / cihangir :Sıfat Tamlaması

532. Ordusunun sayısını / kendi bile / bilmez.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. bilmez. :Yüklem
2. kendi bile :Özne
3. Ordusunun sayısını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Ordusunun / sayısı :Belirtili İsim Tamlaması
2. kendi bile :Edat Grubu

533. Sen ondan daha usta dövüşçü ve buğatırsın, / fakat / onunla başa çıkmak güç işi değil, / sayı işidir.

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“ Sen / ondan daha usta dövüşçü ve buğatırsın. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ondan daha usta dövüşçü ve buğatırsın. :Yüklem

2. Sen :Özne

Kelime grupları:

1. usta / dövüşçü ve buğatır :Sıfat Tamlaması
2. dövüşçü ve buğatır :Bağlama Grubu

B)İkinci cümle:

“...onunla başa çıkmak güç işi değil, / sayı işidir.”

- Sıralı cümledir. Öznesi ortak bağımlı sıralı cümledir.

a) “...onunla başa çıkmak / güç işi değil(dir). ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. güç işi değil(dir). :Yüklem
2. onunla başa çıkmak :Özne

Kelime grupları:

1. onunla başa çıkmak :İsim-Fiil Grubu
2. başa çıkmak :Birleşik Fiil Grubu
3. güç / işi :Belirtisiz İsim Tamlaması

b) “...sayı işidir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sayı işidir. :Yüklem
2. onunla başa çıkmak :Özne

Kelime grupları:

1. sayı / işi

:Belirtisiz İsim Tamlaması

534. Sen kahramansın, / fakat / o bir Hakan, / seninle tek olarak vuruşmadı ve gene de vuruşmayacaktır.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sen kahramansın, / fakat / o bir Hakan(dır.)”

-Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulan bağlı cümledir.

a) “Sen / kahramansın.”

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kahramansın

:Yüklem

2. Sen

:Özne

b) “... o / bir Hakan(dır.)”

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bir Hakan(dır.)

:Yüklem

2. o

:Özne

Kelime grupları:

1. bir / Hakan

:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...seninle tek olarak vuruşmadı / ve / gene de vuruşmayacaktır.”

- Diğer bağlama edatlarıyla (ve) kurulan bağlı cümledir.

a) “...seninle / tek olarak / vuruşmadı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuruşmadı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. seninle :Yer Tamlayıcısı
 4. tek olarak :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. tek olarak :Zarf-Fiil Grubu

b) “...gene de / vuruşmayacaktır.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuruşmayacaktır. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. gene de :Zarf Tümlenci

535. Hakan olduğunu / ileri sürüp durur.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ileri sürüp durur. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Hakan olduğunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Hakan olduğunu	:Sıfat-Fiil Grubu
2. ileri sürüp dur-	:Birleşik Fiil Grubu
3. ileri sürüp	:Zarf-Fiil Grubu
4. ileri sür-	:Birleşik Fiil Grubu

536.O da / bizdendi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bizdendi.	:Yüklem
2. O da	:Özne

537.O nam salarsa / biz de / övünürüz.

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. övünürüz.	:Yüklem
2. biz de	:Özne
3. O nam salarsa	:Zarf Tümleci

- "O / nam salarsa."

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. nam salarsa.	:Yüklem
2. O	:Özne

Kelime grupları:

1. nam sal- :Birleşik Fiil Grubu

538.Bırak, / genç Türk ordusu acuna boyun eğdirsin.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bırak.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Bırak. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne

B)İkinci cümle:

“...genç Türk ordusu / acuna / boyun eğdirsin.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. boyun eğdirsin. :Yüklem
 2. genç Türk ordusu :Özne
 3. acuna :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. genç / Türk ordusu :Sıfat Tamlaması
 2. Türk / ordusu :Belirtisiz İsim Tamlaması
 3. boyun eğdir- :Birleşik Fiil Grubu

539.Böyle adamların / ufak tefek kusurları / olur.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olur. :Yüklem
 2. Böyle adamların :Özne
 3. ufak tefek kusurları :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Böyle / adamlar :Sıfat Tamlaması
 2. ufak tefek / kusur :Sıfat Tamlaması
 3. ufak tefek :Tekrar Grubu

540.Çok kere yoldaşlarını kırar, / şarları yakar, / adaşlarını öldürürler.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Çok kere / yoldaşlarını / kırar.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kırar. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Çok kere :Zarf Tümleci
 4. yoldaşlarını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Çok / kere :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...şarları / yakar.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yakar. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. şarları :Belirtili Nesne

C)Üçüncü cümle:

“...adaşlarını / öldürürler.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. öldürürler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. adaşlarını :Belirtili Nesne

541. Bu olmazsa / bu kadar ulus / onun ardından / yürür mü?

- a. Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. yürür mü? :Yüklem
 2. bu kadar ulus :Özne
 3. Bu olmazsa :Zarf Tümlenci
 4. onun ardından :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bu kadar / ulus :Sıfat Tamlaması

2. onun / ardı

:Belirtili İsim Tamlaması

542. Otsukarcı / kızdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kızdı. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne

543. Hiç ses çıkarmadan / uzaklaştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. uzaklaştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Hiç ses çıkarmadan :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Hiç ses çıkarmadan :Zarf-Fiil Grubu

544. Bunları / o da / düşünüyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. düşünüyordu. :Yüklem
 2. o da :Özne
 3. Bunları :Belirtili Nesne

545.O da, / eski bir yoldaşının,Türk bayrağının acuna nam salmasını / isterdi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. isterdi. :Yüklem
 2. O da :Özne
 3. eski bir yoldaşının,Türk bayrağının acuna nam salmasını:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. eski bir yoldaşının, / Türk bayrağının acuna nam salmasını:Belirtili İsim Tamlaması
 2. eski bir yoldaşının,Türk bayrağının acuna nam salması :İsim-Fiil Grubu
 3. eski / bir yoldaş :Sıfat Tamlaması
 4. bir / yoldaş :Sıfat Tamlaması
 5. Türk / bayrağı :Belirtisiz İsim Tamlaması
 6. nam sal- :Birleşik Fiil Grubu

546. Fakat / bu yersiz yasalar, bu zulümler, yanan şehirlerden yükselen kadın, çocuk sesleri; sonra Çin'deki meydan okuyuşunu / hiç / unutamıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. unutamıyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. bu yersiz yasalar, bu zulümler, yanan şehirlerden yükselen kadın, çocuk sesleri; sonra Çin'deki meydan okuyuşunu :Belirtili Nesne
 4. hiç :Zarf Tümleci
 5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bu / yersiz yasalar	:Sıfat Tamlaması
2. yersiz / yasalar	:Sıfat Tamlaması
3. bu / zulümler	:Sıfat Tamlaması
4. yanan şehirlerden yükselen / kadın, çocuk sesleri	:Sıfat Tamlaması
5. çocuk / sesleri	:Belirtisiz İsim Tamlaması
6. kadın / sesleri	:Belirtisiz İsim Tamlaması
7. yanan şehirlerden yükselen	:Sıfat-Fiil Grubu
8. yanan / şehir	:Sıfat Tamlaması
9. Çin'deki meydan okuyuş	:İsim-Fiil Grubu
10. Çin'deki / meydan okuyuş	:Sıfat Tamlaması
11. meydan oku-	:Birleşik Fiil Grubu
12. unutama-	:Birleşik Fiil Grubu

547. Ne olursa olsun, bir kere vuruşacak, / ona gücünü gösterecekti.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ne olursa olsun, / bir kere / vuruşacak.”

a.Yapısına göre	:Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuruşacak.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Ne olursa olsun	:Zarf Tümlenci
4. bir kere	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bir / kere	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...ona / gücünü / gösterecekti.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gösterecekti. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. ona :Yer Tamlayıcısı
 4. gücünü :Belirtili Nesne

548.O, / Hakan olmak için / yaratılmıştı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaratılmıştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Hakan olmak için :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Hakan olmak için :Edat Grubu
 2. Hakan ol- :Birleşik Fiil Grubu

549. Bunu / anlıyordu.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlıyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Bunu :Belirtili Nesne

550. Fakat / yenmek için...

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. yenmek için :Edat Grubu

551. Tanrı, / Otsukarcı'yı / yenmek için / yaratmıştı.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaratmıştı. :Yüklem

2. Tanrı :Özne

3. Otsukarcı'yı :Belirtili Nesne

4. yenmek için :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. yenmek için :Edat Grubu

552. Sabah / tan yeri ağarırken, / ağır kılıcını / kınından / sıyırdı.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sıyırdı. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne

3. Sabah :Zarf Tümleci

4. tan yeri ağarırken :Zarf Tümleci

5. ağır kılıcını :Belirtili Nesne

6. kınından :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Sabah tan yeri ağarırken	:Zarf-Fiil Grubu
2. tan / yeri	:Belirtisiz İsim Tamlaması
3. ağır / kılıç	:Sıfat Tamlaması

553.Önüne çekilen Payaza'ya / atladı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atladı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Önüne çekilen Payaza'ya	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Önüne çekilen / Payaza	:Sıfat Tamlaması
2. Önüne çekilen	:Sıfat-Fiil Grubu

554.Uzun uzun, / tüyler ürpertici bir boru / öttü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. öttü.	:Yüklem
2. tüyler ürpertici bir boru	:Özne
3. Uzun uzun	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Uzun uzun	:Tekrar Grubu
2. tüyler ürpertici / bir boru	:Sıfat Tamlaması
3. bir / boru	:Sıfat Tamlaması

555. Onu, / ordudaki diğer borular / desteklediler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. desteklediler. :Yüklem
 2. ordudaki diğer borular :Özne
 3. Onu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. ordudaki / diğer borular :Sıfat Tamlaması
 2. diğer / borular :Sıfat Tamlaması

556. Buyruk / verilmiştir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verilmiştir. :Yüklem
 2. Buyruk :Özne

557. Erler / kendi düzeni üzerine / yavaş yavaş açılarak / ilerlemeye başladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ilerlemeye başladı. :Yüklem
 2. Erler :Özne
 3. kendi düzeni üzerine :Zarf Tümlenci

4. yavaş yavaş açılarak :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. kendi / düzeni :Belirtisiz İsim Tamlaması
 2. yavaş yavaş açılarak :Zarf-Fiil Grubu
 3. yavaş yavaş :Tekrar Grubu
 4. ilerlemeye başla- :Birleşik Fiil Grubu

558. Celâleddin Mengü Berti, / Bamyân'da / Timuçin'e / saldırıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. saldırıyordu. :Yüklem
 2. Celâleddin Mengü Berti :Özne
 3. Bamyân'da :Yer Tamlayıcısı
 4. Timuçin'e :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Celâleddin Mengü Berti :Birleşik İsim Grubu

559. Korkunç bir uğultu, atların kişnemeleri, kılıçların, kargıların, tolgaların şakırtıları, demir sesleri / yeri göğü / inletiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. inletiyordu. :Yüklem
 2. Korkunç bir uğultu,atların kişnemeleri,kılıçların,kargıların,tolgaların şakırtıları,demir sesleri :Özne
 3. yeri göğü :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Korkunç / bir uğultu	:Sıfat Tamlaması
2. bir / uğultu	:Sıfat Tamlaması
3. atların / kişnemeleri	:Belirtili İsim Tamlaması
4. kılıçların / şakırtıları	:Belirtili İsim Tamlaması
5. kargıların / şakırtıları	:Belirtili İsim Tamlaması
6. tolgaların / şakırtıları	:Belirtili İsim Tamlaması
7. demir / sesleri	:Belirtisiz İsim Tamlaması
8. yeri göğü	:Tekrar Grubu

560. Başında gümüş tolgası ardında Kızıl Tuğ Otsukarcı / bir kasırğa gibi / Timuçin'in ordusunun üzerine / atıldı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atıldı.	:Yüklem
2. Başında gümüş tolgası ardında Kızıl Tuğ Otsukarcı	:Özne
3. bir kasırğa gibi	:Zarf Tümlenci
4. Timuçin'in ordusunun üzerine	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. gümüş / tolga	:Sıfat Tamlaması
2. Kızıl / Tuğ	:Sıfat Tamlaması
3. bir kasırğa gibi	:Edat Grubu
4. bir / kasırğa	:Sıfat Tamlaması
5. Timuçin'in / ordusu	:Belirtili İsim Tamlaması

561. Celâleddin Mengü Berti de / arslanlar gibi / savaşa / başlamıştı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başlamıştı.	:Yüklem
2. Celâleddin Mengü Bertî de	:Özne
3. arslanlar gibi	:Zarf Tümlenci
4. savaşa	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Celâleddin Mengü Bertî	:Birleşik İsim Grubu
2. arslanlar gibi	:Edat Grubu

562. Her iki ordu / birbirine girdi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. birbirine girdi.	:Yüklem
2. Her iki ordu	:Özne

Kelime grupları:

1. Her / iki ordu	:Sıfat Tamlaması
2. iki / ordu	:Sıfat Tamlaması
3. birbirine gir-	:Birleşik Fiil Grubu

563. Timuçin, / tepeden / cengi / gözlüyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözlüyordu.	:Yüklem

2. Timuçin :Özne
 3. tepeden :Yer Tamlayıcısı
 4. cengi :Belirtili Nesne

564.Çevresinde / oğlu Tuluy, Pars Parçalayan Celme, Yavuz sebüktay, Arslan Bey Sungur gibi namlı komutanlar / vardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı. :Yüklem
 2. oğlu Tuluy, Pars Parçalayan Celme, Yavuz Sebüktay, Arslan Bey Sungur gibi namlı komutanlar :Özne
 3. Çevresinde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması
 2. Yavuz Sebüktay :Birleşik İsim Grubu
 3. Arslan Bey Sungur :Birleşik İsim Grubu
 4. oğlu Tuluy, Pars Parçalayan Celme, Yavuz Sebüktay, Arslan Bey Sungur gibi:Edat Grubu
 5. oğlu Tuluy, Pars Parçalayan Celme, Yavuz Sebüktay, Arslan Bey Sungur gibi / namlı komutanlar :Sıfat Tamlaması
 6. namlı / komutanlar :Sıfat Tamlaması

565. Gerek Otsukarcı'nın, gerek Celâleddin'in ordusu , / yıllardan beri / savaşımlara gire çıka / pişmişti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. pişmişti. :Yüklem

2. Gerek Otsukarcı'nın, gerek Celâleddin'in ordusu:Özne
 3. yıllardan beri :Zarf Tümleci
 4. savaflara gire çıka :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

- 1.Gerek Otsukarcı'nın, gerek Celâleddin'in ordusu :Bağlama Grubu
 2. Otsukarcı'nın / ordusu :Belirtili İsim Tamlaması
 3. Celâleddin'in / ordusu :Belirtili İsim Tamlaması
 4. yıllardan beri :Edat Grubu
 5. gire çıka :Zarf-Fiil Grubu
 6. gire çıka :Tekrar Grubu

566. Takımlarını düzenlemeleri, cenge sürüşleri / görülecek bir şeydi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görülecek bir şeydi :Yüklem
 2. Takımlarını düzenlemeleri, cenge sürüşleri :Özne

Kelime grupları:

- 1.Takımlarını düzenlemeleri, cenge sürüşleri :İsim-Fiil Grubu
 2.Takımlarını düzenlemeleri :İsim-Fiil Grubu
 3. görülecek / bir şey :Sıfat Tamlaması
 4. bir / şey :Sıfat Tamlaması

567. Erler, / her iki yandan iple çekiliyormuş gibi / Timuçin'in çevresini sararak / yayılıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yayılıyordu.	:Yüklem
2. Erler	:Özne
3. her iki yandan iple çekiliyormuş gibi	:Zarf Tümlenci
4. Timuçin'in çevresini sararak	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. her iki yandan iple çekiliyormuş gibi	:Edat Grubu
2. her / iki yan	:Sıfat Tamlaması
3. iki / yan	:Sıfat Tamlaması
4. Timuçin'in çevresini sararak	:Zarf-Fiil Grubu
5. Timuçin'in / çevresi	:Belirtili İsim Tamlaması

568. On dakika kadar / geçti.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geçti.	:Yüklem
2. On dakika kadar	:Özne

Kelime grupları:

1. On dakika kadar	:Edat Grubu
2. On / dakika	:Sıfat Tamlaması

569. Cenkçiler birbirine daha iyi girişmiş, / artık kızışmışlardı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Cenkçiler / birbirine / daha iyi / girişmiş.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. girişmiş.	:Yüklem
2. Cenkçiler	:Özne
3. birbirine	:Yer Tamlayıcısı
4. daha iyi	:Zarf Tümleci

B)İkinci cümle:

“...artık / kızışmışlardı.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kızışmışlardı.	:Yüklem
2. Cenkçiler	:Özne
3. artık	:Zarf Tümleci

570. Arslanlar gibi dövüşen Celâleddin ile Otsukarcı'nın çevresinde / yuvarlak geniş bir boşluk / büyüyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. büyüyordu.	:Yüklem
2. yuvarlak geniş bir boşluk	:Özne
3. Arslanlar gibi dövüşen Celâleddin ile Otsukarcı'nın çevresinde:	Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Arslanlar gibi dövüşen / Celâleddin ile Otsukarcı'nın çevresinde:	Sıfat Tamlaması
2. Celâleddin ile Otsukarcı	:Bağlama Grubu
3. Otsukarcı'nın / çevresi	:Belirtili İsim Tamlaması
4. Arslanlar gibi dövüşen	:Sıfat-Fiil Grubu

5. Arslanlar gibi	:Edat Grubu
6. yuvarlak / geniş bir boşluk	:Sıfat Tamlaması
7. geniş / bir boşluk	:Sıfat Tamlaması
8. bir / boşluk	:Sıfat Tamlaması

571.Gözleri kandan başka bir şey görmeyen Timuçin'in erleri, / onların delicesine amansız hücumlarına karşı yanlarından açılmaktan başka bir şey / yapamıyorlardı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapamıyorlardı.	:Yüklem
2. Gözleri kandan başka bir şey görmeyen Timuçin'in erleri:	Özne
3. onların delicesine amansız hücumlarına karşı yanlarından açılmaktan başka bir şey:	Bsn.

Kelime grupları:

1. Gözleri kandan başka bir şey görmeyen / Timuçin'in erleri:	Sıfat Tamlaması
2. Timuçin'in / erleri	:Belirtili İsim Tamlaması
3. Gözleri kandan başka bir şey görmeyen	:Sıfat-Fiil Grubu
4. başka / bir şey	:Sıfat Tamlaması
5. bir / şey	:Sıfat Tamlaması
6. onların delicesine amansız hücumlarına karşı	:Edat Grubu
7. onların / delicesine amansız hücumları	:Belirtili İsim Tamlaması
8. delicesine / amansız hücum	:Sıfat Tamlaması
9. amansız / hücum	:Sıfat Tamlaması
10. yapama-	:Birleşik Fiil Grubu

572. Timuçin / kendini tutamadı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kendini tutamadı. :Yüklem
2. Timuçin :Özne

Kelime grupları:

1. kendini tutama- :Birleşik Fiil Grubu

573. Bir ıslık gibi, / dudakları arasından / mırıldandı:

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mırıldandı: :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Bir ıslık gibi :Zarf Tümlenci
4. dudakları arasından :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bir ıslık gibi :Edat Grubu
2. Bir / ıslık :Sıfat Tamlaması
3. dudakları / arası :Belirtili İsim Tamlaması

574. - Ne yavuz buğatırlar...

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Ne yavuz buğatırlar... :Yüklem
2. (Onlar) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. yavuz / buğatır :Sıfat Tamlaması

575.Şunların dövüşüne / bakın!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakın! :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. Şunların dövüşüne :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Şunların / dövüşü :Belirtili İsim Tamlaması

576.Şu acemi, derme çatma şar uşaklarını nasıl düzmüşler, / nasıl sürüp, nasıl yürüyorlar?

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Şu acemi, derme çatma şar uşaklarını / nasıl / düzmüşler?”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. düzmüşler? :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Şu acemi, derme çatma şar uşaklarını :Belirtili Nesne
 4. nasıl :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Şu acemi, derme çatma / şar uşaklarını :Sıfat Tamlaması
 2. şar / uşaklarını :Sıfat Tamlaması
 3. derme çatma :Tekrar Grubu
 4. Şu / acemi :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“... nasıl sürüp, / nasıl / yürüyorlar?”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. yürüyorlar? :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. nasıl sürüp :Zarf Tümleci
 4. nasıl :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. nasıl sürüp :Zarf-Fiil Grubu

577. Ben, / oğullarımı / işte / böyle görmek / istedim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istedim. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. oğullarımı :Belirtili Nesne
 4. böyle görmek :Zarf Tümleci
 5. işte :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. böyle görmek :İsim-Fiil Grubu

578. Ancak / bir Türk, / bu kadar az zamanda / böyle bir orduyu / yoktan var edebilir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktan var edebilir. :Yüklem
2. bir Türk :Özne
3. bu kadar az zamanda :Zarf Tümlenci
4. böyle bir orduyu :Belirtili Nesne
5. Ancak :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bir / Türk :Sıfat Tamlaması
2. bu kadar / az zaman :Sıfat Tamlaması
3. az / zaman :Sıfat Tamlaması
4. böyle / bir ordu :Sıfat Tamlaması
5. bir / ordu :Sıfat Tamlaması
6. yoktan var et- :Birleşik Fiil Grubu
7. yoktan var edebil- :Birleşik Fiil Grubu

579. Babasının bu sözlerini işiten sevgili oğlu Tuluy / bağırdı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı: :Yüklem
2. Babasının bu sözlerini işiten sevgili oğlu Tuluy :Özne

Kelime grupları:

1. Babasının bu sözlerini işiten / sevgili oğlu Tuluy :Sıfat Tamlaması
2. sevgili oğlu / Tuluy :Sıfat Tamlaması
3. sevgili / oğlu :Sıfat Tamlaması
4. Babasının bu sözlerini işiten :Sıfat-Fiil Grubu
5. Babasının / bu sözlerini :Belirtili İsim Tamlaması

6. bu sözler

:Sıfat Tamlaması

580. Senin oğulların / onlardan / artık / yavuz kişilerdir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yavuz kişilerdir. :Yüklem
 2. Senin oğulların :Özne
 3. onlardan :Yer Tamlayıcısı
 4. artık :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Senin / oğulların :Belirtili İsim Tamlaması
 2. yavuz / kişiler :Sıfat Tamlaması

581. Tez buyur, / karşı çıkayım!

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tez / buyur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. buyur. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Tez :Zarf Tümlenci

B)İkinci cümle:

“...karşı çıkayım!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşı çıkayım! :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne

582. Yüce hakan, / kahramanlık nice iştir / görsün!

- a. Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görsün! :Yüklem
 2. Yüce hakan :Özne
 3. kahramanlık nice iştir :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Yüce / hakan :Sıfat Tamlaması

- "...kahramanlık / nice / iştir."

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. iştir. :Yüklem
 2. kahramanlık :Özne
 3. nice :Zarf Tümleci

583. Bütün komutanlar / Tuluy'u / alkış yolu / mırıldandılar.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. mırıldandılar. :Yüklem
 2. Bütün komutanlar :Özne
 3. Tuluy'u :Belirtili Nesne
 4. alkış yolu :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bütün / komutanlar :Sıfat Tamlaması

584. Fakat / Timuçin / sapsarı kesildi.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sapsarı kesildi. :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. sapsarı kesil- :Birleşik Fiil Grubu
 2. sapsarı :Tekrar Grubu

585.Oğlunun böyle bir sözü ortaya atacağını / hiç / ummamıştı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. ummamıştı. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. Oğlunun böyle bir sözü ortaya atacağını :Belirtili Nesne
 4. hiç :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. ortaya at- :Birleşik Fiil Grubu
 2. böyle / bir söz :Sıfat Tamlaması
 3. bir / söz :Sıfat Tamlaması

586. – Sen / dur!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dur! :Yüklem
 2. Sen :Özne

587.Burada / birçok başbuğlar / var.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. var. :Yüklem
 2. birçok başbuğlar :Özne
 3. Burada :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. birçok / başbuğ :Sıfat Tamlaması

588.Onlar çıksalar gerektir, / dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Onlar çıksalar gerektir :Belirtisiz Nesne

- “Onlar çıksalar / gerektir.”

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gerektir. :Yüklem
2. Onlar çıksalar :Özne

- “ Onlar / çıksalar. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıksalar. :Yüklem
2. Onlar :Özne

589. Tuluy / kıpkırmızı kesilerek / başını doğrultup / karşıladı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşıladı:	:Yüklem
2. Tuluy	:Özne
3. kıpkırmızı kesilerek	:Zarf Tümleci
4. başını doğrultup	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kıpkırmızı kesilerek	:Zarf-Fiil Grubu
2. başını doğrultup	:Zarf-Fiil Grubu

590. - Hakanımız / yoksa / bizi korkak mı / sanıyor?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. sanıyor?	:Yüklem
2. Hakanımız	:Özne
3. bizi korkak mı	:Belirtisiz Nesne
4. yoksa	:Cümle dışı unsur

591.Önümüzde başka yağların alkış edildiğini duyduk; / fakat / hiçbir zaman kavgadan korktuğumuzun söylenildiğini işitmek istemeyiz.

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Önümüzde / başka yağların alkış edildiğini / duyduk.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. duyduk.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

3. Önümüzde :Yer Tamlayıcısı
 4. başka yağların alkış edildiğini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. başka yağların alkış edildiğini :Sıfat-Fiil Grubu
 2. alkış edil- :Birleşik Fiil Grubu
 3. başka / yağı :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“.../ fakat / hiçbir zaman / kavgadan korktuğumuzun söylenildiğini işitmek / istemeyiz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. istemeyiz. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. hiçbir zaman :Zarf Tümlenci
 4. kavgadan korktuğumuzun söylenildiğini işitmek :Belirtisiz Nesne
 5. fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kavgadan korktuğumuzun söylenildiğini işitmek :İsim-Fiil Grubu
 2. kavgadan korktuğumuzun söylenildiği :Sıfat-Fiil Grubu
 3. kavgadan korktuğu :Sıfat-Fiil Grubu
 4. hiçbir / zaman :Sıfat Tamlaması

592. Timuçin, / durumun zorluğunu / anlıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlıyordu.	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. durumun zorluğunu	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. durumun / zorluğu	:Belirtili İsim Tamlaması

593. Fakat / birçok komutanların yanında / oğluna / nasıl / başka / buyruk verebilirdi?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. buyruk verebilirdi?	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. birçok komutanların yanında	:Yer Tamlayıcısı
4. oğluna	:Yer Tamlayıcısı
5. nasıl	:Zarf Tümlenci
6. başka	:Cümle dışı unsur
7. Fakat	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. birçok / komutanların yanı	:Sıfat Tamlaması
2. komutanların / yanı	:Belirtili İsim Tamlaması
3. buyruk verebil-	:Birleşik Fiil Grubu
4. verebil-	:Birleşik Fiil Grubu

594. Bir namdar hakan, / oğlunu ne kadar severse sevsin, / onu /korkarak / cenkten / alıkoymamıştır.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. alıkoymamıştır.	:Yüklem
2. Bir namdar hakan	:Özne
3. oğlunu ne kadar severse sevsin	:Zarf Tümlenci
4. korkarak	:Zarf Tümlenci
5. onu	:Belirtili Nesne
6. cenkten	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bir / namdar hakan	:Sıfat Tamlaması
2. namdar / hakan	:Sıfat Tamlaması
3. alıkoyma-	:Birleşik Fiil Grubu

595. Tuluy, toyluğuna uymuş, / çok büyük bir söz etmişti.

- Sıralı cümledir.Öznesi ortak bağımlı sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tuluy, / toyluğuna uymuş.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. toyluğuna uymuş.	:Yüklem
2. Tuluy	:Özne

Kelime grupları:

1. toyluğuna uy-	:Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...çok büyük bir söz etmişti.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çok büyük bir söz etmişti. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. söz et- :Birleşik Fiil Grubu
 2. çok / büyük bir söz :Sıfat Tamlaması
 3. büyük / bir söz :Sıfat Tamlaması
 4. bir / söz :Sıfat Tamlaması

596. Tuluy tulgasını başına geçirmiş, / babasının buyruğunu beklemeden atına sıçramış.

- Sıralı cümledir.Öznesi ortak sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tuluy / tulgasını / başına geçirmiş.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. başına geçirmiş. :Yüklem
 2. Tuluy :Özne
 3. tulgasını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. başına geçir- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...babasının buyruğunu beklemeden / atına sıçramış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atına sıçramış. :Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. babasının buyruğunu beklemeden :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. atına sığra- :Birleşik Fiil Grubu
 2. babasının buyruğunu beklemeden :Zarf- Fiil Grubu
 3. babasının / buyruğu :Belirtili İsim Tamlaması

597. Timuçin: Git! dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi. :Yüklem
 2. Timuçin: :Özne
 3. Git! :Belirtisiz Nesne

- Git!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Git! :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne

598. Fakat / sakın / ardında kızıl bir Tuğ taşıyan o Deligün Buldak kurduna / yaklaşma.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaklaşma.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. ardında kızıl bir Tuğ taşıyan o Deligün Buldak kurduna:Yer Tamlayıcısı	
4. sakın	:Cümle dışı unsur
5. Fakat	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. ardında kızıl bir Tuğ taşıyan/ o Deligün Buldak kurdu:Sıfat Tamlaması	
2. o / Deligün Buldak kurdu	:Sıfat Tamlaması
3. Deligün Buldak / kurdu	:Belirtisiz İsim Tamlaması
4. Deligün Buldak	:Birleşik İsim Grubu
5. ardında kızıl bir Tuğ taşıyan	:Sıfat- Fiil Grubu
6. kızıl / bir Tuğ	:Sıfat Tamlaması
7. bir / Tuğ	:Sıfat Tamlaması

599. Bu sözler / Tuluy'u / büsbütün / çıldırtmıştı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıldırtmıştı.	:Yüklem
2. Bu sözler	:Özne
3. Tuluy'u	:Belirtili Nesne
4. büsbütün	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bu / sözler	:Sıfat Tamlaması
2. büsbütün	:Tekrar Grubu

600.Yıldırım gibi / Otsukarcı'ya doğru / at kopardı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. at kopardı. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Yıldırım gibi :Zarf Tümlenci
4. Otsukarcı'ya doğru :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. at kopar- :Birleşik Fiil Grubu
2. Yıldırım gibi :Edat Grubu
3. Otsukarcı'ya doğru :Edat Grubu

601. Ardından / Pars Parçalayan Celme, Bay Sungur, daha on bahadır / at kopardılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. at kopardılar. :Yüklem
2. Pars Parçalayan Celme, Bay Sungur, daha on bahadır:Özne
3. Ardından :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. at kopar- :Birleşik Fiil Grubu
2. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması
3. Bay Sungur :Birleşik İsim Grubu
4. on / bahadır :Sıfat Tamlaması

602. Timuçin, / istemeyerek ağzından kaçırdığı sözlerle / oğlunu / ölüme sürmüştü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ölüme sürmüştü.	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. istemeyerek ağzından kaçırıldığı sözlerle	:Zarf Tümlenci
4. oğlunu	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. istemeyerek ağzından kaçırıldığı sözlerle	:Edat Grubu
2. istemeyerek ağzından kaçırıldığı / söz	:Sıfat Tamlaması
3. istemeyerek ağzından kaçırıldığı	:Sıfat- Fiil Grubu
4. ölüme sür-	:Birleşik Fiil Grubu

603.Cenk / artık / büsbütün / kızıışmıştı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kızıışmıştı.	:Yüklem
2. Cenk	:Özne
3. artık	:Zarf Tümlenci
4. büsbütün	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. büsbütün	:Tekrar Grubu

604. Toz, duman, kan, insan leşleri arasında zaman zaman yükselen çığlıklar, inilti, küfürler, kılıç şakırtıları, baltaların tunç zırhlara, tolgalara çarpmasından doğan boğuk sadalar birbirine karışıyor, / cenk meydanını çok korkunçlaştırıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Toz, duman, kan, insan leşleri arasında zaman zaman yükselen çığlıklar, inilti, küfürler, kılıç şakırtıları, baltaların tunç zırhlara, tolgalara çarpmasından doğan boğuk sadalar / birbirine karışıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. birbirine karışıyor. :Yüklem
 2. Toz, duman,kan,insan leşleri arasında zaman zaman yükselen çığlıklar, inilti, küfürler, kılıç şakırtıları, baltaların tunç zırhlara, tolgalara çarpmasından doğan boğuk sadalar:Özne

Kelime grupları:

1. Toz, duman,kan,insan leşleri arasında zaman zaman yükselen / çığlıklar:Sıfat Tamlaması
 2. Toz, duman,kan,insan leşleri arasında zaman zaman yükselen/ inilti:Sıfat Tamlaması
 3. Toz, duman,kan,insan leşleri arasında zaman zaman yükselen/ küfürler:Sıfat Tamlaması
 4. Toz, duman,kan,insan leşleri arasında zaman zaman yükselen/ kılıç şakırtıları: Sıfat Tamlaması
 5. kılıç / şakırtıları :Sıfat Tamlaması
 6. insan / leşleri :Belirtisiz İsim Tamlaması
 7. zaman zaman :Tekrar Grubu
 8. Toz, duman,kan,insan leşleri arasında zaman zaman yükselen:Sıfat- Fiil Grubu
 9. baltaların tunç zırhlara, tolgalara çarpmasından doğan / boğuk sadalar:Sıfat Tamlaması
 10. boğuk / sadalar :Sıfat Tamlaması
 11. baltaların tunç zırhlara, tolgalara çarpmasından doğan:Sıfat- Fiil Grubu
 12. tunç / zırhlara :Sıfat Tamlaması
 13. birbirine karış- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...cenk meydanını / çok / korkunçlaştırıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. korkunçlaştırıyordu. :Yüklem

2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. cenk meydanını :Belirtili Nesne
 4. çok :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. cenk / meydanı :Belirtisiz İsim Tamlaması

605. Otsukarcı, / Timuçin'in çadırından birkaç atlının çıkıp kendine doğru koştuğunu görünce / ardına dönüp / bağırdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağırdı. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. Timuçin'in çadırından birkaç atlının çıkıp kendine doğru koştuğunu görünce:Zarf Tümlenci
 4. ardına dönüp :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Timuçin'in çadırından birkaç atlının çıkıp kendine doğru koştuğunu görünce:ZFG
 2. Timuçin'in çadırından birkaç atlının çıkıp kendine doğru koştuğunu:Sıfat- Fiil Grubu
 3. Timuçin'in çadırından birkaç atlının çıkıp kendine doğru:Edat Grubu
 4. Timuçin'in çadırından birkaç atlının çıkıp :Zarf- Fiil Grubu
 5. birkaç / atlı :Sıfat Tamlaması
 6. Timuçin'in / çadırı :Belirtili İsim Tamlaması
 7. ardına dönüp :Zarf- Fiil Grubu

606. – Davran / Çakır!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Davran	:Yüklem
2. Çakır!	:Özne

607. Tuğu sağlam ve yüksek tut / ki , / iyi görsünler.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tuğu / sağlam ve yüksek / tut.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tut.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Tuğu	:Belirtili Nesne
4. sağlam ve yüksek	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sağlam ve yüksek	:Bağlama Grubu

B)İkinci cümle:

“...iyi / görsünler.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. görsünler.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. iyi	:Zarf Tümleci

608. Ben / buradayım.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.

- b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. buradayım. :Yüklem
 2. Ben :Özne

609. Kurt yavruları / sanırım ki / beni /arıyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. arıyor. :Yüklem
 2. Kurt yavruları :Özne
 3. beni :Belirtili Nesne
 4. sanırım ki :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Kurt / yavruları :Belirtisiz İsim Tamlaması

610. Senin dediğin / olmadı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. olmadı. :Yüklem
 2. Senin dediğin :Özne

611. Benden / korkmuyorlar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. korkmuyorlar. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Benden :Yer Tamlayıcısı

612. Payaza'ya yavaşça dokunup / onlara doğru / sürdü.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürdü. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Payaza'ya yavaşça dokunup :Zarf Tümleci
 4. onlara doğru :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Payaza'ya yavaşça dokunup :Zarf- Fiil Grubu
 2. onlara doğru :Edat Grubu

613. Az sonra / Tuluy'la / iyiden iyiye / birbirlerini / seçtiler.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. seçtiler. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Az sonra :Zarf Tümleci

4. Tuluy'la :Zarf Tümlenci
 5. iyiden iyiye :Zarf Tümlenci
 6. birbirlerini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. iyiden iyiye :Tekrar Grubu

614. Otsukarcı, / Tuluy'u tanıyınca / hemen / kılıcını yanına sallandırıp / kargısını / kavradı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kavradı: :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. Tuluy'u tanıyınca :Zarf Tümlenci
 4. hemen :Zarf Tümlenci
 5. kılıcını yanına sallandırıp :Zarf Tümlenci
 6. kargısını :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Tuluy'u tanıyınca :Zarf- Fiil Grubu
 2. kılıcını yanına sallandırıp :Zarf- Fiil Grubu

615. – Timuçin'in oğlu, / iyi iştir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. iyi iştir. :Yüklem
 2. Timuçin'in oğlu :Özne

Kelime grupları:

1. Timuçin'in / oğlu	:Belirtili İsim Tamlaması
2. iyi / iş	:Sıfat Tamlaması

616. Koca Hakan, / benim bu pilici haklayacağımı / acaba / niçin / düşünmedi?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. düşünmedi?	:Yüklem
2. Koca Hakan	:Özne
3. benim bu pilici haklayacağımı	:Belirtili Nesne
4. niçin	:Zarf Tümlenci
5. acaba	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Koca / Hakan	:Sıfat Tamlaması
2. bu / pilici	:Sıfat Tamlaması

617. Hey gidi sersem! / Beni de kendileri gibi kocadı mı / sanıyorlar / yoksam?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. sanıyorlar	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne
3. Beni de kendileri gibi kocadı mı	:Belirtisiz Nesne
4. Hey gidi sersem!	:Cümle dışı unsur
5. yoksam?	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kendileri gibi :Edat Grubu

618. Tuluy / birdenbire / gürledi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gürledi. :Yüklem
 2. Tuluy :Özne
 3. birdenbire :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. birdenbire :Tekrar Grubu

619. Bahadır davran, / canını almaya geliyorum.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bahadır / davran.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. davran. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Bahadır :Cümle dışı unsur

B)İkinci cümle:

“...canını almaya / geliyorum.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyorum. :Yüklem
2. (Ben) :Gizli Özne
3. canını almaya :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. canını almaya :İsim-Fiil Grubu
2. canını al- :Birleşik Fiil Grubu

620. Otsukarcı / hiç ses çıkarmadan / Payaza'nın dizginlerini kasıp / şahlandırdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. şahlandırdı. :Yüklem
2. Otsukarcı :Özne
3. hiç ses çıkarmadan :Zarf Tümleci
4. Payaza'nın dizginlerini kasıp :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Payaza'nın dizginlerini kasıp :Zarf-Fiil Grubu
2. Payaza'nın / dizginleri :Belirtili İsim Tamlaması

621. Bir kişneme / işitildi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. işitildi. :Yüklem

2. Bir kişneme :Özne

Kelime grupları:

1. Bir / kişneme :Sıfat Tamlaması

622. Payaza / bir kere / olduğu yerde / döndü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. döndü. :Yüklem
 2. Payaza :Özne
 3. bir kere :Zarf Tümlenci
 4. olduğu yerde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bir / kere :Sıfat Tamlaması
 2. olduğu / yer :Sıfat Tamlaması

623. Koyu bir toz bulutu / yükseldi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yükseldi. :Yüklem
 2. Koyu bir toz bulutu :Özne

Kelime grupları:

1. Koyu / bir toz bulutu :Sıfat Tamlaması
 2. bir / toz bulutu :Sıfat Tamlaması
 3. toz / bulutu :Belirtisiz İsim Tamlaması

624. Boğuk bir çığlık / toz bulutları arasında / duyuldu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. duyuldu. :Yüklem
 2. Boğuk bir çığlık :Özne
 3. toz bulutları arasında :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Boğuk / bir çığlık :Sıfat Tamlaması
 2. bir / çığlık :Sıfat Tamlaması
 3. toz bulutları / arası :Belirtisiz İsim Tamlaması
 4. toz / bulutları :Belirtisiz İsim Tamlaması

625. Otsukarcı / ustalıklı bir kargı vuruşuyla / Tuluy'un beline çarpıp / atından aşağı / atmıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atmıştı. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. ustalıklı bir kargı vuruşuyla :Zarf Tümlenci
 4. Tuluy'un beline çarpıp :Zarf Tümlenci
 5. atından aşağı :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. ustalıklı bir kargı vuruşuyla :Edat Grubu
 2. ustalıklı bir kargı vuruşu :İsim-Fiil Grubu
 3. ustalıklı / bir kargı :Sıfat Tamlaması

4. bir / kargı :Sıfat Tamlaması
 5. Tuluy'un beline çarpıp :Zarf-Fiil Grubu
 6. Tuluy'un / beli :Belirtili İsim Tamlaması

626. Onu / diri diri yakalamak / istiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istiyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Onu :Belirtili Nesne
 4. diri diri yakalamak :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. diri diri yakalamak :İsim-Fiil Grubu
 2. diri diri / yakalamak :Sıfat Tamlaması
 3. diri diri :Tekrar Grubu

627. Sabiha'ya karşı rehin alacak, / Timuçin'le alay edecekti.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sabiha'ya karşı / rehin alacak.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. rehin alacak :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sabiha'ya karşı :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Sabiha'ya karşı :Edat Grubu
 2. rehin al- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

Timuçin'le / alay edecekti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. alay edecekti. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Timuçin'le :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Timuçin'le :Edat Grubu
 2. alay et- :Birleşik Fiil Grubu

628. Fakat / kendi başbuğlarının bir düşman komutanını yere vurduğunu gören Harzemlilerden bir er, / yere yuvarlanan Tuluy'un üzerine / sıçradı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sıçradı. :Yüklem
 2. kendi başbuğlarının bir düşman komutanını yere vurduğunu gören Harzemlilerden bir er:Özne
 3. yere yuvarlanan Tuluy'un üzerine :Yer Tamlayıcısı
 4. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. kendi başbuğlarının bir düşman komutanını yere vurduğunu gören / Harzemlilerden bir er: Sıfat
 Tamlaması

2. Harzemlilerden / bir er :Sıfat Tamlaması
 3. bir / er :Sıfat Tamlaması
 4. kendi başbuğlarının bir düşman komutanını yere vurduğunu gören:Sıfat-Fiil Grubu
 5. kendi başbuğlarının bir düşman komutanını yere vurduğunu:Sıfat-Fiil Grubu
 6. bir / düşman komutanı :Sıfat Tamlaması
 7. düşman / komutanı : Belirtisiz İsim Tamlaması
 8. kendi / başbuğları :Belirtisiz İsim Tamlaması
 9. yere yuvarlanan / Tuluy'un üzeri :Sıfat Tamlaması
 10. Tuluy'un / üzeri :Belirtili İsim Tamlaması
 11. yere yuvarlanan :Sıfat-Fiil Grubu

629. Havada / bir kılıç / parladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. parladı. :Yüklem
 2. bir kılıç :Özne
 3. Havada :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bir / kılıç :Sıfat Tamlaması

630. Uzun ve kızıl bir kan sütunu / fişkırdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. fişkırdı. :Yüklem
 2. Uzun ve kızıl bir kan sütunu :Özne

Kelime grupları:

1. Uzun ve kıvı / bir kan sütünu	:Sıfat Tamlaması
2. bir / kan sütünu	:Sıfat Tamlaması
3. kan / sütünu	:Belirtisiz İsim Tamlaması
4. Uzun ve kıvı	:Bağlama Grubu

631. Tuluy'un, Timuçin'in sevgili oğlunun başı / bir mızrağın ucunda / yükseliverdi!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yükseliverdi!	:Yüklem
2. Tuluy'un, Timuçin'in sevgili oğlunun başı	:Özne
3. bir mızrağın ucunda	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Tuluy'un, Timuçin'in / sevgili oğlunun başı	:Belirtili İsim Tamlaması
2. sevgili / oğlunun başı	:Sıfat Tamlaması
3. oğlunun / başı	:Belirtili İsim Tamlaması
4. bir / mızrağın ucu	:Sıfat Tamlaması
5. mızrağın / ucu	:Belirtili İsim Tamlaması
6. yükseliver-	:Birleşik Fiil Grubu

632. – Ne / yaptın / alçak?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaptın.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Ne	:Belirtisiz Nesne

4. alçak :Cümle dışı unsur

633. Bu bağıran / Otsukarcı idi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Otsukarcı idi. :Yüklem
 2. Bu bağıran :Özne

Kelime grupları:

1. Bu bağıran :Sıfat-Fiil Grubu

634.Üzüntüden / deli gibi / olmuştu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olmuştu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Üzüntüden :Zarf Tümlenci
 4. deli gibi :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. deli gibi :Edat Grubu

635. –Vur Çakır şunun boynunu! dedi.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedi.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Vur Çakır şunun boynunu!	:Belirtisiz Nesne

–Vur / Çakır / şunun boynunu!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Vur	:Yüklem
2. Çakır	:Özne
3. şunun boynunu	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. şunun / boynu	:Belirtili İsim Tamlaması

636.Çakır da / atılıp / Tuluy'u öldüren eri / hakladı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. hakladı.	:Yüklem
2. Çakır da	:Özne
3. Tuluy'u öldüren eri	:Belirtili Nesne
4. atılıp	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Çakır da atılıp	:Zarf-Fiil Grubu
2. Tuluy'u öldüren / eri	:Sıfat Tamlaması
3. Tuluy'u öldüren	:Sıfat-Fiil Grubu

637. Kazanılacak bir savaş, / bir erin yanlış tutumu yüzünden / çözülmüştü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çözülmüştü. :Yüklem
 2. Kazanılacak bir savaş :Özne
 3. bir erin yanlış tutumu yüzünden :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Kazanılacak / bir savaş :Sıfat Tamlaması
 2. bir / savaş :Sıfat Tamlaması
 3. bir / er :Sıfat Tamlaması
 4. yanlış / tutum :Sıfat Tamlaması
 5. çözülmü- :Birleşik Fiil Grubu

638.Çingiz Han, / bir oğlunu verip / bir savaşı / alıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. alıyordu. :Yüklem
 2. Çingiz Han :Özne
 3. bir oğlunu verip :Zarf Tümlenci
 4. bir savaşı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Çingiz Han :Unvan Grubu
 2. bir oğlunu verip :Zarf-Fiil Grubu
 3. bir / oğlu :Sıfat Tamlaması
 4. bir / savaş :Sıfat Tamlaması

639. Tepeden / deli gibi / haykırıyordu:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. haykırıyordu: :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Tepeden :Yer Tamlayıcısı
 4. deli gibi :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. deli gibi :Edat Grubu

640.Çabuk / tolgamı, atımı, kılıcımı / tez / yetiştirin!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yetiştirin! :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. Çabuk :Zarf Tümleci
 4. tez :Zarf Tümleci
 5. tolgamı, atımı, kılıcımı :Belirtili Nesne

641. Sonra / onları beklemeden / göğsü, bağı, başı açık / atına sıçradı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atına sıçradı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Sonra	:Zarf Tümlenci
4. onları beklemeden	:Zarf Tümlenci
5. göğsü, bağı, başı açık	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. onları beklemeden	:Zarf-Fiil Grubu
2. atına sıçra-	:Birleşik Fiil Grubu

642.Oğlunun öldüğü yere doğru / sürdü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürdü.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Oğlunun öldüğü yere doğru	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Oğlunun öldüğü yere doğru	:Edat Grubu
2. Oğlunun öldüğü / yer	:Sıfat Tamlaması
3. Oğlunun / öldüğü	:Belirtili İsim Tamlaması

643.Yıldırım hızıyla / geliyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geliyordu.	:Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. Yıldırım hızıyla :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Yıldırım hızıyla :Edat Grubu
 2. Yıldırım / hızı :Sıfat Tamlaması

644. Sevgili oğlu Tuluy'un öcünü / alacaktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. alacaktı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Sevgili oğlu Tuluy'un öcünü :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Sevgili oğluTuluy'un / öcü :Belirtili İsim Tamlaması

645.Şimdi Timuçin Otsukarcı'nın karşısında, / gözleri ateş gibi parlıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Şimdi / Timuçin / Otsukarcı'nın karşısında(ydı).”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Otsukarcı'nın karşısında(ydı). :Yüklem
 2. Timuçin :Özne
 3. Şimdi :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Otsukarcı'nın / karşısı :Belirtili İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

"...gözleri / ateş gibi / parlıyordu."

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. parlıyordu. :Yüklem
 2. gözleri :Özne
 3. ateş gibi :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. ateş gibi :Edat Grubu

646.Çevrelerinde geniş bir halka.

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. geniş / bir halka :Sıfat Tamlaması
 2. bir / halka :Sıfat Tamlaması

647. Bu halkanın dışında da / uğraş / bütün gürültüsüyle / sürüp gidiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürüp gidiyordu. :Yüklem
 2. uğraş :Özne
 3. Bu halkanın dışında da :Yer Tamlayıcısı
 4. bütün gürültüsüyle :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bu / halkanın dışı	:Sıfat Tamlaması
2. halkanın / dışı	:Belirtili İsim Tamlaması
3. bütün gürültüsüyle	:Edat Grubu
4. bütün / gürültü	:Sıfat Tamlaması
5. sürüp git-	:Birleşik Fiil Grubu

648. Otsukarcı olan içten üzülmüş, / başını önüne eğmiş, / düşünüyordu.

- Sıralı cümledir.Öznesi ortak bağımlı sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Otsukarcı olan / içten / üzülmüş.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. üzülmüş.	:Yüklem
2. Otsukaecı olan	:Özne
3. içten	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Otsukaecı olan	:Sıfat-Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...başını / önüne / eğmiş.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. eğmiş.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. başını	:Belirtili Nesne

4. önüne

:Yer Tamlayıcısı

C)Üçüncü cümle:

“...düşünüyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. düşünüyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

649. Bu ölüm, / onun kahraman yüreğini / soğutmuştu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. soğutmuştu. :Yüklem
 2. Bu ölüm :Özne
 3. onun kahraman yüreğini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bu / ölüm :Sıfat Tamlaması
 2. onun / kahraman yüreği :Belirtili İsim Tamlaması
 3. kahraman / yürek :Sıfat Tamlaması

650. Timuçin / sert, keskin bir sesle / gürledi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gürledi.	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. sert, keskin bir sesle	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. sert, keskin bir sesle	:Edat Grubu
2. sert, / keskin bir ses	:Sıfat Tamlaması
3. keskin / bir ses	:Sıfat Tamlaması
4. bir / ses	:Sıfat Tamlaması

651.Sesi / artık / titriyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. titriyordu.	:Yüklem
2. Sesi	:Özne
3. artık	:Zarf Tümleci

652. - Otsukarcı! En son yaptığın işi / beğendin mi?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. beğendin mi?	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. En son yaptığın işi	:Belirtili Nesne
4. Otsukarcı!	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. En son yaptığın / iş :Sıfat Tamlaması
 2. En son yaptığın :Sıfat-Fiil Grubu

653. Otsukarcı, / karşılık vermedi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşılık vermedi. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne

Kelime grupları:

1. karşılık verme- :Birleşik Fiil Grubu

654. Tuttuğu yolun çok yanlış ve kötü bir yere ulaştığını / ancak / şimdi / anlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlamıştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Tuttuğu yolun çok yanlış ve kötü bir yere ulaştığını:Belirtili Nesne
 4. şimdi :Zarf Tümlenci
 5. ancak :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Tuttuğu yolun çok yanlış ve kötü bir yere ulaştığı:Sıfat-Fiil Grubu
 2. Tuttuğu / yol :Sıfat Tamlaması
 3. çok yanlış ve kötü / bir yer :Sıfat Tamlaması
 4. bir / yer :Sıfat Tamlaması.

5. çok yanlış ve kötü :Bağlama Grubu

655. Fakat / her şey bittikten sonra...

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. her şey bittikten sonra :Edat Grubu

2. her / şey :Sıfat Tamlaması

656. Timuçin / yeniden / sordu:

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sordu. :Yüklem

2. Timuçin :Özne

3. yeniden :Zarf Tümleci

657. - Ağzını açmıyorsun.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. Ağzını açmıyorsun. :Yüklem

2. (Sen) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. Ağzını açma- :Birleşik Fiil Grubu

658. Yoksa / yaptığına / pişman mı oldun?

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. pişman mı oldun?	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. yaptığına	:Yer Tamlayıcısı
4. Yoksa	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. pişman ol-	:Birleşik Fiil Grubu

659. Bilgisizlikle / bir şeydir / oldu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. oldu.	:Yüklem
2. bir şeydir	:Özne
3. Bilgisizlikle	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bir / şey	:Sıfat Tamlaması

660. Bunu / ben de / istemezdim.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. istemezdim.	:Yüklem
2. ben de	:Özne
3. Bunu	:Belirtili Nesne

661. Sen de bilirsin / ki, / bizim kolumuz böyle gençlere, hem de senin oğluna kalkmayacak kadar temizdir.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sen de / bilirsin.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bilirsin. :Yüklem
 2. Sen de :Özne

B)İkinci cümle:

“...bizim kolumuz / böyle gençlere, hem de senin oğluna kalkmayacak kadar / temizdir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. temizdir. :Yüklem
 2. bizim kolumuz :Özne
 3. böyle gençlere, hem de senin oğluna kalkmayacak kadar:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bizim / kolumuz :Belirtili İsim Tamlaması
 2. böyle gençlere, hem de senin oğluna kalkmayacak kadar:Edat Grubu
 3. böyle / gençler :Sıfat Tamlaması
 4. senin / oğlun :Belirtili İsim Tamlaması

662. Ben isterdim / ki , / tutsak alayım.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ben / isterdim.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. isterdim. :Yüklem
 2. Ben :Özne

B)İkinci cümle:

“...tutsak alayım.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tutsak alayım. :Yüklem
 2. Ben :Özne

Kelime grupları:

1. tutsak al- :Birleşik Fiil Grubu

663. Fakat / şu it, / üzerine atılıp / hakladı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. hakladı. :Yüklem
 2. şu it :Özne
 3. üzerine atılıp :Zarf Tümleci
 4 Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. şu / it :Sıfat Tamlaması
 2. üzerine atılıp :Zarf-Fiil Grubu

664. Biz de / geç kaldık.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geç kaldık. :Yüklem
 2. Biz de :Özne

Kelime grupları:

1. geç kal- :Birleşik Fiil Grubu

665. Ne denir, / alın yazısı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ne / denir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. denir. :Yüklem
 2. Ne :Özne

B)İkinci cümle:

“...alın yazısı.”

- Kesik cümledir.

Kelime grupları:

1. alın / yazısı :Belirtisiz İsim Tamlaması

666. Timuçin, / Otsukarcı'nın bitkin durumundan korktuğunu / sandı:

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. sandı: :Yüklem
- 2. Timuçin :Özne
- 3. Otsukarcı'nın bitkin durumundan korktuğunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

- 1. Otsukarcı'nın bitkin durumundan korktuğu :Sıfat-Fiil Grubu
- 2. Otsukarcı'nın / bitkin durumundan korktuğunu :Belirtili İsim Tamlaması
- 3. Otsukarcı'nın / bitkin durumu :Belirtili İsim Tamlaması
- 4. bitkin / durum :Sıfat Tamlaması

667. - Pişman oldun, / yaptığın işin fenalığını anlayınca pişman oldun!..

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

“-Pişman oldun.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

- 1. Pişman oldun. :Yüklem
- 2. (Sen) :Gizli Özne

Kelime grupları:

- 1. Pişman ol- :Birleşik Fiil Grubu

B) İkinci cümle:

“...yaptığın işin fenalığını anlayınca / pişman oldun!..”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Pişman oldun!.. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. yaptığın işin fenalığını anlayınca :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. yaptığın işin fenalığını anlayınca :Zarf-Fiil Grubu
 2. yaptığın / işin fenalığı :Belirtili İsim Tamlaması
 3. işin fenalığı :Belirtili İsim Tamlaması
 4. Pişman ol- :Birleşik Fiil Grubu

668. Otsukarcı'nın önüne eğili duran başı / doğruldu:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. doğruldu: :Yüklem
 2. Otsukarcı'nın önüne eğili duran başı :Özne

Kelime grupları:

1. Otsukarcı'nın / önüne eğili duran başı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Otsukarcı'nın önüne eğili duran / baş :Sıfat Tamlaması
 3. Otsukarcı'nın önüne eğili duran :Sıfat-Fiil Grubu
 4. eğili dur- :Birleşik Fiil Grubu
 5. Otsukarcı'nın / özü :Belirtili İsim Tamlaması

669. Pişman olmağım / senin için değildir / Hakan!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Devrik cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. senin için değildir. :Yüklem
 2. Pişman olmaklığım :Özne
 3. Hakan! :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Pişman ol- :Birleşik Fiil Grubu

670. Zavallı bir gencin / boşuna boşuna / kanına girdik.

(Boşuna boşuna / zavallı bir gencin kanına girdik.)

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Zavallı bir gencin kanına girdik. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. boşuna boşuna :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Zavallı bir genç kanına gir- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Zavallı / bir genç :Sıfat Tamlaması
 3. bir / genç :Sıfat Tamlaması

671. Seninle aramızda olan bir şeye bu çocuğu karıştırmakla / kötülüğü / sen / yaptın.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaptın.	:Yüklem
2. sen	:Özne
3. kötülüğü	:Belirtili Nesne
4. Seninle aramızda olan bir şeye bu çocuğu karıştırmakla:	Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Seninle aramızda olan bir şeye bu çocuğu karıştırmakla:	Edat Grubu
2. bu / çocuk	:Sıfat Tamlaması
3. Seninle aramızda olan / bir şey	:Sıfat Tamlaması
4. bir / şey	:Sıfat Tamlaması
5. Seninle aramızda olan	:Sıfat-Fiil Grubu

672.Çok konuşmak / istemez.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. istemez.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Çok konuşmak	:Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Çok konuşmak	:İsim-Fiil Grubu

673.Atına bin, / vuruşalım.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Atına / bin.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bin.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Atına	:Yer Tamlayıcısı

B)İkinci cümle:

“...vuruşalım.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuruşalım.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne

674. Sanırım / bunun sırası / artık / gelmiştir.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gelmiştir.	:Yüklem
2. bunun sırası	:Özne
3. artık	:Zarf Tümleci
4. Sanırım	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bunun / sırası	:Belirtili İsim Tamlaması

675. Bir savaş meydanında / binlerce er ortasındaki bu meydan okumayı / Çingiz Han dahi / geri çeviremezdi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. geri çeviremezdi. :Yüklem
2. Çingiz Han dahi :Özne
3. Bir savaş meydanında :Yer Tamlayıcısı
4. binlerce er ortasındaki bu meydan okumayı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bir / savaş meydanı :Sıfat Tamlaması
2. savaş / meydanı :Belirtisiz İsim Tamlaması
3. binlerce er ortasındaki bu meydan okuma :İsim-Fiil Grubu
4. bu / meydan okuma :Sıfat Tamlaması
5. meydan oku- :Birleşik Fiil Grubu
6. binlerce / er ortasındaki :Sıfat Tamlaması
7. er / ortası :Belirtisiz İsim Tamlaması
8. Çingiz Han :Unvan Grubu
9. geri çevireme- :Birleşik Fiil Grubu
10. geri çevir- :Birleşik Fiil Grubu

676. Otsukarcı, / bu sözleri söyler söylemez / Payaza'ya doğru / yürüdü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yürüdü. :Yüklem
2. Otsukarcı :Özne
3. bu sözleri söyler söylemez :Zarf Tümlenci
4. Payaza'ya doğru :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bu sözleri söyler söylemez :Zarf-Fiil Grubu

2. söyler söylemez :Tekrar Grubu
 3. bu / sözler :Sıfat Tamlaması
 4. Payaza'ya doğru :Edat Grubu

677. Fakat, / arkadan / bir kılıç şakırtısı / koptu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. koptu. :Yüklem
 2. bir kılıç şakırtısı :Özne
 3. arkadan :Yer Tamlayıcısı
 4. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bir / kılıç şakırtısı :Sıfat Tamlaması
 2. kılıç şakırtısı :Belirtisiz İsim Tamlaması

678. Pars Parçalayan Celme / atılıp / Payaza'nın dizginlerini / yakaladı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yakaladı: :Yüklem
 2. Pars Parçalayan Celme :Özne
 3. atılıp :Zarf Tümleci
 4. Payaza'nın dizginlerini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması
 2. Pars Parçalayan :Zarf-Fiil Grubu
 3. Payaza'nın / dizginleri :Belirtili İsim Tamlaması

679. Biz / yenildik.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yenildik. :Yüklem
 2. Biz :Özne

680. Seninle / artık / vuruşmak / istemiyoruz. (Artık / seninle vuruşmak / istemiyoruz.)

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. istemiyoruz. :Yüklem
 2. Biz :Özne
 3. Seninle vuruşmak :Belirtisiz Nesne
 4. artık :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Seninle vuruşmak :İsim-Fiil Grubu

681. Dur! diye / haykırdı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. haykırdı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Dur! diye :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Dur! diye :Zarf-Fiil Grubu

682.Bütün gözler / Celme'ye / döndü.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. döndü. :Yüklem
 2. Bütün gözler :Özne
 3. Celme'ye :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bütün / gözler :Sıfat Tamlaması

683. Yenilmiş olmayı / kimseler / kabul etmiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. kabul etmiyordu. :Yüklem
 2. kimseler :Özne
 3. Yenilmiş olmayı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Yenilmiş olmayı :İsim-Fiil Grubu
 2. Yenilmiş ol- :Birleşik Fiil Grubu
 3. kabul etme- :Birleşik Fiil Grubu

684. Fakat / konuşan / Pars Parçalayan Celme idi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Pars Parçalayan Celme idi. :Yüklem
2. konuşan :Özne
3. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Pars Parçalayan / Celme :Sıfat Tamlaması

685. Celme / donuk bir gözle / her ikisine / birden / bakıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bakıyordu. :Yüklem
2. Celme :Özne
3. donuk bir gözle :Zarf Tümlenci
4. birden :Zarf Tümlenci
5. her ikisine :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. donuk bir gözle :Edat Grubu
2. donuk / bir göz :Sıfat Tamlaması
3. bir / göz :Sıfat Tamlaması
4. her / ikisi :Sıfat Tamlaması

686.Gözleri / kan çanağı gibi / kızarmıştı:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kızarmıştı:	:Yüklem
2. Gözleri	:Özne
3. kan çanağı gibi	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. kan çanağı gibi	:Edat Grubu
2. kan / çanağı	:Belirtisiz İsim Tamlaması

687. - Otsukarcı, / hâlâ / savaş mı / istersin?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. istersin?	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. hâlâ	:Zarf Tümlenci
4. savaş mı	:Belirtisiz Nesne
5. Otsukarcı	:Cümle dışı unsur

688. Eski arkadaşlarına / kılıç çektin.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kılıç çektin.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Eski arkadaşlarına	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Eski / arkadaş	:Sıfat Tamlaması
2. kılıç çek-	:Birleşik Fiil Grubu

689. Onların / her çağda karşlarına dikilip / işlerini / bozdun.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bozdun. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. her çağda karşlarına dikilip :Zarf Tümlenci
 4. Onların işlerini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. her çağda karşlarına dikilip :Zarf-Fiil Grubu
 2. her / çağ :Sıfat Tamlaması
 3. Onların / işleri :Belirtili İsim Tamlaması
 4. karşlarına dikil- :Birleşik Fiil Grubu

690. Bunları / hep gönlünün yüksekliği, sana nankörlük etti diye / yaptın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaptın. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Bunları :Belirtili Nesne
 4. hep gönlünün yüksekliği, sana nankörlük etti diye:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. hep gönlünün yüksekliği, sana nankörlük etti diye:Zarf-Fiil Grubu
 2. nankörlük et- :Birleşik Fiil Grubu
 3. gönlünün / yüksekliği :Belirtili İsim Tamlaması

691. Sana kaç kere nice Payaza'lar verdik, / seni en üstün yoldaşımız tuttuk.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Sana / kaç kere / nice Payaza'lar / verdik.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verdik. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. Sana :Yer Tamlayıcısı
 4. kaç kere :Zarf Tümleci
 5. nice Payaza'lar :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. kaç / kere :Sıfat Tamlaması
 2. nice / Payaza'lar :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...seni / en üstün / yoldaşımız tuttuk. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoldaşımız tuttuk. :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. seni :Belirtili Nesne
 4. en üstün :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. en / üstün :Sıfat Tamlaması

2. yoldaş tut- :Birleşik Fiil Grubu

692. Sen / gene / bildiğinden şaşmadın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. bildiğinden şaşmadın. :Yüklem
 2. Sen :Özne
 3. gene :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bildiğinden şaşma- :Birleşik Fiil Grubu

693. Aklına ne eserse istedin / ki / herkes sana uysun.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Aklına ne eserse / istedin.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istedin. :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. Aklına ne eserse :Belirtisiz Nesne

B)İkinci cümle:

“...herkes / sana / uysun.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. uysun.	:Yüklem
2. herkes	:Özne
3. sana	:Yer Tamlayıcısı

694.İşte / yaptığın işlerin sonu / bak / nereye vardı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. nereye vardı.	:Yüklem
2. yaptığın işlerin sonu	:Özne
3. İşte	:Cümle dışı unsur
4. bak	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. yaptığın işlerin / sonu	:Belirtili İsim Tamlaması
2. yaptığın / işler	:Sıfat Tamlaması
3. nereye var-	:Birleşik Fiil Grubu

695. Senin temiz bir yüreğin var, / atla atına, / önümüzden çekil!

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Senin temiz bir yüreğin / var.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. var.	:Yüklem

2. Senin temiz bir yüreğin :Özne

Kelime grupları:

1. Senin / temiz bir yüreğin :Belirtili İsim Tamlaması
 2. temiz / bir yürek :Sıfat Tamlaması
 3. bir / yürek :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...atla / atına.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. atla :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. atına :Yer Tamlayıcısı

C)Üçüncü cümle:

“...önümüzden / çekil!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çekil! :Yüklem
 2. (Sen) :Gizli Özne
 3. önümüzden :Yer Tamlayıcısı

696. Eski kardeşler / gene / kardeş gibi / ayrılısın!..

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ayrılışın!..	:Yüklem
2. Eski kardeşler	:Özne
3. gene	:Zarf Tümlenci
4. kardeş gibi	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Eski / kardeşler	:Sıfat Tamlaması
2. kardeş gibi	:Edat Grubu

697. Hem / kadınına da / sana / veririz.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. veririz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. sana	:Yer Tamlayıcısı
4. kadınına da	:Belirtili Nesne
5. Hem	:Cümle dışı unsur

698. Yukarıda, / tepede / tutsaktır.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tutsaktır.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Yukarıda	:Yer Tamlayıcısı
4. tepede	:Yer Tamlayıcısı

699. Biz / yenildik.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yenildik. :Yüklem
 2. Biz :Özne

700. Senin dediğin / olsun.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. olsun. :Yüklem
 2. Senin dediğin :Özne

Kelime grupları:

1. Senin / dediğin :Belirtili İsim Tamlaması

701.Bırakalım / bu çocukça kavgaları.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Devrik cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Bırakalım :Yüklem
 2. (Biz) :Gizli Özne
 3. bu çocukça kavgaları :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. bu / çocukça kavgalar :Sıfat Tamlaması

2. çocukça / kavgalar :Sıfat Tamlaması

702. Kimse / konuşmuyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. konuşmuyordu. :Yüklem
 2. Kimse :Özne

703. Bu cengin sonu / şimdi / Otsukarcı'nın söyleyeceği söze / bağlıydı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bağlıydı. :Yüklem
 2. Bu cengin sonu :Özne
 3. şimdi :Zarf Tümlenci
 4. Otsukarcı'nın söyleyeceği söze :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu / cengin sonu :Sıfat Tamlaması
 2. cengin / sonu :Belirtili İsim Tamlaması
 3. Otsukarcı'nın söyleyeceği / söz :Sıfat Tamlaması

704. Fakat, / o da / bahadırlığına yedirip / “evet” / diyemiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. diyemiyordu.	:Yüklem
2. o da	:Özne
3. bahadrlığına yedirip	:Zarf Tümleci
4. "evet"	:Belirtisiz Nesne
5. Fakat	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bahadrlığına yedirip	:Zarf-Fiil Grubu
2. bahadrlığına yedir-	:Birleşik Fiil Grubu
3. diyeme-	:Birleşik Fiil Grubu

705. Yalnız, "biz yenildik" sözü, onu büsbütün utandırmış, / en ince yerinden vurmuştu.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

"Yalnız, / " biz yenildik" sözü, / onu / büsbütün / utandırmış."

a. Yapısına göre	:Basit cümledir.
b. Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c. Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d. Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. utandırmış.	:Yüklem
2. "biz yenildik" sözü	:Özne
3. onu	:Belirtili Nesne
4. büsbütün	:Zarf Tümleci
5. Yalnız	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. büsbütün	:Tekrar Grubu
2. "biz yenildik" / sözü	:Sıfat Tamlaması

B) İkinci cümle:

"...en ince yerinden / vurmuştu."

a. Yapısına göre	:Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vurmuştu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. en ince yerinden :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. en / ince yer :Sıfat Tamlaması
 2. ince / yer :Sıfat Tamlaması

706. Bu sırada deminden beri eli kılıcında onu korumak için çıt çıkarmadan bekleyen Çakır iki adım ilerledi, / söze karıştı.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bu sırada / deminden beri eli kılıcında onu korumak için çıt çıkarmadan bekleyen Çakır / iki adım / ilerledi.”

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ilerledi. :Yüklem
 2. deminden beri eli kılıcında onu korumak için çıt çıkarmadan bekleyen Çakır:Özne
 3. Bu sırada :Zarf Tümleci
 4. iki adım :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Bu / sıra :Sıfat Tamlaması
 2. deminden beri eli kılıcında onu korumak için çıt çıkarmadan bekleyen / Çakır: Sıfat Tamlaması
 3. deminden beri eli kılıcında onu korumak için çıt çıkarmadan bekleyen:Sıfat-Fiil Grubu

4. Çıt ıkarma- :Birleşik Fiil Grubu
 5. deminden beri :Edat Grubu
 6. eli kılıcında onu korumak için :Edat Grubu
 7. iki / adım :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...söze karıştı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. söze karıştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. söze karış- :Birleşik Fiil Grubu

707. Celme, / Otsukarcı’ya / baktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. baktı. :Yüklem
 2. Cemle :Özne
 3. Otsukarcı’ya :Yer Tamlayıcısı

708.O da / hiç / ses çıkarmıyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. ses çıkarmıyordu. :Yüklem
 2. O da :Özne
 3. hiç :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. ses çıkarma- :Birleşik Fiil Grubu

709. Demek / barışmışlardı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. barışmışlardı. :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Demek :Cümle dışı unsur

710.Çakır, senelerden beri bir kere Otsukarcı'nın işine karışmış, / fakat / öyle bir zamanda, öyle bir buluşla ki, Otsukarcı bunu hiç ses çıkarmadan kabul ediyordu.

- Diğer bağlama edatlarıyla (fakat) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Çakır, / senelerden beri / bir kere / Otsukarcı'nın işine / karışmış.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karışmış. :Yüklem
 2. Çakır :Özne
 3. senelerden beri :Zarf Tümlenci
 4. bir kere :Zarf Tümlenci

5. Otsukarcı'nın işine :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. senelerden beri :Edat Grubu
 2. bir / kere :Sıfat Tamlaması
 3. Otsukarcı'nın / işi :Belirtili İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“.../ fakat / öyle bir zamanda, / öyle bir buluşla / ki, / Otsukarcı / bunu / hiç ses çıkarmadan / kabul ediyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kabul ediyordu. :Yüklem
 2. Otsukarcı :Özne
 3. öyle bir zamanda :Zarf Tümleci
 4. öyle bir buluşla :Zarf Tümleci
 5. hiç ses çıkarmadan :Zarf Tümleci
 6. bunu :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. kabul et- :Birleşik Fiil Grubu
 2. öyle / bir zaman :Sıfat Tamlaması
 3. bir / zaman :Sıfat Tamlaması
 4. öyle bir buluşla :Edat Grubu
 5. öyle / bir buluş :Sıfat Tamlaması
 6. bir / buluş :Sıfat Tamlaması

711. Hayatta küçük, büyük, kadın, erkek herkes bir şey için yaşar, / yalnız bir şey için uğraşır, / didinir.

- Sıralı cümledir.Öznesi ortak, bağımlı sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Hayatta / küçük, büyük, kadın, erkek herkes / bir şey için / yaşar.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaşar. :Yüklem
 2. küçük, büyük, kadın, erkek herkes :Özne
 3. Hayatta :Yer Tamlayıcısı
 4. bir şey için :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bir şey için :Edat Grubu
 2. bir / şey :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...yalnız / bir şey için / uğraşır.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. uğraşır. :Yüklem
 2. (küçük, büyük, kadın, erkek herkes) :Özne
 3. bir şey için :Zarf Tümlenci
 4. yalnız :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bir şey için :Edat Grubu
 2. bir / şey :Sıfat Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“...didinir.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. didinir. :Yüklem
 2.(küçük, büyük, kadın, erkek herkes) :Özne

712.Çocuk onun için çalışır, / genç onun için güç sahibi olmaya savaşıyor, / para kazanmak, okumak, öğrenmek, zengin olmak, güçlü olmak, her şey onun içindir.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Çocuk / onun için /çalışır.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çalışır. :Yüklem
 2. Çocuk :Özne
 3. onun için :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. onun için :Edat Grubu

B)İkinci cümle:

“...genç / onun için / güç sahibi olmaya / savaşıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. savaşı.	:Yüklem
2. genç	:Özne
3. onun için	:Zarf Tümlenci
4. güç sahibi olmaya	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. onun için	:Edat Grubu
2. güç sahibi ol-	:Birleşik Fiil Grubu
3. güç sahibi olma	:İsim-Fiil Grubu
4. güç / sahibi	:Belirtisiz İsim Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“...para kazanmak, okumak, öğrenmek, zengin olmak, güçlü olmak, her şey /onun içindir.”

a.Yapısına göre	:Bağımlı sıralı cümledir, yüklemi ortaktır.
b.Yüklemin türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. onun içindir.	:Yüklem.(Yüklemi ortaktır.)
2. para kazanmak, okumak, öğrenmek, zengin olmak, güçlü olmak, her şey	:Özne

Kelime grupları:

1. para kazanmak	:İsim-Fiil Grubu
2. zengin olmak	:İsim-Fiil Grubu
3. zengin ol-	:Birleşik Fiil Grubu
4. her / şey	:Sıfat Tamlaması
5. onun için	:Belirtili İsim Tamlaması
6. güçlü olmak	:İsim-Fiil Grubu
7. güçlü ol-	:Birleşik Fiil Grubu

713. Bunu çoğumuz bilmeden, / izleri üzerinde / yürürüz.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yürürüz. :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne
3. Bunu çoğumuz bilmeden :Zarf Tümlenci
4. izleri üzerinde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bunu çoğumuz bilmeden :Zarf-Fiil Grubu
2. izleri / üzeri :Belirtisiz İsim Tamlaması

714.Çakır da /, Otsukarcı'nın niçin kavga ettiğini, / niçin Timuçin'in verdiklerini almadığını, / niçin bu dövüslere girerek eski kardeşlerini gücendirdiğini / kavramıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kavramıştı. :Yüklem
2. Çakır da :Özne
3. Otsukarcı'nın niçin kavga ettiğini :Belirtili Nesne
4. niçin Timuçin'in verdiklerini almadığını :Belirtili Nesne
5. niçin bu dövüslere girerek eski kardeşlerini gücendirdiğini:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Otsukarcı'nın niçin kavga ettiğini :Sıfat-Fiil Grubu
2. kavga et- :Birleşik Fiil Grubu
3. niçin Timuçin'in verdiklerini almadığını :Sıfat-Fiil Grubu
4. Timuçin'in / verdikleri :Belirtili İsim Tamlaması
5. niçin bu dövüslere girerek eski kardeşlerini gücendirdiği:Sıfat-Fiil Grubu
6. eski / kardeşleri :Sıfat Tamlaması
7. niçin bu dövüslere girerek :Zarf-Fiil Grubu

8. bu / dövüşler :Sıfat Tamlaması

715. İşte / Çakır, / küçük bir sözle / bütün bu dargınlıkları / ortadan kaldırıyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ortadan kaldırıyor. :Yüklem
 2. Çakır :Özne
 3. küçük bir sözle :Zarf Tümlenci
 4. bütün bu dargınlıkları :Belirtili Nesne
 5. İşte :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. küçük bir sözle :Edat Grubu
 2. küçük / bir söz :Sıfat Tamlaması
 3. bir / söz :Sıfat Tamlaması
 4. bütün / bu dargınlıkları :Sıfat Tamlaması
 5. bu / dargınlıklar :Sıfat Tamlaması
 6. ortadan kaldır- :Birleşik Fiil Grubu

716. “Sabiha’yı veriniz!”, yani onun aşkını veriniz, ona yenildik / deyiniz / yeter.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. deyiniz. :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. “Sabiha’yı veriniz!”, yani onun aşkını veriniz, ona yenildik:Belirtisiz Nesne
 4. yeter. :Cümle dışı unsur

- “Sabiha’yı veriniz!”, yani onun aşkını veriniz, ona yenildik.

- Sıralı cümledir.

A) Birinci cümle:

- “Sabiha’yı / veriniz!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. veriniz! :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. Sabiha’yı :Belirtili Nesne

B) İkinci cümle:

“...yani / onun aşkını / veriniz.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. veriniz. :Yüklem
 2. (Siz) :Gizli Özne
 3. onun aşkını :Belirtili Nesne
 4. yani :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. onun / aşkı :Belirtili İsim Tamlaması

C) Üçüncü cümle:

“...ona / yenildik.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yenildik. :Yüklem
2. (Biz) :Gizli Özne

717. Paranın, bahadırılığın, kılıcın, tümen komutanlığının / onun gözünde / değeri / yoktur.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktur. :Yüklem
2. Paranın, bahadırılığın, kılıcın, tümen komutanlığının değeri:Özne
3. onun gözünde :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Paranın, bahadırılığın, kılıcın, tümen komutanlığının / değeri:Belirtili İsim Tamlaması
2. tümen / komutanlığı :Belirtisiz İsim Tamlaması
3. onun / gözü :Belirtili İsim Tamlaması

718. Bunları / hep / bırakacaktır.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bırakacaktır. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Bunları :Belirtili Nesne
4. hep :Zarf Tümleci

719. O, / bir hakan / olamadı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. olamadı. :Yüklem
 2. O :Özne
 3. bir hakan :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. bir / hakan :Sıfat Tamlaması
 2. olama- :Birleşik Fiil Grubu

720. O, / bir ulusa / kendisini / sevdiremedi.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. sevdiremedi. :Yüklem
 2. O :Özne
 3. bir ulusa :Yer Tamlayıcısı
 4. kendisini :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. bir / ulus :Sıfat Tamlaması
 2. sevdireme- :Birleşik Fiil Grubu

721. Bir hakanı yenmiş olmakla / bir kadına olsun kendisini sevdirebilmiş olmakla / övünecekti.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. övünecekti.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Bir hakanı yenmiş olmakla	:Zarf Tümlenci
4. bir kadına olsun kendisini sevdirebilmiş olmakla	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bir hakanı yenmiş olmakla	:Edat Grubu
2. Bir hakanı yenmiş olmak	:İsim-Fiil Grubu
3. yenmiş ol-	:Birleşik Fiil Grubu
4. Bir / hakan	:Sıfat Tamlaması
5. bir kadına olsun kendisini sevdirebilmiş olmakla	:Edat Grubu
6. bir kadına olsun kendisini sevdirebilmiş olmak	:İsim-Fiil Grubu
7. sevdirebilmiş ol-	:Birleşik Fiil Grubu
8. sevdirebil-	:Birleşik Fiil Grubu
9. bir / kadın	:Sıfat Tamlaması

722. Verin bu ikisini / de / kavga bitsin!

- Bağlı cümledir, diğer bağlama edatlarıyla (da / de) kurulan bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“ Verin / bu ikisini.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Devrik cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Verin	:Yüklem
2. (Siz)	:Gizli Özne
3. bu ikisini	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. bu / ikisi	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...kavga / bitsin!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. bitsin! :Yüklem
 2. kavga :Özne

723. Celme, / Timuçin'e / baktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. baktı. :Yüklem
 2. Celme :Özne
 3. Timuçin'e :Yer Tamlayıcısı

724. O / gürlledi:

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gürlledi: :Yüklem
 2. O :Özne

725. Celme, / Otsukarcı'ya / tatlı tatlı / baktı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. baktı.	:Yüklem
2. Celme	:Özne
3. Otsukarcı'ya	:Yer Tamlayıcısı
4. tatlı tatlı	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. tatlı tatlı	:Tekrar Grubu

726. Atını, / otağın bulunduğu tepeye doğru / sürdü.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürdü.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Atını	:Belirtili Nesne
4. otağın bulunduğu tepeye doğru	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. otağın bulunduğu tepeye doğru	:Edat Grubu
2. otağın bulunduğu / tepe	:Sıfat Tamlaması
3. otağın bulunduğu	:Sıfat-Fiil Grubu

727. Sustular.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Sustular.	:Yüklem
2. (Onlar)	:Gizli Özne

728. Sonra / Timuçin / yavaş bir sesle / kendi erlerine / öğüt verir gibi / şu sözleri / söyledi.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. söyledi.	:Yüklem
2. Timuçin	:Özne
3. Sonra	:Zarf Tümlenci
4. yavaş bir sesle	:Zarf Tümlenci
5. kendi erlerine	:Yer Tamlayıcısı
6. öğüt verir gibi	:Zarf Tümlenci
7. şu sözleri	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. yavaş bir sesle	:Edat Grubu
2. yavaş / bir ses	:Sıfat Tamlaması
3. bir / ses	:Sıfat Tamlaması
4. kendi / erleri	:Belirtisiz İsim Tamlaması
5. öğüt verir gibi	:Edat Grubu
6. öğüt ver-	:Birleşik Fiil Grubu
7. şu / sözleri	:Sıfat Tamlaması

729. – Otsukarcı! / İşte, / yaptığın işin sonu / bak / nereye vardı?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. nereye vardı?	:Yüklem
2. yaptığın işin sonu	:Özne
3. bak	:Cümle dışı unsur
4. İşte	:Cümle dışı unsur
5. Otsukarcı!	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. yaptığın işin / sonu	:Belirtili İsim Tamlaması
2. yaptığın / iş	:Sıfat Tamlaması
3. nereye var-	:Birleşik Fiil Grubu

730. Bugün / yüreğimi / unutulmaz bir acı ile / deldin.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. deldin.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Bugün	:Zarf Tümleci
4. yüreğimi	:Belirtili Nesne
5. unutulmaz bir acı ile	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. unutulmaz bir acı ile	:Edat Grubu
2. unutulmaz / bir acı	:Sıfat Tamlaması
3. bir / acı	:Sıfat Tamlaması

731. Sen, / her şeyin derinliğini görmeyecek kadar / görgüsüzsün.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. görgüsüzsun.	:Yüklem
2. Sen	:Özne
3. her şeyin derinliğini görmeyecek kadar	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. her şeyin derinliğini görmeyecek kadar	:Edat Grubu
2. her şeyin derinliğini görmeyecek	:Sıfat-Fiil Grubu
3. her şeyin / derinliği	:Belirtili İsim Tamlaması
4. her / şey	:Sıfat Tamlaması

732. Bana, boş düşüncelere kapılarak küstün, / bana zalim, kan dökücü dedin.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bana, / boş düşüncelere kapılarak / küstün.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. küstün.	:Yüklem
2. (Sen)	:Gizli Özne
3. Bana	:Yer Tamlayıcısı
4. boş düşüncelere kapılarak	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. boş düşüncelere kapılarak	:Zarf-Fiil Grubu
2. boş düşüncelere kapıl-	:Birleşik Fiil Grubu
3. boş / düşünceler	:Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...bana / zalim, / kan dökücü / dedin.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.

- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dedin. :Yüklem
2. (Sen) :Gizli Özne
3. bana :Yer Tamlayıcısı
4. zalim :Belirtisiz Nesne
5. kan dökücü :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. kan / dökücü :Belirtisiz İsim Tamlaması

733. Halbuki / sen de ve seninle beraber bana bu sözleri söyleyen herkes de / çok / aldanıyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. aldanıyor. :Yüklem
2. sen de ve seninle beraber bana bu sözleri söyleyen herkes de:Özne
3. çok :Zarf Tümleci
4. Halbuki :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. sen de ve seninle beraber bana bu sözleri söyleyen / herkes:Sıfat Tamlaması
2. sen de ve seninle beraber bana bu sözleri söyleyen:Sıfat-Fiil Grubu
3. bu / sözler :Sıfat Tamlaması
4. sen de ve seninle beraber :Bağlama Grubu

734. Benim zulmüm / yağlılarım / karşıdır.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. karşıdır. :Yüklem
2. Benim zulmüm :Özne
3. yağlarıma :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Benim / zulmüm :Belirtili İsim Tamlaması

735. Ben / kimsenin kanını / sebepsiz / dökmedim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. dökmedim. :Yüklem
2. Ben :Özne
3. kimsenin kanını :Belirtili Nesne
4. sebepsiz :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. kimsenin / kanı :Belirtili İsim Tamlaması

736. Ben istedim / ki, / senin de altında yaşadığın gök bayrak acuna boyun eğdirdin.

- Kİ'li Bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Ben / istedim.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istedim.	:Yüklem
2. Ben	:Özne

B)İkinci cümle:

“...senin de altında yaşadığın gök bayrak / acuna / boyun eğdirsin.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. boyun eğdirsin.	:Yüklem
2. senin de altında yaşadığın gök bayrak	:Özne
3. acuna	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. boyun eğ-	:Birleşik Fiil Grubu
2. senin de altında yaşadığın / gök bayrak	:Sıfat Tamlaması
3. gök / bayrak	:Sıfat Tamlaması
4. senin de altında yaşadığın	:Sıfat-Fiil Grubu

737. Miskin köpek, tembel şehirliler, / aç göçebelere / ağılık taslamasın!

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. ağılık taslamasın!	:Yüklem
2. Miskin köpek, tembel şehirliler	:Özne
3. aç göçebelere	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Miskin / köpek	:Sıfat Tamlaması

2. tembel / şehirliler	:Sıfat Tamlaması
3. aç / göçebeler	:Sıfat Tamlaması
4. ağılık tasla-	:Birleşik Fiil Grubu

738. Bunun için vuruştuk, / böyle bir zamanda bir kişi buyurur, / diğerleri boyun eğer.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Bunun için / vuruştuk.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vuruştuk.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Bunun için	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bunun için	:Edat Grubu

B)İkinci cümle:

“...böyle bir zamanda / bir kişi / buyurur.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. buyurur.	:Yüklem
2. bir kişi	:Özne
3. böyle bir zamanda	:Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. böyle / bir zaman	:Sıfat Tamlaması

2. bir / zaman :Sıfat Tamlaması
 3. bir / kişi :Sıfat Tamlaması

C)Üçüncü cümle:

“...diğerleri / boyun eğer.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. boyun eğer. :Yüklem
 2. diğerleri :Özne

Kelime grupları:

1. boyun eğer- :Birleşik Fiil Grubu

739. Bu düşünceme kafa tutmak isteyenleri / ortadan kaldırdım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ortadan kaldırdım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Bu düşünceme kafa tutmak isteyenleri :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. ortadan kaldır- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Bu düşünceme kafa tutmak isteyenleri :Sıfat-Fiil Grubu
 3. kafa tut- :Birleşik Fiil Grubu
 4. Bu düşünceme kafa tutmak :İsim-Fiil Grubu
 5. Bu / düşünce :Sıfat Tamlaması

740.Çünkü, / bayrağımın altına gelen adamların iyiliği için / bu / gerekli.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gerekli. :Yüklem
 2. bu :Özne
 3. bayrağımın altına gelen adamların iyiliği için :Zarf Tümlenci
 4. Çünkü :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bayrağımın altına gelen adamların iyiliği için :Edat Grubu
 2. adamların / iyiliği :Belirtili İsim Tamlaması
 3. bayrağımın altına gelen / adamlar :Sıfat Tamlaması
 4. bayrağımın altına gelen :Sıfat-Fiil Grubu
 5. bayrağımın / altı :Belirtili İsim Tamlaması

741. Benden önce / bütün yoldaşların, / diğer yabancı avulların uşağı idiler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. diğer yabancı avulların uşağı idiler. :Yüklem
 2. bütün yoldaşların :Özne
 3. Benden önce :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. bütün / yoldaşlar :Sıfat Tamlaması
 2. diğer yabancı avulların / uşağı :Belirtili İsim Tamlaması
 3. diğer / yabancı avullar :Sıfat Tamlaması
 4. yabancı / avullar :Sıfat Tamlaması

742. Ben, / onları / yükselttim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yükselttim. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. onları :Belirtili Nesne

743. Ben, / onları / doyurdum.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. doyurdum. :Yüklem
 2. Ben :Özne
 3. onları :Belirtili Nesne

744. Onlara / dil verdim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. dil verdim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Onlara :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. dil ver- :Birleşik Fiil Grubu

745. Bayrak / verdim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verdim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Bayrak :Belirtisiz Nesne

746. Yiyecek / verdim.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verdim. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Yiyecek :Belirtisiz Nesne

747. Onları / bütün acuna / tanıttım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tanıttım. :Yüklem
 2. (Ben) :Gizli Özne
 3. Onları :Belirtili Nesne
 4. bütün acuna :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bütün / acun :Sıfat Tamlaması

748. Bugün / bak / yoldaşların / her yerde / kollarını kabartarak / geziyor.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geziyor. :Yüklem
 2. yoldaşların :Özne
 3. Bugün :Zarf Tümlenci
 4. kollarını kabartarak :Zarf Tümlenci
 5. her yerde :Yer Tamlayıcısı
 6. bak :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. her / yer :Sıfat Tamlaması
 2. kollarını kabartarak :Zarf-Fiil Grubu
 3. kollarını kabart- :Birleşik Fiil Grubu

749. Sancağın dalgalanırken / kamu avulları / “Ne yüce sancak, bundan artık hiçbir avula nişan yoktur.” / diyor.

- a.Yapısına göre :İç içe birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. diyor. :Yüklem
 2. kamu avulları :Özne
 3. Sancağın dalgalanırken :Zarf Tümlenci
 4. “Ne yüce sancak, bundan artık hiçbir avula nişan yoktur.” :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. kamu / avullar :Sıfat Tamlaması
 2. Sancağın dalgalanırken :Zarf-Fiil Grubu

- “Ne yüce sancak, bundan / artık / hiçbir avula / nişan / yoktur.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktur. :Yüklem
 2. bundan (bu yüce sancaktan) :Özne
 3. nişan :Belirtisiz Nesne
 4. artık :Zarf Tümleci
 5. hiçbir avula :Yer Tamlayıcısı
 6. Ne yüce sancak :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. hiçbir / avul :Sıfat Tamlaması

750. Hiçbir yağı, sancağına el uzatmıyor, / hiçbir köpek sen destur vermeden havlamıyor.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Hiçbir yağı, / sancağına / el uzatmıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. el uzatmıyor. :Yüklem
 2. Hiçbir yağı :Özne
 3. sancağına :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. el uzat- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Hiçbir / yağı :Sıfat Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...hiçbir köpek / sen destur vermeden / havlamıyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. havlamıyor. :Yüklem
 2. hiçbir köpek :Özne
 3. sen destur vermeden :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. hiçbir / köpek :Sıfat Tamlaması
 2. destur ver- :Birleşik Fiil Grubu

751.İşte / ben, / bunları / yaptım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. yaptım. :Yüklem
 2. ben :Özne
 3. bunları :Belirtili Nesne
 4. İşte :Cümle dışı unsur

752. Sen ise, / eski yoldaşlarının önüne / çıktın.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çıktın. :Yüklem

2. Sen ise :Özne
 3. eski yoldaşlarının önüne :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. eski / yoldaşlarının önü :Sıfat Tamlaması
 2. yoldaşlarının / önü :Belirtili İsim Tamlaması

753.Böyle işlerde, / ufak tefek suçlara, / yanlışlıklara / göz yumarlar!

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. göz yumarlar! :Yüklem
 2. (Onlar) :Gizli Özne
 3. Böyle işlerde :Yer Tamlayıcısı
 4. ufak tefek suçlara :Yer Tamlayıcısı
 5. yanlışlıklara :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. göz yum- :Birleşik Fiil Grubu
 2. Böyle / işler :Sıfat Tamlaması
 3. ufak tefek / suçlar :Sıfat Tamlaması
 4. ufak tefek :Tekrar Grubu

754. Ne ise, / ben / hep / sizin iyiliğiniz için / çalıştım.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çalıştım. :Yüklem
 2. ben :Özne

3. hep :Zarf Tümlenci
 4. sizin iyiliğiniz için :Zarf Tümlenci
 5. Ne ise :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. sizin iyiliğiniz için :Edat Grubu

755. Fakat / düşmanlarım / beni, / kan dökücü ve zalim olarak / gösterdiler.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gösterdiler. :Yüklem
 2. düşmanlarım :Özne
 3. beni :Belirtili Nesne
 4. kan dökücü ve zalim olarak :Zarf Tümlenci
 5. Fakat :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. (Benim) düşmanlarım :Belirtili İsim Tamlaması
 2. kan dökücü ve zalim olarak :Zarf-Fiil Grubu
 3. kan dökücü ve zalim :Bağlama Grubu
 4. kan / dökücü :Belirtisiz İsim Tamlaması

756. Benim gönlümün rahatlığını da / elbet / her şeyi bilen Tanrı / verecektir.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verecektir. :Yüklem
 2. her şeyi bilen Tanrı :Özne

3. Benim gönlümün rahatlığını da :Belirtili Nesne
 4. elbet :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Benim gönlümün / rahatlığı :Belirtili İsim Tamlaması
 2. Benim / gönlüm :Belirtili İsim Tamlaması
 3. her şeyi bilen / Tanrı :Sıfat Tamlaması
 4. her şeyi bilen :Sıfat-Fiil Grubu
 5. her / şey :Sıfat Tamlaması

757.İstemiş olsaydın ve becerebilseydin / ben / hakanlığı / sana / seve seve / verirdim.

- a.Yapısına göre :Şartlı birleşik cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. verirdim. :Yüklem
 2. ben :Özne
 3. hakanlığı :Belirtili Nesne
 4. sana :Yer Tamlayıcısı
 5. seve seve :Zarf Tümleci
 6. İstemiş olsaydın ve becerebilseydin :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. seve seve :Tekrar Grubu

- “İstemiş olsaydın ve becerebilseydin.”

- Diğer bağlama edatlarıyla (ve) bağlanmış bağlı cümledir.

A)Birinci cümle:

“İstemiş olsaydın.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. İstemiş olsaydın. :Yüklem

2. (Sen) :Gizli Özne

Kelime grupları:

1. İstemiş ol- :Birleşik Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“...becerebilseydin.”

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. becerebilseydin. :Yüklem

2. (Sen) :Gizli Özne

758. Fakat / sen / bana / bunu da / çok / gördün.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.

c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gördün. :Yüklem

2. sen :Özne

3. bunu da :Belirtili Nesne

4. bana :Yer Tamlayıcısı

5. çok :Zarf Tümleci

6. Fakat :Cümle dışı unsur

759. Tam / bu sırada / Celme / geldi.

a.Yapısına göre :Basit cümledir.

- b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. geldi. :Yüklem
 2. Celme :Özne
 3. bu sırada :Zarf Tümlenci
 4. Tam :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bu / sıra :Sıfat Tamlaması

760. Diğer bir atta, / yüzü gözlerine kadar kapalı olan Sabiha'yı / getiriyordu.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
 d. Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. getiriyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Diğer bir atta :Yer Tamlayıcısı
 4. yüzü gözlerine kadar kapalı olan Sabiha'yı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Diğer / bir at :Sıfat Tamlaması
 2. bir / at :Sıfat Tamlaması
 3. yüzü gözlerine kadar kapalı olan / Sabiha :Sıfat Tamlaması
 4. yüzü gözlerine kadar kapalı olan :Sıfat-Fiil Grubu

761. Otsukarcı / bir kere / baktı.

- a. Yapısına göre :Basit cümledir.
 b. Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c. Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. baktı.	:Yüklem
2. Otsukarcı	:Özne
3. bir kere	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. bir kere	:Sıfat Tamlaması

762.Gözleri / çatıştı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. çatıştı.	:Yüklem
2. Gözleri	:Özne

763.İşte / o zaman, / dünyada niçin yaşadığımı, / niçin bu kavgalara atıldığımı / duydu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. duydu.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. o zaman	:Zarf Tümleci
4. dünyada niçin yaşadığımı	:Belirtili Nesne
5. niçin bu kavgalara atıldığımı	:Belirtili Nesne
6. işte	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. o / zaman	:Sıfat Tamlaması

2. dünyada niçin yaşadığını	:Sıfat-Fiil Grubu
3. niçin bu kavgalara atıldığını	:Sıfat-Fiil Grubu
4.kavgaya atıl-	:Birleşik Fiil Grubu
5. bu / kavgalar	:Sıfat Tamlaması

764. Bu, / ne tatlı bir duyuydu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. ne tatlı bir duyuydu.	:Yüklem
2. Bu	:Özne

Kelime grupları:

1. tatlı / bir duyuydu	:Sıfat Tamlaması
2. bir / duyuydu	:Sıfat Tamlaması
3. ne tatlı bir duyuydu	:İsim-Fiil Grubu

765.Yüreğinde / sanki / tuhaf bir şey / vardı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:İsim cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vardı.	:Yüklem
2. tuhaf bir şey	:Özne
3. Yüreğinde	:Yer Tamlayıcısı
4. sanki	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. tuhaf / bir şey	:Sıfat Tamlaması
2. bir / şey	:Sıfat Tamlaması

766.Öyle ki, sinisini şişiriyor, / boğazına, gözlerine tıkanıyordu.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Öyle ki, / sinisini / şişiriyor.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. şişiriyor. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. sinisini :Belirtili Nesne
 4. Öyle ki :Cümle dışı unsur

B)İkinci cümle:

“...boğazına, / gözlerine / tıkanıyordu.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. tıkanıyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. boğazına :Yer Tamlayıcısı
 4. gözlerine :Yer Tamlayıcısı

767. Atılmak, kaçmak, / şimdi / hep / buralardan kaçmak / istiyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istiyordu.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Atılmak	:Belirtisiz Nesne
4. kaçmak	:Belirtisiz Nesne
5. buralardan kaçmak	:Belirtisiz Nesne
6. şimdi	:Zarf Tümleci
7. hep	:Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. buralardan kaçmak	:İsim-Fiil Grubu
----------------------	------------------

768.Gözüne / bir şey, ama hiçbir şey / gözükmüyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. gözükmüyordu.	:Yüklem
2. bir şey, ama hiçbir şey	:Özne
3. Gözüne	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. bir şey, ama hiçbir şey	:Bağlama Grubu
1. bir / şey	:Sıfat Tamlaması
2. hiçbir / şey	:Sıfat Tamlaması

769. Timuçin, Celâleddin, eski ve yeni arkadaşları, başı kesik Tuluy, çevresinde akan kan, hiçbir şey / yoktu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre :İsim cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. yoktu.	:Yüklem
2. Timuçin, Celâleddin, eski ve yeni arkadaşları, başı kesik Tuluy, çevresinde akan kan, hiçbir şey	:Özne

Kelime grupları:

1. eski ve yeni arkadaşları	:Bağlama Grubu
2. eski ve yeni / arkadaşlar	:Sıfat Tamlaması
3. yeni / arkadaşlar	:Sıfat Tamlaması
4. başı kesik / Tuluy	:Sıfat Tamlaması
5. çevresinde akan / kan	:Sıfat Tamlaması
6. çevresinde akan	:Sıfat-Fiil Grubu
7. hiçbir / şey	:Sıfat Tamlaması

770.Şimdi anladığı, / Sabiha'nın gözlerine bakarken duyduğu tatlı acıyı, / insanın yüreğini dolduran bu temiz duyguyu / acaba / bu adamlar / bilmiyorlar mı idi?

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. bilmiyorlar mı idi?	:Yüklem
2. bu adamlar	:Özne
3. Sabiha'nın gözlerine bakarken duyduğu tatlı acıyı:	Belirtili Nesne
4. insanın yüreğini dolduran bu temiz duyguyu	:Belirtili Nesne
5. Şimdi anladığı	:Cümle dışı unsur
6. acaba	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Sabiha'nın gözlerine bakarken duyduğu / tatlı acı:	Sıfat Tamlaması
2. tatlı / acı	:Sıfat Tamlaması
3. Sabiha'nın gözlerine bakarken duyduğu	:Sıfat-Fiil Grubu
4. Sabiha'nın gözlerine bakarken	:Zarf-Fiil Grubu
5. Sabiha'nın / gözleri	:Belirtili İsim Tamlaması

6. insanın yüreğini dolduran / bu temiz duygu	:Sıfat Tamlaması
7. bu / temiz duygu	:Sıfat Tamlaması
8. temiz / duygu	:Sıfat Tamlaması
9. insanın yüreğini dolduran	:Sıfat-Fiil Grubu
10. insanın / yüreği	:Belirtili İsim Tamlaması
11. yüreğini doldur-	:Birleşik Fiil Grubu
12. bu / adamlar	:Sıfat Tamlaması

771. Evet, / insan / bunu birkaç saat olsun duymak için / neler / yapmaz?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. yapmaz? :Yüklem
2. insan :Özne
3. bunu birkaç saat olsun duymak için :Zarf Tümlenci
4. neler :Belirtisiz Nesne
5. Evet :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. bunu birkaç saat olsun duymak için :Edat Grubu
2. bunu birkaç saat olsun duymak :İsim-Fiil Grubu
3. birkaç / saat :Sıfat Tamlaması

772. Bu sevilen gözlere bakmak için / neler / verilmez?

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz(Soru) cümledir.

Cümle unsurları:

1. verilmez? :Yüklem
2. neler : Edilgen çatılı olduğu için sözde öznedir.

3. Bu sevilen gözlere bakmak için :Zarf Tümlenci

Kelime grupları:

1. Bu sevilen gözlere bakmak için :Edat Grubu
 2. Bu sevilen gözlere bakmak :İsim-Fiil Grubu
 3. Bu / sevilen gözler :Sıfat Tamlaması
 4. sevilen / gözler :Sıfat Tamlaması

773. Artık / uğraştan, / kavgadan / iğreniyordu.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. iğreniyordu. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. uğraştan :Yer Tamlayıcısı
 4. kavgadan :Yer Tamlayıcısı
 5. Artık :Cümle dışı unsur

774.Şimdi, / kimsesiz, ıssız bir yerde sevgiliyle baş başa yaşayabileceğini / anlamıştı.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. anlamıştı. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Şimdi :Zarf Tümlenci
 4. kimsesiz, ıssız bir yerde sevgiliyle baş başa yaşayabileceğini:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. kimsesiz, ıssız bir yerde sevgiliyle baş başa yaşayabil-:Birleşik Fiil Grubu

2. baş başa yaşa-	:Birleşik Fiil Grubu
3. baş başa	:Tekrar Grubu
4. kimsesiz, ıssız bir yerde sevgilisiyle	:Edat Grubu
5. ıssız / bir yer	:Sıfat Tamlaması
6. bir / yer	:Sıfat Tamlaması

775. Birdenbire / kuvvetli kollarıyla / onu kavrayıp / Payaza'nın üzerine / aldı.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. aldı.	:Yüklem
2. (O)	:Gizli Özne
3. Birdenbire	:Zarf Tümleci
4. kuvvetli kollarıyla	:Zarf Tümleci
5. onu kavrayıp	:Zarf Tümleci
6. Payaza'nın üzerine	:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Birdenbire	:Tekrar Grubu
2. kuvvetli kollarıyla	:Edat Grubu
3. kuvvetli / kol	:Sıfat Tamlaması
4. onu kavrayıp	:Zarf-Fiil Grubu
5. Payaza'nın / üzeri	:Belirtili İsim Tamlaması

776. Bu yerlerden kaçmak, uzaklaşmak / istiyordu.

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. istiyordu.	:Yüklem

2. (O) :Gizli Özne
 3. Bu yerlerden kaçmak, uzaklaşmak :Belirtisiz Nesne

Kelime grupları:

1. Bu yerlerden kaçmak, uzaklaşmak :İsim-Fiil Grubu
 2. Bu yerlerden kaçmak :İsim-Fiil Grubu
 3. Bu yerler :Sıfat Tamlaması

777. Bu sonu gelmeyen isteklerden, bu bitmeyen ve asırlar boyu bitmeyecek olan kavgalardan / iğrenivermişti.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
 c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
 d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. iğrenivermişti. :Yüklem
 2. (O) :Gizli Özne
 3. Bu sonu gelmeyen isteklerden, bu bitmeyen ve asırlar boyu bitmeyecek olan kavgalardan:Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. Bu sonu gelmeyen / istekler :Sıfat Tamlaması
 2. Bu sonu gelmeyen :Sıfat-Fiil Grubu
 3. bu bitmeyen ve asırlar boyu bitmeyecek olan / kavgalar:Sıfat Tamlaması
 4. bu bitmeyen ve asırlar boyu bitmeyecek olan :Sıfat-Fiil Grubu
 5. bu bitmeyen ve asırlar boyu :Bağlama Grubu
 6. asırlar / boyu :Belirtisiz İsim Tamlaması
 7. bu bitmeyen :Sıfat-Fiil Grubu
 8. iğreniver- :Birleşik Fiil Grubu

778.İnsanın yürek rahatlığı / bu kavgalarda değildi.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
 b.Yüklem türüne göre :İsim cümlesidir.

- c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. bu kavgalarda değildi. :Yüklem
2. İnsanın yürek rahatlığı :Özne

Kelime grupları:

1. İnsanın / yürek rahatlığı :Belirtili İsim Tamlaması
2. yürek / rahatlığı :Belirtisiz İsim Tamlaması
3. bu / kavgalar :Sıfat Tamlaması

779. Dizginlere asılıp gürlledi: Uğur ola bahadırlar! Bir daha birbirimizi görmeyeceğiz. Tanrı size alkış versin!

- İç içe birleşik cümledir.

A)Birinci cümle:

“Dizginlere asılıp / gürlledi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. gürlledi: :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. Dizginlere asılıp :Zarf Tümleci

Kelime grupları:

1. Dizginlere asılıp :Zarf-Fiil Grubu

B)İkinci cümle:

“Uğur ola / bahadırlar!”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklemine türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklemine yerine göre :Devrik cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. Uğur ola	:Yüklem
2.	:Öznesi yoktur.
3. bahadırlar!	:Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. Uğur ol-	:Birleşik Fiil Grubu

C)Üçüncü cümle:

“Bir daha / birbirimizi / görmeyeceğiz.”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumsuz cümledir.

Cümle unsurları:

1. görmeyeceğiz.	:Yüklem
2. (Biz)	:Gizli Özne
3. Bir daha	:Zarf Tümleci
4. birbirimizi	:Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. Bir / daha	:Sıfat Tamlaması

D)Dördüncü cümle:

“Tanrı / size / alkış versin!”

a.Yapısına göre	:Basit cümledir.
b.Yüklemin türüne göre	:Fiil cümlesidir.
c.Yüklemin yerine göre	:Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre	:Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. alkış versin!	:Yüklem

2. Tanrı :Özne
3. size :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. alkış ver- :Birleşik Fiil Grubu

780.Kılıçlar kalktı, / başlar eğildi.

- Sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Kılıçlar / kalktı.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. kalktı. :Yüklem
2. Kılıçlar :Özne

B)İkinci cümle:

“...başlar / eğildi.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. eğildi. :Yüklem
2. başlar :Özne

781.Önde, / tarihin eşini yetiştiremediği yüce Hakan, hepsi; / aşk uğrunda her şey, para, Payaza, ün, kahramanlık gibi bütün değerleri bir tekmede yıkan bu bahadırı / selamladılar.

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.

d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. selamladılar. :Yüklem
2. tarihin eşini yetiştiremediği yüce Hakan, hepsi :Özne
3. aşk uğrunda her şey, para, Payaza, ün, kahramanlık gibi bütün değerleri bir tekmede yıkan bu bahadırı :Belirtili Nesne
4. Önde :Cümle dışı unsur

Kelime grupları:

1. tarihin eşini yetiştiremediği / yüce Hakan :Sıfat Tamlaması
2. yüce / Hakan :Sıfat Tamlaması
3. tarihin eşini yetiştiremediği :Sıfat-Fiil Grubu
4. aşk uğrunda her şey, para, Payaza, ün, kahramanlık gibi bütün değerleri bir tekmede yıkan / bu bahadır :Sıfat Tamlaması
5. bu / bahadır :Sıfat Tamlaması
6. aşk uğrunda her şey, para, Payaza, ün, kahramanlık gibi bütün değerleri bir tekmede yıkan:Sıfat-Fiil Grubu
7. bir / tekme :Sıfat Tamlaması
8. bütün / değerler :Sıfat Tamlaması
9. aşk uğrunda her şey, para, Payaza, ün, kahramanlık gibi:Edat Grubu
10. aşk / uğru :Belirtisiz İsim Tamlaması
11. her / şey :Sıfat Tamlaması

782.Tıpkı bundan yıllarca önce Türkistan'dan gün batısına gidiş gibi; ardında Kızıl Tuğ'u dalgalandıran Çakır, göğsünde sevgilisi, Payaza'yı sürdü; / kan renginde başı dumanlı dağlara doğru vurdu gitti.

- Sıralı cümledir.Öznesi ortak olduğu için bağımlı sıralı cümledir.

A)Birinci cümle:

“Tıpkı bundan yıllarca önce Türkistan'dan gün batısına gidiş gibi; / ardında Kızıl Tuğ'u dalgalandıran Çakır, /göğsünde sevgilisi, / Payaza'yı / sürdü.”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklem türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklem yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. sürdü. :Yüklem
2. ardında Kızıl Tuğ'u dalgalandıran Çakır :Özne
3. Tıpkı bundan yıllarca önce Türkistan'dan gün batısına gidiş gibi:Zarf Tümlenci
4. Payaza'yı :Belirtili Nesne

Kelime grupları:

1. ardında Kızıl Tuğ'u dalgalandıran / Çakır :Sıfat Tamlaması
2. ardında Kızıl Tuğ'u dalgalandıran :Sıfat-Fiil Grubu
3. Kızıl / Tuğ :Sıfat Tamlaması
4. Tıpkı bundan yıllarca önce Türkistan'dan gün batısına gidiş gibi:Edat Grubu
5. Tıpkı bundan yıllarca önce Türkistan'dan gün batısına gidiş:İsim-Fiil Grubu
6. gün / batısı :Belirtisiz İsim Tamlaması

B)İkinci cümle:

“...kan renginde başı dumanlı dağlara doğru / vurdu gitti. ”

- a.Yapısına göre :Basit cümledir.
- b.Yüklemin türüne göre :Fiil cümlesidir.
- c.Yüklemin yerine göre :Kurallı cümledir.
- d.Anlamına göre :Olumlu cümledir.

Cümle unsurları:

1. vurdu gitti. :Yüklem
2. (O) :Gizli Özne
3. kan renginde başı dumanlı dağlara doğru :Yer Tamlayıcısı

Kelime grupları:

1. vurdu gitti. :Birleşik Fiil Grubu
2. kan renginde başı dumanlı dağlara doğru :Edat Grubu
3. kan renginde / başı dumanlı dağlar :Sıfat Tamlaması
4. başı dumanlı / dağlar :Sıfat Tamlaması
4. kan / rengi :Belirtisiz İsim Tamlaması

SONUÇ

İşlenmiş her dilde olduğu gibi Türk dilinin de kendine has özellikleri, dil bilgisi kuralları vardır. Bu kaideler dilimizi kullanan insanlar tarafından benimsenmekte ve bunların ışığında birtakım eserler meydana getirilmektedir.

Bir dilin gelişmişliğini gösteren özelliklerden bir tanesi de meydana getirilen eserlerdir. Çünkü bu eserler türü ne olursa olsun o milletin bireylerine dil bilinci ve dilini güzel kullanma imkanı verir. İşte bu yolda yazılmış eserlerden bir tanesi de Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kızıl Tuğ adlı eseridir. Bu çalışmamızda Kızıl Tuğ adlı eser söz dizimi açısından incelenmiş olup şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Kızıl Tuğ adlı eserinde kelime seçimine özellikle çok dikkat ettiği görülmüştür. Özellikle kullanılan özel isimlere ve mekan isimlerine bakıldığında tarihi derinliği olan ve Türk dilinin geçmiş dönemlerine ait birtakım kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu kelimelerin çağrışım gücüne bakıldığında bunların, Türklerin eski yaşam tarzı, kültürleri, inanışları, devlet anlayışı ve yönetimleri hakkında bizleri birtakım sonuçlara ulaştırdığı görülmektedir. Zaten bu yazarımızın amacıyla da örtüşmektedir. Çünkü Abdullah Ziya Kozanoğlu gençlerimize, insanlarımıza tarih bilinci ve sevgisi aşlamak amacıyla eserlerini kaleme almıştır. Ayrıca kullanılan kelimelere baktığımızda bunlar bizi Türklerin eski yaşam tarzına da götürmektedir. Tamamen fizikî gücün egemen olduğu, atlı göçebe bir yaşam tarzının hakim olduğu bir yaşam tarzı karşımıza çıkmaktadır.

2. Bu çalışmamızda, eserden eşit aralıklarla seçilen toplam otuz sayfalık bölümde 782 temel cümle, 341 alt cümle olmak üzere toplam 1123 cümle söz dizimi bakımından incelenmiştir. Bu cümleler cümle türleri, cümle unsurları ve kelime grupları bakımından incelenmiş olup şu sonuçlara ulaşılmıştır:

3. Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun genelde basit cümleler kullandığı görülmektedir. Ancak yazarımızın üslûbundan kaynaklanan ve söz dizimi bakımından bu cümlelerin incelenmesini zorlaştıracak birtakım kullanımlarının olduğu da görülmektedir. Yazarımızın umumiyetle zarfları yerinde kullanmadığı görülmüştür. Bu da cümle unsurlarının ve kelime gruplarının tespitinde sıkıntı meydana getirmiştir. Ayrıca genelde sade bir dil kullanılmış olmakla birlikte Türk dilinin geçmiş dönemlerinde kullanılan ve günümüzde pek kullanılmayan sözcüklere de yer verilmiştir. Bu sözcüklerin anlamları çalışmamızın sözlük bölümünde ayrıca verilmiştir.

4. Yapısına göre cümlelerden basit cümlelerin sayısı 912'dir. Basit cümlelerin toplam cümlelere oranı % 81,21'dir. Basit cümleler eserde en çok kullanılan cümle türüdür. Basit cümlelerin kullanılması anlatımın sade olmasını sağlamış ve okuyucuya kolay okuma imkanı vermiştir. Eserde en az kullanılan cümle türü ise kesik cümledir.

Birleşik cümleler iç içe birleşik cümle ve şartlı birleşik cümle olarak ele alınmıştır. Eserdeki incelenen cümlelerde toplam 19 tane şartlı birleşik cümle kullanılmıştır. Şartlı birleşik cümlelerin toplam cümlelere oranı % 1,69'dur. Eserde en az kullanılan cümle türlerinden birisidir.

Eserde toplam 21 tane iç içe birleşik cümle kullanılmıştır. İç içe birleşik cümlelerin toplam cümlelere oranı % 1,86'dır. Eserde en az kullanılan cümle türlerinden birisidir.

Bağlı cümleler "ki" edatıyla kurulan bağlı cümleler ve diğer bağlama edatlarıyla kurulan bağlı cümleler olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir. Eserde 19 tane "ki" edatıyla kurulan bağlı cümle tespit edilmiştir. Eserde en az kullanılan cümle türlerinden birisidir. Türkçe cümle yapısına uygun olmadığı için fazla tercih edilen bir cümle türü değildir.

Eserde 22 tane diğer bağlama edatlarıyla kurulan bağlı cümle tespit edilmiştir. Bu cümlelerin toplam cümlelere oranı %1,95'dir ki bu da bu cümle türünün pek tercih edilmediğini göstermektedir.

Eserde 109 tane sıralı cümle tespit edilmiştir. Sıralı cümlelerin toplam cümlelere oranı % 9,70' tir. Sıralı cümleler basit cümlelerden sonra en çok kullanılan cümle türüdür.

5. Yüklem türüne göre cümleler fiil cümlesi ve isim cümlesi olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir. Eserde 835 fiil cümlesi tespit edilmiştir. Fiil cümlelerinin toplam cümlelere oranı % 87,80'dir. Bu da fiil cümlelerinin fazla kullanıldığını gösterir. Fiil cümleleri eserde iş, oluş ve hareketin daha çok olduğunu gösterir. Bu da zaten Türk dilinin bir özelliğidir. Türklerin tarih boyunca yaşamı, yaşam şekli, inançları, yaşadıkları coğrafya vb. Türk dilinin kelime varlığını da etkilemiştir. Türklerin atlı göçebe bir yaşam tarzı sürmeleri, hayvancılıkla uğraşmaları vb. nedenler Türkçede fiillerin (eylem) çok kullanılmasına neden olmuştur.

Eserde 116 isim cümlesi tespit edilmiştir. İsim cümlelerinin toplam cümlelere oranı % 12,19'dur. İsim cümleleri genel olarak tasvir içeren ve durum ifade eden bölümlerde kullanılmıştır.

6. Yüklem yerine cümleler kurallı ve devrik cümle olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir. Eserde 923 kurallı cümle tespit edilmiştir. Kurallı cümlelerin toplam cümlelere

oranı % 97,05'tir. Kurallı cümlelerin yoğun bir şekilde kullanılmış olması eserde Türk cümle yapısının korunduğunu gösterir.

Eserde 28 devrik cümle tespit edilmiştir. Devrik cümlelerin toplam cümlelere oranı % 2,94'tür. Genellikle karşılıklı konuşmalarda kullanılmıştır.

7. Anlamına göre cümleler olumlu cümle, olumsuz cümle ve soru cümlesi olmak üzere üç ana başlık altında ele alınmıştır. Eserde 832 olumlu cümle tespit edilmiştir. Olumlu cümlelerin toplam cümlelere oranı % 87,48'dir.

Eserde 119 olumsuz cümle tespit edilmiştir. Olumsuz cümlelerin toplam cümlelere oranı % 12,51'dir.

Eserde 48 soru cümlesi tespit edilmiştir. Soru cümlelerinin toplam cümlelere oranı % 5,04'tür. Anlamına göre cümle çeşitleri içerisinde en az kullanılan cümle türüdür.

Eserde 21 kesik cümle tespit edilmiştir. Kesik cümlelerin toplam cümlelere oranı % 1,86'dır.

CÜMLE TÜRÜ	CÜMLELERİN SAYISI	TOPLAM CÜMLELERE ORANI
BASİT CÜMLE	912	% 81,21
BİRLEŞİK CÜMLE	40	% 3,56
BAĞLI CÜMLE	41	% 3,65
SIRALI CÜMLE	109	% 9,70
FİİL CÜMLESİ	835	% 87,80
İSİM CÜMLESİ	116	% 12,19
KURALLI CÜMLE	923	% 97,05
DEVRIK CÜMLE	28	% 2,94
OLUMLU CÜMLE	832	% 87,48
OLUMSUZ CÜMLE	119	% 12,51
SORU CÜMLESİ	48	% 5,04
KESİK CÜMLE	21	% 1,86
TOPLAM :782 + 341 = 1123		

8. Eserde toplam 2216 kelime grubu tespit edilmiştir. Eserde en çok kullanılan kelime grubu sıfat tamlamasıdır. Eserde 873 tane sıfat tamlaması kullanılmıştır. Sıfat tamlamalarının toplam kelime gruplarına oranı % 39,39'dur.

9. Eserde en çok kullanılan kelime gruplarından ikincisi belirtili isim tamlamasıdır. Eserde 256 tane belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir. Belirtili isim tamlamalarının toplam kelime gruplarına oranı % 11,55'tir.

10. Eserde en çok kullanılan kelime gruplarından üçüncüsü birleşik fiil grubudur. Eserde 213 tane birleşik fiil grubu tespit edilmiştir. Birleşik fiil gruplarının toplam kelime gruplarına oranı % 9,61'dir.

11. Eserde en çok kullanılan kelime gruplarından dördüncüsü edat gruplarıdır. Eserde 208 tane edat grubu tespit edilmiştir. Edat gruplarının toplam kelime gruplarına oranı % 9,38'dir.

12. Eserde yukarıdaki kelime gruplarını sırasıyla şunlar izlemektedir: Sıfat-Fiil Grubu 177, % 7,98; Zarf-Fiil Grubu 152, % 6,85; Belirtisiz İsim Tamlaması 109, % 4,91; İsim-Fiil Grubu 71, % 3,20; Tekrar Grubu 55, % 2,48; Birleşik İsim Grubu 43, % 1,94; Bağlama Grubu 41, % 1,85; Unvan Grubu 10, % 0,45; Ünlem Grubu 5, % 0,22; Kısaltma Grupları 3, % 0,13.

KELİME GRUPLARI	KELİME GRUPLARININ SAYISI	TOPLAM KELİME GRUPLARINA ORANI
BELİRTİLİ İSİM TAMLAMASI	256	% 11,55
BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMASI	109	% 4,91
SIFAT TAMLAMASI	873	% 39,39
SIFAT-FİİL GRUBU	177	% 7,98
ZARF-FİİL GRUBU	152	% 6,85
İSİM-FİİL GRUBU	71	% 3,20
TEKRAR GRUBU	55	% 2,48
EDAT GRUBU	208	% 9,38
BAĞLAMA GRUBU	41	% 1,85
UNVAN GRUBU	10	% 0,45
BİRLEŞİK İSİM GRUBU	43	% 1,94
ÜNLEM GRUBU	5	% 0,22
SAYI GRUBU	5	%0,22
BİRLEŞİK FİİL GRUBU	213	% 9,61
KISALTMA GRUPLARI	3	% 0,13
TOPLAM	2216	

SÖZLÜK

Ağı	:Zehir
Arkış	:Kervan
Arpakçı	:Kâhin
Avul	:Kabile
Bac	:Vergi
Bahadır	:Savaşlarda gücü ve yalnızlığıyla üstünlük kazanan veya yiğitlik gösteren kimse, batur.
Bağaltak	:Hırka
Başbuğ	:Eski Türklerde baş, başkan, komutan.
Börk	:Eskiden kullanılan genellikle hayvan postundan yapılan başlık, bir çeşit şapka, kalpak.
Börte Çine	:Çin dilinde boz kurt demektir.
Buğatır	:Bahadır
Celme	:Kızıl Tuğ'da geçen kahramanlardan birinin adıdır.
Cılasın	:Kahraman, babayiğit, gürbüz delikanlı
Cihângir	:Dünyanın büyük bölümünü eline geçiren kimse; dünyaya egemen olan kimse.
Çamçak	:Ağaçtan oyularak yapılmış kulplu su kabı, bakraç, maşraba.
Çaşıt	:Ajan, casus, ara bozmak amacıyla söz taşıyan kimse.
Çeri	:Asker, ordu, savaş
Çingiz Kaan, Cengiz Han	:Yenilmez İmparator
Çoçi	:Çingiz Hanın kardeşlerinden biridir.
Dersğuş et-	:Kucaklamak.
Deligün Buldak	:Çingiz Hanın doğduğu yer
Dızman	:Dev, cin; manevi varlıklar
Don	:Bugünkü anlamda değildir. Bir adamın donları elbiseleridir. Donanmış adam baştan aşağı giyinmiş adam.
Gökçe	:Doğu Türklerinin kendisinde umulmaz güçlerin saklı bulunduğu inandıkları bir adamdır. Eçiğ Babanın oğludur.Babası Eçiğ'e'yi de oğlu gibi

Türkler ermiş, yalvaç sayar ve taparlardı. Türklere bu insan oğlunda keramet görme inancı doğudan gelip yayılmıştır. Bu Gökçe'nin "Bulut şeklinde bir ata binip Tanrı ile görüşmek üzere göğe çıkar" derlerdi. Ulun Eke kocası Yesükey ölünce oğlu Çingiz'in diğer avullar üzerinde daha sözlü olabilmesi için Eçige Baab ile evlendi. Bu suretle Gökçe, Çingiz'in üvey kardeşi oldu. Ne olursa olsun Çingiz'e Gökçe'nin yardımı çok büyüktür.

Han Balık	:Pekin şehrinin Türkçe adıdır. Balık şehir demektir.
Issı	:Efendi
Kaftan	:Çoğu ipekten yapılan bir çeşit uzun, süslü üst giysisi.
Kargı	:Eskiden silah olarak kullanılan ucu sivri, demirli, ağaçtan yapılmış uzun sırık, mızrak.
Kımız	:Orta Asya'da özellikle Kazak ve Kırgızlarda kısırak sütünün ekşitilmesiyle yapılan; günlük beslenmede, bayramlarda, şöenlerde ve veremin sağaltılmasında kullanılan az alkollü, ekşi bir Türk içkisi.
Kıyat Börçigin	:Cengiz'in aile adıdır.
Kösemen	:Yol gösteren, kılavuz.
Mahmuz	:Çizmenin, potinin arkasına takılan ve binek hayvanlarını dürtüp hızlandırmaya yarayan demir veya çelik parça.
Merket	:Atıcı, vurucu
Noyan	:Bey, Prens
Od	:Ateş
Ongun	:Alâmet
Otacı	:Çeşitli bitkilerle tedavi uygulayan kişiler için halk arasında hekim veya eczacı anlamında kullanılan bir ünvan.
Otak	:Çadır, ev
Otsukarcı	:Yenici
Payaza	:Moğol nişanı
Pusat	:Her türlü demir silah ve zırh
Sadak	:İçine ok konulan meşin torba, kılıf; ok ve yay çantası
Sağrak	:Kadeh
Sart	:Tüccar
Sav	:Haber
Şar	:Kent, şehir.

Uğru	:Hırsız, yolkesen; yol.
Uluğlamak	:Saygı göstermek
Utacı	:Doktor
Tamu	:Cehennem
Tolun	:Yuvarlak ay
Toyluk	:Toy olma durumu veya toyca davranış, acemilik.
Tuğ	:Padişahların ve vezirlerin başlarına taktıkları başlıkların ön tarafında bulunan tüy veya püskül biçimindeki süs.
Yabgu	:Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinde kağandan sonra gelen en üst düzeydeki yöneticinin ünvanı; yol gösterici, kılavuz.
Yağı	:Düşman, hasım
Yamak	:Bir işte yardımcı olarak çalışan erkek, birinin etkisinde kalarak onun sözünden çıkmayan kimse.
Yavuz	:Güçlü, çetin; iyi, gürbüz, güzel, yiğit, mert.

KAYNAKÇA

- Akbayır, Sıddık, **Eğitim Fakülteleri İçin Cümle ve Metin Bilgisi**, PegemA Yay., 5. Baskı, Ankara, 2007.
- Aktan, Bilâl, **Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2009
- Aksan, Doğan, **Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)**, TDK Yay., 3 C., Ankara, 2000
- Aksan, Doğan, **Anlambilimi ve Türk Anlambilimi**, 3.Basım, DTCF Yay. Ankara, 1987
- Aksan, Doğan, **Bugünkü Dünyada Dilbilimi ve Bize Düşen Görevler**, **Türk Dili**, XXVIII(1973), Nr.259, s.1-5.
- Alkaya, Ercan, **Kuzey Grubu Türk Lehçelerinde Edatlar**, Manas Yay., Elazığ, 2007.
- Atabay, Neşe; Özel, Sevgi; Çam, Ayfer, **Türkiye Türkçesinin Sözdizimi**, Papatya Yay., 2. Basım, İstanbul, 2003.
- Banguoğlu, Tahsin, **Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara, 2004
- Banguoğlu, Tahsin, **“Ana Hatlarıyla Türk Grameri” “Kılavuz Kitap”** Dergah Yay., 2. Baskı, İstanbul, 1979
- Beserek, Ahmet, **Türkçede Cümle Yapısı**, İstanbul, 1991.
- Bilgegil, Kaya, **Türkçe Dilbilgisi**, Dergah Yay., 3. Baskı, İstanbul, 1984
- Buran, Ahmet, **Makaleler**, Turkish Studies, Ankara, 2008
- Buran, Ahmet; Alkaya, Ercan, **Çağdaş Türk Lehçeleri**, Akçağ Yay., Ankara, 2001
- Cemiloğlu, İsmet, **14.Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiya Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi**, TDK Yay., Ankara, 1994.
- Cemiloğlu, İsmet, **Dede Korkut Hikâyeleri Üzerinde Söz Dizimi Bakımından Bir İnceleme**, TDK Yay., Ankara, 2001.
- Delice, İbrahim, **Türkçe Sözdizimi**, Kitabevi Yay., 3. Baskı, İstanbul, 2007
- Dilaçar, Agop, **Dil, Diller ve Dilcilik**, TDK Yay., Ankara, 1968.
- Dizdaroğlu, Hikmet, **Tümcebilgisi**, TDK Yay., Ankara, 1976.
- Ediskun, Haydar, **Türk Dilbilgisi**, Remzi Kitapevi, 3. Basım, İstanbul, 1988.
- Eker, Süer, **Çağdaş Türk Dili**, Grafiker Yay., 3. Baskı, Ankara, 2005.
- Emre, Ahmet Cevat, **Türk Dilbilgisi**, TDK Yay., İstanbul, 1945.
- Ergin, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yay., İstanbul, 2002.
- Ergin, Muharrem, **Üniversiteler İçin Türk Dili**, 3. Baskı, Bayrak Yay., İstanbul, 1987.
- Erkul, Rasih, **Cümle ve Metin Bilgisi**, Anı Yay., Ankara, 2004.
- Gencan, Tahir Nejat, **Dilbilgisi**, TDK Yay., 4. Baskı, Ankara, 1979.

- Gülensoy, Tuncer, **Türkçe Ders Notları II.**, Şifabağ-Kemaliye, 1986.
- Gülsevin, Gürer, “Türkçede-sa Şart Gerundiumu Üzerine”, **Türk Dili**, S. 467, Kasım, 1999, s. 212-227.
- Gece, K.Mehmet, Türkiye Türkçesinde Bağlı Cümle, **Türk Dili**, S. 562, Ekim, 1988, s.333-339.
- Hatipoğlu, Vecihe, **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Geliştirilmiş Üçüncü Baskı, Ankara Ü., DTCF Yay., No:276 Ankara, 1978.
- Hatipoğlu, Vecihe, **Türkçenin Sözdizimi**, A.Ü. DTCF Yay., Ankara, 1982.
- Karaağaç, Günay, **Türkçenin Söz Dizimi**, Kesit Yay., İstanbul, 2009.
- Karahan, Leyla, **Türkçede Söz Dizimi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.
- Karahan, Leyla, **Türkçede Söz Dizimi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.
- Karahan, Leyla, “-sa/se Eki Hakkında” **Türk Dili**, S.526, s. 471-474
- Karahan, Leyla, “Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları Üzerine”, **Türk Dili**, S.583, s. 21.
- Karahan, Leyla, “Türkçede Birleşik Cümle Problemi” **Türk Dili**, S. 505, Ocak 1994, s.21
- Karaörs, Metin, **Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri**, Erciyes Ü. Yay. Kayseri, 1993.
- Kavcar, Cahit, **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Kavcar, Cahit; Kantemir, Enise, **Eğitim Önlisans Programı Türk Dili IV**, Anadolu Ü. Yay., Ankara, 1986.
- Kavruk, Hasan, **Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Malatya, 2001.
- Komisyon, **Türkçe Sözlük**, TDK Yay., Ankara, 2005.
- Korkmaz, Zeynep, **Grammer Terimleri Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1992.
- Korkmaz, Zeynep, **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001.
- Kozanoğlu, Abdullah Ziya, **Malkoçoğlu**, Bilge Sanat Yay., İstanbul, 2004
- Kozanoğlu, Abdullah Ziya, **Arena Kraliçesi**, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1969
- Kozanoğlu, Abdullah Ziya, **Fatih Feneri**, Atlas Kitabevi, Sekizinci Baskı, İstanbul, 1979
- Kozanoğlu, Abdullah Ziya, **Kızıl Tuğ**, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, 2004
- Kükey, Mazhar, **Türkçenin Sözdizimi**, Ankara, 1975.
- Mansuroğlu, Mecdud, **Sultan Veled’in Türkçe Manzumeleri**, İstanbul, 1958.
- Mansuroğlu, Mecdud, “Türkçede Cümle Çeşitleri ve Bağlayıcıları” **TDAY Belleten**, Ankara, 1955, s.90.
- Mehmedoğlu, Alaeddin, **Türkiye Türkçesinde Cümle Ögelerine Yeni Bir Bakış**, Değişim Yay., Birinci Basım, İstanbul, 2006.

- Özkan, Mustafa; Sevinçli, Veysi, **Türkiye Türkçesi Söz Dizimi**, 3F Yayınevi, Yayın No:51, İstanbul, 2008
- Sis, Nesrin, **Nev’i Hasb-ı Hal**, Öz Serhat Yay., Malatya, 2008.
- Şimşek, Rasim, **Türkçe Anlatım**, T.C. Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın Nr. 4, Trabzon, 1981.
- Şimşek, Rasim, **Örneklerle Türkçe Sözdizimi**, Birinci Basım, Trabzon, 1987.
- Topaloğlu, Ahmet, **Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü**, Birinci Basım, Ötüken Yay., İstanbul, 1989.
- Turan, Zikri, “Cümlelerin Yapısıyla İlişkilendirilen ‘Basit’ ve ‘Birleşik’ Kavramları Üzerine”, **Türk Bilimi Araştırmaları**, Sivas, 1999, s.33-35.
- Türkay, Kaya, “Türkiye Türkçesinde Sıralı Cümleler Sorunu Üzerine”, **Türk Bilimi Araştırmaları**, S.1, Sivas, 1995, s. 71.
- Türkçe Sözlük**, TDK Yay., Ankara, 2005.
- Türk Dil Kurumu, **Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı**, (22-23 Ekim), TDK Yay., Ankara, 1995, s. 36-42.
- Türkmen, Mahmut, **Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun 1933’ten Sonraki Tarihî Romanlarının İncelenmesi**, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2008
- Ulaş, A. Halim, **Cümle ve Metin Bilgisi**, Aktif Yay., Ankara, 2003.
- Üçok, Necip, **Genel Dilbilim**, Ankara, 1947.
- Yaman, Ertuğrul, **Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinin Karşılaştırılması**, TDK Yay., Ankara, 2000.
- Yalçın, Gülşah, **İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Cümleler Üzerine Bir Değerlendirme**, Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2009
- Yüksel, Semahat, **Türkçede Biçim ve Cümle Dersleri**, Multilingual, İstanbul, 2006.
- Zülfikar, Hamza, **Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım**, 4.Baskı, Ankara, 1985.
- Zülfikar, Hamza, **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri(Cümle Bölümü)**, YÖK Yay., Ankara, 1990.
- Zülfikar, Hamza, “Girişik Cümle Sorunu” **Türk Dili**, S.522, s.646.

ÖZ GEÇMİŞ

1973 yılında Elazığ'ın Keban ilçesine bağlı Altinkörek köyünde doğdum. Orta öğrenimimi Elazığ'da bitirdikten sonra 1992 yılında Elazığ Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdim ve 1996 yılında mezun oldum. 1996 yılında Sivas' a öğretmen olarak atandım. Şu an Elazığ Hıdır Sever Anadolu Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görevime devam etmekteyim.